

Jaarboek Welvaartsverdeling 2000

*Feiten en cijfers over inkomen
en consumptie in Nederland*

Redactiecommissie

ir. B.H.G.M. Grubben
J.H.M. Pelsers
drs. G.L.P.C. Timmermans

Centraal Bureau voor de Statistiek

Jaarboek Welvaartsverdeling 2000

Sector SIV

E-mail: infosiv@cbs.nl

Contactpersonen

Mevr. M.J.W. Geurten-Heutz (MHTZ)

tel. (045) 570 75 23

W.T.J. Kessels (WKKS)

tel. (045) 570 75 23

Productomschrijving

T/m editie 1999 was dit een co-productie met Kluwer. Vanaf editie 2000 CBS-publicatie.

Vormgeving en productie

Centraal Bureau voor de Statistiek

CBS Voorburg

Prinses Beatrixlaan 428

Postbus 4000, 2270 JM Voorburg

Telefoon: (070) 337 38 00

Fax: (070) 337 74 29

CBS Heerlen

Kloosterweg 1

Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen

Telefoon: (045) 570 60 00

Fax: (045) 572 74 40

E-mail: infoservice@cbs.nl

Internet: <http://www.cbs.nl>

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen, 2000

Bronvermelding is verplicht. Verveelvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan.

Bestelinformatie

Verkrijgbaar bij het CBS, sector PMV

Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Prijs: f 34,50 € 15,66

Kengetal: S-29/2000

ISSN 1386-8136

Verklaring der tekens

. = gegevens ontbreken

* = voorlopig cijfer

– = nihil

Inhoud

Voorbericht	5
Kerncijfers	6
1. Welvaart in de jaren negentig	9
2. Inkomensverdeling 1998*	19
3. De koopkracht in 2000	25
4. Inkomensdynamiek	31
5. Inkomensverdeling 1959–1998	41
6. Inkomens van allochtone huishoudens, 1998	55
7. Als je voor een dubbeltje geboren bent.....	
Veranderingen van inkomen tussen opeenvolgende generaties	63
8. Samenstelling inkomen en consumptie naar inkomensklasse	67
9. Rondkomen met een laag inkomen	75
10. Bezit duurzame consumptiegoederen in internationaal perspectief	83
11. De kern van de inflatie	89
12. Opleiding, beroep en hoogte van het loon	95
13. Arbeidsmarktpositie van personen in de bijstand	103
Lijst van auteurs	111
Tabellen	
1. Algemeen	115
2. Inkomen	118
3. Bestedingen	171
4. Vermogen en bezit	177
5. Prijsindexcijfers	183
Bronbeschrijving	188
Begrippen en afkortingen	191
Voor meer informatie	201

Voorbericht

In deze vierde editie van het Jaarboek Welvaartsverdeling presenteert het Centraal Bureau voor de Statistiek in woord, getal en beeld een zo actueel mogelijke beschrijving van de inkomens- en vermogensverschillen, koopkracht, prijsontwikkelingen en bestedingspatronen.

Behalve artikelen waarin de spreiding van de welvaart wordt beschreven, bevat het Jaarboek 2000 informatie over het inkomen en de consumptie in de verschillende levensfasen. Daarnaast wordt stilgestaan bij de arbeidsmarktpositie van personen in de bijstand. Ook het mogelijke verband tussen opleiding en de hoogte van het loon wordt in dit boek belicht.

In het uitgebreide tabellengedeelte komt ook de regionale spreiding van inkomens uitgebreid aan bod.

Aan dit jaarlijkse overzicht van inkomens- en bestedingspatronen heeft ook het Centraal Planbureau een bijdrage geleverd. Daarin worden de contouren van de koopkracht in 2000 neergezet.

De Directeur-generaal van de Statistiek,

Ir. drs. R.B.J.C. van Noort

Voorburg/Heerlen, juni 2000

Kerncijfers

GEMIDDELD INKOMEN	1998*	1981	1985	1990	1995	1996	1997	1998*
	<i>x 1 000²⁾</i>		<i>1 000 gld (in lopende prijzen)</i>					
Mensen met persoonlijk inkomen¹⁾								
Inkomen tijdens het hele jaar	10 072	31,6	32,5	39,4	44,0	44,5	45,6	45,7
man	5 506	38,2	39,3	49,4	55,3	55,9	57,2	57,6
vrouw	4 566	19,6	20,7	25,5	29,6	30,2	31,3	31,4
Actief	6 739	35,5	37,2	46,9	52,0	52,0	53,1	52,9
w.o. zelfstandige	.	49,9	51,7	62,5	57,3	54,9	55,8	.
ambtenaar	589	43,4	43,4	54,7	63,6	64,8	66,4	66,1
overige werknemer	5 254	30,5	32,7	42,8	48,6	48,9	50,2	50,0
Niet-actief	3 333	22,9	23,5	25,9	29,2	30,1	30,9	31,1
w.o. arbeidsongeschiktheidsuitkering	473	27,1	26,1	30,1	32,4	32,1	32,3	31,6
pensioenontvanger	2 263	22,5	23,5	26,3	29,8	30,8	32,0	32,6
jonger dan 65 jaar	365	25,0	30,3	41,0	45,0	46,6	47,5	45,9
65 jaar en ouder	1 898	21,8	22,0	23,2	26,6	27,6	28,8	30,1
bijstand- en werkloosheidsuitkering	554	20,9	20,1	20,4	24,7	26,0	26,2	25,2
Inkomen in een deel van het jaar	1 297	.	4,5	9,7	10,7	10,9	10,6	11,5
man	550	.	4,0	11,5	13,3	13,9	13,8	14,9
vrouw	747	.	4,8	8,3	8,8	8,4	8,3	8,9
Totaal	11 369	28,7	27,3	35,2	39,9	40,3	41,6	41,8
Huishoudens met besteedbaar inkomen								
Eenpersoonshuishouden	2 324	19,4	20,7	23,1	26,4	27,0	27,9	29,1
Meerpersoonshuishouden	4 465	37,5	39,3	48,7	55,8	57,0	58,9	60,6
met minderjarige kinderen	1 837	37,7	38,5	47,8	55,0	56,4	58,3	59,7
w.o. met een meerderjarige	238	21,9	21,8	26,0	29,1	29,9	31,2	32,1
met twee meerderjarigen	1 342	34,9	37,5	47,2	56,1	57,5	59,4	61,0
zonder minderjarige kinderen	2 628	37,3	40,0	49,4	56,3	57,5	59,3	61,2
w.o. met twee meerderjarigen	2 145	32,8	35,7	44,2	51,7	53,0	54,8	56,8
Totaal	6 789	33,7	34,4	40,5	46,0	47,0	48,5	49,8
INKOMENSVERDELING	1998*	1981	1985	1990	1995	1996	1997	1998*
	<i>x 1 000²⁾</i>		<i>inkomensaandeel (%)</i>					
Verdeling persoonlijk inkomen¹⁾								
Laagste 25%-groep	2 842	5,2	3,4	5,1	5,1	4,9	5,0	4,8
Tweede 25%-groep	2 842	17,7	15,8	15,3	15,1	15,4	15,5	15,6
Derde 25%-groep	2 842	27,3	27,7	27,4	27,4	27,5	27,5	27,4
Hoogste 25%-groep	2 842	49,8	53,1	52,3	52,3	52,3	52,1	52,2
Totaal	11 368	100	100	100	100	100	100	100
Verdeling koopkracht								
Laagste 25%-groep	3 853	12,7	13,2	12,6	12,2	12,4	12,5	12,2
Tweede 25%-groep	3 853	20,0	20,0	19,7	19,9	20,0	20,1	20,2
Derde 25%-groep	3 853	26,5	26,1	26,3	26,6	26,6	26,6	26,7
Hoogste 25%-groep	3 853	40,9	40,7	41,4	41,2	41,1	40,8	40,9
Totaal	15 412	100	100	100	100	100	100	100

¹⁾ Door een aanmerkelijke verlaging van de overhevelingstoelag in 1998 is het persoonlijk inkomen in 1998 niet vergelijkbaar met voorgaande jaren.

²⁾ Aantal ultimo 1998.

GEMIDDELD INKOMEN		1981	1990	1995	1996	1997	1998*	
		(1 000 gld) in constante prijzen van 1995						
Huishoudens met besteedbaar inkomen								
Eenpersoonshuishouden		26,5	26,4	26,4	26,5	26,8	27,4	
Meerpersoonshuishouden		51,3	55,7	55,8	55,9	56,5	57,0	
met minderjarige kinderen		51,6	54,7	55,0	55,3	56,0	56,2	
w.o. met een meerderjarige		30,0	29,7	29,1	29,3	29,9	30,2	
met twee meerderjarigen		47,8	54,0	56,1	56,4	57,0	57,4	
zonder minderjarige kinderen		51,1	56,5	56,3	56,4	56,9	57,6	
w.o. met twee meerderjarigen		44,9	50,6	51,7	52,0	52,6	53,4	
Totaal		46,1	46,3	46,0	46,1	46,5	46,8	
KOOPKRACHTVERANDERING		1980– 1985	1986– 1990	1991– 1995	1996	1997	1998*	
		gemiddelde koopkrachtverandering per jaar (%)						
Inkomen								
Laagste 25%-groep		–1,5	1,3	0,0	0,7	1,6	3,3	
Tweede 25%-groep		–1,8	3,1	0,6	1,3	1,5	2,6	
Derde 25%-groep		–1,7	4,0	1,2	1,7	1,8	2,4	
Hoogste 25%-groep		–1,4	4,4	1,1	1,8	1,3	2,3	
Sociaal-economische categorie								
Actief		–1,2	4,5	1,8	2,1	2,4	2,8	
w.o. ambtenaar		–1,7	4,6	2,1	2,3	2,6	3,0	
overige werknemer		–1,0	4,5	2,0	2,2	2,4	3,4	
zelfstandige		–0,9	5,1	0,6	2,5	3,5	.	
Niet-actief		–2,1	1,3	–0,3	0,7	0,9	2,7	
w.o. arbeidsongeschikte		–2,9	1,9	–0,2	0,6	1,0	1,4	
pensioenontvanger		–1,9	1,3	–0,3	0,7	0,8	2,8	
bijstand en werkloosheidsuitkering		–1,4	0,6	0,1	0,9	1,8	2,6	
Totaal		–1,6	3,2	0,7	1,3	1,5	2,7	
BESTEDINGEN VAN HUISHOUDENS		1980	1985	1990	1995	1996	1997	1998
		in % van de totale bestedingen						
Voeding		220	195	192	182	172	174	170
Woning		321	351	347	367	374	368	368
w.o. huur(-waarde)		146	180	196	206	209	208	212
Kleding en schoeisel		94	73	76	66	66	65	68
Hygiëne en geneeskundige verzorging		48	48	49	55	59	59	60
Ontwikkeling ontspanning en verkeer		289	298	304	306	305	310	310
Overige bestedingen		29	36	31	24	23	23	24

VERMOGEN VAN HUISHOUDENS	1990	1993	1994	1995	1996	1997
	<i>1 000 gld</i>					
Gemiddeld vermogen	110	122	134	136	158	168
	<i>x 1 000¹⁾</i>					
Vermogensklasse (1 000 gld)						
Minder dan 50	3 540	3 657	3 580	3 597	3 437	3 457
50 tot 100	710	773	766	693	718	658
100 tot 200	870	863	912	933	1 003	972
200 tot 500	510	727	806	873	982	1 076
500 tot 1 000	150	194	225	241	269	296
1 000 en meer	80	95	111	116	139	158
Totaal	5 860	6 309	6 401	6 454	6 549	6 617
CONSUMENTENPRIJSINDICES	1985	1990	1995	1997	1998	1999
(alle huishoudens)	<i>1980=100</i>	<i>1985=100</i>	<i>1990=100</i>	<i>1995=100</i>		
Index (jaargemiddelden)	122,3	104,3	114,4	104,2	106,3	108,6

¹⁾ Aantal huishoudens per 1 januari van het verslagjaar.

1. Welvaart in de jaren negentig

Na een economisch herstel in de tweede helft van de jaren tachtig en de beginjaren negentig, raakte de economie in de jaren 1993 en 1994 in een dal. Voor veel huishoudens betekende dit dat de koopkrachtontwikkeling stagneerde. Nadien trok de economie aan, hetgeen geleidelijk aan resulteerde in een verdere verbetering van de koopkracht in de tweede helft van de jaren negentig.

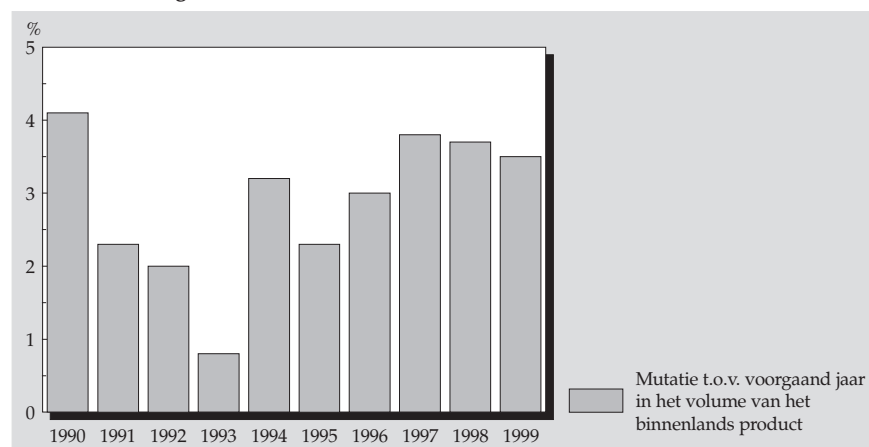
Al met al bleef de inkomensongelijkheid in de jaren negentig vrijwel gelijk. Wel was er – als gevolg van een sterke stijging van de prijs van huizen en aandelen – een sterke toename van het vermogensbezit. Ook de ongelijkheid in de verdeling nam toe.

De consumptie is in het afgelopen decennium, mede onder impuls van de gunstige vermogensontwikkeling, sterker gestegen dan het inkomen.

Economische en demografische ontwikkelingen belangrijk

Macro-economische omstandigheden hebben grote invloed op de inkomensverdeling en de bestedingsmogelijkheden van particuliere huishoudens. Zo zal een sterke economische groei doorgaans leiden tot meer kansen op de arbeidsmarkt en daarmee de mogelijkheden tot welvaartsverbetering verruimen. Een andere illustratie van het belang van economische ontwikkelingen voor de welvaartspositie van huishoudens is de inflatie. Een afnemende inflatie en in het verlengde daarvan een dalende rente heeft veelal gunstige gevolgen voor de woonlasten van eigenwoningbezitters, waardoor er in het huishouden meer financiële ruimte ontstaat voor andere bestedingen.

1.1 Ontwikkeling van de economie

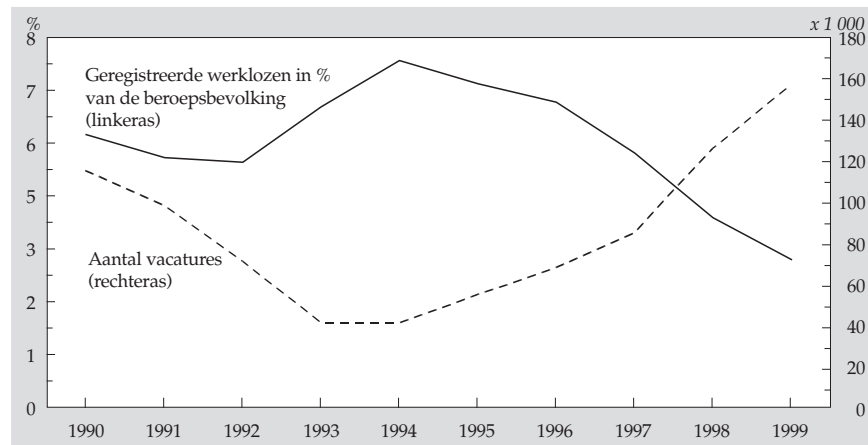
Bron: Nationale rekeningen

Naast macro-economische en arbeidsmarkt factoren zijn ook demografische aspecten van belang voor de inkomensverdeling. Zo is sedert begin jaren tachtig het aantal alleenstaanden verdubbeld. Verder heeft de zogenaamde dubbele vergrijzing zijn entree gemaakt hetgeen resulteerde in een sterke toename van het aantal hoogbejaarde ouderen. Belangrijk is ook de stijging van het aantal allochtone huishoudens tot meer dan één miljoen eind jaren negentig. De relatief sterke toename van al deze bevolkingsgroepen met in doorsnee lagere inkomens heeft een dempend effect op de stijging van het gemiddeld welvaartsniveau van huishoudens.

Jaren negentig: wisselende economische ontwikkeling

De jaren negentig laten een economisch heterogeen beeld zien. Een goede graadmeter voor de economische ontwikkeling vormt de volumemutatie van het bruto binnenlands product (BBP). In de eerste helft van de jaren negentig liep de volumeverandering van het BBP terug tot minder dan één procent in 1993, waarna een geleidelijk herstel volgde tot meer dan drie procent na 1996. Parallel hiermee voltrok zich een omslag op de arbeidsmarkt. Dit blijkt onder meer uit een terugloop van de geregistreerde werkloosheid, een daling van het aantal bijstandsuitkeringen en een toename van het aantal openstaande vacatures. Ook deze ontwikkeling laat een gevarieerd patroon zien. De beginjaren negentig vormden een voortzetting van het economisch herstel uit de tweede helft van de jaren tachtig. Daarna kwam er met name in 1993 en 1994 een terugslag, waarna vervolgens geleidelijk een verbetering optrad.

1.2 Ontwikkeling arbeidsmarkt

Bron: Statistiek van de geregistreerde werkloosheid
Statistiek van de openstaande vacatures

Stijging koopkracht vooral in de eindjaren negentig

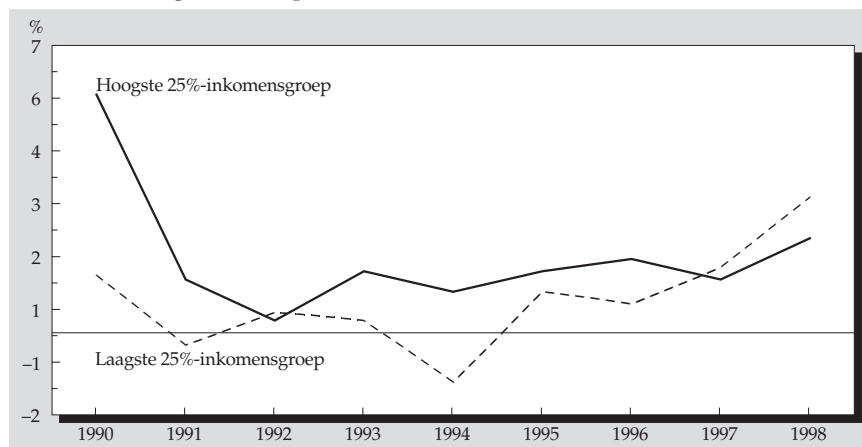
Na de sterke toename van de koopkracht in de tweede helft van de jaren tachtig met gemiddeld 3,2 procent per jaar, zwakte deze groei in de eerste helft van de jaren negentig af tot gemiddeld 0,7 procent om daarna weer op te klimmen naar 2,7 procent in 1998.

Vooral voor de lage inkomens en in het bijzonder voor de economisch niet-actieven waren de ontwikkelingen in de eerste helft van de jaren negentig teleurstellend. De welvaartstoename in de laagste tienprocentgroep was nihil, bij de niet-actieven zelfs negatief. Met name de economische inzinking in 1993 en 1994 liet zijn sporen na: de arbeidsongeschikten, bijstandsontvangers, werklozen en ook pensioenontvangers gingen er gemiddeld met meer dan één procent op achteruit.

De tweede helft van de jaren negentig laat een duidelijke kentering zien. Het herstel kwam verhoudingsgewijs in sterkere mate ten goede aan lage inkomens. Dit was onder meer een gevolg van de toegenomen herintreding van mensen met een uitkering, de koppeling van de uitkering aan de loonontwikkeling en de voor gepensioneerden belangrijke belastingverlichting door de extra verhoging van de (aanvullende) ouderenaftrek in 1998.

Overigens geeft bovenstaande schets slechts een globale indicatie. De effecten van veranderingen in positie op de arbeidsmarkt drukken een veel grotere stempel op de inkomenspositie van huishoudens. Ook in economisch slechtere jaren zijn overgangen vanuit een uitkering naar de arbeidsmarkt voor de koopkracht van groot belang. Zo kwam in 1993 en 1994 de herintreding van mensen met een werkloosheids- of bijstandsuitkering bijna even vaak voor als in de omliggende jaren, namelijk 19 tegenover 22 à 23 procent. De ontwikkeling van de koopkracht was bij deze herintreders – ook in deze wat mindere jaren – in doorsnee meer dan 15 procent.

1.3 Ontwikkeling van de koopkracht

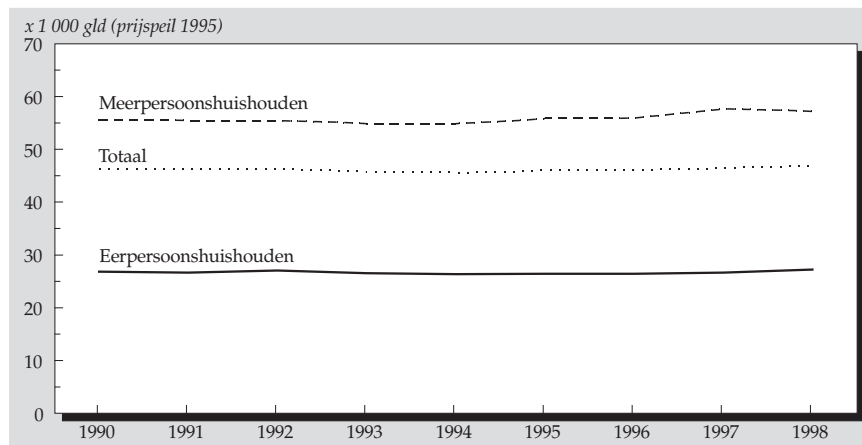
Bron: Inkomensstatistiek

Een andere illustratie van het belang van een zekere nuancering van algemene koopkrachttrends vormt de dynamiek in het aantal inkomens per huishouden. In de jaren negentig kwam de overgang van huishoudens met één inkomen naar twee inkomens elk jaar bij circa 15 procent van de huishoudens voor; de koopkrachtstijging lag gemiddeld rond de 12 procent. De tegengestelde verandering, de overgang van twee inkomens naar één inkomen, liep in de loop van de jaren negentig geleidelijk aan terug van 10 procent in 1990 tot 7 procent in 1998. De bijbehorende koopkrachtdaling schommelde rond de 15 procent.

Weinig veranderd in de inkomensverdeling in jaren negentig

De in de vorige paragraaf vermelde koopkrachtmutatie heeft betrekking op de inkomensverandering die de mensen zelf van jaar op jaar ondervonden hebben. Hierbij wordt geen rekening gehouden met het effect van veranderingen in de bevolking als gevolg van instroom (geboorte, immigratie) en uitstroom (overlijden, emigratie). Bij een vergelijking van de inkomensverdeling van 1998 met die van 1990 is dat wel het geval. Gecorrigeerd voor inflatie was de toename van het gemiddeld besteedbaar inkomen van huishoudens gering, namelijk van 46 300 gulden in 1990 tot 46 900 gulden in 1998. In vergelijking met de eerder vermelde koopkrachtverbetering is deze stijging van 1,3 procent over de gehele periode 1990–1998 een relatief bescheiden verbetering. Dit is onder meer een gevolg van een verhoudingsgewijs sterke toename van het aantal eenpersoonshuishoudens die gemiddeld een veel lager inkomen hadden dan de meerpersoonshuishoudens.

1.4 Ontwikkeling besteedbaar inkomen huishoudens

Bron: Inkomensstatistiek

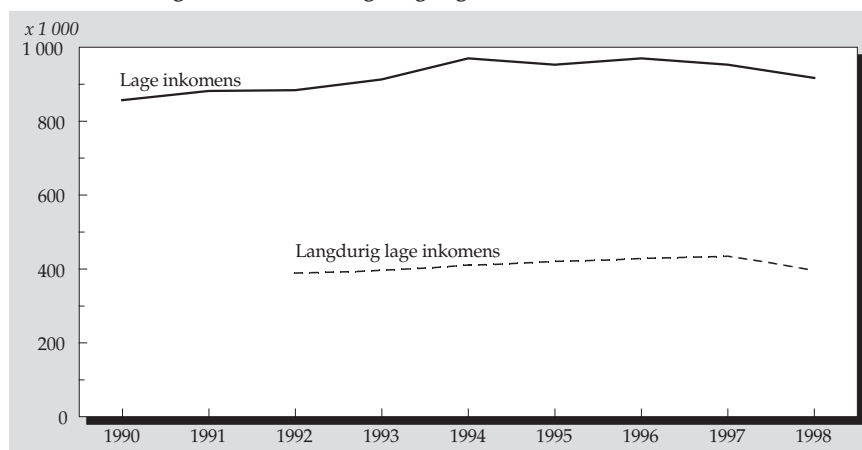
Door in het besteedbaar huishoudensinkomen rekening te houden met verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden, wordt een betere indicatie verkregen van de ontwikkeling van het welvaartsniveau. In de periode 1990–1998 bedroeg de mutatie van dit voor verschillen in huishouden gestandaardiseerde besteedbaar inkomen gemiddeld 4,1 procent. Daarbij maakte het naar verhouding niet veel uit of het inkomen werd verkregen door arbeid, pensioen of uitkering. Gemiddeld gingen huishoudens met inkomen uit arbeid er in totaal 4,7 procent op vooruit. Voor huishoudens met een uitkering was dat 3,4 procent en voor gepensioneerden was dat 5,8 procent.

De inkomensongelijkheid is de jaren negentig vrijwel gelijk gebleven, nadat deze in de tweede helft van de jaren tachtig sterk was gestegen. Het aandeel van de twintig procent huishoudens met de laagste besteedbare inkomens schommelde rond de 6,6 procent, terwijl dat van de hoogste twintigprocentgroep varieerde van 38,6 procent in 1990 tot 38,0 procent in 1998. Het verschil in inkomen tussen de hoogste en de laagste twintigprocentgroep bedroeg in 1990 29 800 gulden, in 1998 was dat 29 900 gulden. Beide cijfers zijn berekend op basis van het prijspeil 1995.

Daling van aantal langdurig lage inkomens komt vertraagd op gang

De verslechterende economische omstandigheden in de eerste helft van de jaren negentig hebben ertoe geleid dat het aantal huishoudens met een laag inkomen een stijgende trend vertoonde. Dit nadat in de periode 1985–1990 het aantal lage inkomens met een kwart was gedaald tot bijna 860 duizend. Ook na het in macro-economisch opzicht relatief slechte jaar 1993 trad er vooralsnog geen kentering op in de ontwikkeling van het aantal huishoudens met een laag inkomen. In de jaren 1994–1997 lag het aantal lage inkomens gemiddeld rond de vijf procent boven het niveau in 1993. Pas in 1998 was er een duidelijke daling van het aantal lage inkomens, namelijk een daling tot 917 duizend huishoudens, een niveau vergelijkbaar met dat in 1993. Deze vertraagde doorwerking van een verbeterde economische situatie deed zich met name voor bij huishoudens die ook in de voorafgaande drie jaren een laag inkomen hadden. In de periode 1992–1997 liep het aantal langdurige lage inkomens geleidelijk op met gemiddeld 9 duizend tot 435 duizend. Ook hier was 1998 het eerste jaar dat zich een wending ten goede aftekende met een daling tot net beneden de 400 duizend. Deze verandering is onder meer een gevolg van het inkomensbeleid voor ouderen. Verder speelt – met een zekere naijling – de verbetering van de arbeidsmarkt een rol: de eerst nog wat aarzelende daling van het aantal werkloosheids- en bijstandsuitkeringen zette vanaf 1997 stevig door, terwijl voor de lage inkomens 1998 als keerpunt aangemerkt kan worden.

1.5 Ontwikkeling van het aantal (langdurig) lage inkomens

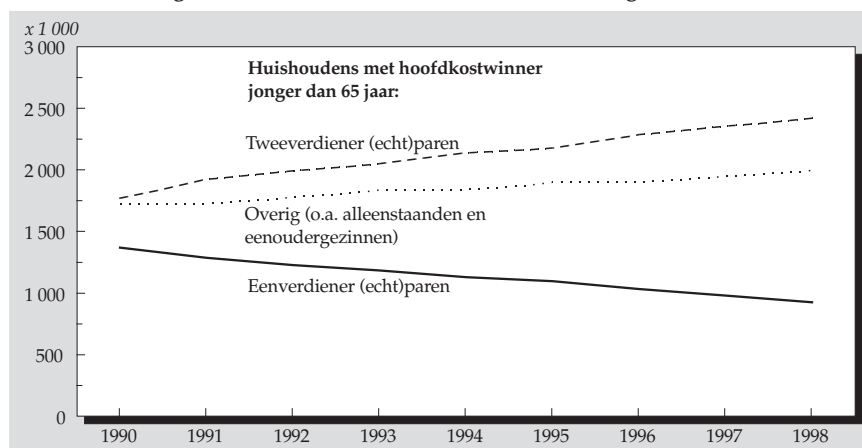

Bron: Inkomensstatistiek

Voortzetting van de opmars van de tweeverdieners

In de periode 1990–1998 nam het aantal tweeverdieners, gedefinieerd als (echt)paren beneden de 65 jaar waarvan beide partners een inkomen hebben, met gemiddeld ruim 80 duizend per jaar toe tot ruim 2,4 miljoen. Tegelijkertijd daalde het aantal eenverdieners met 55 duizend per jaar tot ruim beneden de 1 miljoen. Tweeverdieners hadden meer te besteden dan eenverdieners. In 1998 was het verschil in besteedbaar inkomen gemiddeld ruim 21 procent.

1.6 Ontwikkeling aantal eenverdieners, tweeverdieners en overige huishoudens

Bron: Inkomensstatistiek

Ook in de jaren tachtig nam het aantal tweeverdieners sterk toe en daalde tegelijkertijd het aantal eenverdieners, zij het dat de veranderingen iets minder groot waren dan in de jaren negentig. Zo stond in de periode 1977–1990 tegenover een jaarlijkse groei van het aantal tweeverdieners met gemiddeld 53 duizend, een daling van gemiddeld 42 duizend eenverdieners per jaar. In die periode was ook het inkomensverschil tussen een- en tweeverdieners minder groot. In de tweede helft van de jaren tachtig nam dit verschil in lichte mate toe, na in de voorafgaande jaren een geringe daling te hebben doorgemaakt. Zo lag in 1977 het inkomen van tweeverdieners gemiddeld 15 procent boven dat van eenverdieners, in 1985 en 1990 was dat respectievelijk 14,5 en 15,9 procent, waarna het verschil vervolgens in 1995 en 1998 opliep tot achtereenvolgens 20,6 en 21,4 procent.

Kloof tussen tweeverdieners en niet-actieven

De relatief gunstige positie van tweeverdieners blijkt ook uit de frequentieverdeling van het besteedbare huishoudensinkomen. In 1998 had negen op de tien tweeverdieners een bovenmodaal (netto: 37 800 gulden) inkomen, waarvan de helft tweemaal modaal (netto: 62 duizend gulden) of meer.

De bovenkant van de inkomensverdeling wordt sterk gedomineerd door tweeverdieners: van de anderhalf miljoen huishoudens met een tweemaal modaal inkomen of meer was bijna driekwart tweeverdiener. Het overgrote deel van de rest bestond – in gelijke mate – uit eenverdieners en gepensioneerden.

Het onderste deel van de inkomensverdeling is van een geheel andere samenstelling: relatief weinig tweeverdieners, veel gepensioneerden en uitkeringsontvangers. Uitgaande van het gezamenlijk inkomen van de referentiepersoon (de persoon die de gang van zaken in het huishouden bestuurt) en zijn/haar eventuele partner hadden in 1998 ruim 2,5 miljoen huishoudens een benedenmodaal inkomen. Hieronder kwamen ook wel een- en tweeverdieners voor, maar dat waren er verhoudingsgewijs niet zo veel: in beide categorieën een kwart miljoen. De meerderheid van de benedenmodale inkomens bestond uit economisch niet-actieven: ruim 1,5 miljoen waaronder bijna een miljoen pensioenontvangers en verder uitkeringsontvangers. De overige benedenmodale huishoudens, in totaal ruim een half miljoen voornamelijk alleenstaanden en eenoudergezinnen, behoorden tot de economisch actieve huishoudens waarin geen (echt)paren voorkwamen.

Veel pensioenontvangers en eenoudergezinnen met langdurig laag inkomen

Een gedetailleerd beeld van de onderkant van de inkomensverdeling wordt verkregen door te kijken naar huishoudens die onder de lage-inkomensgrens vertoeven. Deze grens komt overeen met het bijstandsniveau in 1979 en is vervolgens elk jaar aangepast voor de inflatie. Van de bijna 920 duizend huishoudens die in 1998 een inkomen beneden de lage-inkomensgrens hadden, behoorde 70 procent tot de economisch niet-actieven. Dit is bijna een kwart van het totaal aantal niet-actieven. Deze groep lage inkomens bestond overwegend uit werkloosheidsuitkering- en bijstandsonvangers (samen 290 dui-

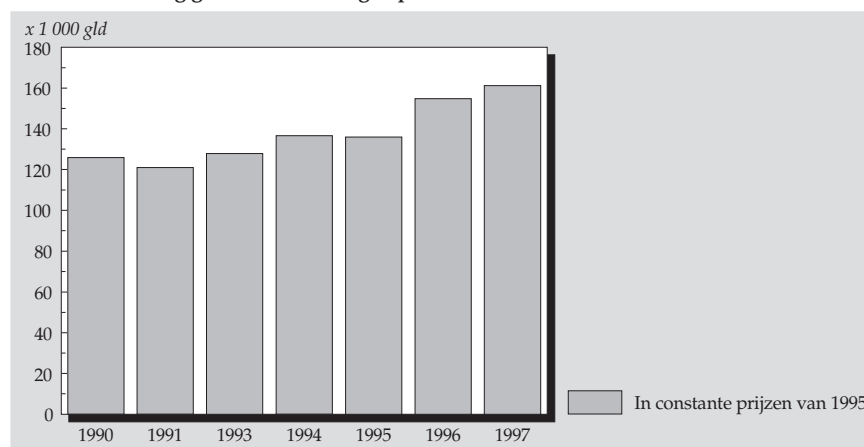
zend) en pensioenontvangers (250 duizend) maar ook de arbeidsongeschikten (bijna 90 duizend) vormden een substantiële categorie. Van de ruim 265 duizend economisch actieve huishoudens met een inkomen beneden de lage-inkomensgrens waren er 83 duizend als zelfstandige werkzaam. Het aandeel van de zelfstandigen hierin was – als gevolg van hun sterk fluctuerend inkomen – relatief hoog: van hen had 18 procent een laag inkomen tegenover 5 procent bij werknemers en andere economisch actieve huishoudens.

Langdurig lage inkomens, dat wil zeggen dat ook in de drie voorafgaande jaren een laag inkomen voorkwam, was in nog sterkere mate geconcentreerd bij de niet-actieve huishoudens. Van de bijna 400 duizend huishoudens die in 1998 een langdurig laag inkomen hadden, behoorde 90 procent tot de economisch niet-actieven. Onder meer door belastingverlichtende maatregelen namen opzichte van 1997 het aantal pensioenontvangers met een langdurig laag inkomen met ruim 15 procent af. Echter ondanks deze maatregelen bleven de pensioenontvangers ook in 1998 verhoudingsgewijs een grote categorie uitmaken van de langdurig lage inkomens. Van het totaal aantal langdurig lage inkomens was 43 procent pensioenontvanger waaronder ruim twee derde tot de groep alleenstaande, oudere vrouwen behoorde. Verder kwamen er onder de eenoudergezinnen veel lage inkomens voor. Van de 270 duizend eenoudergezinnen met minderjarige kinderen had bijna de helft een laag inkomen, een vijfde van de eenoudergezinnen had een langdurig laag inkomen.

Sterke toename vermogen en vermogensverschillen

In tegenstelling tot de inkomensverdeling veranderde de vermogensverdeling in de jaren negentig fors. Het gemiddelde vermogen van huishoudens nam toe van 110 duizend gulden in 1990 tot 168 duizend gulden in 1997. Een voorlopige schatting van het gemiddeld vermogen begin 1999 wijst op een verdere stijging tot bijna twee ton. Deze toename kwam vooral door de groei van het eigenwoning- en effectenbezit.

1.7 Ontwikkeling gemiddeld vermogen per huishouden

Bron: Vermogensstatistiek

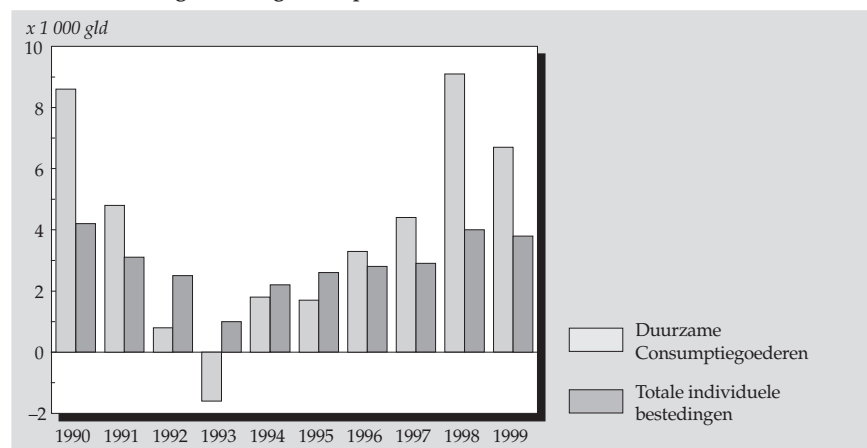
De verschillen in omvang van het vermogensbezit werden in de jaren negentig steeds groter. Het aantal huishoudens met een vermogen van één miljoen of meer liep op van 80 duizend in 1990, 116 duizend in 1995 tot een geschat voorlopig aantal van bijna 200 duizend begin 1999. Tegenover deze sterke toename van het aantal miljonairshuishoudens stond een verhoudingsgewijs licht dalend percentage huishoudens met een bescheiden, soms negatief vermogen. Van alle huishoudens had 60 procent in 1990 een vermogen beneden de 50 duizend gulden, in 1995 was dat 56 procent; voor 1999 is dit als voorlopig cijfer geschat op 51 procent.

Een andere indicatie voor de toenemende ongelijkheid in de vermogensverdeling vormt het gemiddeld verschil in vermogen tussen huishoudens. In 1990 was dat 180 duizend gulden, in 1995 217 duizend gulden en begin 1999 was dat naar raming 313 duizend gulden. Rekening houdend met de inflatie bedroegen deze verschillen – in prijzen van 1995 – voor de jaren 1990, 1995 en 1999 achtereenvolgens 205 duizend, 217 duizend en 288 duizend gulden.

Gezinsconsumptie bodem onder economische groei

Naast de vorming van inkomen en vermogen geeft ook de besteding ervan een beeld van de welvaart. De aanhoudend hoge consumptie van gezinnen heeft de economische groei in ons land in de tweede helft van de jaren negentig een forse impuls gegeven, zo blijkt uit de Nationale rekeningen van het CBS. Onder invloed van de gunstige omstandigheden op de arbeidsmarkt verruimden veel huishoudens hun bestedingsmogelijkheden. Ook werd de kooplust aangewakkerd door de historisch lage rentestand, stijgende aandelenkoersen en oplopende huizenprijzen. CBS-onderzoek laat al geruime tijd een hoge koopbereidheid zien, waarbij de consument een groot vertrouwen in de eigen financiële situatie uitspreekt.

1.8 Ontwikkeling bestedingen van particuliere huishoudens

Bron: Nationale rekeningen

De consumptie van huishoudens vertegenwoordigde in 1999 een waarde van 500 miljard gulden. Dit bedrag omvatte, behalve de directe bestedingen van de consument bij detailhandel en dienstverlening, ook de via overheidsuitgaven vergoede consumptie van onder meer huisvesting, onderwijs en medische zorg. Van dit totale bedrag aan de zogenaamde werkelijke individuele consumptie van huishoudens ging in 1999 bijna twaalf procent op aan uitgaven voor voedings- en genotmiddelen. Het aandeel van deze consumptie categorie liep in de jaren negentig gestaag terug, in 1995 lag het nog boven de dertien procent. Het relatieve belang van de aankopen van duurzame goederen nam in deze periode juist toe. In 1995 lag het aandeel iets boven de achttien procent terwijl het in 1999 een half procentpunt hoger uitkwam.

Binnen het consumptiepatroon is het accent in de tweede helft van de jaren negentig zwaarder op uitgaven aan diensten komen te liggen. Vooral uitgaven aan vervoer en communicatie zaten flink in de lift, hierbij speelde de opkomst van het mobiel bellen een rol. Ook financiële en zakelijke dienstverlening namen een meer prominente positie in dan vijf jaar geleden. Niet alle diensten winnen echter terrein. Bijna de helft van de uitgaven ging op aan huisvesting, medische en welzijnszorg. Deze kostenposten boetten verhoudingsgewijs aan belang in.

Duurzame goederen meest conjunctuurgevoelig

Uit het voorgaande blijkt dat niet alle goederen en diensten in gelijke mate bij de consument in de gunst stonden. De consumptie van de duurzame goederen was van de onderscheiden categorieën het meest conjunctuurgevoelig. De hoge economische groei in 1990 ging gepaard met een uitbundige stijging van de bestedingen aan duurzame consumptiegoederen. Het teruglopen van de economische groei begin jaren negentig heeft zich vertaald in afnemende groeicijfers bij de consumptie van duurzame goederen. Een dieptepunt werd bereikt in 1993, toen er bij de duurzame goederen sprake was van een daling en de economische groei onder de één procent bleef. In het kielzog van de gunstiger wordende economische prestatie trokken de bestedingen aan duurzame goederen weer aan. Het hoogtepunt lag in 1998 toen de volumegroei uitkwam op 9,1%. Het stijgingspercentage over 1999 was nog altijd fors (6,7%) maar bleef achter bij het hoge groeicijfer van het jaar daarvoor. Uit onderzoek blijkt dat de koopbereidheid onder consumenten in 1999 nog even groot was als in het voorafgaande jaar. Toch werd de via enquêtes gemeten koopbereidheid niet onverkort omgezet in daden. In vergelijking met 1998 vlakke de groei van de bestedingen aan duurzame goederen in 1999 af, hetgeen kan duiden op een zekere verzadiging.

2. Inkomensverdeling 1998*

Het aantal mensen met een eigen inkomen is de laatste jaren sterk gestegen, vooral onder vrouwen. In Nederland hadden in 1998 ruim elf miljoen mensen een eigen inkomen. Het besteedbare inkomen van huishoudens bedroeg gemiddeld 49 800 gulden. Ten opzichte van 1997 steeg de koopkracht met 2,7 procent. De inkomensverschillen zijn de afgelopen jaren nauwelijks veranderd.

Inkomens van personen

In 1998 hadden in Nederland 11,4 miljoen mensen een eigen inkomen. Van hen hadden ruim tien miljoen mensen het gehele jaar een eigen inkomen. Dit kwam overeen met 65 procent van de bevolking. Het persoonlijke inkomen van deze mensen bedroeg gemiddeld 45 700 gulden.

Daarnaast hadden 1,3 miljoen mensen (8 procent van de bevolking) een deel van het jaar een inkomen. Gemiddeld bedroeg het inkomen van deze groep 11 500 gulden. Vaak ging het hier om schoolverlaters, uitzendkrachten en vakantiewerkers. Ook degenen die uitsluitend een studietoelage ontvingen, zijn tot deze groep gerekend.

Tabel 2.1 Persoonlijk inkomen van mannen en vrouwen¹⁾, 1998*

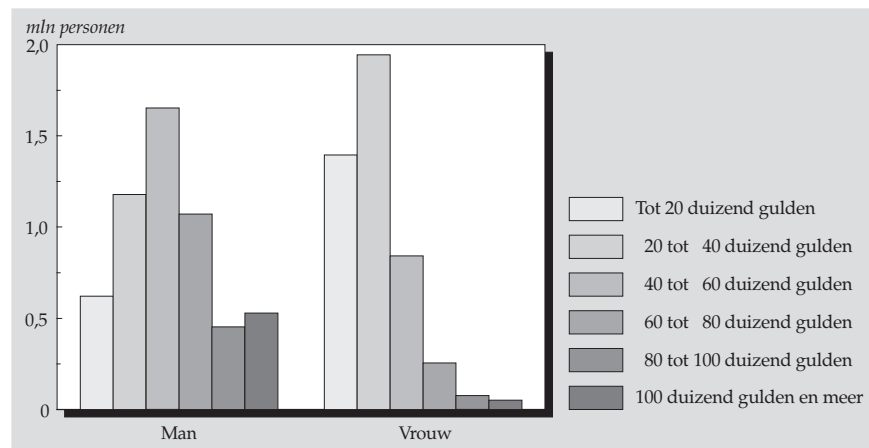
	Aantal			Gemiddeld inkomen		
	man	vrouw	totaal	man	vrouw	totaal
	<i>x mln</i>			<i>1 000 gld</i>		
Actief	4,0	2,7	6,7	64,6	35,7	52,9
Niet-actief						
jonger dan 65 jaar	0,7	0,7	1,4	39,2	26,0	32,5
65 jaar en ouder	0,8	1,1	1,9	37,9	24,5	30,0
Inkomen over het gehele jaar	5,5	4,6	10,1	57,6	31,4	45,7
Inkomen over een deel van het jaar	0,5	0,7	1,3	14,9	8,9	11,5
Totaal met inkomen	6,1	5,3	11,4	53,7	28,2	41,8
Zonder inkomen						
jonger dan 18 jaar	1,5	1,5	3,0	–	–	–
18 jaar en ouder	0,1	1,0	1,0	–	–	–
Bevolking	7,6	7,8	15,4	42,6	19,3	30,8

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief personen in inrichtingen en tehuizen en personen in huishoudens zonder inkomen.

Het aantal mensen zonder een eigen inkomen was in 1998 vier miljoen ofwel 26 procent van de bevolking. Hiervan waren er drie miljoen jonger dan 18 jaar. De rest bestond vrijwel geheel uit vrouwen tussen 18 en 65 jaar met een partner. Binnen deze categorie hadden oudere vrouwen vaker geen inkomsten dan jongere. Het aantal vrouwen zonder eigen inkomen is tamelijk snel gedaald. Deze daling is vooral te zien bij vrouwen met minderjarige kinderen. Tussen 1990 en 1998 daalde in deze groep het percentage zonder inkomen van 48 naar 27 procent. Bij vrouwen zonder minderjarige kinderen doet zich dit vooral voor in de leeftijdsgroep tussen 35 en 65 jaar. Het percentage zonder eigen inkomen daalde hier van 53 in 1990 tot 38 in 1998.

2.1 Verdeling persoonlijk inkomen, 1998*

Bron: Inkomensstatistiek

Het persoonlijke inkomen van mensen met een werkkring (actieven) was in 1998 gemiddeld 52 900 gulden. Mensen zonder een werkkring en jonger dan 65 jaar hadden een inkomen van gemiddeld 32 500 gulden en mensen boven de 65 jaar 30 000 gulden.

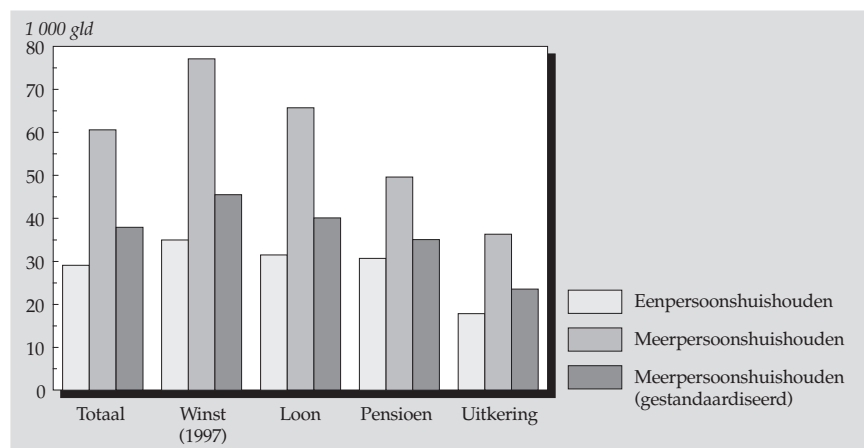
Het gemiddelde inkomen van mannen was veel hoger dan het inkomen van vrouwen, namelijk respectievelijk 57 600 en 31 400 gulden. Ter verklaring van dit verschil zijn verscheidene oorzaken te noemen. Zo waren er veel gehuwde vrouwen met uitsluitend een AOW-uitkering, terwijl mannen die ouder zijn dan 65 jaar in veel gevallen een aanvullend pensioen hadden. Ook binnen de categorie actieven was het inkomen van vrouwen lager dan dat van mannen. Hier speelt een rol dat veel vrouwen in deeltijd werkten. Ook waren vrouwen relatief veel werkzaam in lager betaalde functies.

Inkomens van huishoudens

Het besteedbare inkomen van huishoudens bedroeg in 1998 gemiddeld 49 800 gulden. Ruim een derde van de 6,8 miljoen huishoudens bestond uit alleenstaanden. Voor hen bedroeg het besteedbare inkomen gemiddeld 29 100 gulden. Voor huishoudens die uit meer dan één persoon bestonden, was het inkomen veel hoger, namelijk 60 600 gulden.

De hoogte van het inkomen hangt sterk samen met het soort inkomen. Huishoudens waar winst de belangrijkste bron was, hadden het hoogste gemiddelde inkomen. Daarna kwamen achtereenvolgens de huishoudens waar het inkomen vooral bestond uit loon, pensioen en een uitkering. In de laatste categorie hadden veel huishoudens een inkomen op of rond het niveau van het sociale minimum.

2.2 Gemiddeld besteedbaar inkomen van huishoudens naar voornaamste bron van inkomen, 1998*

Bron: Inkomensstatistiek

Om eenzelfde welvaart te bereiken, is in een groter huishouden meer inkomen nodig dan in een eenpersoonshuishouden. Maar ook wanneer de cijfers worden gecorrigeerd voor verschillen in omvang en samenstelling van het huishouden blijft het verschil aanzienlijk. Het gestandaardiseerde inkomen van huishoudens die uit meer personen bestaan, was in 1998 nog altijd 30 procent hoger dan dat van eenpersoonshuishoudens. Dat komt vooral door het verschil in het aantal personen met inkomen in een huishouden. In meerpersoonshuishoudens waar maar één persoon het inkomen verwerft, was het gestandaardiseerde inkomen even hoog als dat van een alleenstaande. Als er minderjarige kinderen zijn, was het zelfs lager. Hoe meer mensen in het huishouden een eigen inkomen hadden, des te groter het verschil met het welvaartsniveau van een alleenstaande.

Tabel 2.2 Besteedbaar inkomen van huishoudens

	Aantal	Gemiddeld inkomen	Koopkrachtverandering ¹⁾			
			1995	1996	1997	1998*
	<i>x mln</i>	<i>1 000 gld</i>	%			
Totaal	6,8	49,8	1,0	1,3	1,5	2,7
w.o. huishoudens met						
loon	3,8	56,6	2,0	1,9	2,2	3,1
pensioen	1,6	39,8	0,3	0,7	0,8	2,8
uitkering	0,8	28,1	1,2	1,5	2,3	2,7

Bron: Inkomensstatistiek

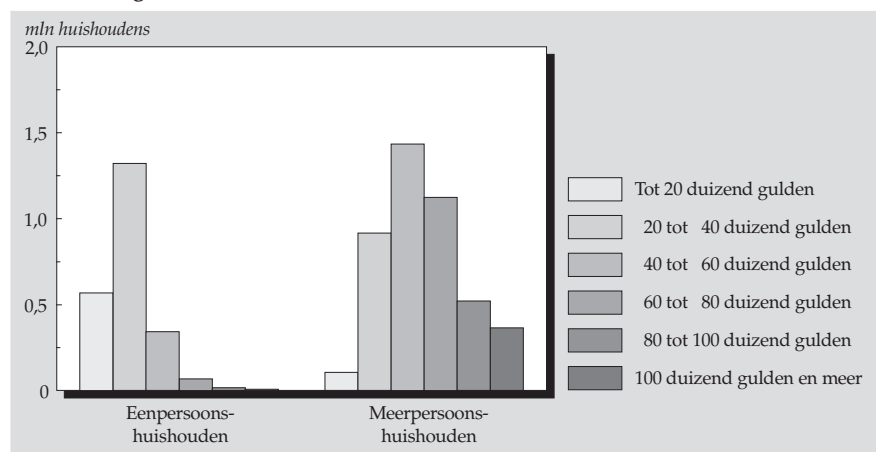
¹⁾ Verandering ten opzichte van het voorafgaande jaar. De uitkomst per inkomensbron geldt alleen voor huishoudens die in het voorafgaande jaar dezelfde bron van inkomen hadden.

In koopkracht gingen de huishoudens er in 1998 in doorsnee op vooruit. Ten opzichte van 1997 kon men 2,7 procent meer besteden. Daarmee is de koopkracht sterker gestegen dan in voorgaande jaren. Met name voor gepensioneerden was de toename sterker dan voorheen, vooral als gevolg van een belastingverlichting. In 1998 steeg de koopkracht voor gepensioneerden met 2,8 procent, terwijl dat in voorgaande jaren minder dan één procent was. In werknemershuishoudens ging men er in 1998 het meest op vooruit; 3,1 procent. Voor huishoudens met een uitkering was de koopkracht 2,7 procent hoger dan een jaar eerder.

De koopkrachtverandering geeft de inkomensontwikkeling weer, gecorrigeerd voor veranderingen in de consumentenprijzen en voor veranderingen in de omvang en de samenstelling van het huishouden. In 1998 was de koopkrachtverbetering 2,7 procent. Deze uitkomst heeft betrekking op de mediaan van alle koopkrachtveranderingen. Dit betekent dat voor de helft van alle mensen de koopkracht meer dan 2,7 procent hoger was dan een jaar eerder. Voor de andere helft is de koopkracht minder gestegen of zelfs gedaald. De verschillen tussen alle individuele koopkrachtveranderingen waren groot. Voor 35 procent van de mensen is de koopkracht gedaald, terwijl voor 37 procent de koopkracht met meer dan vijf procent is gestegen. Voor slechts ruim een kwart van de mensen lag de koopkrachtstijging tussen de nul en vijf procent. Meer informatie over de koopkrachtontwikkeling is te vinden in hoofdstuk 4.

De inkomensverschillen tussen huishoudens zijn de afgelopen jaren nagenoeg gelijk gebleven. De Gini-coëfficiënt had in 1990 een waarde van 0,322 en in 1998 van 0,319. De Gini-coëfficiënt is een maat voor inkomensongelijkheid die een hogere waarde heeft naarmate de inkomensverschillen groter zijn. In de periode vóór 1990 was er een toename van de inkomensongelijkheid. In 1985 bedroeg de Gini-coëfficiënt nog 0,292.

2.3 Verdeling besteedbaar inkomen van huishoudens, 1998*

Bron: Inkomensstatistiek

3. *De koopkracht in 2000*^{1) 2)}

Dit jaar gaan de meeste huishoudens er in koopkracht op vooruit, waarbij de laagste inkomens relatief het meest profiteren. De loonstijging die volgt uit CAO-afspraken komt naar verwachting 3 procent hoger uit dan afgelopen jaar, terwijl de inflatie stabiel blijft op 2 procent. Bovendien draagt de lastenverlichting, waartoe in het najaar van 1999 is besloten, bij aan de koopkrachtverbetering.

Lastenverlichting

Veel huishoudens gaan er dit jaar in koopkracht op vooruit. Dit wordt met name veroorzaakt door de lastenverlichting voor gezinnen die in de Miljoenennota besloten lag en bij de algemene politieke beschouwingen verder is verruimd. De lastenverlichting omvat onder andere de volgende maatregelen die voor de koopkracht relevant zijn:

- het arbeidskostenforfait neemt toe met 310 gulden;
- de tariefpercentages van de eerste twee belastingschijven veranderen, het tarief van de eerste schijf daalt met 1,85 procentpunt naar 33,9 procent en het tarief van de tweede schijf stijgt met 0,9 procentpunt naar 37,95 procent;
- het basisbedrag van de kinderbijslag neemt toe met 120 gulden per jaar en
- de ouderenaftrek stijgt met 380 gulden voor 65-plussers met een inkomen tot 56 000 gulden.

Naast de lastenverlichting is er dit jaar tevens sprake van een iets hogere reële loonontwikkeling dan vorig jaar. De contractloonstijging stijgt dit jaar met 3 procent, ruim boven de inflatie van 2 procent. Daartegenover staat dat ziekenfondsverzekerden hun ziektekostenpremies verder zien stijgen en dat werkenden meer premie Algemeen Werkloosheidsfonds gaan betalen.

De mediane koopkrachtontwikkeling is voor een aantal groepen huishoudens opgenomen in tabel 3.1. Voor iedere groep in deze tabel geldt dat de koopkracht voor de helft van de huishoudens in die groep minder stijgt dan de getoonde mediaan en voor de andere helft meer. Onderscheid wordt gemaakt naar type huishouden (alleenverdiener, tweeverdiener of alleenstaande), inkomensbron van de meestverdienende binnen het huishouden en de hoogte van het gezamenlijke bruto-inkomen uit loon of uitkering.

De laagste inkomensgroepen profiteren relatief het meest van de lastenverlichting, waarbij werkenden, huishoudens met kinderen en ouderen nog eens extra ondersteund worden.

Tabel 3.1 Koopkracht (exclusief incidenteel), 1998–2000

Bruto huishoudensinkomen ¹⁾	1998	1999	2000
<i>mediaan koopkrachtmutatie in %</i>			
Alleenverdieners			
Hoofdverdiener, werknemer			
≤150% WML	2	–	1
150–250% WML	1		1
>250% WML	1		
Hoofdverdiener, uitkeringsgerechtigd			
≤120% WML	2	0	1
>120 % WML	2		
65-plussers			
alle inkomens	2	0	1
Tweeverdieners			
Hoofdverdiener, werknemer			
≤250% WML	1		1
>250% WML	1		
Hoofdverdiener, uitkeringsgerechtigd			
alle inkomens	1		1
65-plussers			
≤120% AOW	3		1
>120% AOW	2		1
Alleenstaanden			
Hoofdverdiener werknemer			
≤150% WML	1	0	1
150–250% WML		0	
>250% WML			
Hoofdverdiener uitkeringsgerechtigd			
≤120% WML	2		1
>120% WML	1		
65-plussers			
≤120% AOW	5		1
>120% AOW	2	0	

Bron: Centraal Planbureau

¹⁾ Bruto-inkomen uit arbeid of uitkering.

WML=brutominimumloon, AOW=bruto 100% AOW-uitkering.

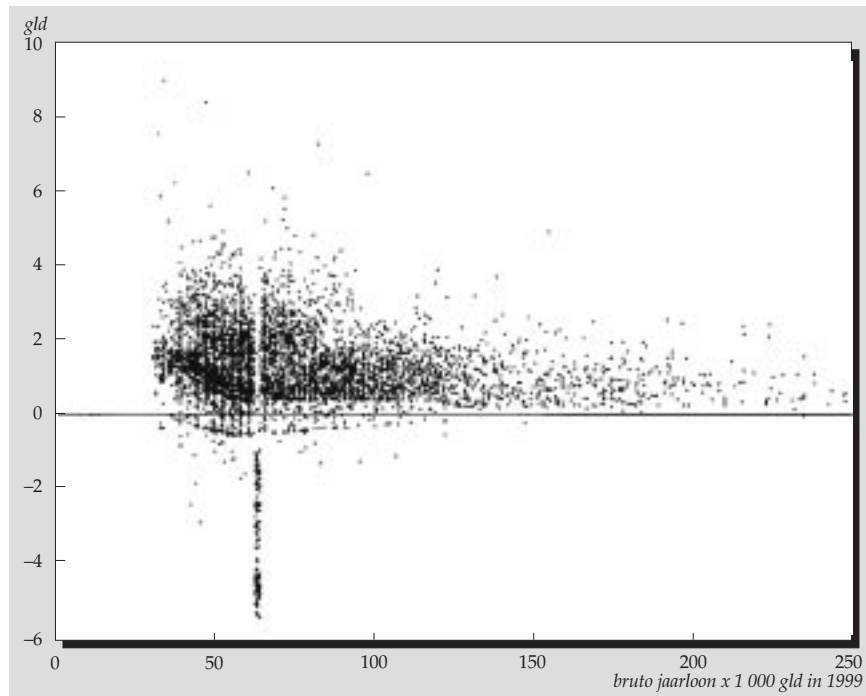
Door de verhoging van het arbeidskostenforfait, een aftrekpost voor werknemers, wordt het verschil in netto-inkomen tussen uitkeringsgerechtigden en werknemers met een laag loon vergroot. Hierdoor wordt het aantrekkelijker om te gaan werken, wat een positief effect heeft op het arbeidsaanbod en een matigende invloed op de loonontwikkeling.

Bij de koopkrachtberekeningen is rekening gehouden met de fiscalisering van de omroepbijdrage. De omroepbijdrage, ter hoogte van 200 gulden, is dit jaar afgeschaft. Ter compensatie is het tarief van de eerste schijf verhoogd zodat vrijwel alle belastingplichtigen 160 gulden meer belasting betalen. Het verschil van 40 gulden betekent voor alleenverdieners en alleenstaanden met lagere inkomens relatief een groter inkomensvoordeel dan voor hogere inkomensgroepen. Tweeverdieners betalen echter tweemaal de verhoging van het tarief van de eerste schijf, wat per saldo in een inkomensnadeel van maximaal 120 gulden kan resulteren.

Spreiding in koopkrachtcijfers

Figuur 3.1 laat voor 2000 de koopkrachtstijging zien van individuele huishoudens waarvan de hoofdverdiener in de marktsector in loondienst is en een niet-werkende partner heeft. Elk puntje in de figuur komt overeen met een individueel huishouden. Uit de figuur blijkt dat de koopkrachtstijging die deze huishoudens ervaren, behoorlijk van elkaar kunnen verschillen. Zo zijn er huishoudens die er fors op vooruit gaan, maar tegelijkertijd ook een aantal huishoudens die er zelfs in koopkracht op achteruit gaan. De spreiding in koopkracht wordt veroorzaakt door verschillende factoren.

3.1 Koopkracht alleenverdieners, werkzaam in de marktsector, 2000

Bron: Centraal Planbureau

Ten eerste speelt de woonsituatie een belangrijke rol. Zo ontwikkelt de koopkracht van huurders zich anders dan die van woningbezitters. De koopkracht van woningbezitters is onder andere afhankelijk van de hoogte van de gemiddelde hypotheekrente over de afgelopen jaren. Aangezien de hypotheekrente de laatste jaren is gedaald, is de gemiddelde rentelast in 2000 lager dan het jaar ervoor. Het totale voordeel hangt af van soort en hoogte van de hypotheek en het marginale tarief waartegen de hypotheekrente wordt verrekend in de loonbelasting. Huurders hebben geen voordeel vanuit de dalende gemiddelde hypotheekrente, waardoor hun koopkracht achterblijft bij die van woningbezitters. Uiteraard heeft een eventuele stijging van de gemiddelde rentelast een tegengesteld effect op de relatieve koopkrachtontwikkeling.

Ten tweede is de aanwezigheid van kinderen van belang. In 1995 is een versooring van de kinderbijslag in gang gezet, die pas in 2012 volledig zal zijn geëffectueerd. De hoogte van de kinderbijslag is afhankelijk van de leeftijd van de kinderen. Voor kinderen geboren voor 1995, is de regeling, op de prijscompensatie na, bevroren. Voor de nieuwe aanwas, kinderen geboren na 1995, is de regeling met ingang van 1995 versoerd. Aangezien kinderen jaarlijks een jaartje ouder worden, ervaren huishoudens in werkelijkheid geen negatieve inkomens gevolgen. Bij de statische koopkracht, welke hier wordt gepresenteerd, wordt echter een huishouden in het ene jaar vergeleken met een huishouden met precies identieke kenmerken in het daaropvolgende jaar. Een huishouden met bijvoorbeeld een kind van zeventien jaar wordt het jaar daarop vergeleken met eenzelfde huishouden met een kind van zeventien jaar. Hierdoor wordt de versooring van de kinderbijslag, in de statische koopkracht wel zichtbaar bij huishoudens met kinderen in een bepaalde leeftijdscategorie. Voor 2000 betreft dit huishoudens met elf- en zeventienjarige kinderen.

Ten derde speelt de verzekeringsvorm voor ziektekosten een rol. Rondom het brutoloon van 64 duizend gulden per jaar is een duidelijke concentratie te zien van huishoudens die er in koopkracht op achteruit gaan. Dit betreft huishoudens met meeverzekerde gezinsleden die door de loonstijging net de loongrens van het ziekenfonds passeren. Deze huishoudens zijn genooddaakt om een particuliere ziektekostenverzekering af te sluiten terwijl ze vorig jaar nog via het ziekenfonds waren verzekerd. Voor de statische koopkracht wordt gerekend met gemiddelde premies voor een particuliere ziektekostenverzekering zonder eigen risico. In werkelijkheid zijn deze premies zeer divers. Deze hangen onder meer af van de leeftijd van de verzekerden, de soort particuliere polis die wordt afgesloten en de gezinssituatie. Jongeren kunnen zich particulier goedkoper verzekeren dan ouderen. Gezonde personen zullen vaker een (extra) eigen risico nemen dan minder gezonde personen, met bijbehorende lagere premie. Werknemers zonder meeverzekerde gezinsleden gaan er in het algemeen in koopkracht op vooruit, werknemers met meeverzekerde gezinsleden gaan er vaak op achteruit.

De uitstroom uit het ziekenfonds is op zich een normaal verschijnsel en komt, zeker bij de dynamische koopkracht, regelmatig voor. Zo kan in bepaalde situaties het maken van promotie of het verkrijgen van een extra loonsverhoging ervoor zorgen dat de inkomensgrens van het ziekenfonds overschreden wordt. Dit jaar is echter sprake van iets grotere uitstroom uit het ziekenfonds dan normaal. De loongrens van het ziekenfonds wordt namelijk tijdelijk, dit jaar voor het eerst, aangepast aan de prijsstijging in plaats van aan de loonstijging.

Noot in de tekst

- ¹⁾ Deze bijdrage is gebaseerd op: Centraal Planbureau, Centraal Economisch Plan 2000, SDU uitgevers, april 2000. De verantwoordelijkheid voor dit artikel berust bij het Centraal Planbureau.
- ²⁾ De ramingen hebben betrekking op de 'statische koopkracht'. Voor cijfers over de dynamische koopkrachtontwikkeling, zie hoofdstuk 2 en 4.

4. Inkomensdynamiek

Tussen 1993 en 1998 steeg de koopkracht 5,9 procent. De inkomensontwikkeling liep sterk uiteen. Bij ruim de helft van de bevolking steeg of daalde de koopkracht met meer dan vijftien procent. Grote mutaties in de koopkracht hingen onder meer samen met veranderingen van de voornaamste inkomensbron. Wijzigingen in de arbeidsmarktpositie, zoals het vinden van werk, het voor zichzelf beginnen en het met pensioen gaan, hadden vaak een forse inkomensverandering tot gevolg.

Sterke stijging van de koopkracht in 1998

In de periode 1994–1998 is de koopkracht van de totale bevolking van jaar op jaar steeds sterker toegenomen. In 1994 was nog sprake van een stilstand. In de daarop volgende jaren nam de koopkracht toe met 1 procent in 1995 tot 1,5 procent in 1997. De grootste stijging, 2,7 procent, deed zich voor in 1998.

In vrijwel alle jaren was de koopkrachtontwikkeling van werknemers gunstiger dan die van pensioen- en uitkeringsontvangers. Ook in 1998 gingen werknemers er het meest op vooruit. De inkomensontwikkeling van pensioenontvangers bleef in de jaren 1994 tot en met 1997 het sterkst achter bij die van werknemers. In deze periode lag dit verschil steeds ruim boven één procentpunt. In 1998 bleef het verschil beperkt. In dat jaar zagen pensioenontvangers hun koopkracht sterker verbeteren dan in de voorafgaande jaren. Dit is in belangrijke mate het gevolg van een belastingverlichting in de vorm van een verhoging van de (aanvullende) ouderenaftrek.

Tabel 4.1 Koopkrachtontwikkeling naar voornaamste inkomensbron van het huishouden ¹⁾

	1994	1995	1996	1997	1998*
	%				
Winst	-0,4	0,8	-0,2	2,0	.
Loon	1,4	2,0	1,9	2,2	3,1
Pensioen	-1,3	0,3	0,7	0,8	2,8
Overige uitkering	-1,1	1,2	1,5	2,3	2,7
Overig inkomen	0,7	2,1	1,0	-0,8	.
Totaal	0,0	1,0	1,3	1,5	2,7

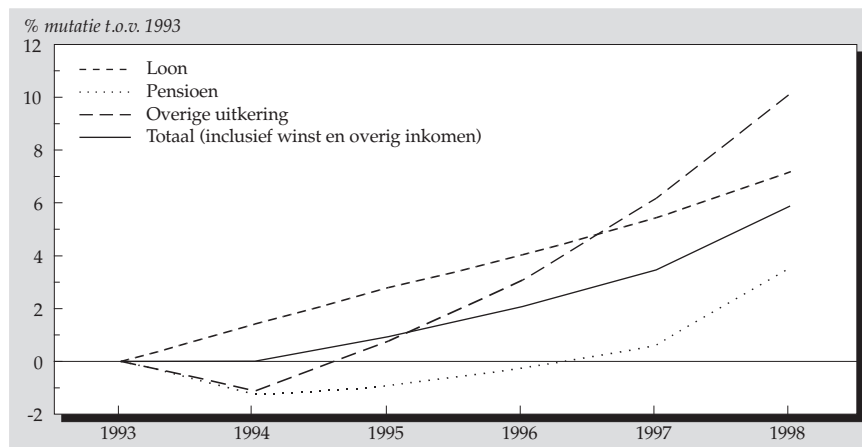
Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Procentuele verandering ten opzichte van het voorafgaande jaar.

Koopkrachtstijging van 5,9 procent tussen 1993 en 1998

De koopkrachtmutatie tussen twee jaren is berekend op basis van de koopkracht van een vaste groep personen in het begin- en eindjaar ¹⁾. Personen zijn hierbij ingedeeld naar kenmerken die zij in het beginjaar hadden. Tussen 1993 en 1998 is de koopkracht voor de hele bevolking gestegen met 5,9 procent. Voor werknemers was de stijging 7,2 procent. De koopkracht van gepensioneerden steeg in deze periode met 3,5 procent. Mensen die in 1993 afhankelijk waren van een uitkering, zagen hun koopkracht tussen 1993 en 1998 met ruim 10 procent het sterkst stijgen. In 1994 was voor deze groep nog sprake van een lichte daling van de koopkracht. Doordat veel mensen met een uitkering profiteerden van de banengroei die zich vanaf 1995 heeft ingezet, steeg de koopkracht van de gehele groep in de jaren 1995–1998.

4.1 Koopkrachtontwikkeling naar voornaamste inkomensbron*

Bron: Inkomensstatistiek

Inkomen, koopkracht en samenstelling van het huishouden

Welvaart van mensen kan aan veel dingen worden afgemeten, maar het meest voor de hand ligt toch wel het inkomen. Niet alleen het eigen inkomen, maar ook het inkomen van huisgenoten beïnvloedt iemands welvaart. In dit hoofdstuk is daarom uitgegaan van het besteedbaar inkomen van het huishouden waartoe men behoort. Nu maakt het nogal uit of een inkomen bestemd is voor een persoon alléén of voor een echtpaar met kinderen. Daarom worden inkomens door middel van standaardisatie (zie Begrippen en afkortingen) vergelijkbaar gemaakt met het inkomen van een eenpersoonshuishouden. Om inkomens uit verschillende jaren met elkaar vergelijkbaar te maken, wordt gedefleerd met behulp van de consumentenprijsindex. Het aldus gestandaardiseerde en gedefleerde huishoudensinkomen wordt koopkracht genoemd. In deze bijdrage worden de woorden koopkracht en inkomen door elkaar gebruikt als indicator van welvaart.

Forse koopkrachtmutatie door verandering van arbeidsmarktpositie

De hiervoor gepresenteerde koopkrachtveranderingen zijn een gemiddelde voor alle personen die in 1993 tot een huishouden met een bepaalde voornaamste inkomensbron behoorden. De situatie in 1994 en volgende jaren was uiteraard voor lang niet iedereen gelijk aan die in 1993: sommigen zullen hun arbeidsmarktpositie verbeterd hebben, anderen zijn met pensioen of in de VUT gegaan, enz. Zo bedroeg de koopkrachtmutatie 1993–1997 voor de gehele groep die in 1993 een uitkering ontving, 6,2 procent. Binnen deze groep personen was echter sprake van een grote spreiding van de koopkrachtmutatie. Zo was de voornaamste inkomensbron voor een derde van hen vier jaar later niet langer een uitkering maar loon. Voor deze mensen steeg de koopkracht gemiddeld met ruim 32 procent. Degenen die in 1997 nog steeds op een uitkering waren aangewezen, zagen daarentegen hun koopkracht met slechts 0,9 procent stijgen.

Tabel 4.2 Koopkrachtveranderingen bij wijziging van voornaamste inkomensbron

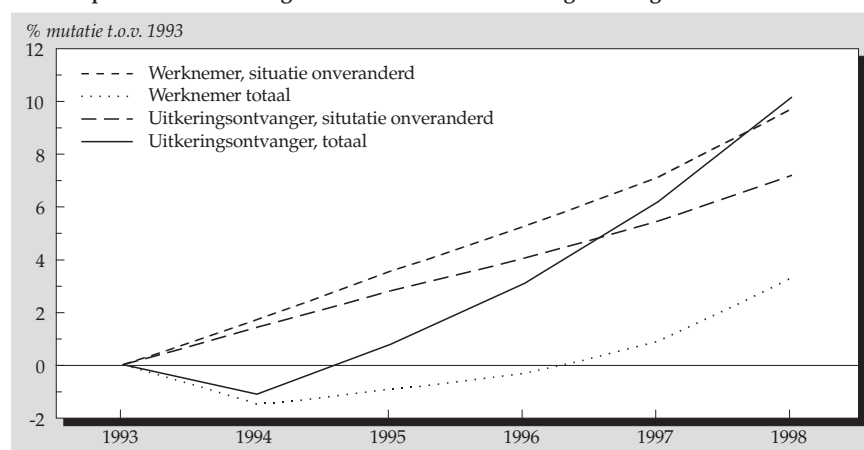
	Situatie 1997					Totaal
	winst	loon	pensioen	overige uitkering	overig inkomen	
Situatie 1993	<i>aantal (%)</i>					
Winst	65	19	6	6	4	100
Loon	2	85	5	6	2	100
Pensioen	1	5	93	1	1	100
Overige uitkering	3	34	13	49	2	100
Overig inkomen	6	28	7	10	48	100
Totaal	6	60	21	11	3	100
	<i>mediaan koopkrachtverandering (%)</i>					
Winst	9,2	-14,7	-19,6	-23,1	-24,5	1,9
Loon	26,5	7,1	-11,6	-18,9	2,7	5,4
Pensioen	42,1	7,7	0,5	-10,9	16,7	0,6
Overige uitkering	43,9	32,4	3,9	0,9	34,7	6,2
Overig inkomen	25,7	-2,6	2,6	-15,0	3,7	3,0
Totaal	14,6	7,6	-0,1	-3,0	3,4	3,5

Bron: Inkomensstatistiek

Een analyse van het verloop van de koopkrachtontwikkeling van werknemers en uitkeringsontvangers voor de afzonderlijke jaren laat het volgende beeld zien. De koopkrachtverandering van de groep die in 1993 loon ontving, was in 1994 aanzienlijk hoger dan die van de uitkeringsontvangers. In de hierop volgende jaren nam dit verschil tussen beide groepen af, mede doordat een deel van de uitkeringsontvangers er in slaagde zijn koopkracht te verhogen door het vinden van werk. Deze trend zette zich ook in de jaren 1997 en 1998 voort, waardoor de koopkrachtontwikkeling van uitkeringsontvangers over de gehele periode 1993–1998 ruim boven die van werknemers kwam te liggen. Een geheel ander beeld toont de vergelijking van het verloop van de koopkrachtont-

wikkeling van werknemers en uitkeringsontvangers die niet van arbeidsmarktpositie veranderd zijn. De koopkracht van personen die zowel in 1993 als in 1998 een uitkering hadden, is tussen deze beide jaren met 3,3 procent gestegen. Personen die zowel in 1993 als in 1998 loon ontvingen, zagen hun koopkracht daarentegen in totaal met 9,7 procent stijgen.

4.2 Koopkrachtontwikkeling van werknemers en uitkeringsontvangers*

Bron: Inkomensstatistiek

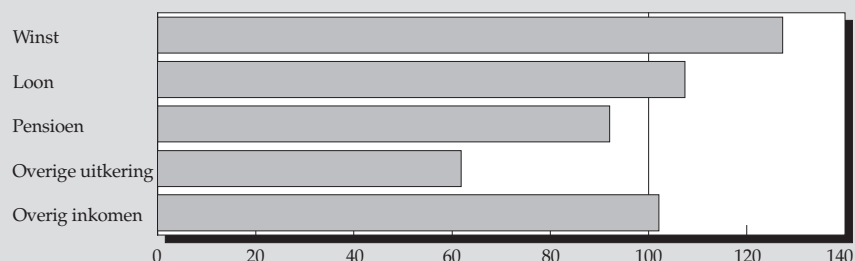
Dynamiek van de koopkracht

Koopkracht kan door allerlei oorzaken veranderen. Het inkomen verandert bijvoorbeeld door een algemene loonsverhoging, promotie, het aanvaarden van (ander) werk en pensionering. Een wijziging in de samenstelling van het huishouden (een kind gaat het huis uit, er wordt een kind geboren, partners scheiden zich, enz.) leidt eveneens tot een inkomensverandering. Daarnaast wordt de koopkracht door de prijsontwikkeling beïnvloed. Al deze veranderingen zitten in de hier gepresenteerde dynamische koopkrachtcijfers verdisconteerd. Informatie over de achterliggende dynamiek (oorzaken van de inkomensmutaties) komt op grond van het hier gebruikte Inkomenspanelonderzoek in beperkte mate beschikbaar.

Inkomensverschillen naar voornaamste inkomensbron

In dit hoofdstuk is de bevolking onder meer ingedeeld naar de voornaamste inkomensbron van het huishouden waartoe men behoort. Hierbij zijn de volgende bronnen onderscheiden: winst, loon, pensioen, overige uitkeringen (onder meer bijstands-, werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsuitkering) en overig inkomen. Personen die tot deze categorieën huishoudens behoren, worden in deze bijdrage ook wel kortweg aangeduid als zelfstandige, werknemer, pensioenontvanger, uitkeringsontvanger en ontvanger van overig inkomen.

4.3 Koopkracht in 1998*¹⁾, totaal=100

¹⁾ De gegevens van de categorieën winst en overig inkomen hebben betrekking op 1997.
Bron: Inkomensstatistiek

Het besteedbare huishoudensinkomen bedroeg in 1998 gemiddeld 49 800 gulden. Het inkomen van zelfstandigen was het grootst. Hun koopkracht lag 27 procent boven het gemiddelde van de totale bevolking. Ook het inkomen van werknemers kwam met 7 procent ruim boven het gemiddelde uit. Pensioen- en uitkeringsontvangers hadden het laagste inkomen. Het gemiddeld inkomen van gepensioneerden lag 8 procent onder het totaal, terwijl de koopkracht van uitkeringsontvangers 38 procent onder het gemiddelde van de totale bevolking lag.

Grote spreiding in koopkrachtveranderingen

In 1998 bedroeg de mediaan van de koopkrachtveranderingen 2,7 procent. Er was echter een grote spreiding in deze koopkrachtverandering. Voor 8 procent van de mensen was de koopkrachtverandering miniem, namelijk tussen -1 en 1 procent. Daartegenover stond een positieve of negatieve koopkrachtverandering met meer dan vijftien procent bij ruim een kwart van de bevolking. Bij pensioenontvangers was de spreiding van de koopkrachtveranderingen het geringst. Bij hen kwam een stijging of daling van de koopkracht met meer dan vijftien procent slechts bij één op de acht mensen voor. Mede als gevolg van de belastingverlichting voor ouderen steeg het inkomen van zeven van de tien pensioenontvangers met meer dan een procent.

Koopkrachtveranderingen over een langere periode vertonen een aanzienlijk grotere spreiding dan de mutaties van jaar op jaar. Dit komt vooral, doordat naarmate meer tijd verstrijkt, een groter deel van de bevolking een wijziging in persoonlijke omstandigheden (waaronder veranderingen in de arbeidsmarktpositie) ondervindt. Deze veranderingen gaan doorgaans vergezeld van een grote inkomensmutatie. Zo lag het inkomen van 56 procent van de bevolking in 1998 meer dan vijftien procent onder of boven dat van 1993.

Tabel 4.3 Spreiding van koopkrachtmutatie naar voornaamste inkomensbron van het huishouden, 1997–1998* en 1993–1998*

	Loon	Pensioen	Overige uitkering	Totaal ¹⁾
Klasse van koopkrachtmutatie (%)	%			
<i>1997-1998*</i>				
tot -15	11	5	9	10
-15 tot -1	23	14	18	22
-1 tot 1	8	10	9	8
1 tot 15	41	64	42	44
15 en meer	18	7	22	16
Totaal	100	100	100	100
<i>1993-1998*</i>				
tot -15	22	13	15	20
-15 tot -1	16	21	15	17
-1 tot 1	3	5	4	3
1 tot 15	21	43	23	24
15 en meer	39	18	43	36
Totaal	100	100	100	100

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Inclusief de categorieën winst en overig inkomen.

Tabel 4.4 Spreiding van koopkrachtmutatie naar voornaamste inkomensbron van het huishouden, 1997–1998*

	Loon	Pensioen	Overige uitkering	Totaal ¹⁾
Klasse van koopkrachtmutatie (gld)	%			
tot -3 000	18	9	11	16
-3 000 tot -1 000	11	6	9	10
-1 000 tot 0	9	8	11	9
0 tot 1 000	11	42	27	19
1 000 tot 3 000	20	24	19	20
3 000 en meer	32	12	24	26
Totaal	100	100	100	100

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Inclusief de categorieën winst en overig inkomen.

De koopkrachtontwikkeling kan ook in centen in plaats van in procenten worden uitgedrukt. De plaats die een persoon in de verdeling van de koopkrachtmutatie in guldens en in procenten inneemt, hoeft niet dezelfde te zijn. Zo zal iemand met een procentueel grote inkomensstijging een geringe inkomensstijging in guldens ondervinden, indien hij of zij een betrekkelijk laag inkomen had.

Ruim de helft van de werknemers en ruim een derde van de pensioenontvangers zag zijn koopkracht tussen 1997 en 1998 met duizend gulden of meer toenemen. Een dergelijke inkomensstijging kwam bij 46 procent van de totale bevolking voor. De koopkracht van ruim een kwart van de bevolking steeg met meer dan drieduizend gulden. Ruim 35 procent van de bevolking ging er in inkomen op achteruit.

Koopkrachtontwikkeling: mediaan van individuele koopkrachtmutaties

De gepresenteerde inkomensveranderingen hebben betrekking op de bevolking van vijftien jaar en ouder, met uitzondering van mensen die verblijven in een inrichting of een tehuis. Als indicatie voor de inkomensontwikkeling van een groep wordt de mediaan van de individuele koopkrachtmutaties gebruikt. Een koopkrachtmutatie van 5,9 procent tussen de jaren 1993 en 1998 wil dus zeggen dat de koopkracht van de ene helft van de Nederlandse bevolking steeg met ten minste 5,9 procent, terwijl de koopkracht van de andere helft van de bevolking minder steeg of zelfs daalde. Het betekent dus beslist niet dat bijna iedereen er zo'n 5,9 procent op vooruit ging.

De gegevens zijn afkomstig uit het Inkomenspanelonderzoek. Waar in verband met eisen aan de betrouwbaarheid geen voorlopige uitkomsten (over 1998) gepresenteerd konden worden, zijn cijfers over 1997 gebruikt.

Mobiliteit op de inkomensladder

De spreiding van de koopkrachtveranderingen leidt tot verschuivingen binnen de inkomensverdeling. Personen komen daarbij op een lagere of hogere plaats op de inkomensladder terecht dan ze voorheen bezetten. De relatieve inkomenspositie is hier vastgesteld met behulp van percentielen. De bevolking is naar hoogte van inkomen gelijk verdeeld over de percentielen, zodat elk percentiel precies één procent van de bevolking omvat. In het eerste percentiel zitten mensen met de laagste inkomens, in het honderdste en laatste percentiel personen met de hoogste inkomens. De inkomensmutatie die nodig is om in een hoger percentiel te komen is niet over het hele traject gelijk. Met name aan de onder- en bovenkant van de inkomensladder is de afstand tussen twee opeenvolgende sporten (percentielen) groot.

De mobiliteit is gemeten door steeds voor twee jaren na te gaan tot welk percentiel een persoon behoorde. Zo nam in de periode 1993–1998 slechts 57 procent van de mensen van jaar tot jaar een min of meer gelijke relatieve positie in de inkomensverdeling in: van het één op het andere jaar waren zij hooguit vijf percentielen voor- of achteruit geschoven. Jaarlijks maakte zes procent van de bevolking een grote sprong op de inkomensladder: ten minste twintig procent van de bevolking werd in inkomen voorbijgestreefd.

De mobiliteit over een periode van vijf jaar is veel groter. Nog maar dertig procent van de bevolking behield min of meer een gelijke positie. Daarentegen daalde 16 procent van de bevolking flink af op de inkomensladder: ten minste twintig procent van de bevolking moesten zij voorbij laten gaan. Een even grote

groep zag zijn relatieve inkomenspositie tussen 1993 en 1998 sterk verbeteren: na deze vijf jaar waren zij ten minste twintig percentielen vooruitgeschoven.

Tabel 4.5 Mobiliteit in de inkomensverdeling, 1993–1998*¹⁾

	Na 1 jaar ²⁾	Na 5 jaar
	%	
20 en meer percentielen achteruit	6	16
5 tot 20 percentielen achteruit	14	18
Hooguit 5 percentielen voor- of achteruit	57	30
5 tot 20 percentielen vooruit	17	20
20 en meer percentielen vooruit	6	16
Totaal	100	100

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Op basis van vergelijking van de relatieve positie (percentielen) die een persoon in de inkomensverdeling in de onderzochte jaren innam.

²⁾ Jaarlijkse veranderingen (gemiddeld over de periode 1993–1998).

Tabel 4.6 Overgangskansen tussen 10%-groepen, 1993–1998*, totaal=100

	Inkomenspositie in 1998 (10%-groep)										Totaal
	1e	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e	
Inkomenspositie in 1993 (10%-groep)											
1e (laag inkomen)	37	16	9	8	7	5	5	4	4	5	100
2e	17	40	17	9	6	4	3	2	2	1	100
3e	9	16	30	15	10	8	5	3	2	1	100
4e	7	8	16	23	16	11	8	5	3	1	100
5e	6	6	9	15	20	16	12	8	5	2	100
6e	6	5	7	10	14	19	16	12	8	3	100
7e	5	4	5	8	10	14	19	17	12	5	100
8e	4	2	4	6	8	11	14	22	19	9	100
9e	5	2	3	4	5	7	11	17	27	20	100
10e (hoog inkomen)	5	1	1	2	3	4	5	9	18	51	100
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1 000

Bron: Inkomensstatistiek

Een ander beeld van stijgers, dalers en blijvers ontstaat, wanneer de positie op de inkomensladder in het begin- en eindjaar tegen elkaar afgezet wordt. Hiertoe zijn de inkomenspercentielen samengevoegd tot 10%-groepen. Het is vanzelfsprekend, dat betrekkelijk veel mensen die onderaan op de inkomensladder stonden, tot de stijgers en blijvers behoorden: hun relatieve positie kon alleen maar beter worden of gelijk blijven. Op vergelijkbare wijze hadden mensen in de 10%-groepen met de hoogste inkomens een relatief grote kans om op de inkomensladder te dalen.

Noot in de tekst

- ¹⁾ De som van een reeks jaarlijkse koopkrachtmutaties is in het algemeen niet gelijk aan de koopkrachtmutatie tussen begin- en eindjaar van deze reeks. In het eerste geval wordt elk jaar opnieuw vastgesteld welke personen bijvoorbeeld tot de groep uitkeringsontvangers behoren. Hiervan zal slechts een klein deel na één jaar een hoger inkomen hebben door het vinden van werk. Indien de oorspronkelijke groep over langere tijd gevolgd wordt, zal blijken, dat na verloop van tijd er steeds meer van hen werk gevonden hebben, waarbij hun inkomen gestegen is.

5. *Inkomensverdeling 1959–1998*

In de naoorlogse periode is er tot het eind van de jaren zeventig sprake van stijgende inkomens. De opbouw van het socialezekerheidsstelsel leidde ertoe dat de inkomensverdeling gelijk werd. Gedurende de eerste helft van de jaren tachtig daalden de inkomens sterk. In de tweede helft van het decennium stegen de inkomens en werd de inkomensdaling van de eerste helft grotendeels goedge maakt. Doordat de uitkeringen achterbleven bij de lonen, nam de inkomensongelijkheid flink toe. In de beginjaren negentig bleef de inkomensverdeling vrij stabiel. De laatste jaren neemt het gemiddelde inkomen weer wat toe.

In 1998 was het reële besteedbare inkomen van huishoudens gemiddeld iets lager dan in 1977. Dat komt onder meer doordat de huishoudens in de periode 1977–1998 aanzienlijk kleiner zijn geworden. Als gestandaardiseerd wordt voor grootte en samenstelling van huishoudens, was het gemiddelde inkomen in 1998 negen procent hoger dan in 1977. Een belangrijke oorzaak van het uiteengroeien van inkomens van werkende huishoudens en huishoudens met een uitkering is de toename van het aantal tweeverdieners.

Inleiding

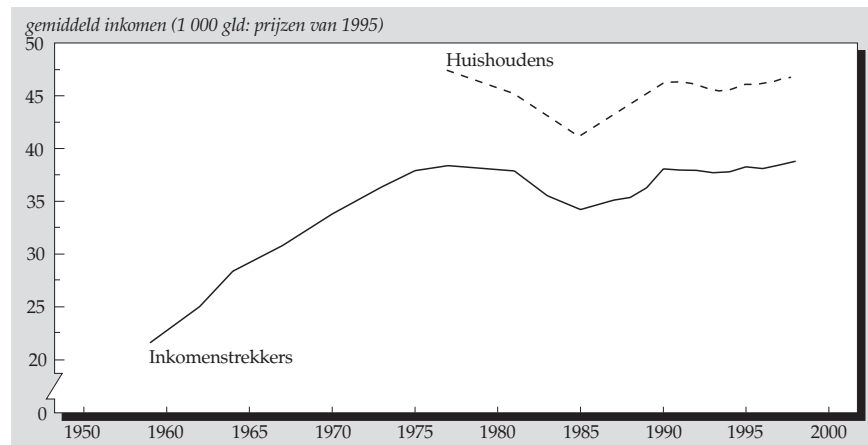
In dit hoofdstuk wordt de ontwikkeling van de inkomensverdeling van 1959 tot en met 1998 beschreven. Over de periode tot 1977 zijn geen gegevens over de inkomens van huishoudens beschikbaar. Uit deze periode zijn wel gegevens bekend over inkomensstrekkers (ongehuwden en gehuwde paren met inkomen). Voor de jaren 1962 en 1981 zijn ook gegevens beschikbaar over het inkomen van gezinnen.

Tot het einde van de jaren zeventig namen de inkomens toe en nam de inkomensongelijkheid af. Gedurende de eerste helft van de jaren tachtig daalden de inkomens. Na 1985 begonnen de lonen weer te stijgen, maar veel uitkeringen bleven achter. Zowel het gemiddelde inkomen als de inkomensongelijkheid namen toe. Gedurende de eerste helft van de jaren negentig veranderde de inkomensverdeling betrekkelijk weinig. De laatste jaren begint het inkomen weer wat te stijgen, maar het gemiddelde besteedbare inkomen van huishoudens had in 1998 in reële termen nog steeds niet het niveau van 1977 bereikt.

De veranderingen van de inkomensverdeling hangen ondermeer samen met een aantal ontwikkelingen op demografisch, sociaal en economisch gebied. In de volgende paragraaf komt het kleiner worden van de huishoudens aan de orde. De toename van kleine huishoudens veroorzaakte een neerwaartse druk op het gemiddelde huishoudensinkomen. Het betekende bovendien dat de

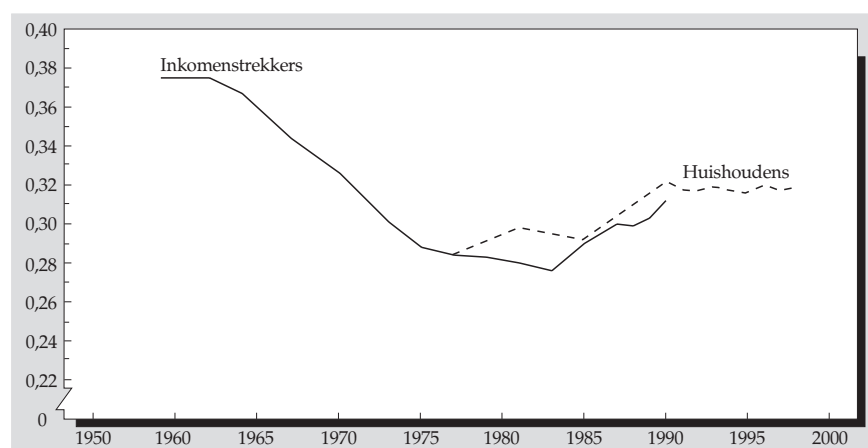
ontwikkeling van het gemiddeld huishoudensinkomen geen goede maat is voor de verandering van de welvaart. Daarom wordt in deze paragraaf ook het gestandaardiseerde inkomen geïntroduceerd. Vervolgens komen de gevolgen van de groeiende arbeidsparticipatie van vrouwen en de dalende arbeidsparticipatie van oudere mannen aan de orde. Door het toenemend aantal tweeverdieners stegen de gemiddelde inkomens en groeiden de inkomens van werkende huishoudens en huishoudens met een uitkering uit elkaar. Tot slot komen de gevolgen van ontwikkelingen in de economie en de sociale zekerheid aan de orde. Het economisch herstel na de oorlog leidde tot sterk stijgende inkomens. De opbouw van de sociale zekerheid verminderde de inkomensongelijkheid. De recessie begin jaren tachtig deed de inkomens dalen. Door de bevrozing van uitkeringen daarna steeg de inkomensongelijkheid weer.

5.1 Ontwikkeling gemiddeld besteedbaar inkomen

Bron: Inkomensstatistiek

5.2 Gini-coëfficiënt besteedbaar inkomen

Bron: Inkomensstatistiek

De inkomensontwikkelingen zullen worden beschreven in termen van het reëel besteedbare inkomen. We corrigeren dus voor inflatie. Tenzij anders vermeld, wordt in het vervolg met de term inkomen steeds het gemiddeld besteedbaar inkomen in guldens van 1995 bedoeld.

Inkomenseenheden

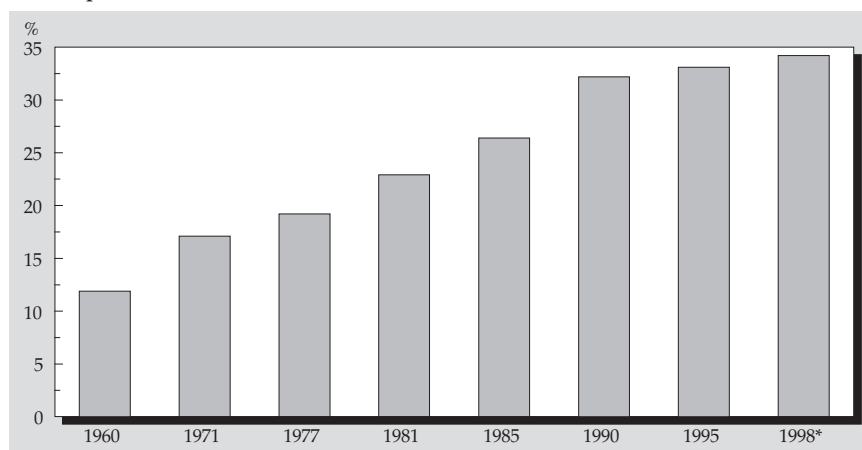
Bij een beschrijving van de inkomensverdeling kan men uitgaan van verschillende inkomenseenheden. Als we het hebben over de vorming van het inkomen, dan ligt het voor de hand om uit te gaan van personen. Als het gaat om wat je met dat inkomen kunt doen, dan gaan we meestal uit van het huishouden. Een huishouden wordt hier gedefinieerd als één of meer personen die alleen of samen in een woonruimte gehuisvest zijn en zelf in hun dagelijkse levensbehoeften voorzien.

Voor de jaren tot 1977 zijn geen gegevens over de inkomens van huishoudens beschikbaar. Daarom worden in dit hoofdstuk nog twee andere inkomenseenheden gebruikt: de inkomenstrekker en het gezin. De inkomens-trekker is de eenheid die de belastingdienst vóór 1984 gebruikte. Bij gehuwden wordt het inkomen van man en vrouw samengeteld, bij ongehuwden gaat het om het inkomen van de persoon zelf. Een gezin bestaat uit een echtpaar al dan niet met thuiswonende kinderen of een alleenstaande ouder met thuiswonende kinderen. Zeker voor nu is een inkomensverdeling die alleen gezinnen beschrijft niet zo adequaat: ruim een vijfde van de bevolking maakt geen deel uit van een gezin.

Kleinere huishoudens

In de loop van de jaren zijn de huishoudens veel kleiner geworden. In 1960 bestond een huishouden nog uit gemiddeld 3,6 personen. In 1998 was dat gedaald tot 2,3 personen. De daling van de gemiddelde huishoudensgrootte werd vooral veroorzaakt door een toename van het aantal eenpersoonshuishoudens. Was het in 1960 nog gebruikelijk om vanuit het ouderlijk huis te trouwen, nu gaan velen eerst enige tijd op zichzelf wonen. De toename van het aantal scheidingen veroorzaakte een groter aantal eenpersoonshuishouden en eenoudergezinnen. Door de vergrijzing nam het aantal alleenstaande weduwen toe. In 1960 bestond 12 procent van de huishoudens uit één persoon, in 1977 was dat 19 procent en in 1998 al 34 procent.

5.3 Eenpersoonshuishoudens

Bron: Inkomensstatistiek

De huishoudensverdunding heeft belangrijke gevolgen gehad voor de inkomensverdeling van huishoudens. In kleinere huishoudens hebben we immers in het algemeen minder personen met inkomen. Omdat over de periode voor 1977 geen gegevens over huishoudensinkomens beschikbaar zijn, moeten we ons hier verder beperken tot de periode 1977–1998. Het inkomen van eenpersoonshuishoudens steeg in deze periode per saldo met één procent tot 27 400 gulden. Dat deze stijging zo gering was, komt vooral doordat veel van de nieuwe eenpersoonshuishoudens bestonden uit jonge mensen met een laag inkomen, waaronder een groot aantal studenten. Het inkomen van meerpersoonshuishoudens steeg met 9 procent naar 57 000 gulden. Doordat het aandeel van het aantal eenpersoonshuishoudens zo sterk toenam, waren er in 1998 toch veel meer huishoudens met een relatief laag inkomen. Daardoor daalde het gemiddelde inkomen van alle huishoudens samen met 1 procent tot 46 900 gulden.

Tabel 5.1 Gemiddeld huishoudensinkomen naar grootte huishouden

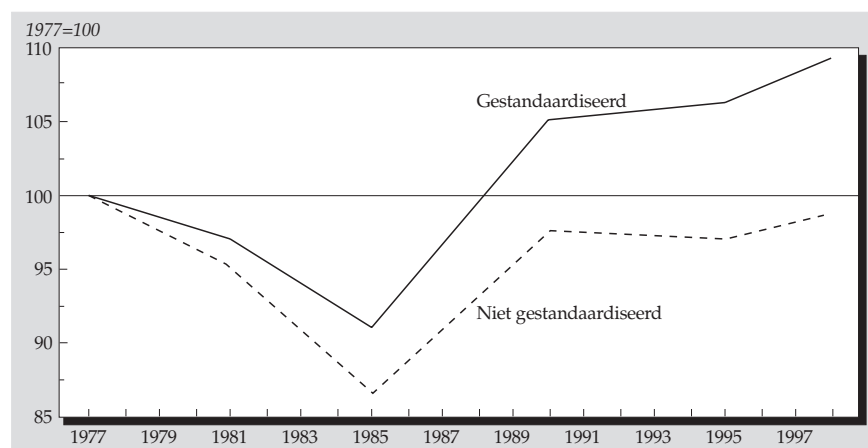
	Aantal huishoudens			Besteedbaar inkomen				
	Een-persoons	Meer-persoons	Totaal	Niet gestandaardiseerd			Gestandaardiseerd	
				Een-persoons	Meer-persoons	Totaal	Meer-persoons	Totaal
	<i>x 1 000</i>			<i>1 000 gld; prijzen 1995</i>				
1977	898	3 783	4 682	27,1	52,3	47,5	30,7	30,0
1981	1 153	3 881	5 033	26,1	50,9	45,2	30,0	29,1
1985	1 450	4 040	5 490	24,7	47,0	41,1	28,2	27,3
1990	1 974	4 154	6 128	26,5	55,7	46,3	33,9	31,5
1995	2 168	4 381	6 549	26,4	55,8	46,0	34,6	31,9
1998*	2 324	4 465	6 789	27,4	57,0	46,9	35,6	32,8

Bron: Inkomensstatistiek

Nu is het echter de vraag of we het inkomen van eenpersoonshuishoudens zomaar mogen vergelijken met dat van meerpersoonshuishoudens. Het is immers zo, dat een inkomen van, zeg 40 000 gulden voor de welvaart van een persoon alleen heel iets anders betekent dan voor een echtpaar met twee kinderen. Om inkomens van huishoudens met verschillende samenstelling vergelijkbaar te maken, kunnen we ze standaardiseren. Door standaardisatie worden alle inkomens omgerekend naar een inkomen dat qua welvaartsniveau vergelijkbaar is met het inkomen van een eenpersoonshuishouden. Daartoe wordt voor ieder huishoudentype een equivalentiefactor bepaald. Voor eenpersoonshuishoudens is deze factor gelijk aan 1, voor bijvoorbeeld een echtpaar met twee jonge kinderen is de equivalentiefactor 1,82. Het gestandaardiseerde inkomen wordt berekend door het besteedbare inkomen te delen door de equivalentiefactor. Het gestandaardiseerde inkomen van een echtpaar met twee jonge kinderen en een besteedbaar inkomen van 40 000 gulden is dus $40\,000/1,82 = 22\,000$ gulden.

In tegenstelling met het niet-gestandaardiseerde inkomen steeg het gemiddeld gestandaardiseerde inkomen in de periode 1977–1998. In 1998 bedroeg het gestandaardiseerde huishoudensinkomen 32 800 gulden, 9 procent meer dan in 1977. Het gestandaardiseerde inkomen van meerpersoonshuishoudens steeg met 16 procent, aanzienlijk meer dan het niet-gestandaardiseerde inkomen. Dit was een gevolg van de afname van de gemiddelde omvang van meerpersoonshuishoudens. Het gestandaardiseerde inkomen van eenpersoonshuishoudens is uiteraard gelijk aan het niet-gestandaardiseerde inkomen en het veranderde per saldo tussen 1977 en 1998 nauwelijks. Het verschil in gestandaardiseerd inkomen tussen eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens is in de periode 1977–1998 aanzienlijk toegenomen. In 1977 was het gestandaardiseerde inkomen van meerpersoonshuishoudens 10 procent hoger dan dat van eenpersoonshuishoudens; in 1998 was het verschil 30 procent.

5.4 Gemiddeld besteedbaar huishoudensinkomen

Bron: Inkomensstatistiek

De inkomensongelijkheid is in de periode 1977–1998 aanzienlijk gestegen. Zo ging de Gini-coëfficiënt van 0,284 in 1977 naar 0,319 in 1998, een toename van 12 procent. Een deel van deze toename is toe te schrijven aan de verhoudingsgewijs sterke toename van het aantal eenpersoonshuishoudens. We kunnen een indicatie voor het belang hiervan krijgen door voor 1998 een hypothetische inkomensverdeling te construeren, waarbij we de verhouding tussen het aantal een- en meerpersoonshuishoudens gelijk maken aan die in 1977. De Gini-coëfficiënt van deze verdeling is 0,295, slechts 4 procent hoger dan die van de verdeling van 1977.

Ook de Gini-coëfficiënt van het gestandaardiseerde inkomen steeg, namelijk met 11 procent van 0,243 in 1977 naar 0,270 in 1998. Dus in termen van welvaartsverdeling nam de ongelijkheid toe.

Inkomensongelijkheid

Voor het meten van inkomensongelijkheid bestaat een groot aantal ongelijkheidsmaten. Goede maten voldoen aan het overdrachtsprincipe van Dalton. Dit principe houdt in dat een inkomensoverdracht van iemand met een hoog inkomen naar iemand van een laag inkomen (maar niet zo dat de rijkere persoon armer wordt dan de armere persoon) leidt tot een lagere inkomensongelijkheid. In deze bijdrage gebruiken we de Gini-coëfficiënt. De Gini-coëfficiënt ligt tussen 0 en 1. Een waarde 0 houdt in dat alle inkomens gelijk zijn. Als de waarde 1 is, beschikt één inkomenseenheid over alle inkomen. De Gini-coëfficiënt voldoet aan Dalton's overdrachtsprincipe. De Gini-coëfficiënt kan opgevat worden als de helft van het gemiddeld verschil in inkomen tussen twee willekeurige inkomenseenheden gedeeld door het gemiddelde inkomen van alle inkomenseenheden

Meer actieven

Een tweede belangrijke factor bij veranderingen in de inkomensverdeling was de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie. Deze ontwikkeling was bij vrouwen heel anders dan bij mannen. Bij vrouwen nam de arbeidsparticipatie sterk toe, bij oudere mannen nam deze af¹⁾.

In 1962 werkte een van de vijf gehuwde vrouwen, in 1977 was dat een op de drie en in 1998 werkte de helft van de gehuwde vrouwen. In 1977 werkte 38 procent van alle vrouwen in de leeftijd van 18–64 jaar. In de jaren erna bleef dat percentage ondanks de recessie langzaam stijgen, maar na 1985 steeg het aantal werkende vrouwen explosief. In 1998 werkte 62 procent van de vrouwen van 18–64 jaar. De toename van het aandeel werkende vrouwen deed zich voor in alle leeftijdscategorieën, behalve bij de 65-plussers. Bij mannen van 18 tot 65 jaar daalde de arbeidsparticipatie tussen 1977 en 1985 van 86 tot 77 procent. Daarna steeg de participatie weer naar 83 procent in 1998. De daling deed zich vooral voor in de leeftijd van 55 tot 65 jaar. Het percentage werken-

de mannen in die leeftijd daalde van 70 in 1977 naar 51 in 1998. Het toch al kleine percentage werkende 65-plus mannen halveerde in die periode.

Tabel 5.2 Actieve personen 18–64 jaar naar geslacht

	1977	1981	1985	1990	1995	1998*
<i>als percentage alle personen 18–64 jaar</i>						
Mannen	86	80	77	80	80	83
Vrouwen	38	40	41	49	56	62
<i>gemiddeld besteedbaar inkomen (1 000 gld; prijzen 1995)</i>						
Mannen	39,9	38,4	35,7	39,7	39,0	38,8
Vrouwen	18,2	17,9	16,8	20,1	21,1	21,4

Bron: Inkomensstatistiek

Terwijl het reëel besteedbare inkomen van actieve mannen van 18 tot 65 jaar in de periode 1977–1998 iets daalde, steeg dat van vrouwen. Toch was het inkomen van vrouwen ook in 1998 veel lager dan dat van mannen. Voor een belangrijk deel komt dat, doordat vrouwen vaker in deeltijd werkten.

De toename van het aantal actieven werkte door in de inkomensverdeling van huishoudens. Bij de huishoudens zonder paar (voornamelijk eenpersoonshuishoudens) is vooral het aantal actieven sterk gestegen. Het gemiddeld reële inkomen van deze groep is sterk gedaald. Dat komt met name doordat steeds meer studenten een baan(tje) hadden met een klein inkomen. Het gemiddeld inkomen van de niet-actieven is vrij weinig veranderd.

Tabel 5.3 Percentage actieven

	Man		Vrouw	
	1977	1998*	1977	1998*
<i>% actief</i>				
Totaal	56	58	25	42
Jonger dan 18 jaar	8	11	7	11
18–25 jaar	82	88	70	84
25–34 jaar	92	91	39	77
35–44 jaar	92	91	34	67
45–54 jaar	87	86	26	56
55–64 jaar	70	51	14	23
65–74 jaar	14	7	2	1
75 jaar of ouder	5	2	1	1

Bron: Inkomensstatistiek

Omdat werkende vrouwen vaak een werkende partner hebben, waren er steeds meer paren waarvan beide partners werken (tweeverdieners), terwijl het aantal paren waarvan slechts één partner werkt (eenverdieners) afnam. In 1977 bestond 41 procent van de huishoudens uit eenverdieners, in 1998 was dat

nog maar 17 procent. Tegenover deze daling stond een toename van het percentage tweeverdieners van 18 tot 28.

Tabel 5.4 Gemiddeld inkomen van huishoudens naar samenstelling

	Aantal huishoudens		Besteedbaar inkomen		Gestandaardiseerd inkomen	
	1977	1998*	1977	1998*	1977	1998*
	%		1 000 gld (prijzen 1995)			
Totaal	100	100	47,5	46,9	30,0	32,8
Huishouden zonder paar	27	41	33,2	29,6	28,2	27,3
niet-actief	15	20	27,9	27,0	24,7	25,3
actief	12	21	39,7	32,0	32,7	29,3
Huishouden met paar	73	59	52,6	59,0	30,6	36,6
niet-actief	14	14	40,9	44,2	26,2	30,3
actief	59	45	55,4	63,6	31,7	38,5
eenverdiener	41	17	53,3	56,5	29,6	33,7
tweeverdiener	18	28	60,4	67,7	36,4	41,4

Bron: Inkomensstatistiek

Het inkomen van huishoudens met een paar is gestegen. Doordat het aantal tweeverdieners zo sterk toenam, steeg het gemiddelde inkomen van de actieven veel sterker dan dat van de niet-actieven (15 tegen 8 procent, gestandaardiseerd: 22 tegen 16 procent). Daarmee is de toename van het aantal tweeverdieners mede oorzaak van de vergroting van de inkomensongelijkheid.

Bij de tweeverdieners wordt de bijdrage van de vrouw aan het inkomen steeds belangrijker. De toename van het inkomen van tweeverdieners is bijna geheel een gevolg van het toegenomen inkomen van de vrouw.

5.5 Inkomen van partners bij tweeverdieners

Bron: Inkomensstatistiek

Effect van ontwikkelingen in economie en sociale zekerheid

1959–1977

De periode na de tweede wereldoorlog tot halverwege de jaren zeventig kenmerkte zich door economische groei en opbouw van het socialezekerheidsstelsel. Hoewel gedurende lange tijd een politiek van loonmatiging werd betracht, stegen de lonen veelal aanzienlijk sterker dan de prijzen. Uit de eerste jaren na de oorlog is weinig bekend van de inkomens van huishoudens. Incidenteel zijn gegevens beschikbaar over de inkomens van gezinnen. Vanaf 1959 zijn er gegevens beschikbaar over het besteedbare inkomen van inkomenstrekkers (ongehuwden of gehuwde paren). Het gemiddelde reëel besteedbare inkomen van inkomenstrekkers steeg van 21 900 gulden in 1959 tot 38 900 gulden in 1977 (guldens van 1995).

Tabel 5.5 Gemiddeld besteedbaar inkomen van inkomenstrekkers

	Zelfstandigen	Werknemers en werklozen	Niet-beroepsbevolking	Totaal
<i>besteedbaar inkomen (1 000 gld; prijzen 1995)</i>				
1959	33,2	21,4	12,9	21,9
1964	44,8	28,7	17,9	28,8
1970	51,0	35,0	25,0	34,2
1977	54,7	41,3	30,3	38,9

Bron: Inkomensstatistiek

In de periode tussen 1945 en 1977 is een groot deel van ons sociale zekerheidsstelsel opgebouwd: de Werkloosheidswet in 1952, de Algemene Ouderdomswet in 1957, de Algemene Weduwen- en Wezenwet in 1959 en de Algemene Bijstandswet in 1965. In de jaren tussen 1965 en 1975 werden veel uitkeringen op het niveau van het nettominimumloon gebracht. Dit leidde ertoe dat in deze periode het inkomen van niet-actieven aanzienlijk sneller steeg dan dat van de beroepsbevolking. In 1959 was het besteedbaar inkomen van werknemers 65 procent hoger dan dat van mensen met een uitkering, in 1977 was dat verschil nog maar 36 procent. Een belangrijk gevolg van de relatieve toename van het inkomen van de niet-actieven was de afname van de inkomensongelijkheid. In 1962 beschikte de 20 procent gezinnen met de laagste inkomens over 8 procent van het inkomen. In 1981 was dat opgelopen tot 10 procent ²⁾. Ook de verdeling van het inkomen bij inkomenstrekkers laat een voortdurende daling van de ongelijkheid zien. De Gini-coëfficiënt daalde van 0,375 in 1959 naar 0,284 in 1977. Dat was niet alleen het gevolg van de verhoging van de uitkeringen. Ook binnen de categorie werknemers daalde de inkomensongelijkheid.

Tabel 5.6 Gini-coëfficiënt besteedbaar inkomen van inkomenstrekkers

	Zelf-standigen	Werknemers en werklozen	Niet-beroeps-bevolking	Totaal
1959	0,398	0,314	0,409	0,375
1964	0,400	0,317	0,349	0,367
1970	0,402	0,295	0,263	0,326
1977	0,403	0,256	0,238	0,284

Bron: Inkomensstatistiek

1977–1985

In de tweede helft van de jaren zeventig begon de economie te stagneren. De inflatie bleef aanzienlijk. Tussen 1977 en 1985 stegen de prijzen met 42 procent. Tot 1979 stegen lonen en uitkeringen sneller dan de prijzen; daarna hielden ze de inflatie niet meer bij. Het gemiddelde inkomen uit arbeid van mannen daalde tussen 1977 en 1985 in reële termen met ruim tien procent. Voor vrouwen bleef het inkomen uit arbeid gelijk. Bij hen werd de daling van het loon gecompenseerd door een toename van de werktijd.

Tabel 5.7 Gemiddeld inkomen van personen naar geslacht en belangrijkste inkomensbron

	1977	1981	1985	1990	1995	1998*
<i>besteedbaar inkomen (1 000 gld; prijzen 1995)</i>						
Mannen met						
winst	50,3	45,5	45,8	52,6	43,4	.
inkomen uit arbeid	36,8	36,0	32,9	36,5	37,0	37,0
uitkering	25,8	24,7	21,0	20,5	20,0	20,4
pensioen	31,4	32,6	28,1	31,6	32,1	33,5
Vrouwen met						
winst	24,8	22,8	21,7	28,8	26,5	.
inkomen uit arbeid	16,9	16,8	16,9	18,6	20,0	20,3
uitkering	18,9	18,8	17,4	16,3	16,4	17,1
pensioen	22,9	23,9	18,7	21,2	21,1	21,9

Bron: Inkomensstatistiek

Het gemiddelde inkomen van mannen met een uitkering daalde 19 procent; bij vrouwen was dit 8 procent. Ook de pensioenen daalden sterk, maar dit werd veroorzaakt door de individualisering van de AOW in 1985. Gehuwde vrouwen kregen een eigen recht op AOW. Hierdoor kwam er een groot aantal pensioengerechtigde vrouwen met een laag inkomen bij en werd de AOW-uitkering van veel gehuwde mannen gehalveerd. De individualisering van de AOW heeft geen invloed op het huishoudensinkomen.

De daling van de individuele inkomens had grote gevolgen voor het besteedbare inkomen van huishoudens. Het huishoudensinkomen daalde tussen 1977 en 1985 in reële termen met 13 procent. Er waren grote verschillen tussen sociaal-economische groepen. Werkenden gingen er 10 procent op achteruit, huishoudens met een uitkering 23 procent. Ook het feit dat het aantal huis-

houdens met een uitkering bijna verdubbelde droeg bij aan de daling van het gemiddelde inkomen. Gepensioneerden waren het best af: hun gemiddeld inkomen daalde nauwelijks. Het feit dat veel pensioenen waardevast zijn, werkte in dit geval positief uit.

De inkomensdaling werd voor een deel veroorzaakt door het kleiner worden van de huishoudens. Als uitgegaan wordt van het gestandaardiseerde inkomen, dan valt de daling aanzienlijk lager uit: 9 procent. Voor de verschillen tussen de sociaal-economische categorieën maakt het weinig uit.

Gedurende deze periode werd de inkomensongelijkheid groter. Het inkomensaandeel van de 20 procent armste huishoudens daalde van 8,2 in 1977 naar 7,8 procent in 1985. De Gini-coëfficiënt van het besteedbaar huishoudensinkomen steeg van 0,284 naar 0,298. Ook de ongelijkheid van het gestandaardiseerd inkomen nam toe, zij het in mindere mate.

1985–1990

Na 1985 daalde de inflatie sterk. De lonen begonnen in reële termen weer te stijgen, maar het minimumloon en veel uitkeringen werden bevroren. In 1990 was het inkomen van werkende mannen weer bijna op het niveau van 1977. Voor werkende vrouwen was het inkomen hoger dan in 1977. Het inkomen

Tabel 5.8 Gemiddeld inkomen van huishoudens naar inkomensbron¹⁾

	1977	1981	1985	1990	1995	1998*
<i>aantal huishoudens (x 1 000)</i>						
Winst	439	398	386	415	470	.
Inkomen uit arbeid	2 862	2 902	2 992	3 455	3 607	3 946
Uitkering	387	528	762	747	839	729
Pensioen	954	1 072	1 238	1 412	1 550	1 595
Totaal ²⁾	4 682	5 033	5 490	6 128	6 549	6 789
<i>besteedbaar inkomen (1 000 gld; prijzen 1995)</i>						
Winst	62,1	58,9	59,1	72,3	63,5	.
Inkomen uit arbeid	51,7	50,8	46,7	52,0	52,8	53,0
Uitkering	36,9	35,5	28,3	28,7	28,6	29,0
Pensioen	32,7	33,4	32,0	35,8	36,0	37,4
Totaal ²⁾	47,5	45,2	41,1	46,3	46,0	46,9
<i>gestandaardiseerd inkomen (1 000 gld; prijzen 1995)</i>						
Winst	35,4	34,0	34,8	43,8	40,0	.
Inkomen uit arbeid	31,4	31,2	29,5	33,8	34,8	35,4
Uitkering	23,9	23,5	19,7	20,7	20,9	21,4
Pensioen	26,0	26,9	25,9	29,2	29,5	30,9
Totaal ²⁾	30,0	29,1	27,3	31,5	31,9	32,8

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Van persoon met hoogste inkomen.

²⁾ Inclusief huishoudens met overig inkomen.

van mensen met een uitkering bleef dalen. Dit komt deels doordat de bijstandsuitkering aan (echt)paren geïndividualiseerd werd.

Het huishoudensinkomen steeg tussen 1985 en 1990 met 13 procent maar lag in 1990 nog onder het niveau van 1977. Het gestandaardiseerde inkomen lag in 1990 al wel weer boven het niveau van 1977. Huishoudens met zelfstandigen deden het erg goed. Huishoudens met inkomen uit arbeid gingen er 11 procent op vooruit, maar huishoudens met uitkeringsontvangers bleven sterk achter. De inkomensontwikkeling bij gepensioneerden kwam vrijwel overeen met de gemiddelde trend, maar omdat de huishoudensverdunding bij deze groep gering was, bleef het gestandaardiseerde inkomen iets achter bij het gemiddelde van alle huishoudens.

Door het uiteenlopen van uitkeringen en lonen steeg de inkomensongelijkheid gedurende deze periode sterk. Het inkomensaandeel van de 20 procent huishoudens met de laagste inkomen daalde van 7,8 naar 6,6 procent. De Gini-coëfficiënt steeg van 0,292 naar 0,322.

1990–1995

In het begin van de jaren negentig raakte de economie wat in een dip. Het gemiddelde inkomen steeg niet meer. Het inkomen van zelfstandigen daalde. Dit wordt deels verklaard door de toename van het aantal startende ondernemers. Bij de andere groepen zat er erg weinig verandering in de gemiddelde inkomens. Wel steeg tussen 1990 en 1995 het aantal huishoudens met een uitkering als belangrijkste inkomensbron met bijna honderdduizend. De inkomensongelijkheid nam gedurende deze periode iets af.

Tabel 5.9 Ongelijkheid besteedbaar huishoudensinkomen

	Inkomensaandeel 20%-groep		Gini-coëfficiënt	
	laagste	hoogste	besteedbaar inkomen	gestandaardiseerd inkomen
	%			
1977	8,2	36,7	0,284	0,243
1981	7,2	37,0	0,298	0,257
1985	7,8	36,9	0,292	0,249
1990	6,6	38,6	0,322	0,273
1995	6,8	38,0	0,316	0,268
1998*	6,5	38,0	0,319	0,270

Bron: Inkomensstatistiek

1995–1998

Na 1995 leefde de economie weer op. Het gemiddelde huishoudensinkomen begon weer wat te stijgen, vooral omdat het aantal huishoudens met een uitkering afnam. De inkomensongelijkheid vertoonde de laatste jaren een enigszins stijgende tendens. De Gini-coëfficiënt steeg van 0,316 naar 0,319.

Conclusie

De inkomensverdeling in Nederland is gedurende de laatste decennia sterk veranderd. Naast economische oorzaken en ontwikkelingen in de sociale zekerheid waren ook demografische factoren van groot belang. Doordat de huishoudens aanzienlijk kleiner zijn geworden, is de verdeling van het besteedbaar huishoudensinkomen nu niet goed te vergelijken met die van bijvoorbeeld 1977. Door het gestandaardiseerde inkomen te gebruiken, kunnen we inkomensverdelingen beter vergelijken. Tussen 1977 en 1998 is het gemiddelde gestandaardiseerde inkomen met 9 procent gestegen. Ook de inkomensongelijkheid werd groter gedurende deze periode.

Door de opbouw van het socialezekerheidsstelsel steeg het inkomen van niet-actieven tussen 1959 en 1977 sneller dan dat van niet-actieven. Na 1977 steeg het inkomen van economisch actieve huishoudens sterker dan het inkomen van huishoudens met een uitkering. Dit heeft vooral te maken met het feit dat er steeds meer huishoudens met twee werkende partners zijn gekomen. Daar komt bij dat vooral gedurende de tweede helft van de jaren tachtig de uitkeringen sterk achterbleven bij de lonen.

In de jaren negentig waren de veranderingen in de inkomensverdeling relatief gering. Ook de economische groei van de laatste jaren vertaalde zich maar in beperkte mate in een stijging van het inkomen. Daarbij moet worden aangetekend dat bij het besteedbaar inkomen geen rekening wordt gehouden met inkomen uit vermogenswinsten. De waardeinstijging van woningen en aandelen vertalen zich dus niet in een hoger inkomen.

Noten in de tekst

¹⁾ Personen worden in dit hoofdstuk onderscheiden in actieven en niet-actieven. Iemand wordt tot de actieven gerekend als inkomen uit arbeid of winst de belangrijkste inkomensbron is. Heeft iemand een andere inkomensbron of helemaal geen inkomen dan wordt men tot de niet-actieven gerekend. Huishoudens waarin geen (echt)paar voorkomt, worden ingedeeld naar de categorie van de persoon met het hoogste inkomen. Huishoudens met een (echt)paar worden ingedeeld naar de categorie van de leden van het paar. Is geen van beiden actief, dan rekenen we het huishouden tot de niet-actieven; is één lid actief, dan is sprake van een eenverdiener en als beiden actief zijn, gaat het om een tweeverdiener. Een andere veelgebruikte indeling naar een- en tweeverdieners gaat uit van het aantal personen met inkomen. Voor deze historische vergelijking is die indeling niet zo geschikt, omdat het aantal tweeverdieners dan sterk beïnvloed wordt door de individualisering van de AOW en de bijstand.

²⁾ Voor meer informatie over de inkomens van gezinnen in deze periode zie B. Grubben, *Inkomens van gezinnen in 1962 en 1981*, Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek, 1986, no. 1.

6. *Inkomens van allochtone huishoudens, 1998*

Ultimo 1998 waren er in Nederland ruim 1,1 miljoen allochtone huishoudens, waarvan bijna de helft uit een niet-westers land. Het gemiddeld besteedbaar inkomen van de niet-westerse huishoudens was 28 procent lager dan dat van de autochtone huishoudens. Het inkomen van de westerse allochtone huishoudens lag slechts enkele procenten beneden het gemiddelde van de autochtone huishoudens.

Een op de zes huishoudens allochtoon

Ultimo 1998 waren er in Nederland ruim 1,1 miljoen allochtone huishoudens. Dat was bijna een zesde van alle huishoudens. Van deze allochtone huishoudens was 55 procent westers, de overigen waren niet-westers. Ruim vier vijfde van de niet-westerse huishoudens behoorde tot de eerste generatie allochtonen, dat wil zeggen dat, naast ten minste één van de ouders, ook de hoofdkostwinner zelf in het buitenland is geboren. Dit hoge percentage kostwinners van niet-westerse huishoudens vormt een groot verschil met de westerse allochtone huishoudens van wie minder dan de helft tot de eerste generatie allochtonen gerekend kon worden.

Een ander kenmerkend verschil tussen westerse en niet-westerse allochtone huishoudens betreft het verschil in land van herkomst bij de partners van een (echt)paar. Bij westerse (echt)paren is veelal slechts een van de partners allochtoon terwijl bij niet-westerse (echt)paren als regel beide partners allochtoon zijn.

Herkomst gegevens en definitie allochtoon

In dit artikel worden de verschillen in inkomen tussen autochtone en allochtone huishoudens besproken. De data zijn afkomstig uit het Inkomenspanelonderzoek 1998 dat voornamelijk gebaseerd is op gegevens van de Belastingdienst. De informatie over het land van herkomst is ontleend aan de Gemeentelijke Basisadministratie. In deze bijdrage is van een allochtoon huishouden sprake wanneer van de hoofdkostwinner van het huishouden ten minste één van de ouders in het buitenland is geboren.

Staat 6.1 Besteedbaar inkomen van autochtone en allochtone huishoudens, 1998

	Huishoudens met inkomen				Gemiddeld inkomen			
	totaal	autoch- toon	allochtoon		totaal	autoch- toon	allochtoon	
			westers	niet- westers			westers	niet- westers
	<i>x 1 000</i>				<i>1 000 gld</i>			
Totaal aantal huishoudens w.o.	6 789	5 678	613	498	49,8	51,1	48,6	37,1
allochtoon	1 111		613	498	43,5		48,6	37,1
meestverdienende								
1e generatie allochtoon	670		255	416	40,9		46,5	37,4
meestverdienende								
2e generatie allochtoon	440		358	82	47,5		50,1	35,9

Bron: Inkomensstatistiek

Staat 6.2 Besteedbaar inkomen van huishouden naar land van herkomst van meestverdienende en partner, 1998

	Huishoudens naar land van herkomst				Gemiddeld inkomen			
	totaal	autoch- toon	allochtoon		totaal	autoch- toon	allochtoon	
			wes- ters	niet- westers			wes- ters	niet- westers
	x 1 000				1 000 gld			
Totaal aantal huishoudens	6 789	5 678	613	498	49,8	51,1	48,6	37,1
Huishoudens met een (echt)paar autochtone huishoudens	3 903	3 359	324	220	62,6	63,3	63,4	50,0
meestverdienende en partner autochtoon	3 044	3 044			63,3	63,3		
meestverdienende autochtoon en partner allochtoon	315	315			63,9	63,9		
allochtone huishoudens								
meestverdienende allochtoon en partner autochtoon	259		229	31	64,7		65,1	61,3
meestverdienende en partner allochtoon	285		95	189	51,9		59,1	48,2
Overige huishoudens (alleenstaanden, eenoudergezinnen e.d.):	2 886	2 319	288	279	32,6	33,3	32,0	27,0
meestverdienende autochtoon	2 319	2 319			33,3	33,3		
meestverdienende allochtoon	567		288	279	29,6		32,0	27,0

Bron: Inkomensstatistiek

Inkomen van niet-westerse huishoudens een kwart lager

Het gemiddeld besteedbaar inkomen van een autochtoon huishouden bedroeg in 1998 ruim 51 duizend gulden. Niet-westerse huishoudens hadden 28 procent minder te besteden. Dit verschil met het doorsnee inkomen van autochtone huishoudens was zes keer zo groot als bij westerse allochtone huishoudens, alwaar het huishoudensinkomen gemiddeld vijf procent lager was.

De verschillen in inkomen tussen eerste en tweede generatie allochtonen waren beperkt. Westerse allochtone huishoudens van de eerste generatie hadden iets minder te besteden dan die van de tweede generatie; bij de niet-westerse huishoudens was dat precies omgekeerd. Dit verschil speelde vooral bij huishoudens met een actieve hoofdkostwinner jonger dan 25 jaar.

Voor huishoudens waarin een (echt)paar voorkwam, was het voor het inkomen nauwelijks van belang of de partners allebei of slechts één van beiden autochtoon waren. In beide situaties had het huishouden gemiddeld ruim 60 duizend gulden te besteden. Ook maakte het voor het inkomen van huishoudens met één allochtone partner niet uit of deze partner uit een westers of een niet-westers land afkomstig was. Indien beide partners allochtoon waren, was het land van herkomst wel van belang: bij niet-westerse (echt)paren hadden de huishoudens gemiddeld een kwart minder te besteden dan autochtone huishoudens terwijl westerse allochtonen daarentegen een qua niveau met autochtonen vergelijkbaar inkomen hadden.

Alleenstaanden en eenoudergezinnen hadden in 1998 een gemiddeld besteedbaar inkomen van ruim 32 duizend gulden. Ook hier was er weinig onderscheid tussen het inkomen van autochtone huishoudens en dat van westerse allochtone huishoudens. Huishoudens met een niet-westerse hoofdkostwinner hadden echter gemiddeld een zesde minder te besteden. Gemiddeld genomen was het procentuele verschil in inkomen tussen autochtonen en niet-westerse allochtonen bij deze categorie huishoudens minder groot dan bij huishoudens waar de hoofdkostwinner een partner had.

Huishoudens uit vluchtelingenlanden onderaan

Niet-westerse huishoudens hadden gemiddeld 37 duizend gulden te besteden. Dat is een ruim kwart minder dan autochtone huishoudens. Van deze niet-westerse huishoudens hadden Turkse huishoudens naar verhouding nog het meest te besteden: 4 duizend gulden meer dan het doorsnee niet-westerse huishouden. Huishoudens uit een vluchtelingenland (Iran, Irak, Somalië, Ghana, Ethiopië, Vietnam, Sri Lanka en Afghanistan) hadden gemiddeld het laagste inkomen: bijna een vijfde onder dat van het niet-westerse huishouden. Van deze huishoudens was ongeveer de helft afhankelijk van een sociale uitkering.

Doorgaans hebben westerse allochtone huishoudens gemiddeld eenzelfde inkomensniveau als autochtone huishoudens. Dit geldt niet alleen voor huishoudens afkomstig uit omringende landen zoals Duitsland en België maar ook

voor huishoudens afkomstig uit Indonesië/voormalig Nederlands-Indië dat hier tot de westerse landen wordt gerekend. Uitzondering op dit algemene beeld vormden huishoudens uit voormalig Joegoslavië. Zij hadden een kwart minder te besteden dan doorsnee westerse allochtone huishoudens en hun inkomen was vrijwel gelijk aan dat van het gemiddelde niet-westerse huishouden. Een belangrijke verklaring voor het lage inkomen bij huishoudens uit voormalig Joegoslavië was het relatief vaak voorkomen van een sociale uitkering.

Ook het gemiddeld inkomen van huishoudens afkomstig uit Zuid-Europa (Spanje, Portugal, Italië en Griekenland) en in iets mindere mate dat van huishoudens afkomstig uit de overige voormalige Oostbloklanden bleef wat achter bij dat van de andere westerse landen. Het besteedbaar inkomen van huishoudens van Zuideuropese herkomst lag gemiddeld bijna een tiende onder dat van de autochtone huishoudens. Voor deze groep geldt dat het doorsnee inkomen van de economisch actieve huishoudens beduidend lager was dan dat van autochtone huishoudens. De relatief ongunstige positie van huishoudens uit het voormalig Oostblok was vooral een gevolg van een naar verhouding laag pensioeninkomen.

Een derde van niet-westerse huishoudens had sociale uitkering

Niet-westerse huishoudens wijken in sociaal-economisch opzicht af van westerse huishoudens. Het percentage economisch actieve huishoudens was weliswaar bijna gelijk aan dat van westerse huishoudens maar er was een groot verschil in de percentages pensioen- en uitkeringsontvangers. Verhoudingsgewijs kwamen onder de niet-westerse huishoudens ruim twee keer zoveel uitkeringsontvangers voor dan onder de westerse allochtone huishoudens.

Westerse allochtone huishoudens kwamen, wat de sociaal-economische structuur betreft, over het algemeen redelijk goed overeen met autochtone huishoudens. Huishoudens uit het Verenigd Koninkrijk en Zuid-Europa hadden relatief vaker een actieve hoofdkostwinner dan autochtone huishoudens; huishoudens uit voormalig Joegoslavië juist vaker een niet-actieve.

Alleenstaanden maakten bijna een derde van alle huishoudens in Nederland uit. Een oververtegenwoordiging van alleenstaanden was er bij huishoudens afkomstig uit de Nederlandse Antillen en Aruba en uit de vluchtelingenlanden. Bij huishoudens uit Turkije, Marokko, China en Hongkong was juist een ondervertegenwoordiging van eenpersoonshuishoudens te constateren.

In ruim een kwart van de huishoudens in Nederland kwamen er in het huishouden ook minderjarige kinderen voor. Dit gold zowel voor autochtone als voor westerse allochtone huishoudens. Bij niet-westerse huishoudens kwam dit veel meer voor: bijna de helft van de huishoudens had minderjarige kinderen. Vooral bij de Turkse en Marokkaanse huishoudens zien we een relatief sterke oververtegenwoordiging van huishoudens met kinderen.

Staat 6.3 Besteedbaar inkomen van huishoudens naar land van herkomst, 1998

	Huishoudens met inkomen		Gemiddeld inkomen	
	totaal	w.o. eenpersoons- huishoudens	totaal	w.o. eenpersoons- huishoudens
Land van herkomst	<i>x 1 000</i>		<i>1 000 gld</i>	
Nederland	5 678	1 911	51,1	29,8
Overige westerse landen	613	232	48,6	29,3
w.o.:				
België	50	19	47,8	28,2
Duitsland	201	74	48,8	29,2
Frankrijk	11	5	46,5	29,1
Verenigd Koninkrijk	24	10	49,0	34,3
Doelgroep Zuid-Europa ¹⁾	36	13	43,5	26,5
Overige EU-landen ²⁾	15	4	52,6	39,9
Overige rijke OESO-landen ³⁾	17	8	49,5	26,2
Indonesië/voormalig Nederlands-Indië	208	79	50,9	30,2
Voormalig Joegoslavië	24	8	37,6	21,6
Voormalige Oostbloklanden ⁴⁾	28	11	45,4	28,0
Niet-westerse landen	498	182	37,1	21,2
w.v.:				
Turkije	92	16	41,2	17,6
Marokko	71	20	37,3	20,5
Suriname	129	53	38,7	23,8
Nederlandse Antillen en Aruba	35	17	32,9	20,5
Kaapverdië en Tunesië	9	4	36,5	24,1
Vluchtelingenlanden ⁵⁾	52	25	29,0	19,8
China	8	2	30,3	14,8
Hongkong	5	1	39,1	27,1
Overige niet-westerse landen	97	44	37,5	20,9
Totaal	6 789	2 324	49,8	29,1

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Griekenland, Italië, Portugal en Spanje.

²⁾ Denemarken, Finland, Ierland, Luxemburg, Oostenrijk en Zweden.

³⁾ Australië, Canada, IJsland, Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Verenigde Staten van Amerika en Zwitserland.

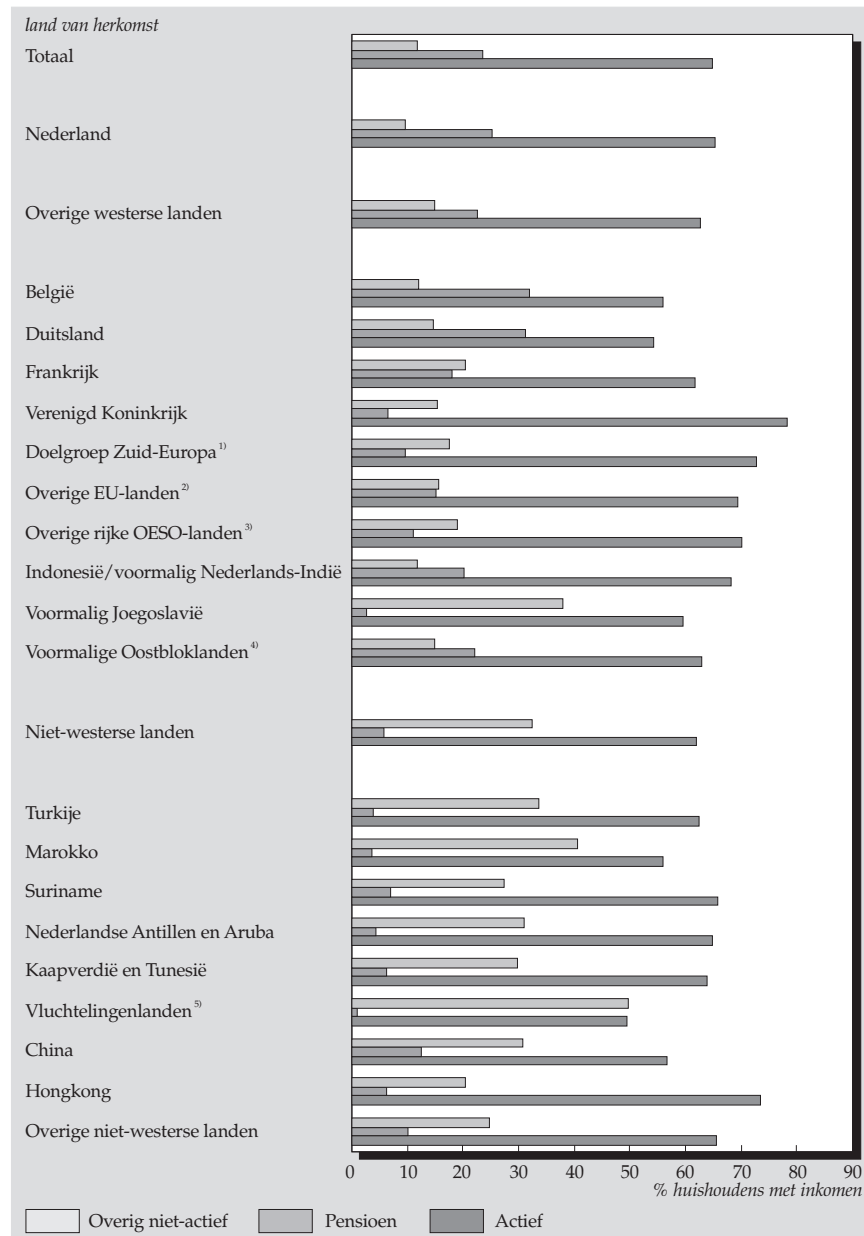
⁴⁾ Bulgarije, Hongarije, Polen, Roemenië, voormalige Sovjetunie en voormalig Tsjechoslowakije.

⁵⁾ Afghanistan, Ethiopië, Ghana, Irak, Iran, Somalië, Sri Lanka en Vietnam.

Ongeveer twee vijfde van de huishoudens bestond uit uitsluitend meerderjarigen. Ook dit geldt zowel voor autochtone als voor westerse allochtone huishoudens. In de niet-westerse huishoudens kwam dit slechts bij een op de vijf huishoudens voor.

Huishoudens afkomstig uit voormalig Joegoslavië waren over de gehele linie qua samenstelling van het huishouden goed vergelijkbaar met de niet-westerse huishoudens.

6.1 Aantal huishoudens naar sociaal-economische categorie en land van herkomst, 1998

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Griekenland, Italië, Portugal en Spanje.

²⁾ Denemarken, Finland, Ierland, Luxemburg, Oostenrijk en Zweden.

³⁾ Australië, Canada, IJsland, Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Verenigde Staten van Amerika en Zwitserland.

⁴⁾ Bulgarije, Hongarije, Polen, Roemenië, voormalige Sovjetunie en voormalig Tsjechoslowakije.

⁵⁾ Afghanistan, Ethiopië, Ghana, Irak, Iran, Somalië, Sri Lanka en Vietnam.

Staat 6.4 Besteedbaar inkomen van huishoudens naar huishoudenssamenstelling, sociaal-economische categorie en land van herkomst, 1998

		Huishoudens met inkomen				Gemiddeld inkomen			
		totaal	een-per-soons-huis-houdens	meerper-soonshuis-houdens		totaal	een-per-soons-huis-houdens	meerper-soonshuis-houdens	
				met kinde-ren	zon-der kinde-ren			met kinde-ren	zon-der kinde-ren
Land van herkomst		<i>x 1 000</i>				<i>1 000 gld</i>			
Nederland	actief	3 710	943	1 335	1 432	58,4	31,5	64,7	70,1
	pensioen	1 428	744	19	665	39,7	30,7	54,2	49,3
	overig niet-actief	540	224	121	195	31,1	19,6	33,7	42,9
	totaal	5 678	1 911	1 475	2 292	51,1	29,8	62,0	61,7
Overige westerse landen	actief	384	116	124	144	55,7	30,6	63,5	69,2
	pensioen	138	76	2	60	41,9	32,7	51,9	53,2
	overig niet-actief	91	40	24	28	29,0	19,0	30,4	42,1
	totaal	613	232	150	231	48,6	29,3	58,1	61,8
Niet-westerse landen	actief	308	111	129	68	42,7	23,7	52,4	55,4
	pensioen	29	12	5	12	35,0	22,6	46,6	42,3
	overig niet-actief	162	59	79	23	26,9	16,4	32,6	33,9
	totaal	498	182	212	104	37,1	21,2	44,9	49,0
Totaal	actief	4 402	1 170	1 588	1 644	57,0	30,7	63,6	69,4
	pensioen	1 595	831	26	737	39,8	30,8	52,6	49,5
	overig niet-actief	792	323	223	246	30,0	18,9	33,0	41,9
	totaal	6 789	2 324	1 837	2 628	49,8	29,1	59,7	61,2

Bron: Inkomensstatistiek

Van de alleenstaanden in Nederland was de helft economisch actief, bijna een derde had pensioen en de overigen waren afhankelijk van een sociale uitkering. Ruim vier vijfde van de huishoudens met kinderen had een economisch actieve hoofdkostwinner, de overigen waren bijna allemaal aangewezen op een andere uitkering dan pensioen. Van de huishoudens zonder kinderen had drie vijfde een economisch actieve hoofdkostwinner, de overigen hadden voornamelijk een pensioen. Dit beeld gold voor zowel de autochtone als de westerse allochtone huishoudens. Bij de niet-westerse huishoudens zien we, ongeacht het huishoudenstype, het volgende beeld: drie vijfde had een economisch actieve hoofdkostwinner en een derde had een andere uitkering dan pensioen als voornaamste inkomensbron. Huishoudens afkomstig uit voormalig Joegoslavië vertoonden ook hier hetzelfde beeld als de niet-westerse huishoudens, zij het dat verhoudingsgewijs een nog groter aantal alleenstaanden en huishoudens zonder kinderen een beroep deden op sociale uitkeringen. Huishoudens zonder kinderen afkomstig uit Suriname en de Nederlandse Antillen en Aruba hadden in drie van de vier gevallen een economisch actieve hoofdkostwinner. Huishoudens met kinderen afkomstig uit Marokko, de Nederlandse Antillen en Aruba en de vluchtelingenlanden deden relatief vaker

een beroep op een sociale uitkering. Tot slot valt op dat van alleenstaanden en huishoudens met kinderen afkomstig uit Hongkong een erg hoog percentage tot de economisch actieven behoorde.

Grote verschillen bij gelijke sociaal-economische positie en huishoudenstype

Economisch actieve, autochtone huishoudens hadden gemiddeld een besteedbaar inkomen van bijna 60 duizend gulden. Het inkomen van westerse allochtone huishoudens met een economisch actieve hoofdkostwinner was gemiddeld bijna even hoog. Economisch actieve huishoudens uit niet-westerse landen daarentegen hadden gemiddeld een substantieel lager inkomen, namelijk ruim 40 duizend gulden. Een soortgelijk patroon is er bij de huishoudens met een pensioen en met een sociale uitkering waar te nemen: autochtone en westerse-allochtone huishoudens hadden in doorsnee een vrijwel gelijk bedrag te besteden, terwijl het inkomen van de niet-westerse huishoudens daarbij als regel aanmerkelijk achterbleef. Ook was er tussen de verschillende niet-westerse landen onderling verschil in inkomenspositie.

Eenpersoonshuishoudens hadden gemiddeld een besteedbaar inkomen van bijna 30 duizend gulden. Dit gold zowel voor autochtone als voor westerse allochtone huishoudens. Niet-westerse alleenstaanden hadden gemiddeld bijna 8 duizend gulden minder te besteden. Dit verschil wordt voor een deel verklaard door het hogere percentage uitkeringsontvangers bij niet-westerse allochtonen. Een eveneens belangrijke factor was het lagere inkomen bij de actieve, niet-westerse alleenstaanden. Overigens geldt in het algemeen dat niet-westerse allochtone huishoudens bij eenzelfde huishoudenstype en sociaal-economische categorie gemiddeld een substantieel lager inkomen hadden dan huishoudens uit westerse landen.

Meerpersoonshuishoudens hadden gemiddeld 60 duizend gulden te besteden. Ook nu weer blijkt dat niet-westerse huishoudens doorgaans een veel lager inkomen hadden dan autochtone en westerse allochtone huishoudens. Het inkomen van niet-westerse huishoudens zonder kinderen lag, afhankelijk van de sociaal-economische positie, gemiddeld rond de twintig procent beneden dat van autochtone huishoudens. Huishoudens met kinderen laten een soortgelijk beeld zien als de huishoudens zonder kinderen. Een uitzondering wordt hier gevormd door de relatief gunstige inkomenspositie van de huishoudens die op een sociale uitkering zijn aangewezen.

7. Als je voor een dubbeltje geboren bent.....

Verandering van inkomen tussen opeenvolgende generaties

In Nederland bestaat er een relatie tussen het inkomen van kinderen en hun ouders. Voor ieder procent dat de vader meer verdiende dan andere vaders, was het inkomen van het kind gemiddeld 0,2 procent hoger dan dat van kinderen van andere vaders. Dit komt redelijk overeen met de samenhang in inkomen tussen generaties in andere landen. Met name in de laagste en in de hoogste inkomensklasse was de samenhang met het inkomen van de vaders het grootst.

In dit artikel wordt nagegaan hoe groot de samenhang in hoogte van het inkomen tussen twee opeenvolgende generaties is. Verdienen kinderen van ouders met een relatief hoog inkomen in verhouding tot andere kinderen ook een hoog inkomen? Naarmate het verband tussen het inkomen van ouders en hun kinderen sterker is, zijn de mogelijkheden voor de kinderen zelf beperkter om hun plaats op de inkomensladder te beïnvloeden. Hoe kleiner de inkomensmobiliteit tussen twee opeenvolgende generaties is, des te meer geldt: als je voor een dubbeltje geboren bent, word je nooit een kwartje.

Als verklaring voor de samenhang in inkomen tussen twee opeenvolgende generaties is, naast erfelijke aanleg, ook het ouderlijke milieu van belang. Zo hebben ouders met een hoog inkomen meer financiële mogelijkheden om bij te dragen aan de kosten van goed onderwijs voor hun kinderen. Ook kan de genoten opleiding of het beroep van de ouders voor hun kinderen een voorbeeldfunctie vervullen en hierdoor de studie- en beroepskeuze van het kind meebepalen. Verder kan de buurt waarin de ouders wonen, gevolgen hebben voor welke 'vriendjes en vriendinnetjes' de kinderen hebben en daarmee de normen en waarden van het kind beïnvloeden.

Afbakening onderzoekspopulatie

Om de samenhang in het inkomen van twee opeenvolgende generaties na te gaan, is gebruik gemaakt van de bestanden van de inkomensstatistiek uit 1981 en 1998. Door beide statistieken te koppelen konden de inkomens van ouders en kinderen met elkaar vergeleken worden. Daarbij is gebruik gemaakt van een relatieve klassenindeling. Bij de ouders is deze gebaseerd op het inkomen in 1981, bij de kinderen is dat het inkomen in 1998. Het inkomen van de ouders is naar inkomenshoogte geordend en vervolgens in vijf groepen van gelijke omvang, zogenaamde 20%-groepen, ingedeeld. Bij de kinderen werd dezelfde methode gebruikt op basis van hun inkomen uit 1998.

In de uitwerking van de hier geschetste methodiek moesten bepaalde keuzes worden gemaakt die voor de interpretatie van de uitkomsten van belang zijn.

- Er treedt bij de koppeling selectiviteit op omdat van de steekproefpersonen uit het inkomensonderzoek 1998 alleen de dan nog levende ouders konden worden getraceerd.
- Het in deze bijdrage gebruikte inkomensbegrip is het persoonlijke inkomen uit arbeid of uit onderneming, uitgedrukt in prijzen van 1995. Om verder een goede vergelijking van dit inkomen mogelijk te maken, zijn alleen degenen geselecteerd die het gehele jaar werkzaam waren.
- In deze analyse moet het inkomen een indicatie zijn van hetgeen iemand onder normale omstandigheden in zijn leven verdient. Daarom zijn personen die – om wat voor reden dan ook – minder verdienen dan de lage inkomensgrens (in prijzen van 1995: 18 306 gulden per jaar) buiten beschouwing gelaten.
- Verder zijn leeftijdsriteria gesteld om de onderlinge vergelijkbaarheid van inkomens te bevorderen. De ‘kinderen’ moesten minimaal 35 jaar oud (peiljaar 1998) zijn, de ‘ouders’ jonger dan 55 jaar (peiljaar 1981).
- Werkende moeders zijn vanwege hun geringe steekproefaantal niet in de analyse opgenomen.

Na bovenstaande selecties bleven er 797 vader-kind paren over, waarbij zowel vader als kind aan de eerder vermelde criteria voldeden.

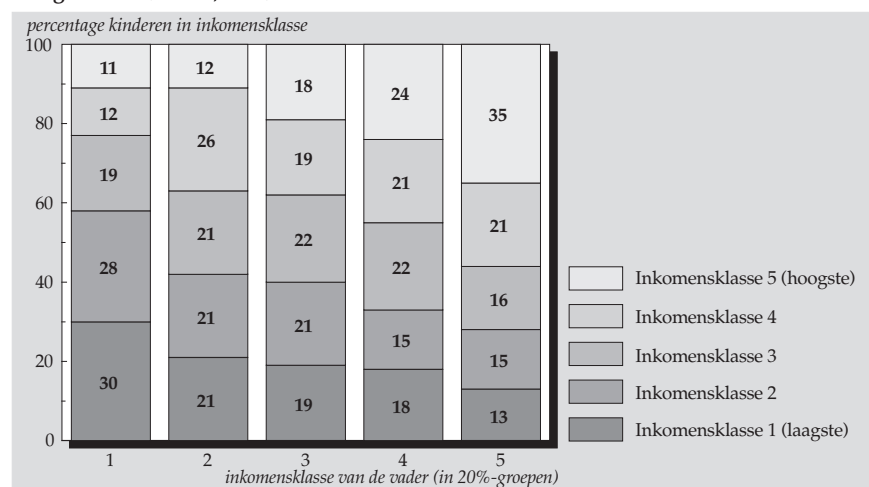
Nederland in vergelijking met andere landen

Het inkomen van Nederlanders was gemiddeld 0,21 procent hoger dan dat van andere Nederlanders als hun vaders een 1 procent hoger inkomen hadden dan dat van andere vaders. Deze samenhang van 0,21 is berekend door rekening te houden met de effecten van leeftijd en geslacht op inkomen. Naarmate de samenhang in inkomen tussen opeenvolgende generaties groter is, zijn de intergenerationele inkomensveranderingen kleiner. Uit internationaal onderzoek naar de inkomensmobiliteit in bijvoorbeeld de Verenigde Staten, Canada en Zweden blijkt dat in deze landen de samenhang in inkomen tussen ouders en kinderen in dezelfde orde van grootte lag als in Nederland, hoewel in sommige onderzoeken uitschieters van 0,5 voorkwamen.

Inkomensmobiliteit per inkomensklasse

Inkomensveranderingen tussen generaties kunnen ook worden weergegeven door de kans van kinderen om, gegeven de inkomensklasse van hun vaders, in een bepaalde inkomensklasse terecht te komen. Grafiek 7.1 geeft dit weer. Elke kolom uit de grafiek heeft betrekking op 20 procent van de vaders. Van elke 20 procent van de vaders is weergegeven in welke inkomensklasse hun kinderen terechtkomen. Inkomensklasse 1 is de laagste en inkomensklasse 5 is de hoogste inkomensklasse. Als er helemaal geen samenhang is tussen de inkomensklassen van vaders en kinderen, dan zijn de kinderen van de vaders van een bepaalde inkomensklasse verdeeld in inkomensklassen van exact 20 procent. Een kolom uit grafiek 7.1 zou dan uit 5 gelijke delen van 20 procent bestaan. De inkomensverdelingen van twee opeenvolgende generaties zijn dan onafhankelijk van elkaar, hetgeen inhoudt dat de inkomensmobiliteit zeer groot is. In het andere uiterste komen alle kinderen in dezelfde inkomensklasse als hun vader terecht. Dan is er volledige samenhang in inkomen en is de inkomensmobiliteit tussen generaties nihil. Met andere woorden: de kinderen nemen in de inkomensverdeling van 1998 een zelfde positie in als de vaders destijds in de inkomensverdeling van 1981.

7.1 Inkomensklasse van tweede generatie (kinderen, 1998) naar inkomensklasse van eerste generatie (vaders, 1981)

Bron: Inkomensstatistiek

Beperkte veranderingen in de laagste en hoogste inkomensklassen

Grafiek 7.1 laat zien dat kinderen van vaders in de laagste inkomensklasse (klasse 1) een relatief kleine kans hadden om in de hoogste inkomensklasse (klasse 5) terecht te komen. De kans om in de hoogste inkomensklasse te belanden was slechts 11 procent. Dit was iets meer dan de helft van de kans als er geen samenhang zou zijn (20 procent). Een soortgelijke situatie deed zich voor ten aanzien van de kans van deze kinderen om in de op één na hoogste

inkomensklasse te belanden. De kans van kinderen van vaders in de laagste inkomensklasse om in de laagste of de op één na laagste inkomensklasse te belanden was bijna 60 procent, hetgeen 40 procent zou zijn als er geen samenhang was. De opwaartse inkomensmobiliteit vanuit de laagste inkomensklasse was derhalve relatief laag.

Uit de grafiek blijkt dat kinderen van vaders in de hoogste inkomensklasse 35 procent kans hadden om in de hoogste inkomensklasse te belanden, tegenover 20 procent als er geen samenhang zou zijn. De kans van een kind met een vader in de hoogste inkomensklasse om in de laagste inkomensklasse terecht te komen was slechts 13 procent, en om in één van de drie onderste inkomensklassen te belanden slechts 44 procent, tegenover 20 respectievelijk 60 procent als er geen samenhang zou zijn. Dit betekent dat de neerwaartse inkomensmobiliteit vanuit de hoogste inkomensklasse relatief laag was.

Verder blijkt dat de kans dat kinderen in de hoogste inkomensklasse terechtkwamen, toenam naarmate de inkomensklasse van de vader hoger was. De kans dat kinderen in de laagste inkomensklasse terechtkwamen, nam daarentegen af met de inkomensklasse van de vader.

Relatief grote mobiliteit bij de middelste inkomensklassen

De drie middelste inkomensklassen 2, 3 en 4 vertoonden een minder duidelijk patroon dan de laagste of hoogste inkomensklasse. Voor de middelste inkomensklassen geldt dat de kans dat een kind in dezelfde inkomensklasse als zijn vader terechtkwam iets groter was dan 20 procent, namelijk 21, 22 en 21 procent voor respectievelijk de inkomensklassen 2, 3 en 4. Kinderen van vaders uit inkomensklasse 2 hadden weliswaar een grotere kans om in inkomensklasse 4 te belanden (26 procent), maar daar staat tegenover dat ze een aanzienlijk kleinere kans hadden om in de hoogste inkomensklasse te belanden (slechts 12 procent). In het algemeen hadden kinderen uit de middelste inkomensklassen een iets grotere kans om in dezelfde of in een aangrenzende inkomensklasse als die van hun vaders terecht te komen, hetgeen wijst op een relatief grote inkomensmobiliteit tussen generaties voor deze inkomensklassen.

Inkomensmobiliteit per inkomensklasse verschillend

De inkomensmobiliteit was kleiner in de laagste en hoogste inkomensklasse dan in de middelste inkomensklassen. Voor de uiterste inkomensklassen waren de eerder genoemde effecten van erfelijke overdracht en ouderlijk milieu van de generatie van ouders op de inkomenspositie van de generatie van kinderen blijkbaar relatief groot. Voor de laagste inkomensklasse kan geconcludeerd worden dat 'wie voor een dubbeltje geboren is, wordt nooit een kwartje' in sterke mate opgaat. Voor de hoogste inkomensklasse geldt als variant daarop 'wie voor een kwartje geboren is, wordt nooit een dubbeltje'. Voor de drie middelste inkomensklassen was de inkomensmobiliteit tussen generaties aanzienlijk groter, waardoor voor deze inkomensklassen veel meer geldt dat 'dubbeltjes en kwartjes veel gemakkelijker stuivertje-wisselen' tussen generaties dan voor de laagste of hoogste inkomensklasse.

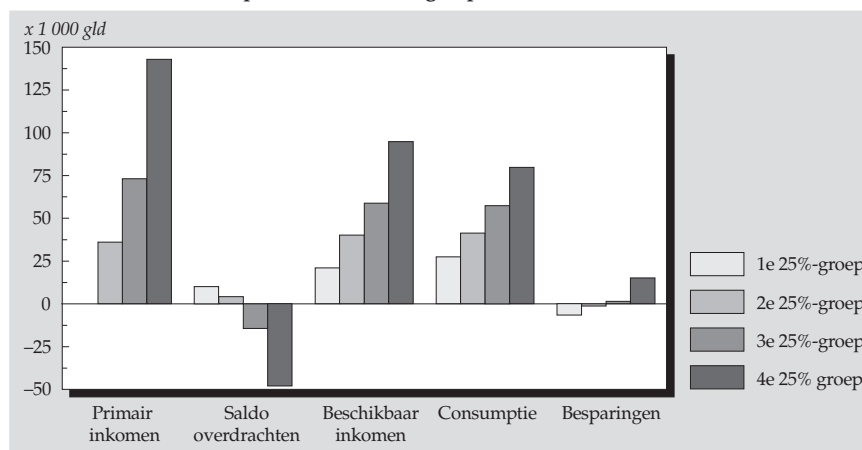
8. *Samenstelling inkomen en consumptie naar inkomensklasse*

Het primaire inkomen (loon en winst) van het kwart huishoudens met de hoogste inkomens was in 1997 veertien maal zo hoog als dat van het kwart met de laagste inkomens. De herverdeling door sociale zekerheid en belasting maakte de inkomensverdeling veel minder ongelijk. Het beschikbare inkomen van de hoogste inkomensgroep was vierenhalf maal zo groot als dat van de laagste inkomensgroep. Voor consumptieve bestedingen was die verhouding slechts drie. De hoogte van het inkomen beïnvloedde ook het bestedingspatroon. Hogere inkomens gaven relatief veel uit aan duurzame goederen. Voor de lagere inkomens waren wonen en energie belangrijke uitgaveposten.

Sociaal-economische rekeningen geven samenhangend beeld van inkomen en consumptie

In deze bijdrage wordt een overzicht gegeven van de opbouw van inkomen en consumptie van huishoudens. Daarbij worden de huishoudens ingedeeld naar hoogte van het beschikbaar inkomen. De uitkomsten zijn gebaseerd op de Sociaal-economische rekeningen (SER) van 1997. Deze rekeningen geven een zo volledig mogelijk overzicht van de inkomensvorming, inkomensverdeling en consumptie van huishoudens. In de SER zijn gegevens uit allerlei statistieken bijeengebracht en onderling vergelijkbaar gemaakt. De voornaamste gegevensbronnen zijn de Inkomensstatistiek en het Budgetonderzoek. Er is voor gezorgd dat de bedragen voor de totale bevolking aansluiten bij die van de sector huishoudens in de Nationale rekeningen. De hier gepresenteerde cijfers zijn aangepast aan de recentelijk gereviseerde Nationale rekeningen. Ze betreffen uitsluitend particuliere huishoudens: personen in inrichtingen en tehuizen zijn buiten beschouwing gelaten. Door de bewerkingen in de SER verschillen de gegevens in dit hoofdstuk van uitkomsten die rechtstreeks zijn gebaseerd op de Inkomensstatistiek of het Budgetonderzoek.

8.1 Inkomen en consumptie naar inkomensgroep, 1997

Bron: Sociaal-economische rekeningen

Beschikbaar inkomen veel gelijk verdeeld dan primair inkomen

Primair inkomen is het inkomen dat verdiend wordt met de inzet van productiefactoren arbeid en kapitaal. Beschikbaar inkomen is het inkomen dat besteed kan worden aan consumptie. Het verschil tussen primair en beschikbaar inkomen is het saldo van ontvangen en betaalde overdrachten. Bij de ontvangen overdrachten gaat het vooral om sociale uitkeringen en pensioenen. De betaalde overdrachten bestaan bijna uitsluitend uit premies sociale verzekeringen en belastingen. Het primaire inkomen bedroeg in 1997 gemiddeld 66 duizend gulden per huishouden. Het was zeer ongelijk verdeeld. Bij het kwart van de huishoudens met de hoogste beschikbare inkomens was het primaire inkomen veertien maal zo groot als bij het kwart van de huishoudens met de laagste inkomens. Huishoudens betaalden in 1997 gemiddeld 17 duizend gulden meer aan overdrachten dan dat ze ontvingen. Het beschikbare inkomen was dus gemiddeld 54 duizend gulden. Armere huishoudens ontvingen meer overdrachten dan dat ze betaalden en voor rijkere huishoudens gold het omgekeerde. Als gevolg daarvan was de verdeling van het beschikbare inkomen aanzienlijk gelijkjer dan die van het primaire inkomen. Het beschikbare inkomen van de hoogste inkomensgroep was vierenhalf maal zo groot als dat van de laagste.

Het primaire inkomen kan onderverdeeld worden in loon, winst en inkomen uit vermogen. Loon is verreweg de belangrijkste primaire inkomensbron: in 1997 bestond driekwart van het primaire inkomen uit brutoloon. Een aan het loon gerelateerde post bestaat uit de sociale premies ten laste van de werkgevers. Werknemers krijgen deze premies niet in handen, maar het ermee gemoeide bedrag komt uiteindelijk via uitkeringen toch weer ten goede aan de werknemers en daarom worden deze premies toch tot het primaire inkomen gerekend. Het ging om een bedrag van gemiddeld 8 duizend gulden per huishouden. Bij de winst ging het ook om gemiddeld 8 duizend gulden per huishouden. Het betrof hier winst van zelfstandigen maar ook inkomen uit

niet-bedrijfsmatige activiteiten zoals free-lance werk. Inkomen uit vermogen was een bescheiden inkomenscomponent. Behalve ontvangen rente en dividend wordt ook de netto economische huurwaarde van de eigen woning tot de inkomsten uit vermogen gerekend. Betaalde rente wordt in mindering gebracht. Vermogensinkomens van pensioenfondsen worden niet tot het inkomen van huishoudens gerekend. Ze komen uiteindelijk natuurlijk wel ten goede aan de huishoudens, maar dat gebeurt via de pensioenuitkeringen. Voor alle bestanddelen van het primaire inkomen geldt, dat ze voor de hoogste inkomensgroep vele malen groter waren dan voor de laagste inkomensgroep.

Tabel 8.1 Inkomensbestanddelen naar inkomensgroep, 1997

	25%-groep van het beschikbaar huishoudensinkomen				Totaal
	1e (laagste)	2e	3e	4e (hoogste)	
gemiddeld bedrag per huishouden (1 000 gld)					
Primair inkomen	10,7	36,0	73,0	142,7	65,6
Brutoloon	7,4	25,7	54,7	101,8	47,4
Sociale premies t.l.v. werkgevers	1,2	4,6	9,8	17,4	8,2
Winst	1,5	4,1	7,3	20,7	8,4
Inkomsten uit vermogen	0,6	1,7	1,2	2,8	1,6
Bij: ontvangen overdrachten	19,1	23,7	22,3	24,0	22,3
Uitkeringen wettelijke sociale verzekering	10,3	12,8	9,3	7,6	10,0
Uitkeringen sociale voorziening	6,0	3,3	2,5	2,3	3,5
Pensioenuitkeringen	1,4	4,9	6,0	6,7	4,7
Overige particuliere sociale uitkeringen	0,1	0,3	0,3	0,5	0,3
Sociale uitkeringen rechtstreeks door werkgevers	0,4	1,5	3,4	6,2	2,9
Sociale premies t.l.v. uitkeringsinstanties	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Overige ontvangen overdrachten	0,5	0,6	0,4	0,5	0,5
Af: betaalde overdrachten	9,0	19,6	36,6	72,0	34,3
Premies wettelijke sociale verzekering	5,6	12,9	20,7	29,6	17,2
Pensioenpremies	0,5	1,7	3,7	6,9	3,2
Overige sociale premies	0,9	1,3	3,5	7,1	3,2
Toegerekende sociale premies	0,3	1,2	3,2	6,6	2,8
Directe belastingen	1,3	2,0	5,0	21,1	7,4
Overige betaalde overdrachten	0,4	0,5	0,5	0,7	0,5
Beschikbaar inkomen	20,9	40,1	58,7	94,7	53,6
Af: consumptieve bestedingen	27,4	41,3	57,3	79,6	51,4
Besparingen	-6,6	-1,2	1,4	15,1	2,2

Bron: Sociaal-economische rekeningen

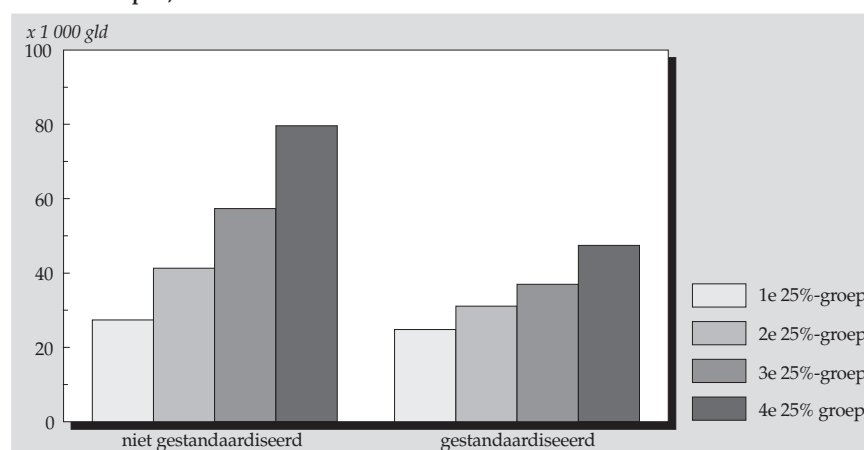
De gemiddelden van de ontvangen overdrachten waren weinig verschillend voor de vier onderscheiden inkomensgroepen. De samenstelling van de ontvangen overdrachten verschilde wel sterk. Bij de lagere inkomens bestonden de ontvangen overdrachten voor het grootste deel uit uitkeringen wettelijke sociale verzekering (vooral WAO, AOW en WW) en uitkeringen sociale voorzieningen (vooral bijstand). Bij de hogere inkomens kwamen ook veel uitkeringen wettelijke sociale verzekering voor, maar uitkeringen sociale voorziening (hier vooral kinderbijslag) vormden een veel kleiner deel van de ontvangsten. Bij deze groep kwamen ook veel pensioenen en rechtstreeks door werkgevers betaalde uitkeringen voor (vooral doorbetaling bij ziekte).

De betaalde overdrachten namen sterk toe met het inkomen. De laagste inkomensgroep betaalde gemiddeld 9 duizend gulden per huishouden, voor het grootste deel premies sociale verzekering. Het betrof vooral premies ziektefonds, AWBZ en AOW. De hoogste inkomensgroep betaalde gemiddeld 72 duizend gulden aan overdrachten. De belangrijkste bestanddelen waren hier premies wettelijke sociale verzekeringen en belastingen.

Verschillen in consumptie kleiner dan verschillen in inkomen

Het beschikbaar inkomen kan gebruikt worden om consumptieve bestedingen van te doen. Niet het hele inkomen wordt uitgegeven, een deel wordt gespaard. Van het beschikbaar inkomen van 54 duizend gulden werd in 1997 gemiddeld ruim 51 duizend gulden uitgegeven; ruim 2 duizend gulden werd gespaard. Het verschil tussen inkomen en uitgaven varieerde sterk over de huishoudens. Huishoudens met een laag inkomen gaven gemiddeld meer uit dan ze ontvingen en ontspaarden dus. Huishoudens met een hoog inkomen daarentegen bespaarden gemiddeld aanzienlijke bedragen. Dat betekent ook dat de bestedingen gelijkverdeelde waren dan het beschikbaar inkomen. De

8.2 Consumptie, 1997

Bron: Sociaal-economische rekeningen

consumptieve bestedingen van het kwart van de huishoudens met de hoogste inkomens waren driemaal zo hoog als die van het kwart van de huishoudens met de laagste inkomens.

Doordat niet alle huishoudens even groot zijn, geeft de gemiddelde consumptie niet zo'n goed beeld van de welvaartsverhoudingen. Huishoudens met een hoog inkomen zijn gemiddeld groter dan huishoudens met een laag inkomen. Dat betekent dat het verschil in consumptie tussen huishoudens met een hoog inkomen en huishoudens met een laag inkomen een overdreven beeld geeft van het welvaartsverschil. Als de consumptie gestandaardiseerd (zie Begrippen en afkortingen) wordt voor grootte en samenstelling van het huishouden, krijgen we een beter beeld. De gestandaardiseerde consumptie van het rijkste kwart van de bevolking was in 1997 gemiddeld tweemaal zo groot als die van de armste kwart van de bevolking.

Rijke huishoudens gaven in guldens aan bijna alles meer uit

Bij de consumptieve bestedingen worden in de SER in een groot aantal categorieën onderscheiden. Huishoudens met een hoger inkomen gaven voor ieder van deze categorieën in guldens meer uit dan huishoudens met een laag inkomen. De mate waarin verschilde. Voor openbaar vervoer en ook voor tabak waren de verschillen gering, voor bijvoorbeeld uitgaven aan voertuigen was het verschil erg groot. De enige uitzondering was huur, maar dat kwam omdat huishoudens met een hoger inkomen vaker een eigen woning hadden. Het totaal van de woonlasten was voor hogere inkomens hoger dan voor de lagere inkomens.

Lage inkomens besteedden relatief meer aan wonen en voeding

Verschillen in uitgavenpatroon kunnen beschreven worden met budgetaandelen. Het budgetaandeel van een goed of een dienst is het percentage van de uitgaven dat aan dat goed besteed wordt. Budgetaandelen worden wel gebruikt om een onderscheid te maken tussen noodzakelijke en luxegoederen. Als het budgetaandeel van een goed daalt met het inkomen, dan noemen we het een noodzakelijk goed en als het budgetaandeel stijgt met het inkomen, dan is het een luxegoed.

Huishoudens met een hoog inkomen besteedden relatief minder aan voeding dan huishoudens met een laag inkomen, maar de verschillen waren niet groot. Voor alle inkomensgroepen lag het budgetaandeel van voeding tussen de 9 en 11 procent. Bij de genotmiddelen (ijs, zoetwaren, dranken en tabak) waren de verschillen iets groter. Gemiddeld ging het hier om zes procent van de bestedingen. Anders dan men misschien zou verwachten, gaven ook hier de lagere inkomens relatief meer uit dan de hogere inkomens. Vooral bij tabak was het verschil groot: het kwart huishoudens met de laagste inkomens gaf relatief bijna tweemaal zoveel uit aan tabak dan het kwart met de hoogste inkomens.

Ongeveer een zesde van de uitgaven had betrekking op de woning: huur en toegerekende huur voor de eigen woning. Huishoudens met lagere inkomens waren veelal huurders, bij hogere inkomens kwamen meer eigen woningen voor. Het totaal aan woonlasten was bij de lagere inkomens relatief hoog: het ging om 22 procent van de totale uitgaven. Bij de hoogste inkomensgroep ging het om slechts 14 procent. Ook de post energie drukte veel zwaarder op het budget van de lagere inkomens dan op dat van de hogere inkomens. Huur(waarde) en energie besloegen samen 29 procent van de uitgaven van het kwart huishoudens met de laagste inkomens en 17 procent van het kwart met de hoogste inkomens.

Aan diensten met betrekking tot vervoer en communicatie gaven lagere inkomens relatief meer uit dan hogere inkomens. Het gaat dan onder andere om openbaar vervoer. Huishoudens met een hoger inkomen gaven daarentegen weer veel meer uit aan de eigen auto en aan motorbrandstof. Al met al namen de totale vervoerskosten toe met het inkomen.

Budgetaandeel duurzame goederen groter bij hogere inkomens

Meer dan een vijfde van de bestedingen had betrekking op duurzame consumptiegoederen. Hiervan nam het budgetaandeel duidelijk toe met het inkomen. Dit gold in het bijzonder voor de categorie voertuigen, vooral auto's. Huishoudens in de hoogste inkomenscategorie besteedden hier relatief twee maal zoveel aan dan huishoudens in de laagste inkomenscategorie. Ook voor kleding en woninginrichting gaven hogere inkomens relatief aanzienlijk meer uit. Voor schoeisel en huishoudelijke artikelen gold dat in mindere mate.

Ruim vier procent van de bestedingen vond plaats in het buitenland, vooral tijdens de vakantie. Huishoudens met een hoger inkomen gaven relatief aanzienlijk meer uit in het buitenland dan huishoudens met een lager inkomen.

Medische diensten en welzijnszorg besloegen slechts één procent van het budget. Hierbij moet bedacht worden dat het alleen gaat om uitgaven die rechtstreeks door de huishoudens zelf gedaan worden. Alle medische diensten die betaald worden door een verzekering of door de overheid zijn hier niet opgenomen. Huishoudens met een hoger inkomen gaven zelf relatief meer uit aan medische diensten dan huishoudens met een lager inkomen.

Tabel 8.2 Budgetaandelen naar inkomensgroep, 1997

	25%-groep beschikbaar huishoudensinkomen				Totaal
	1e (laagste)	2e	3e	4e (hoogste)	
gemiddeld bedrag per huishouden (1 000 gld)					
Consumptieve bestedingen	27,4	41,3	57,3	79,6	51,4
	%				
Voedingsmiddelen	10,5	10,5	10,2	9,1	9,9
Aardappelen, groenten en fruit	1,9	1,8	1,7	1,6	1,7
Vlees en vleeswaren	2,7	3,0	2,9	2,5	2,7
Vis	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Zuivelproducten	2,3	2,2	2,1	1,8	2,1
Brood, beschuit en broodproducten	1,1	1,0	1,0	0,9	1,0
Overige voedingsmiddelen	2,1	2,1	2,1	1,8	2,0
Genotmiddelen	6,7	6,6	6,1	5,2	5,9
Consumptie-ijs	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2
Zoetwaren	1,4	1,4	1,4	1,3	1,4
Dranken	2,6	2,8	2,7	2,5	2,6
Tabak	2,4	2,2	1,8	1,3	1,7
Duurzame goederen	16,1	19,8	23,3	25,1	22,4
Textiel en kleding	4,3	4,7	5,2	5,8	5,2
Lederwaren en schoeisel	1,0	1,1	1,3	1,3	1,2
Woninginrichting	2,2	3,2	3,6	4,2	3,6
Huishoudelijke apparaten	2,3	2,4	2,6	2,5	2,5
Huishoudelijke artikelen	0,7	0,9	1,0	1,0	0,9
Voertuigen	3,1	4,4	5,1	5,8	4,9
Overige duurzame goederen	2,5	3,2	4,6	4,5	4,0
Overige goederen	15,0	14,9	14,3	13,1	14,1
Motorbrandstoffen	2,3	3,6	4,0	3,7	3,6
Energie	6,5	5,2	4,3	3,6	4,5
Overige goederen	6,2	6,0	6,0	5,8	6,0
Diensten	46,3	42,2	39,4	40,0	41,1
Werkelijke huur	19,5	11,4	5,3	2,2	7,2
Toegerekende huur eigen woningbezit	2,8	6,7	10,3	11,5	9,0
Woning- en tuinonderhoud, reiniging	0,4	0,8	1,1	1,4	1,1
Horecadiensten	4,3	4,1	4,2	4,8	4,4
Diensten m.b.t. recreatie en cultuur	2,1	2,0	2,0	2,1	2,1
Diensten m.b.t. vervoer en communicatie	7,7	5,9	4,8	4,3	5,2
Medische diensten en welzijnszorg	0,4	0,6	0,9	1,3	0,9
Financiële en zakelijke diensten	3,2	4,0	4,2	4,5	4,2
Overige diensten	6,0	6,6	6,6	7,8	7,0
Overdachten aan overheid (OZB etc)	2,6	2,6	2,3	2,1	2,3
Bestedingen in het buitenland	2,8	3,5	4,2	5,4	4,4

Bron: Sociaal-economische rekeningen

9. Rondkomen met een laag inkomen

In 1998 kwam 10 procent (ruim 650 duizend) van de huishoudens moeilijk rond met hun inkomen. Van de huishoudens met een laag inkomen gold dat natuurlijk voor een veel groter deel, namelijk 27 procent, tegen 5 procent van de overige huishoudens. Een gebrek aan middelen om regelmatig nieuwe kleren aan te schaffen of om jaarlijks een week op vakantie te gaan deed zich verhoudingsgewijs meer voor bij huishoudens met een laag inkomen. Bij deze huishoudens was het moeilijk rondkomen bovendien vaker van meer langdurige aard dan bij huishoudens met een hoger inkomen het geval was.

Ruim 650 duizend huishoudens kwamen moeilijk rond

In 1998 kwam 10 procent van de huishoudens moeilijk rond met hun inkomen. Dit komt overeen met ruim 650 duizend huishoudens. Daar staat tegenover dat 50 procent (bijna 3,4 miljoen) van de huishoudens gemakkelijk uitkwam. Behalve de huishoudens die zich moeilijk dan wel gemakkelijk met hun inkomen kunnen redden, is er nog een middengroep die eerder moeilijk dan gemakkelijk of eerder gemakkelijk dan moeilijk kan rondkomen. Tot deze groep behoorde 40 procent (ruim 2,7 miljoen) van de huishoudens.

Rondkomen

Ter vaststelling van de wijze waarop huishoudens rondkomen met het inkomen is gebruik gemaakt van gegevens uit het Sociaal-economisch panelonderzoek voor de periode 1985–1998. Jaarlijks is gevraagd hoe het huishouden kan rondkomen van het totale netto jaarinkomen. Deze vraag werd in ieder huishouden door de hoofdkostwinner of diens partner beantwoord. Respondenten konden de volgende antwoorden geven: *zeer moeilijk, moeilijk, eerder moeilijk dan gemakkelijk, eerder gemakkelijk dan moeilijk, gemakkelijk* en *zeer gemakkelijk*. In dit hoofdstuk zijn de antwoordmogelijkheden *zeer moeilijk* en *zeer gemakkelijk* samengevoegd met de categorieën *moeilijk*, respectievelijk *gemakkelijk*.

Of huishoudens wel of geen moeite hebben financieel rond te komen, hangt samen met hun inkomenspositie. De gegevens voor 1998 laten zien dat 27 procent van de huishoudens met een laag inkomen moeite had met het rondkomen, tegen 5 procent van de overige huishoudens. Een kwart van de huishoudens met een laag inkomen kon gemakkelijk rondkomen, terwijl dat bij ruim de helft van de overige huishoudens het geval was.

Laag inkomen

De lage-inkomensgrens is gebaseerd op het bijstandsniveau van een alleenstaande in 1979. De grens wordt elk jaar aangepast aan de prijsontwikkeling. Zo vertegenwoordigt de grens voor alle jaren een welvaartsniveau dat overeenkomt met de koopkracht van een bijstandsuitkering in 1979. Bij het vergelijken van inkomens moet rekening gehouden worden met het aantal mensen dat afhankelijk is van dat inkomen. Om deze reden is de lage-inkomensgrens afgestemd op het type huishouden.

Voor de meest voorkomende typen huishoudens bedroeg de lage-inkomensgrens in 1998:

- alleenstaande: 1 660 gulden
- echtpaar zonder kinderen: 2 230 gulden
- echtpaar met één kind: 2 730 gulden
- echtpaar met twee kinderen: 2 980 gulden
- éénoudergezin met één kind: 2 130 gulden
- éénoudergezin met twee kinderen: 2 480 gulden

Deze bedragen betreffen het nettomaandinkomen inclusief vakantietoeslag en kinderbijslag (voor kinderen tussen de zes en de twaalf jaar), exclusief huursubsidie.

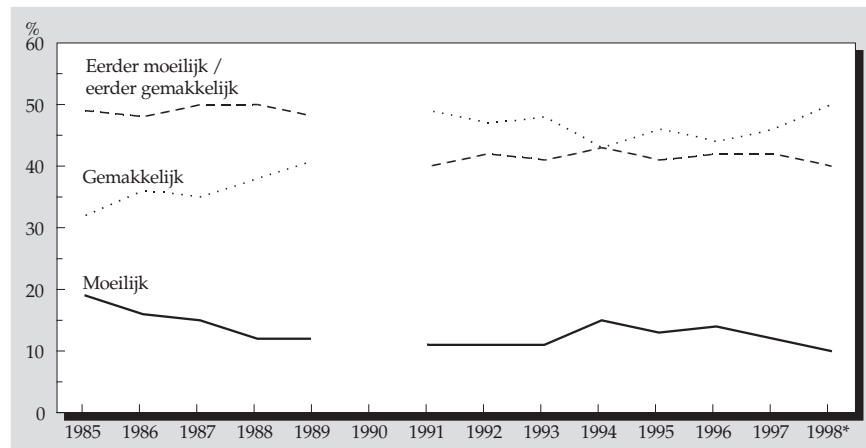
Tabel 9.1 Huishoudens naar inkomenspositie en wijze van rondkomen met het inkomen, 1998*

	Laag inkomen	Overig	Totaal
	%		
Rondkomen met het inkomen			
moeilijk	27	5	10
eerder moeilijk	25	14	16
eerder gemakkelijk	22	24	24
gemakkelijk	26	57	50
Totaal	100	100	100

Bron: Sociaal-economisch panelonderzoek

Sinds 1985, toen nog 19 procent van alle huishoudens moeilijk rondkwam, was er sprake van een voortdurende afname tot 11 procent in 1991. Deze ontwikkeling loopt parallel met de daling van het percentage huishoudens met een laag inkomen. Deze daling werd veroorzaakt doordat de koopkracht van de meeste groepen zich herstelde en het aantal werkloosheidsuitkeringen terugliep. In dezelfde periode was er sprake van een toename van het percentage huishoudens dat gemakkelijk kon rondkomen. De middengroep van huishoudens die eerder moeilijk dan gemakkelijk of eerder gemakkelijk dan moeilijk rondkwam, blijkt in de jaren negentig kleiner dan in de jaren tachtig.

9.1 Wijze van rondkomen, 1985–1998*

Bron: Sociaal-economisch panelonderzoek

Moeilijk rondkomen nam in 1998 verder af

Na 1991 is het percentage huishoudens dat moeilijk rondkomt, enkele jaren stabiel gebleven. In 1994 deed zich evenwel een aanzienlijke toename voor ten opzichte van 1993. Ook de gegevens over het percentage huishoudens met een laag inkomen laten tussen 1993 en 1994 een sterke stijging zien. Belangrijke oorzaken van deze stijging waren de daling van de koopkracht van het sociale minimum en de stijging van het aantal mensen met een werkloosheidsuitkering.

De toename in 1994 van het percentage huishoudens dat moeilijk rondkomt, werd in 1995 gevolgd door een afname. Ook deze afname loopt parallel met de ontwikkeling van het percentage lage inkomens. Vanwege de toename van de koopkracht van de meeste uitkeringen op bijstandsniveau en de afname van de werkloosheid, daalde het percentage huishoudens met een laag inkomen enigszins. Na een kleine toename in 1996 nam het percentage huishoudens dat moeilijk rondkomt met het inkomen in 1997 en 1998 verder af. Deze ontwikkeling hangt samen met de toename van de koopkracht van de minima.

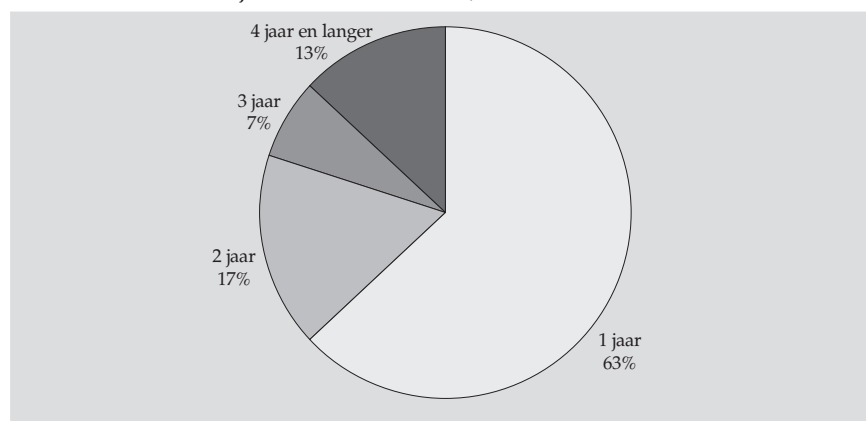
Vooraf eenoudergezinnen hebben het moeilijk

Tussen huishoudenstypen zijn er grote verschillen in de mate waarin men financiële moeilijkheden ondervindt. Deze verschillen hangen voor een belangrijk deel samen met de hoogte van het inkomen. Naarmate het inkomen lager is, komt naar verhouding een groter deel moeilijk rond. In 1998 ging het om bijna een derde van de eenoudergezinnen tegenover ruim een zevende van de eenpersoonshuishoudens en iets meer dan een twintigste van de paren.

Financiële krapte meestal van korte duur

Tussen 1985 en 1998 behoorde 34 procent van alle personen minimaal één keer tot een huishouden dat moeilijk kon uitkomen. Ruim drie vijfde van hen verkeerde slechts eenmalig in dergelijke omstandigheden. Afhankelijk van de duur is deze situatie incidenteel dan wel langdurig te noemen. Bijna tweevijfde deel ontsnapte weliswaar na verloop van tijd aan de situatie van moeilijk rondkomen, maar kreeg er vervolgens toch weer mee te maken.

9.2 Situaties van moeilijk rondkomen naar duur, 1985–1998*

Bron: Sociaal-economisch panelonderzoek

Huishoudens die een inkomensdaling meemaken, kunnen te maken krijgen met financiële moeilijkheden. Zo'n situatie is doorgaans echter van korte duur en eindigt meestal wanneer zich een inkomensstijging voordoet. Van alle probleemsituaties duurde 63 procent slechts één jaar, 17 procent duurde twee jaar en 7 procent drie jaar, terwijl 13 procent vier jaar of langer duurde. De kans om er financieel weer boven op te komen is dus niet constant, maar verandert naarmate de krappe bestedingsruimte langer duurt. Immers, als de uitstroomkans ieder jaar 60 procent was, dan zou minder dan 3 procent van alle situaties vier jaar of langer duren. De ontsnappingskans nam evenwel geleidelijk af naarmate men langer tot een huishouden dat moeilijk rondkomt, behoorde. Na vier jaar bedroeg de uitstroomkans nog maar 28 procent.

Inkomen is een belangrijke factor

Huishoudens met een laag inkomen hebben niet alleen een grotere kans dan andere huishoudens om financieel in de knel te komen, maar zij verblijven ook langduriger in zo'n situatie. Als personen op basis van de hoogte van hun besteedbare huishoudensinkomen dat voor verschillen in huishoudensgrootte en -samenstelling gecorrigeerd is, worden verdeeld in vijf groepen van gelijke omvang (quintielen), dan blijken de laagste inkomens zich duidelijk te onderscheiden. In een aantal gevallen deden zich ook bij de hogere inkomens probleemsituaties voor. Dit aantal was evenwel dermate klein, dat de hoogste

drie quintielen zijn samengevoegd. Bij de laagste inkomens duurde een situatie van moeilijk rondkomen in 20 procent van de gevallen vier jaar of langer. Dit aandeel nam geleidelijk af tot 14 procent in de tweede quintiel en 3 procent in de drie hoogste quintielen.

Onvoldoende geld voor vakantie, nieuwe meubels en kleren

In 1998 is aan huishoudens die moeilijk rondkwamen gevraagd of men betalingsachterstanden had en of er onvoldoende geld was voor een aantal goederen en activiteiten. Achterstand in de betaling van huur of hypotheek werd gemeld in 8 procent van deze huishoudens. Dit komt overeen met bijna 55 duizend huishoudens. Een iets kleiner aantal huishoudens, namelijk bijna 50 duizend, had een achterstand met de betaling van electriciteit-, water- of gasrekeningen. Dit komt overeen met 7 procent. Van de huishoudens die moeite hadden om rond te komen, had 3 procent een achterstand met de afbetaling van goederen.

Het merendeel van de huishoudens die moeilijk konden rondkomen, gaf aan over onvoldoende geld te beschikken om versleten meubels door nieuwe te vervangen, jaarlijks een week op vakantie te gaan of regelmatig nieuwe kleren te kopen. Ruim een derde van de huishoudens die moeilijk konden rondkomen, kon niet ten minste één keer per maand kennissen of familie te eten vragen. Verder verklaarde 12 procent onvoldoende geld te hebben om het huis goed te verwarmen. Bijna een op de tien huishoudens had naar eigen zeggen onvoldoende geld om ten minste om de andere dag een warme maaltijd met vlees, kip of vis te betalen. In absolute aantallen komt dit overeen met bijna 60 duizend huishoudens.

Tabel 9.2 Financiële problemen bij huishoudens die moeilijk rondkomen, 1998*

	Laag inkomen	Overig	Totaal
	<i>% van de betreffende groep</i>		
Achterstand in de betaling van			
huur of hypotheek	8	5	8
op afbetaling gekochte artikelen	4	1	3
elektriciteit, water of gasrekeningen	10	3	7
Onvoldoende geld om			
versleten meubels te vervangen door nieuwe	84	64	75
jaarlijks een week op vakantie te gaan	81	49	65
regelmatig nieuwe kleren te kopen	67	44	56
ten minste één keer per maand kennissen of			
familie te eten te vragen	53	21	35
het huis goed te verwarmen	19	7	12
ten minste om de andere dag een warme			
maaltijd met vlees, kip of vis te betalen	12	5	9

Bron: Sociaal-economisch panelonderzoek

De genoemde bestedingsbeperkingen deden zich in versterkte mate voor onder huishoudens met een laag inkomen. Zo blijkt dat van de huishoudens die moeilijk rondkomen en zich onder de lage-inkomensgrens bevinden ruim acht van de tien onvoldoende geld hadden om jaarlijks een week op vakantie te gaan, terwijl van de huishoudens boven de lage-inkomensgrens iets minder dan de helft daarvoor onvoldoende geld had. Beperkte bestedingsmogelijkheden deden zich bij de lage inkomens ook relatief vaak voor ten aanzien van het regelmatig kopen van nieuwe kleren, het uitnodigen van kennissen of familie voor een etentje en het vervangen van versleten meubels door nieuwe.

Vaker geluidsoverlast in de woning bij lage inkomens

Anders dan bij vragen over financiële problemen, zijn in 1998 aan alle huishoudens vragen gesteld over de huisvestingssituatie. De meest voorkomende problemen ten aanzien van de huisvestingssituatie zijn de gehorigheid van de woning en geluidsoverlast in de woonomgeving. Bijna een kwart van alle huishoudens vond de woning te gehorig. In absolute aantallen ging het om 1,5 miljoen huishoudens. Verder had een vijfde van alle huishoudens geluidsoverlast van burens of van fabrieken, verkeer of andere straatgeluiden. Iets minder dan een vijfde had last van vandalisme in de omgeving van de woning.

Tabel 9.3 Huishoudens naar problemen met de woning en woonomgeving, 1998*

	Laag inkomen	Overig	Totaal
	<i>% van de betreffende groep</i>		
De woning			
is te gehorig	35	19	23
is te klein	11	10	10
heeft vochtige muren of vloeren	13	8	10
heeft verrotte raamkozijnen of vloeren	11	7	8
heeft een slechte verwarming	11	4	6
is te donker	10	6	7
heeft een lekkend dak	4	3	4
In de omgeving van de woning bestaat			
geluidsoverlast door lawaai van burens	23	18	20
last van vandalisme	21	16	18
geluidsoverlast, bijvoorbeeld van fabrieken, verkeer of andere straatgeluiden	22	18	20
last van stank, stof of vuil als gevolg van verontreiniging van lucht of bodem	14	11	11

Bron: Sociaal-economisch panelonderzoek

Problemen met de woning kwamen naar verhouding meer voor bij huishoudens met een laag inkomen. Vooral het verschil in gehorigheid van de woning was opvallend. Dit probleem speelde bij 35 procent van de huishoudens met een laag inkomen, terwijl dat bij 19 procent van de overige huishoudens het geval was. Ook overlast in de omgeving van de woning werd vaker aangetroffen bij huishoudens onder de lage-inkomensgrens dan daarboven.

Minder duurzame goederen in huishoudens met een laag inkomen

Een ander aspect van de levensomstandigheden van huishoudens waarover in het Sociaal-economisch panelonderzoek informatie beschikbaar is, betreft het bezit van duurzame consumptiegoederen. Bijna alle huishoudens hadden een telefoon, kleurentelevisie of wasmachine. Ook beschikten de meeste huishoudens over een band- of cassette recorder (of cassettedeck), cd-speler, videorecorder, platenspeler, auto, diepvriezer, elektrische naaimachine en een magnetron of combi-oven. Terwijl in 1997 nog minder dan de helft een personal computer bezat, had in 1998 meer dan de helft van de huishoudens hierover de beschikking.

Deze duurzame goederen hebben in het grootste deel van de huishoudens ingang gevonden, maar kwamen duidelijk minder voor bij huishoudens met een laag inkomen. Ruim de helft van de huishoudens met een laag inkomen beschikte over een elektrische naaimachine of magnetron of combi-oven, bijna de helft bezat een auto en ruim eenderde een personal computer. Toch hadden ook deze huishoudens bijna allemaal een telefoon en een kleurentelevisie.

Tabel 9.4 Huishoudens naar bezit van duurzame consumptiegoederen, 1998*

	Laag inkomen	Overig	Totaal
<i>% van de betreffende groep</i>			
Het huishouden bezit een			
computer	35	59	55
elektrische naaimachine	50	65	59
platenspeler	60	68	65
magnetron of combi-oven	53	72	67
diepvriezer	62	71	67
auto	46	79	70
videorecorder	62	79	74
Cd-speler	70	88	85
band- of cassette recorder (of -deck)	79	89	87
wasmachine	93	96	94
kleurentelevisie	98	99	98
telefoon	98	100	99

Bron: Sociaal-economisch panelonderzoek

10. *Bezit duurzame consumptiegoederen in internationaal perspectief*

Nederlandse huishoudens beschikten in 1996 relatief vaker over een computer, telefoon, kleurentelevisie, videorecorder en magnetron dan huishoudens uit enkele andere landen van de Europese Unie; auto en vaatwasmachine kwamen in vergelijking met de andere landen minder vaak voor. Paren met kinderen hadden de meeste duurzame consumptiegoederen; alleenstaanden beschikten het minst vaak over deze goederen.

Het bezit van auto's, computers, magnetrons en vaatwasmachines hing sterk samen met het welvaartsniveau van huishoudens. In Nederland gold deze samenhang met name voor het autobezit, in andere landen was dit minder het geval.

Het feit dat bepaalde huishoudens geen auto hadden, had voor Nederlandse huishoudens minder vaak een financiële reden dan voor huishoudens in andere landen. Meer dan in andere landen was het bij Nederlandse huishoudens een kwestie van geen belangstelling. Ook waren voor de Nederlandse huishoudens de financiën minder vaak een reden om zich een of meer duurzame consumptiegoederen te ontfagen.

Relatief veel duurzame consumptiegoederen bij Nederlandse huishoudens

In 1996 beschikte meer dan 90 procent van de huishoudens uit de in dit hoofdstuk vergeleken landen over kleurentelevisie en telefoon. Alleen de Denen konden op dezelfde percentages bogen als de Nederlanders: 98 procent. Computers, magnetrons, vaatwasmachines en videorecorders – consumptiegoederen van recentere datum – kwamen veel minder vaak voor. De regel dat duurzame consumptiegoederen van recentere datum als regel een lagere penetratiegraad hebben dan de al langer verkrijgbare producten, geldt niet voor auto's. Hoewel de eerste auto's al eind negentiende eeuw geproduceerd werden, hadden de huishoudens in 1996 minder vaak een auto dan een kleurentelevisie of telefoon.

Nederlandse huishoudens bezaten in 1996 beduidend vaker een personal computer dan huishoudens in de andere landen. Alleen de Denen benaderden het Nederlandse niveau: 37 tegenover 43 procent. Italiaanse huishoudens sloten de rij: slechts 17 procent had een pc in huis.

Andere duurzame consumptiegoederen die bij Nederlandse huishoudens relatief vaak werden aangetroffen, waren behalve de al eerder genoemde telefoon en kleurentelevisie, de magnetron en de videorecorder. In de onderzochte landen hadden alleen Finnen en Britten in 1996 vaker de beschikking over een magnetron dan Nederlandse huishoudens, videorecorders werden alleen in Britse huishoudens vaker aangetroffen.

Selectie van landen waarmee Nederland vergeleken wordt

Het bezit van duurzame consumptiegoederen in Nederland wordt in dit hoofdstuk vergeleken met het bezit ervan in de volgende EU-landen: België, Frankrijk, Oostenrijk, Denemarken, het Verenigd Koninkrijk, Finland en Italië.

Bij de selectie van te vergelijken landen is met twee grootheden rekening gehouden: de hoogte van het mediane inkomen en de inkomensongelijkheid.

België, Frankrijk en Oostenrijk zijn, zowel wat het mediane inkomen als de inkomensongelijkheid betreft, van een vergelijkbaar niveau als Nederland. In de andere gekozen landen – Denemarken, het Verenigd Koninkrijk, Finland en Italië – wijken (één van) de twee indicatoren af van het niveau in Nederland. Deze vier landen zijn als voorbeelden gekozen van landen met een afwijkend mediaan inkomen en/of afwijkende inkomensongelijkheid.

In Denemarken is er sprake van een kleinere inkomensongelijkheid, in het Verenigd Koninkrijk van een grotere inkomensongelijkheid. Het mediane inkomen is in beide landen vergelijkbaar met dat van Nederland.

Finland heeft een kleiner mediaan inkomen dan Nederland. Ook de inkomensongelijkheid is in Finland kleiner dan in Nederland. Italië is gekozen als voorbeeld van de landen met een kleiner inkomen en een grotere inkomensongelijkheid dan Nederland.

In dit hoofdstuk zijn Duitsland en Luxemburg buiten beschouwing gebleven. Dit komt doordat van beide landen geen betrouwbare cijfers over het bezit van duurzame consumptiegoederen beschikbaar waren.

In 1996 had in Nederland twee op de drie huishoudens een of meer auto's. Alleen in Denemarken – waar auto's veel duurder zijn dan elders – en in beperkte mate ook in Finland waren minder huishoudens in het bezit van een auto. Fransen en Italianen waren qua autobezit koplopers: bijna vier op de vijf huishoudens had een auto.

Het bezit van vaatwasmachines varieerde sterk per land. Oostenrijkers scoorden met 46 procent het hoogst. Nederlanders sloten de rij: slechts 22 procent had een vaatwasmachine.

Bezit duurzame consumptiegoederen en welvaartsniveau

Het bezit van bepaalde duurzame consumptiegoederen hangt in veel gevallen samen met het welvaartsniveau van huishoudens. Doorgaans zijn bij goederen met een lage penetratiegraad de verschillen tussen rijk en arm het grootst. Nieuwe duurzame consumptiegoederen worden immers meestal het eerst door de rijkere gekocht. In 1996 waren vooral auto's, computers, magnetrons en vaatwasmachines sterk inkomensafhankelijk. Met name bij huishoudens die tot de hoogste inkomensgroep behoorden, kwamen deze goederen meer voor dan bij huishoudens in de laagste inkomensgroep.

Tabel 10.1 Bezit van duurzame consumptiegoederen in huishoudens per land, 1996

	Neder- land	België	Dene- marken	Finland	Frank- rijk	Italië	Oosten- rijk	Verenigd Konink- rijk
	%							
Auto	67	75	62	66	79	78	73	72
Computer	43	27	37	24	.	17	25	27
Kleurentelevisie	98	96	97	93	94	97	97	97
Magnetron	57	52	36	72	49	14	50	74
Telefoon	98	93	98	94	97	91	96	94
Vaatwasser	22	32	34	42	37	25	46	23
Videorecorder	70	65	68	61	62	57	61	82

Bron: European Community Household Panel

20%-Inkomensgroepen

Om welvaart van huishoudens van verschillende grootte en samenstelling vergelijkbaar te maken, wordt het inkomen gestandaardiseerd. Hiertoe wordt het netto huishoudeninkomen gedeeld door een equivalentiefactor. Hiervoor is de 'aangepaste OESO-equivalentieschaal' gebruikt, waarbij het eenpersoonshuishouden als standaardhuishouden is gekozen. Voor deze huishoudens is de factor gelijk aan 1. Voor meerpersoonshuishouden voegt de OESO-equivalentieschaal hieraan voor iedere volgende meerderjarige 0,5 toe; per minderjarig kind wordt de factor opgehoogd met de waarde 0,3. Vervolgens worden alle huishoudens in een land gerangschikt naar hoogte van het gestandaardiseerde inkomen en daarna verdeeld in vijf, in aantal gelijke groepen, de zogenaamde 20%- of quintielgroepen.

Tabel 10.2 Bezit van duurzame consumptiegoederen in Nederland per inkomensgroep, 1996

	Auto	Computer	Kleuren- televisie	Magne- tron	Telefoon	Vaat- wasser	Video- recorder
	%						
Inkomensgroepen							
Laagste 20%-groep	39	34	94	38	95	11	52
2e 20%-groep	61	35	98	51	99	15	66
3e 20%-groep	76	44	98	60	99	21	75
4e 20%-groep	81	50	99	65	100	27	78
Hoogste 20%-groep	82	54	99	69	100	37	78
Totaal	67	43	98	57	98	22	70

Bron: European Community Household Panel

Sterke samenhang autobezit en welvaartsniveau

Het bezit van een auto hing vooral in Nederland, Denemarken, Finland en het Verenigd Koninkrijk sterk samen met het welvaartsniveau van een gezin. In Italië daarentegen hadden er ook van de minst bedeelde huishoudens relatief veel (70 procent) een auto voor de deur. Het bezit van vaatwasser en computer waren vooral in het Verenigd Koninkrijk gerelateerd aan het welvaartsniveau. Ook in Denemarken en Frankrijk kwamen in de hoogste inkomensgroep veel meer vaatwassers voor dan in de laagste inkomensgroep.

Het bezit van kleurentelevisie en telefoon is inmiddels zo gebruikelijk geworden, dat ook de minst welvarende huishoudens in verreweg de meeste gevallen over deze goederen konden beschikken.

Tabel 10.3 Bezit van duurzame consumptiegoederen in hoogste inkomensgroep per land, 1996

	Neder- land	België	Dene- marken	Finland	Frankrijk	Italië	Oosten- rijk	Verenigd Konink- rijk
	% ¹⁾							
Auto	210	159	212	214	156	132	166	217
Computer	160	278	200	250	.	308	228	369
Kleurentelevisie	105	104	106	115	107	105	103	103
Magnetron	183	193	251	163	206	399	170	133
Telefoon	104	112	103	119	109	115	109	114
Vaatwasser	339	239	434	310	404	377	195	564
Videorecorder	151	153	177	188	191	173	192	137

Bron: European Community Household Panel

¹⁾ In procenten van het bezit van het betreffende artikel in de laagste inkomensgroep per land.

Meeste duurzame consumptiegoederen bij huishoudens met kinderen

Nederlandse (echt) paren met kinderen beschikten over meer duurzame consumptiegoederen dan andere huishoudentypen. Dit gold in 1996 niet alleen voor auto's en computers, maar voor elk van de onderzochte consumptiegoederen. Ook in de andere landen beschikten (echt)paren met kinderen het vaakst over deze goederen. Bij alleenstaanden kwamen deze artikelen het minst voor. Alleenstaanden van 65 jaar en ouder scoorden het laagst wat betreft het bezit van auto's, videorecorders, magnetrons, vaatwasmachines en computers. Computerbezit kwam bij hen zelfs hoogst zelden voor. Kleurentelevisies en telefoons kwamen het minst voor bij alleenstaanden die jonger dan 65 jaar waren. Omdat de algemene penetratiegraad van deze goederen zeer groot was, waren de verschillen met andere huishoudentypes veel kleiner dan bij de andere duurzame consumptiegoederen.

Tabel 10.4 Auto- en computerbezit naar type huishouden per land, 1996

	Neder- land	België	Dene- mar- ken	Fin- land	Frank- rijk	Italië	Oos- tenrijk	Ver- enigd Konink- rijk
<i>in % van het kolomtotaal (= 100)</i>								
Auto								
Alleenstaande jonger dan 65 jaar	64	84	53	65	83	87	81	82
Alleenstaande van 65 jaar of ouder	35	27	43	24	40	20	19	36
(Echt)paar zonder kinderen	121	116	127	121	114	94	114	121
Eenoudergezin	71	80	79	78	89	101	93	71
(Echt)paar met kinderen	130	125	142	143	121	124	126	128
Overige	95	102	121	126	106	112	118	111
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
Computer								
Alleenstaande jonger dan 65 jaar	97	75	84	69	.	78	94	73
Alleenstaande van 65 jaar of ouder	2	5	4	0	.	5	3	8
(Echt)paar zonder kinderen	88	64	89	78	.	42	70	91
Eenoudergezin	85	84	119	95	.	108	98	67
(Echt)paar met kinderen	149	171	162	182	.	157	159	173
Overige	75	87	119	146	.	71	93	104
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: European Community Household Panel

Nederland: geldgebrek speelt ondergeschikte rol

Wanneer Nederlandse huishoudens niet in het bezit waren van een bepaald duurzaam consumptiegoed, lagen hier zelden financiële redenen aan ten grondslag. In de andere landen was de financiële situatie vaker de beweegreden om een duurzaam consumptiegoed niet aan te schaffen. De enige uitzondering was het autobezit onder Italiaanse huishoudens: slechts 3 procent van hen had vanwege financiële redenen geen auto tegenover 6 procent bij Nederlandse huishoudens.

Niet-financiële redenen die een rol kunnen spelen bij de beslissing om een consumptiegoed niet te kopen, zijn gebrek aan belangstelling, de moeilijkheidsgraad van de bediening, alsmede het hebben van een handicap. Ook culturele- en milieu-aspecten kunnen een rol spelen. Ten opzichte van de andere landen hadden Nederlanders vaker om andere dan financiële redenen geen auto of vaatwasmachine. Italianen hadden vaker andere dan financiële redenen om af te zien van de aanschaf van een computer, magnetron of videorecorder.

Tabel 10.5 Geldgebrek als reden voor niet-bezit duurzaam consumptiegoed per land, 1996

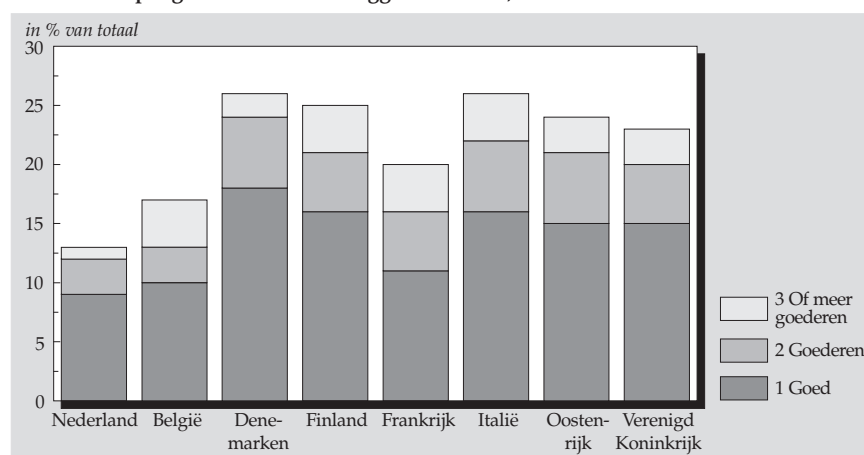
	Neder- land	België	Dene- marken	Finland	Frank- rijk	Italië	Oosten- rijk	Verenigd Konink- rijk
	%							
Auto	6	8	14	10	6	3	6	11
Computer	6	9	14	17	.	11	11	15
Kleurentelevisie	0	1	1	2	1	1	1	1
Magnetron	5	5	7	6	8	8	7	5
Telefoon	0	3	1	3	1	3	2	0
Vaatwasser	3	8	9	10	10	15	14	11
Videorecorder	4	5	5	8	9	9	6	5

Bron: European Community Household Panel

Zoals eerder vermeld, kwam het in Nederland in 1996 zelden voor dat geldgebrek huishoudens belette een bepaald consumptiegoed aan te schaffen. Ook gemeten naar het aantal duurzame consumptiegoederen dat men zich in de onderzochte landen om financiële redenen moest ontfeggen, bleken Nederlandse huishoudens het best uit de bus te komen. Van hen kon slechts 14 procent zich uit de producten auto, magnetron, telefoon, kleurentelevisie, vaatwasser en videorecorder een of meer artikelen niet veroorloven. In de andere landen kwam het vaker voor dat huishoudens zich vanwege geldgebrek één of meer artikelen moesten ontfeggen. In Denemarken, Italië en Finland was dat zelfs bij een op de vier huishoudens het geval.

Slechts 4 procent van de Nederlandse huishoudens kon zich vanwege geldgebrek twee of meer van de eerder genoemde duurzame consumptiegoederen niet aanschaffen. Bij de andere landen was het percentage hoger: het varieerde tussen 7 (België, Verenigd Koninkrijk) en 10 (Italië).

10.1 Percentage huishoudens dat zich door geldgebrek een bepaald aantal duurzame consumptiegoederen moet ontfeggen naar land, 1996

Bron: European Community Household Panel

11. *De kern van de inflatie*

De inflatie in Nederland is de laatste jaren redelijk stabiel. Sommige consumptiegoederen kunnen echter sterk in prijs fluctueren. Voorbeelden zijn aardappelen, groenten en fruit, en artikelen waarvan de prijs sterk afhangt van de aardolieprijzen op de wereldmarkt. Hoe is de inflatie opgebouwd?

Inflatie in vele vormen

Inflatie is waardevermindering van het geld. Als er inflatie is, kan met een bepaald bedrag aan geld steeds minder gekocht worden. Anders gezegd: goederen of diensten die met geld worden gekocht, worden duurder. Inflatie presenteert zich in vele vormen. Bij elke soort transacties waar geld wordt gebruikt, kan inflatie optreden.

Inflatie wordt door de verschillende economische actoren anders ervaren. Een ondernemer kan ervaren dat de door hem ingehuurde arbeid duurder wordt als lonen sneller stijgen dan de productiviteit van de werknemers. Ook kan voor een ondernemer inflatie zich voordoen in de vorm van stijgende prijzen van grondstoffen, halffabrikaten of investeringsgoederen. Iemand die een huis wil kopen, wordt de laatste jaren geconfronteerd met sterke stijgingen van huizenprijzen. Consumenten zien de prijzen in winkels omhoog gaan.

Consumentenprijsindex belangrijke inflatiemaat

De belangrijkste maat voor inflatie is de prijsstijging zoals die wordt gemeten met de consumentenprijsindex. Dit cijfer meet hoeveel een pakket goederen en diensten dat consumenten gemiddeld aanschaffen, duurder wordt. Het belang van dit cijfer wordt door tenminste twee eigenschappen bepaald. Op de eerste plaats is het een belangrijke maatstaf omdat elke Nederlandse burger als consument met prijsstijgingen van consumptiegoederen wordt geconfronteerd. Op de tweede plaats geldt dat prijsstijgingen van grondstoffen, halffabrikaten en arbeid vaak resulteren in een prijsstijging van eindproducten.

Varianten consumentenprijsindex soms gewenst

Voor sommige doeleinden is het nuttig om bepaalde onderdelen uit het mandje artikelen waarvan het prijsverloop gemeten wordt, buiten beschouwing te laten. Dit leidt dan tot verschillende varianten in het consumentenprijsindexcijfer. Er zijn verschillende redenen om zulke varianten naast het totale prijsindexcijfer samen te stellen. Onder andere kan het berekenen van varianten van indexcijfers helpen bij het voorspellen van het inflatieniveau in de nabije toekomst. De volgende artikelen worden, om verschillende redenen, soms buiten beschouwing gelaten.

Consumptiegebonden en kostprijsverhogende belastingen

Een deel van de inflatie is een gevolg van overheidsbeleid. Een aantal tarieven wordt direct door de overheid vastgesteld, bijvoorbeeld van consumptiegebonden belastingen zoals onroerendezaakbelasting, motorrijtuigenbelasting of reinigingsrechten. Ook veranderingen in de tarieven van kostprijsverhogende belastingen als BTW en accijnzen kunnen inflatie veroorzaken. Bij de invoering van het nieuwe belastingstelsel in 2001 zal de inkomstenbelasting worden verlaagd, maar de BTW verhoogd. Hierdoor zullen de prijzen stijgen, maar deze stijging is geen gevolg van spanningen op goederenmarkten.

In de zogenaamde afgeleide consumentenprijsindex, die naast de gewone index wordt samengesteld, zijn de effecten van consumptiegebonden en kostprijsverhogende belastingen geëlimineerd. Deze afgeleide index wordt onder andere gebruikt om de lengte van de schijven van de inkomstenbelasting aan te passen, voor aanpassing van de kinderbijslag en in een aantal CAO's voor de berekening van prijscompensatie. Een achterliggende idee bij het gebruik van de afgeleide reeks is dat een tariefmaatregel van de overheid ten laste van personen niet automatisch afgewenteld wordt op werkgever of overheid.

Andere overheidsdiensten

Behalve via de in het voorgaande vermelde consumptiegebonden en kostprijsverhogende belastingen beïnvloedt de overheid de consumentenprijsindex door de prijzen van overheidsdiensten. Het gaat om de prijs van paspoorten, officiële documenten, collegegelden en schoolgelden, en dergelijke. Door de prijsontwikkeling te zuiveren voor deze invloed van de overheid, resulteert een prijsstijging die gezien wordt als indicator voor de prijsontwikkeling in de marktsector.

Huur

De woninghuur vormt een geval apart. De overheidsbemoeienis met de huurstijging is traditioneel groot. Bovendien heeft de huur in zekere mate het karakter van de beloning voor een in het verleden door de verhuurder gedane investering en volgt de huur in minder directe mate kostenontwikkelingen.

Oogst

Sommige prijsontwikkelingen zijn een gevolg van een plotseling optredende fysieke schaarste of een groot aanbod van bepaalde goederen. Hierbij gaat het in de eerste plaats om artikelen waarvan het aanbod sterk van weersomstandigheden afhankelijk is, zoals aardappelen, groenten en fruit. Als in een slecht jaar de oogst beperkt is, kunnen de prijzen sterk aantrekken. Als later de oogst beter is en het aanbod weer op het oude niveau komt, dalen de prijzen weer. Zo waren de aardappelprijzen in januari 1999 twee keer zo hoog als in januari 1998, maar in januari 2000 weer terug op het niveau van begin 1998. Zulke sterke prijsfluctuaties van een beperkte groep artikelen kunnen het algemene prijsniveau tijdelijk flink beïnvloeden. Het zicht op de langetermijnontwikkeling van de inflatie wordt daardoor echter vertroebeld. Bovendien kunnen beleidsmaatregelen om de inflatie te beheersen ineffectief zijn als de oorzaak van die inflatie vanzelf verdwijnt.

Energieprijzen

Een belangrijke impuls op inflatie kan uitgaan van de wereldmarktprijzen van geïmporteerde grondstoffen. Vooral de gevolgen van fluctuaties van de prijs van ruwe olie zijn groot. De ontwikkeling van de olieprijs staat vaak los van de conjunctuur en kan fluctueren als gevolg van strenge of zachte winters in de olieverbruikende landen, of door politieke beslissingen in de olieproducerende landen. Om hiervoor te corrigeren wordt soms gebruik gemaakt van een inflatiecijfer van het artikelenpakket exclusief gas, elektriciteit en auto-brandstoffen.

De marktinflatie

De inflatie volgens de consumentenprijsindexcijfers voor alle huishoudens was in de jaren 1996 tot en met 1999 stabiel met jaargemiddelden rond 2,0 à 2,2 procent. Tabel 11.1 bevat jaargemiddelden, de grafiek 11.1 toont kwartaalcijfers.

Tabel 11.1 Consumentenprijsindex, invloed van groenten, fruit en energie, prijsstijging t.o.v een jaar eerder

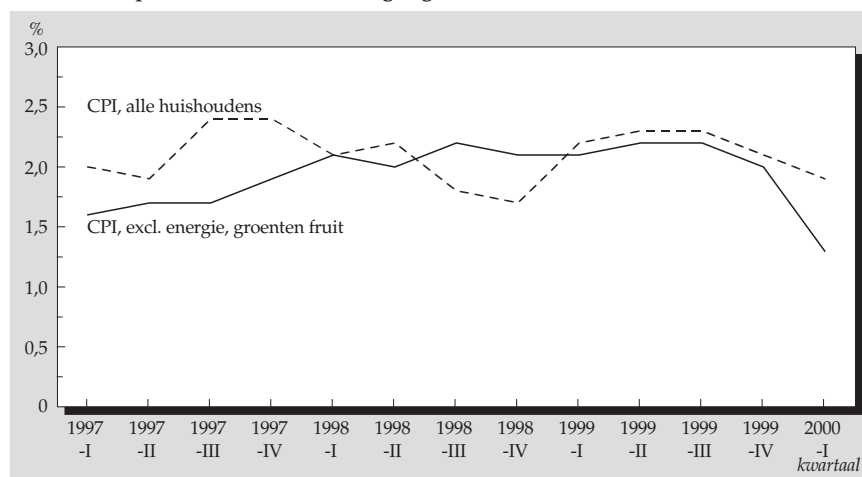
		gewicht	1996	1997	1998	1999	2000 1e kwartaal
			%				
1	Consumentenprijsindex alle huishoudens	100 000	2,0	2,2	2,0	2,2	1,9
2	Consumentenprijsindex alle huishoudens, exclusief groenten en fruit	90 558	1,7	1,8	2,0	2,2	1,3
	groenten, waaronder aardappelen	1 446	-1,9	-0,1	6,0	6,5	-15,0
	fruit	986	3,4	4,7	2,5	1,4	-1,2
	= groenten en fruit	2 432	0,3	1,9	4,5	4,4	-9,7
	elektriciteit	1 480	11,4	2,9	0,8	6,8	13,6
	gas	2 468	4,9	13,3	0,6	-2,6	7,3
	brandstoffen en smeermiddelen	3 062	5,7	6,1	-1,6	5,2	18,1
	= energie	7 010	6,6	7,9	-0,3	2,6	13,2
	groenten en fruit, en energie	9 442	5,0	6,4	0,9	3,0	7,1

Bron: Consumentenprijsindex

Oogst en energie

Aardappel, groenten en fruit stegen gemiddeld in 1998 en 1999 sterk in prijs (zie tabel 11.1). De prijs van energie steeg juist in 1996 en 1997 snel, maar was in 1998 gemiddeld juist weer lager dan in 1997. Als deze twee artikelgroepen worden weggelaten, resteren licht stijgende jaargemiddelden van 1,7 procent in 1996 naar 2,2 procent in 1999. In het eerste kwartaal van 2000 vallen de sterke prijsstijgingen van energie op. Desondanks daalt de inflatie naar 1,9. De consumentenprijsindex exclusief energie en oogstproducten daalde in het eerste kwartaal van 2000 dan ook naar 1,3 procent op jaarbasis.

11.1 Inflatie per kwartaal, invloed energie, groenten en fruit

Bron: Consumentenprijsindex

Overheid

Overheidsmaatregelen hebben een belangrijke invloed op de inflatie (zie tabel 11.2 en grafiek 11.2). De afgeleide reeks van de consumentenprijsindex ligt steeds onder de gewone reeks. Het verschil is toe te rekenen aan de gestegen consumptiegebonden belastingen, indirecte belastingen en accijnzen. Daarnaast bepaalt de overheid de tarieven van overheidsdiensten. Deze zijn de afgelopen jaren sneller in prijs gestegen dan andere artikelen. In deze post zijn vooral de steeds duurder wordende college- en examengelden van belang.

Een opmerkelijke plaats is er voor de omroepbijdrage. Deze bijdrage ging de afgelopen jaren qua prijsontwikkeling niet ver boven het gemiddelde inflatietempo uit. Deze bijdrage is per 1 januari 2000 afgeschaft. Een prijsdaling naar een tarief van nul heeft ook bij een relatief kleine post een belangrijk effect. In dit geval is dat ongeveer 0,4 procent. De prijsstijging volgens de afgeleide reeks exclusief overheidsdiensten en omroepbijdrage was dan ook in het eerste kwartaal van 2000 voor het eerst in de beschreven periode iets sterker dan volgens de gewone consumentenprijsindex.

Huur

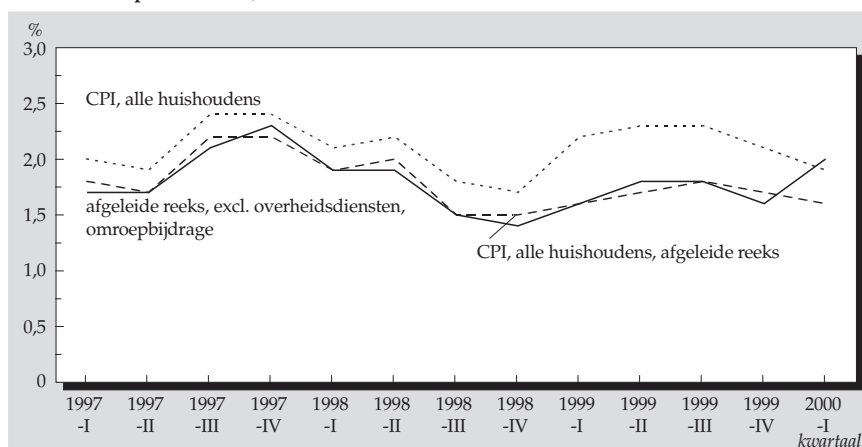
De invloed van de woninghuur op de inflatie wordt getoond in grafiek 11.3. Doordat de huren een belangrijk deel van het gezinsbudget uitmaken en de huurstijging in de afgelopen jaren steeds boven de gemiddelde inflatie lag, is de prijsstijging van het consumptiepakket exclusief huur een stuk lager. De huurstijging wordt overigens de laatste jaren steeds minder, zodat de twee reeksen in grafiek 11.3 langzaam maar zeker dichterbij elkaar komen te liggen.

Tabel 11.2 Consumentenprijsindex, gewone en afgeleide reeks met varianten, prijsstijging t.o.v. een jaar eerder

	gewicht	1996	1997	1998	1999	2000 1e kwar- taal
		%				
1 Consumentenprijsindex alle huishoudens	100 000	2,0	2,2	2,0	2,2	1,9
2 Consumentenprijsindex alle huishoudens afgeleide reeks	100 000	1,3	2,0	1,7	1,7	1,6
Consumentenprijsindex alle hh, afgeleide reeks exclusief:						
3 overheidsdiensten en omroepbijdrage	98 622	1,3	1,9	1,7	1,7	2,0
4 overheidsdiensten, omroepbijdrage en huur	78 313	0,5	1,4	1,2	1,3	1,6
5 overheidsdiensten, omroepbijdrage, energie huur, groenten en fruit	68 871	0,3	0,9	1,6	1,5	1,4
prijswontwikkeling binnen de afgeleide reeks:						
overheidsdiensten	965	4,2	3,5	3,7	5,3	7,7
omroepbijdrage	413	2,1	2,1	3,6	2,1	-100,0
woninghuur en huurwaarde eigen woning	20 309	4,3	3,9	3,6	3,1	3,0
groenten, waaronder aardappelen	1 446	-1,9	-0,1	6,0	6,5	-15,0
fruit	986	3,4	4,7	2,5	1,4	-1,2
= groenten en fruit	2 432	0,3	1,9	4,5	4,4	-9,7
elektriciteit	1 480	0,7	3,2	0,9	0,5	4,7
gas	2 468	0,9	9,9	-2,9	-10,5	2,5
autobrandstoffen	3 062	4,5	2,9	-4,1	4,5	18,5
= energie	7 010	2,4	5,4	-2,6	-1,8	10,0
Overheidsdiensten, omroepbijdrage, energie huur, groenten en fruit	31 129	3,5	4,1	2,2	2,3	2,2

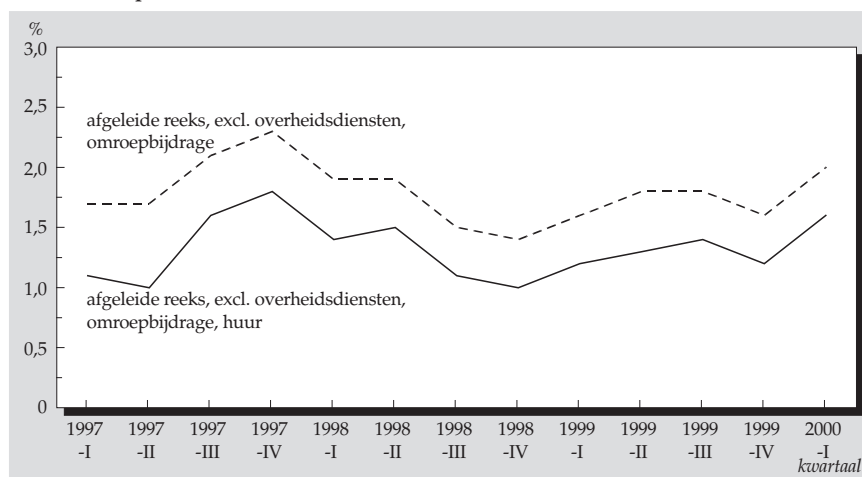
Bron: Consumentenprijsindex

11.2 Inflatie per kwartaal, overheidsinvloed

Bron: Consumentenprijsindex

11.3 Inflatie per kwartaal, invloed van huur

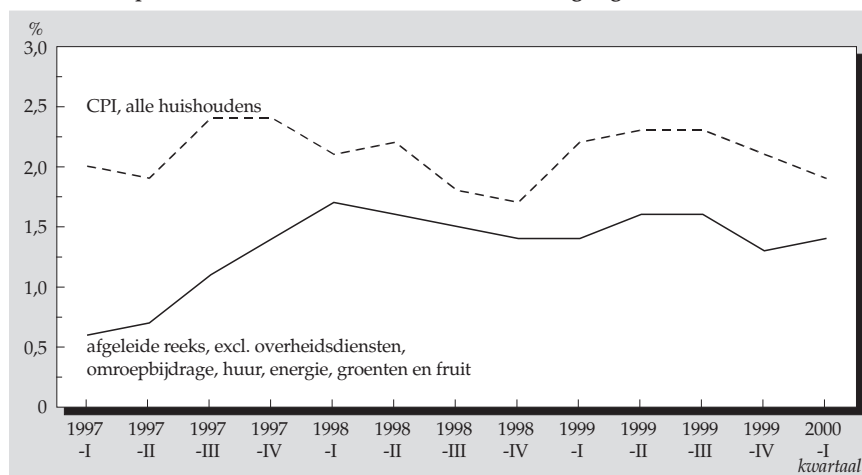
Bron: Consumentenprijsindex

De kern van de inflatie

Als de invloed van overheid, energie, oogst en huur uit de inflatie wordt geëlimineerd, resteert een prijsstijging die als de kern van de inflatie zou kunnen worden getypeerd. Dit cijfer geeft aanvullende informatie over kostenontwikkelingen van goederen en diensten. Het verschil tussen de inflatie volgens de consumentenprijsindex en deze reeks is geheel toe te schrijven aan de hiervoor genoemde oorzaken: overheid, huur, energie en oogst.

Deze reeks 5 in tabel 11.2 toont tussen 1996 en 1998 een opmerkelijks stijging van 0,3 naar 1,6 procent. Echter vanaf 1998 treedt een stabilisatie op met een licht dalende trend tot 1,4 procent in het eerste kwartaal van 2000.

11.4 Inflatie per kwartaal, invloed van overheid, huur, energie, groenten en fruit

Bron: Consumentenprijsindex

12. *Opleiding, beroep en hoogte van het loon*

Er zijn opmerkelijke verschillen in beloning tussen beroepen die dezelfde investering in opleiding en ervaring vereisen. Deze verschillen worden groter naarmate het beroepsniveau hoger is. De hoogste uurlonen worden verdiend door managers. Tussen 1996 en 1997 gingen werknemers in de wetenschappelijke beroepsniveaus er het meest op vooruit.

Hoe hoger het opleidingsniveau hoe hoger het loon

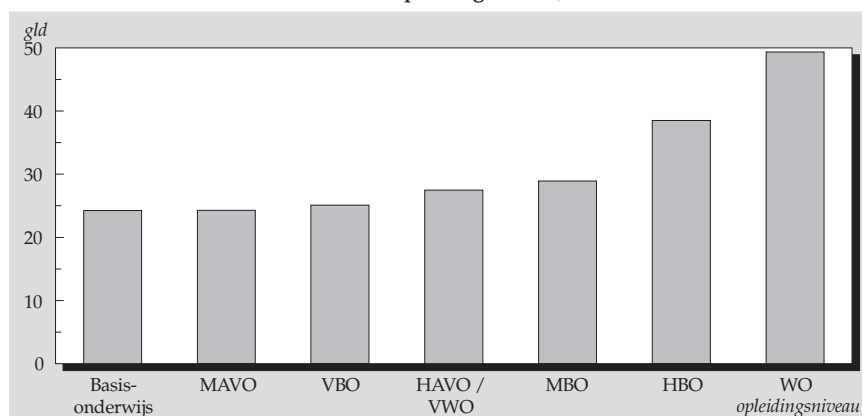
Uit gegevens van het Loonstructuuronderzoek van het CBS blijkt dat de werknemers met het hoogste opleidingsniveau in 1997 het hoogste uurloon verdienden. Werknemers met een hogere beroepsopleiding verdienden bruto gemiddeld ruim 38 gulden en werknemers met een wetenschappelijke opleiding ruim 49 gulden. Dit is anderhalf tot twee keer zo hoog als het loon voor werknemers zonder diploma. Een hoger opleidingsniveau leidt echter niet altijd tot een hoger uurloon. Een belangrijke verklaring hiervoor is dat naast het opleidingsniveau een groot aantal andere kenmerken van invloed is op het loonniveau zoals arbeidservaring (vaak samengaan met leeftijd), beroep (vaak samengaan met geslacht en dienstverband) en bedrijfstak. De hoogste uurlonen kunnen dan ook worden verwacht bij een wetenschappelijk opgeleide, die ruim boven de 40 jaar is, van het mannelijke geslacht, werkzaam in een voltijds dienstverband in een managementfunctie bij een industrieel bedrijf.

Loonverdeling van het uurloon

In figuur 12.1 zijn de gemiddelde uurlonen naar opleidingsniveau weergegeven. Uit deze figuur blijkt dat werknemers met een algemeen vormende opleiding een lager uurloon hebben dan werknemers met een beroepsopleiding op hetzelfde niveau. Zo is het gemiddelde uurloon van een werknemer met een MAVO-diploma 80 cent lager dan dat van een werknemer met een VBO-diploma en het gemiddelde uurloon van een HAVO/VWO'er 1,40 gulden lager dan dat van een MBO'er.

Een verklaring voor het verschil in uurloon is het verschil in leeftijdsopbouw. Zoals uit staat 12.1 blijkt neemt met het stijgen van de leeftijd, ook het uurloon toe. De uurlonen in deze en volgende staten zijn afgerond op dubbeltjes. De groep werknemers met algemeen vormende opleidingen bevat beduidend meer jongeren en minder 45-plussers dan de groep werknemers met beroepsgerichte opleidingen. De groepen werknemers met een algemeen vormende opleiding zijn gemiddeld jonger en dit zorgt voor een neerwaartse druk op het gemiddelde uurloon in deze groepen.

12.1 Uurloon van alle werknemers naar opleidingsniveau, december 1997

Bron: Loonstructuuronderzoek 1997

Staat 12.1 Uurloon¹⁾ van werknemers naar opleidingsniveau en leeftijd, december 1997

	Totaal	Opleidingsniveau						
		Basis-onderwijs	MAVO	VBO	HAVO/VWO	MBO	HBO	WO
gld								
Totaal	30,80	24,20	24,30	25,10	27,50	28,90	38,50	49,40
Leeftijd								
≤24 jaar	16,50	14,30	13,60	15,80	14,60	17,90	20,10	21,20
25-34 jaar	27,10	23,10	23,90	24,60	26,00	26,00	30,30	35,10
35-44 jaar	34,10	25,00	28,50	27,50	34,40	32,00	40,70	50,80
45-54 jaar	38,10	27,20	31,60	28,80	43,60	35,10	47,50	65,10
55-64 jaar	40,10	27,30	31,60	29,80	48,00	36,00	53,60	72,70

Bron: Loonstructuuronderzoek 1997

¹⁾ Uurloon zoals dat zou gelden als per week een evenredig deel van alle adv-, vakantie- en feestdagen waarop werknemers per jaar recht hebben, zou worden opgenomen.

Beroep sluit niet altijd aan bij opleidingsniveau

Het kan zijn dat het uitgeoefende beroep qua niveau niet aansluit bij het hoogst behaalde diploma. Arbeidservaring en aanvullende opleidingen zijn verklaringen waarom het uitgeoefende beroep van een hoger niveau is dan het opleidingsniveau zou doen verwachten. Zo werken twee van de drie werknemers zonder diploma in een functie op MAVO/VBO-niveau of hoger. Er zijn daarnaast ook werknemers die een functie aanvaarden op een lager niveau dan met hun opleiding overeenkomt. Dit verschijnsel komt verhoudingsgewijs het meest voor bij HAVO/VWO-opleidingen. In staat 12.2 wordt een overzicht gegeven van het aantal banen van werknemers in Nederland naar opleidingsniveau en niveau van beroep. Het middelbare beroepsniveau komt

onder de werknemers het meest voor; het percentage werknemers dat werkzaam is op dit niveau bedraagt 37.

Staat 12.2 Banen van werknemers naar opleidingsniveau en niveau van beroep, december 1997

	Niveau van de benodigde bekwaamheden voor het beroep					Totaal
	Elementair	Lager	Middelbaar	Hoger	Wetenschappelijk	
	x 1 000					
Totaal	616	1 745	2 258	1 029	419	6 067
Hoogst behaalde opleiding						
Basisonderwijs	158	254	72	7	2	492
MAVO	102	255	120	21	3	501
VBO	159	522	201	17	3	902
HAVO/VWO	48	117	159	38	7	369
MBO	129	528	1 473	196	41	2 367
HBO	18	59	192	659	75	1 003
WO	3	10	42	93	289	435

Bron: Loonstructuuronderzoek 1997

Voor een beroep op elementair beroepsniveau is basisonderwijs voldoende. Een beroep op lager beroepsniveau sluit normaal gesproken aan bij een diploma MAVO of VBO. Op het middelbare beroepsniveau wordt een diploma HAVO/VWO, MBO of een ander diploma van vergelijkbaar niveau gevraagd. Voor functies op hoger beroepsniveau liggen de opleidingseisen op HBO-niveau en voor functies op wetenschappelijk niveau op WO-niveau.

Loonspreiding het grootst bij beroepen op elementair niveau

Het beroepsniveau kan afwijken van het opleidingsniveau. Daarbij is het beroepsniveau meestal bepalend voor het uurloon. Zo wordt bijvoorbeeld een student met een bijbaan als vakkenvuller betaald voor de uitoefening van deze werkzaamheden en niet voor zijn opleidingsniveau.

Een hoger beroepsniveau of een hoger opleidingsniveau kunnen tot een hoger loon leiden. Als iemand door aanvullende cursussen te volgen of door veel werkervaring doorstroomt naar een hogere functie, wordt zijn loon hoger. Voor elementaire beroepen is het gemiddelde uurloon ruim 20 gulden, voor lagere beroepen ruim 23, voor middelbare beroepen ruim 29, voor hogere 40 en voor wetenschappelijke 51 gulden.

De verschillen in beloning tussen mensen die op hetzelfde beroepsniveau werken, zijn vooral afhankelijk van hun leeftijd, opleidingsniveau en de bedrijfstak waar ze werken. In het algemeen geldt dat een hogere leeftijd samengaat met een hoger beloningsniveau. Zoals uit staat 12.3 blijkt worden de beloningsverschillen tussen oudere en jongere werknemers groter naarmate het beroepsniveau hoger wordt. Bij beroepen op elementair niveau en op lager niveau liggen de uurlonen van 55-plussers 1,7 keer zo hoog als die van de werknemers die jonger zijn dan 25 jaar. Bij middelbare en hogere beroepen is het verschil in beloning tussen ouderen en jongeren veel groter. De 55-plussers in de middelbare beroepen verdienen het dubbele van hun jongste collegae en de 55-plussers in de wetenschappelijke beroepen ruim het drievoudige.

Staat 12.3 Uurloon¹⁾ van werknemers naar beroepsniveau en leeftijd, december 1997

	Totaal	Beroepsniveau				
		Elementaire	Lager	Middelbaar	Hoger	Wetenschappelijk
gld						
Totaal	30,80	20,50	23,80	29,40	40,20	51,20
Leeftijd						
≤24 jaar	16,50	13,70	15,70	18,00	20,80	20,80
25-34 jaar	27,10	22,10	24,20	26,60	31,50	35,60
35-44 jaar	34,10	23,10	26,70	32,40	41,80	50,20
45-54 jaar	38,10	24,00	27,50	34,90	47,60	62,60
55-64 jaar	40,10	23,70	27,30	36,20	53,10	68,40

Bron: Loonstruatuuronderzoek 1997

¹⁾ Uurloon zoals dat zou gelden als per week een evenredig deel van alle adv-, vakantie- en feestdagen waarop werknemers recht hebben, zou worden opgenomen.

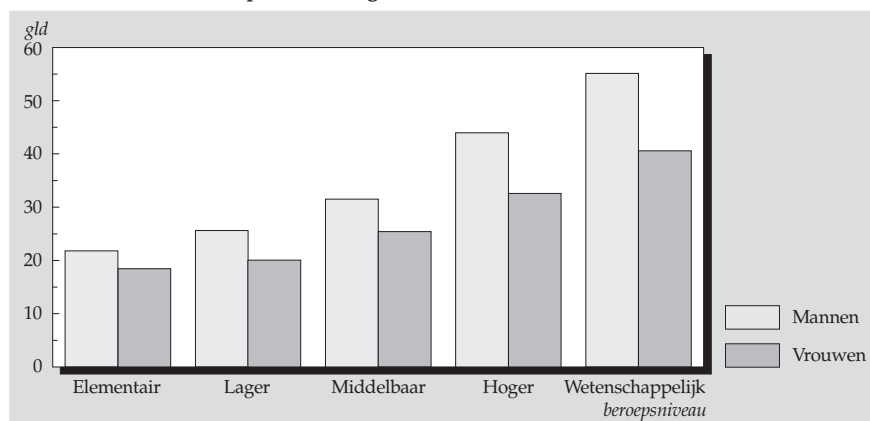
Mannen verdienen meer dan vrouwen

Eind 1997 verdienen mannen op alle beroepsniveaus een hoger uurloon dan vrouwen. Gemiddeld verdienen mannen ruim 30 procent meer per uur. Uit figuur 12.2 blijkt dat hoe hoger het beroepsniveau, hoe groter het verschil tussen uurlonen van mannen en vrouwen. In procenten gerekend varieert het verschil van 18 (elementair niveau) tot 36 (wetenschappelijk niveau).

Bij de zogenoemde elementaire beroepen, beroepen waarvoor geen schooldiploma vereist is, verdienen mannen gemiddeld ruim 3 gulden meer per uur dan vrouwen. Lichamelijk zijn het vaak zware beroepen. Mannen werken in deze groep bijvoorbeeld als verhuizer en vrouwen als schoonmaakster (in loondienst).

Van de werknemers met alleen basisonderwijs werkt ruim de helft op lager beroepsniveau. Hetzelfde kan worden gezegd van de werknemers die een MAVO- of VBO-diploma hebben behaald. Bij deze zogenoemde lagere beroepen bedraagt het beloningsverschil tussen mannen en vrouwen circa 6 gulden

12.2 Uurloon naar beroepsniveau en geslacht, december 1997

Bron: Loonstructuuronderzoek 1997

per uur. Mannen zijn vaak werkzaam in transportberoepen, bijvoorbeeld als vrachtwagenchauffeur. Slechts weinig vrouwen zijn werkzaam in transportberoepen; zij werken vooral in verkoopberoepen. Voor mannen is dit de op twee na vaakst voorkomende beroepsgroep.

Bij het middelbaar beroepsniveau is het betalingsniveau hoger dan bij de lagere beroepen. Het beloningsverschil tussen mannen en vrouwen is eveneens circa 6 gulden per uur. Zowel mannen als vrouwen werken veelvuldig in een administratief beroep, mannen zijn dan vaak boekhouder en vrouwen secretaresse.

Bij de hogere beroepen is het verschil tussen mannen en vrouwen ruim 11 gulden. Zowel mannen als vrouwen werken veelal als docent basisonderwijs; voor vrouwen is dit het meest gekozen beroep, voor mannen het op twee na meest gekozen beroep. De eerste keus voor mannen is systeemontwerper.

Bij de wetenschappelijke beroepen is het verschil bijna 15 gulden. Mannen werken vaak in een administratief beroep zoals accountant, of als manager van een industrieel bedrijf. Vrouwen op dit niveau werken bijvoorbeeld als (kandidaat-)notaris of als arts.

Kennis loont

Uit staat 12.4 blijkt, dat binnen de onderscheiden hoofdrichtingen geldt dat de betaling beter is als de functie meer kennis en ervaring vereist. De ene hoofdrichting wordt echter beter beloond dan de andere. De beroepsklassen met de hoogste uurlonen waren die in de hoofdrichting 'Management'. Voor deze hoofdrichting is minimaal een hogere beroepsopleiding of gelijkwaardig niveau vereist. Werknemers in de hoofdrichting 'Transport, communicatie en verkeer' verdienden op elk beroepsniveau meer dan het gemiddelde uurloon.

Het betreft onder meer vrachtwagenchauffeurs (lager niveau), vrachtplanners (middelbaar niveau) en verkeersvliegers (hoger niveau).

Staat 12.4 Uurloon van werknemers, naar niveau en hoofdrichting van het beroep, december 1997

	Niveau van de benodigde bekwaamheden				
	Elementair	Lager	Middelbaar	Hoger	Wetenschappelijk
	<i>gld</i>				
Totaal ¹⁾	20,50	23,80	29,40	40,20	51,20
Niet-specialistisch	–	27,20	–	–	–
Pedagogisch	–	25,80	25,10	36,90	48,90
Agrarisch	–	21,90	27,10	37,80	48,00
Exact	–	25,80	31,20	34,50	44,10
Technisch	–	25,70	30,00	41,30	46,80
Transport, communicatie en verkeer	–	26,40	33,20	54,30	–
Medisch en paramedisch	–	20,70	27,50	32,10	51,80
Economisch, administratief, commercieel	–	21,40	29,50	41,50	48,80
Juridisch, bestuurlijk, beveiliging	–	26,90	35,40	46,30	47,30
Taal en Cultuur	–	–	28,50	34,20	–
Gedrag en maatschappij	–	–	28,00	37,80	46,30
Persoonlijke en sociale verzorging	–	19,90	25,50	36,20	–
Management	–	–	–	61,20	63,60

Bron: Loonstructuuronderzoek 1997

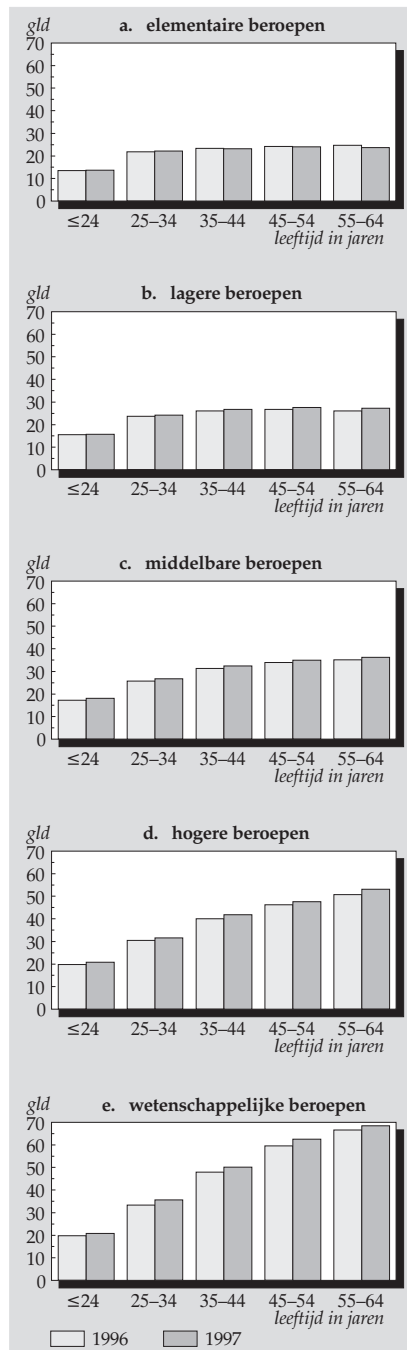
¹⁾ Inclusief beroepen zonder nadere differentiatie naar hoofdrichting.

De laagste uurlonen zijn niet voor alle niveaus in dezelfde hoofdrichting te vinden. Op het lager beroepsniveau werden de laagste uurlonen verdiend door de werknemers in de hoofdrichting 'Persoonlijke en sociale verzorging'. Het betreft hier onder meer gezinshelpsters in de thuiszorg. Op het middelbaar beroepsniveau werden de laagste uurlonen verdiend door bijvoorbeeld autorij-instructeurs in loondienst (hoofdrichting: 'Pedagogisch') en werknemers in de hoofdrichting 'Persoonlijke en sociale verzorging' zoals crècheleidsters. Op hoger niveau werd het laagste uurloon verdiend in de hoofdrichting 'Medisch en paramedisch'. Dit zijn onder meer fysiotherapeuten en hoofdverpleegkundigen. Op wetenschappelijk niveau werden de laagste uurlonen verdiend in de hoofdrichting 'Exact'. Beroepen in deze hoofdrichting zijn onder meer wiskundigen en natuurwetenschappers.

Werknemers in hogere beroepsniveaus gingen er in 1996–1997 meer op vooruit

Het verdiende bruto loon per uur steeg tussen december 1996 en december 1997 met 4,1 procent. Zoals uit figuur 12.3 blijkt zijn er verschillen in de loonontwikkeling tussen de beroepsniveaus en leeftijdsgroepen.

12.3 Uurloon van alle werknemers naar leeftijd en beroepsniveau, december 1996–1997

Bron: Loonstructuuronderzoek 1997

Bij de elementaire beroepen is slechts sprake van kleine verschillen in loonontwikkeling. Onder de 35 jaar is er nog sprake van een lichte stijging, maar bij de werknemers vanaf 35 jaar daalt het gemiddelde uurloon. Bij 55-plussers in deze beroepsgroep daalt het uurloon zelfs met 4,2 procent.

Het lager beroepsniveau heeft in zijn geheel een loonstijging die onder het landelijke gemiddelde zit, namelijk 3,0 procent. De jongere werknemers zitten hier nog beduidend onder, terwijl de oudere werknemers een relatief sterke loonontwikkeling tonen. Het uurloon van de 55-plussers die werkzaam zijn op lager beroepsniveau stijgt met 4,5 procent.

Op het middelbare beroepsniveau is de loonontwikkeling iets boven het landelijk gemiddelde. Het hoogst (5,2 procent) is de loonontwikkeling voor de werknemers jonger dan 25 jaar. De laagste stijging (3,0 procent) wordt gevonden bij de leeftijdsgroep 45 tot 55 jaar.

Op het hogere beroepsniveau is de stijging van het verdiende uurloon gemiddeld 3,7 procent. De sterkste stijging vinden we ook hier bij werknemers die jonger zijn dan 25 jaar. De leeftijdsgroep 25 tot 35 jaar heeft een gemiddelde loonstijging (3,5 procent) ongeveer op het gemiddelde voor dit beroepsniveau, terwijl de 45- tot 55-jarigen onder de 3 procent blijven.

De hoogste toename wordt gevonden bij de wetenschappelijke beroepen (6,2 procent) en binnen dit beroepsniveau onder vinden de 25- tot 35-jarigen de sterkste gemiddelde toename. Voor de andere leeftijdscategorieën werkzaam op dit niveau is de toename lager dan 6 procent en voor de 55-plussers is de toename zelfs lager dan 3 procent.

13. *Arbeidsmarktpositie van personen in de bijstand*

In 1997 behoorden vier van de tien personen met een bijstandsuitkering tot de beroepsbevolking. Dit komt overeen met de verdeling in het onderzoek naar bijstandsuitkeringen in 1992. Ten opzichte van 1992 waren er echter meer bijstandsontvangers die minstens twaalf uur per week werken.

Zes van de tien personen met een bijstandsuitkering behoorden niet tot de beroepsbevolking. Van deze personen wilde de helft geen betaald werk van minstens twaalf uur per week. Ruim veertig procent wilde dat wel, maar kon niet direct beginnen of was niet actief op zoek naar werk. Het actief op zoek gaan naar een baan van minstens twaalf uur per week hangt samen met het geslacht, de leeftijd, de opleiding en de etniciteit van de bijstandsontvanger. Mannen, jongeren, hoger opgeleiden en autochtonen met een bijstandsuitkering zijn het meest op zoek naar werk van ten minste twaalf uur per week.

Welvaartsniveau bijstandsontvangers laag

De bijstand is bedoeld voor mensen die niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien en geen beroep kunnen doen op andere sociale voorzieningen. De hoogte van de bijstandsuitkering is onder andere afhankelijk van het type huishouden. Het basisbedrag dat een echtpaar ontvangt is 100 procent van het netto-minimumloon, een alleenstaande ouder krijgt 70 procent en een alleenstaande vanaf 21 jaar 50 procent. Afhankelijk van de financiële situatie van de bijstandsccliënt kan het basisbedrag voor alleenstaanden en alleenstaande ouders door de gemeenten worden aangevuld met toeslagen van maximaal 20 procent van het netto-minimumloon. De gemeenten hebben ook het recht de uitkering te verlagen indien de bijstandsccliënt bijvoorbeeld niet actief op zoek gaat naar werk. Het basisbedrag dat een bijstandsccliënt ontvangt plus de eventuele toeslag valt onder de periodieke algemene bijstand. Alle bijstand boven de periodieke algemene bijstand valt onder de bijzondere bijstand.

Bijstandsuitkeringen worden toegekend per huishouden. Over het algemeen wordt één persoon in het huishouden als aanvrager van de uitkering aangemerkt. Bij (echt)paren is meestal de man de aanvrager.

In dit artikel wordt de arbeidsmarktpositie beschreven van personen die in 1997 een periodieke algemene bijstandsuitkering hebben aangevraagd¹⁾. Daarnaast wordt in dit artikel de arbeidsmarktpositie van bijstandsontvangers in 1997 vergeleken met die in 1992.

Weinig bijstandsontvangers werkzaam

In 1997 hadden gemiddeld 459 duizend personen een bijstandsuitkering. Eén op de acht daarvan behoorde tot de werkzame beroepsbevolking. Deze mensen hebben naast hun uitkering een baan van minstens twaalf uur per week. Mensen die minder dan twaalf uur per week werken of geen baan hebben, maar wel actief op zoek zijn naar een baan van minstens twaalf uur per week, behoren tot de werkloze beroepsbevolking. Ruim een kwart van de mensen met een bijstandsuitkering werd in 1997 hiertoe gerekend. Zes van de tien bijstandsontvangers behoorden niet tot de beroepsbevolking omdat zij niet actief op zoek waren naar werk van minstens twaalf uur. De helft van deze mensen wilde geen betaald werk van twaalf uur of meer per week. In totaal waren er in 1997 zo'n 84 duizend bijstandsontvangers voor minstens één uur per week werkzaam. Hiervan hadden vier van de tien een vast dienstverband.

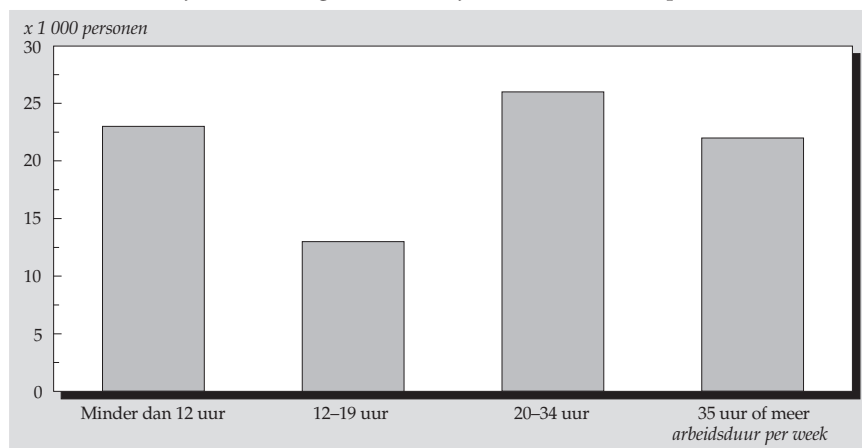
Tabel 13.1 Bijstandsontvangers van 15-64 jaar naar arbeidsmarktpositie, 1997

	x 1 000	%
Totaal	459	100
Beroepsbevolking	186	41
w.v.		
Werkzame beroepsbevolking	61	13
Werkloze beroepsbevolking	125	27
Niet-beroepsbevolking	272	59
w.v.		
Wil geen betaald werk ≥12 uur per week	137	30
Wil betaald werk ≥12 uur per week	120	26
w.v.		
Beschikbaar en geen zoekactiviteit in afgelopen 4 weken	66	14
w.v.		
Wel afgelopen 6 maanden gezocht	31	7
Niet afgelopen 6 maanden gezocht	35	8
Niet beschikbaar	54	12
Gepensioneerd/VUT	0 ¹⁾	0
Niet in staat te werken	14	3

Bron: Statistiek van de algemene bijstand

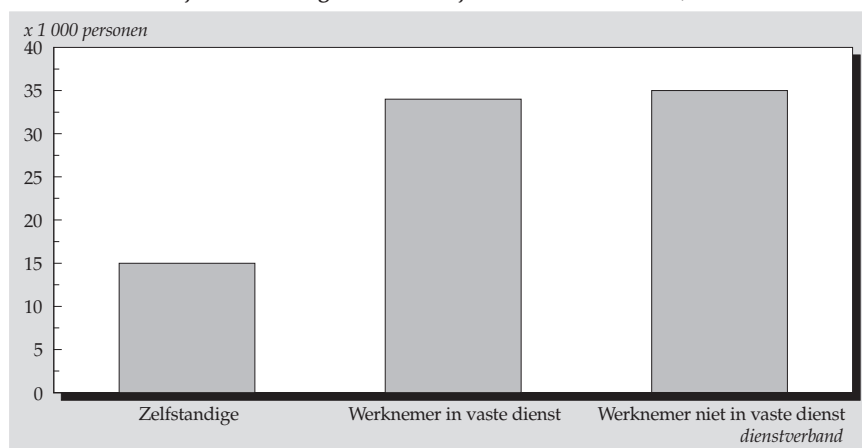
¹⁾ Uit oogpunt van nauwkeurigheid worden aantallen beneden de vijfduizend niet gepubliceerd. Deze aantallen zijn in de tabel vervangen door een nul (0).

13.1 Werkzame bijstandsontvangers van 15–64 jaar naar arbeidsduur per week, 1997

Bron: Statistiek van de algemene bijstand

13.2 Werkzame bijstandsontvangers van 15–64 jaar naar dienstverband, 1997

Bron: Statistiek van de algemene bijstand

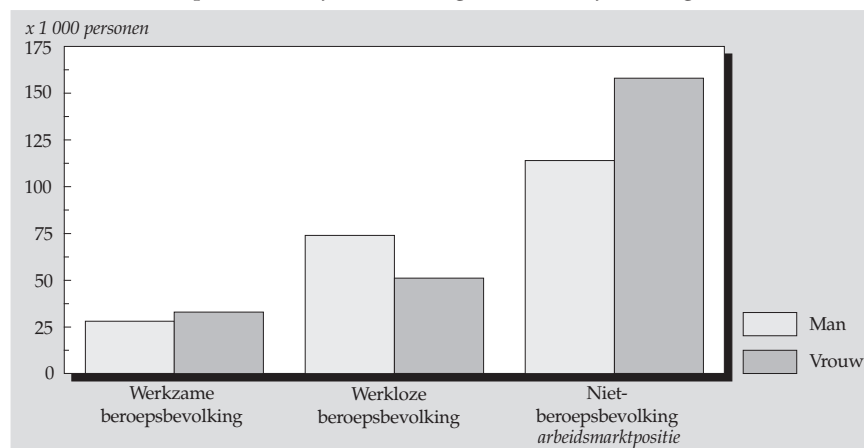
Mannen in de bijstand actiever op zoek naar werk

Ondanks het feit dat bij (echt)paren de man meestal de aanvrager is van de bijstandsuitkering, waren er in 1997 iets meer vrouwen in de bijstand dan mannen. De reden daarvoor is het grote aandeel van alleenstaande moeders in de bijstand.

Ruim de helft van de mannen met een bijstandsuitkering behoorde tot de beroepsbevolking, waarvan het grootste deel actief op zoek was naar werk van minstens twaalf uur per week. Bij de vrouwen behoorde een derde tot de beroepsbevolking. Het minder actief op zoek zijn naar werk bij vrouwen met bijstand, komt onder andere door de regeling dat alleenstaande bijstands-

moeders met een kind onder de vijf jaar geen arbeidsverplichting hebben. Alhoewel er meer mannen met bijstand tot de beroepsbevolking behoorden, was het aandeel vrouwen met bijstand bij de werkzame beroepsbevolking iets groter.

13.3 Arbeidsmarktpositie van bijstandsontvangers van 15–64 jaar naar geslacht, 1997

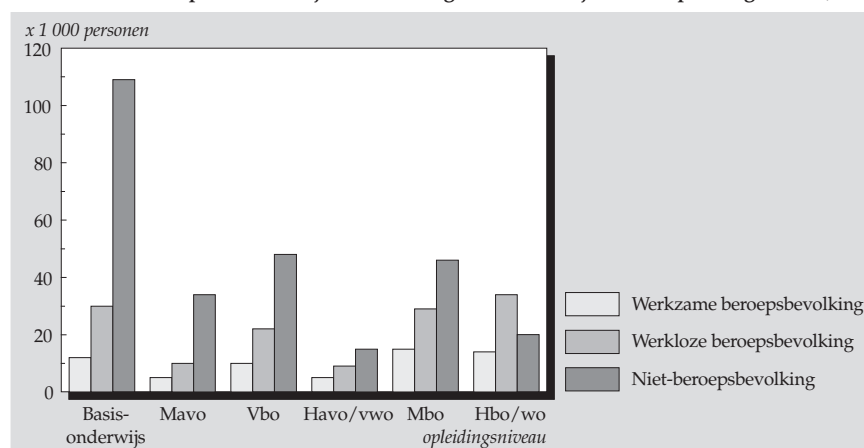

Bron: Statistiek van de algemene bijstand

Laag opgeleide bijstandsontvangers minder actief op zoek naar werk

Een derde van de bijstandsontvangers had in 1997 als hoogst behaalde opleidingsniveau het basisonderwijs. Dat is ruim tweemaal zoveel als bij de totale bevolking²⁾ van 15 tot 65 jaar. Eén van de acht bijstandsccliënten had een hogere beroepsopleiding of wetenschappelijke opleiding. Het grootste deel van de bijstandsontvangers met een hogere opleiding behoorde tot de werkloze beroepsbevolking en was actief op zoek naar werk van minstens twaalf uur per

13.4 Arbeidsmarktpositie van bijstandsontvangers van 15–64 jaar naar opleidingsniveau, 1997

Bron: Statistiek van de algemene bijstand

week. Bijstandsontvangers met als hoogste opleidingsniveau het basisonderwijs waren daarentegen voor het merendeel niet actief op zoek naar werk van ten minste twaalf uur per week.

Vergelijking 1992 en 1997

Voor een goede vergelijking van de arbeidsmarktpositie van bijstandsontvangers in 1997 met die in 1992, moet er een duidelijk beeld zijn van de veranderingen op het gebied van de sociale zekerheid in de tussenliggende periode. Zo is per 1 januari 1996 de nieuwe Algemene bijstandswet in werking getreden. De nieuwe wet richt zich op minder instroom en een grotere uitstroom. Samen met de gunstige economische situatie had dit tot gevolg dat de bijstandspopulatie is afgenomen. Verder was er tussen 1992 en 1997 een toename van het aantal regelingen op het gebied van de gesubsidieerde arbeid. Zo zorgde de Jeugdwerkgarantiewet voor een daling van het aantal jongeren in de bijstandspopulatie.

Toename werkzame bijstandsontvangers

Evenals in 1992 behoorden in 1997 vier van de tien bijstandsontvangers tot de beroepsbevolking. In 1997 is er echter sprake van een toename van de werkzame beroepsbevolking en een daling van de werkloze beroepsbevolking. Dit betekent dat steeds meer personen met een bijstandsuitkering die behoren tot de beroepsbevolking, werkzaam zijn voor ten minste 12 uur per week.

Tabel 13.2 Bijstandsontvangers van 15–64 jaar naar arbeidsmarktpositie en arbeidservaring

	1992	1997	1992	1997
	<i>x 1 000</i>		<i>%</i>	
Totaal	482	459	100	100
Arbeidsmarktpositie				
Beroepsbevolking	192	186	40	41
w.v.				
Werkzame beroepsbevolking	52	61	11	13
Werkloze beroepsbevolking	140	125	29	27
Niet-beroepsbevolking	290	272	60	59
Arbeidservaring				
Nooit gewerkt	135	122	28	27
Minder dan 5 jaar geleden	92	72	19	16
5 jaar of langer geleden	203	203	42	44
Werkzame beroepsbevolking	52	61	11	13

Bron: Statistiek van de algemene bijstand

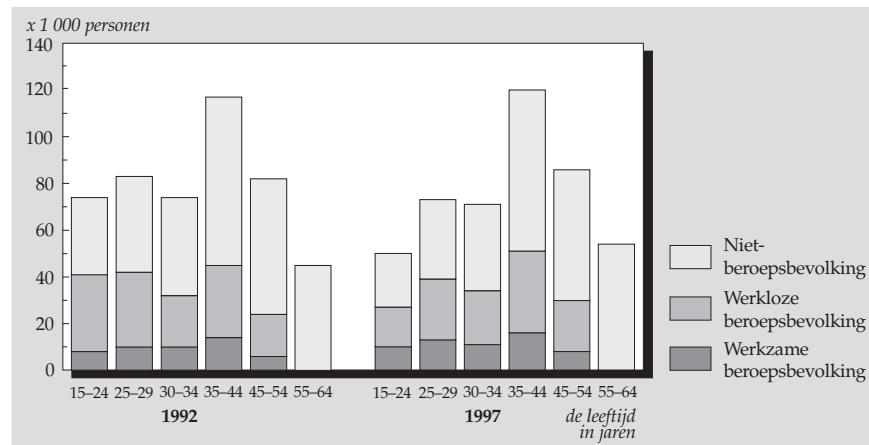
Wat betreft de arbeidservaring van bijstandsccliënten blijkt dat ten opzichte van 1992 het aantal cliënten dat langer dan 5 jaar geleden een baan heeft gehad relatief iets is gestegen, terwijl het aantal cliënten dat nooit heeft gewerkt of minder dan 5 jaar geleden een baan had, is gedaald.

Oudere bijstandsontvangers minder actief op de arbeidsmarkt

De bijstandspopulatie is steeds meer aan het vergrijzen. Het aantal bijstandsontvangers met een leeftijd tot 35 jaar, is in 1997 ten opzichte van 1992 gedaald. Het aantal oudere bijstandsontvangers is zowel relatief als absoluut gestegen. Zowel in 1992 als in 1997 was er een duidelijke samenhang tussen de leeftijd en het actief op zoek gaan naar werk van minstens twaalf uur per week: oudere bijstandsontvangers zijn minder actief op zoek naar werk van minstens twaalf uur per week. Het minder actief zijn op de arbeidsmarkt bij bijstandsontvangers in de leeftijdscategorie 55 tot 65 jaar, heeft te maken met het feit dat bijstandsontvangers vanaf 57 jaar geen arbeidsverplichting hebben³⁾.

De daling van het aantal jongeren kan gezien worden als een gevolg van de 'sluitende aanpak' van de jeugdwerkloosheid. Door regelingen zoals de Jeugdwerkgarantiewet (vanaf 1 januari 1998 de Wet inschakeling werkzoekenden) ontvangen jongeren steeds minder vaak een bijstandsuitkering. Bovendien zijn er in 1997, door de groeiende economie, meer mogelijkheden om een (nieuwe) baan te vinden.

13.5 Bijstandsontvangers van 15-64 jaar naar leeftijd

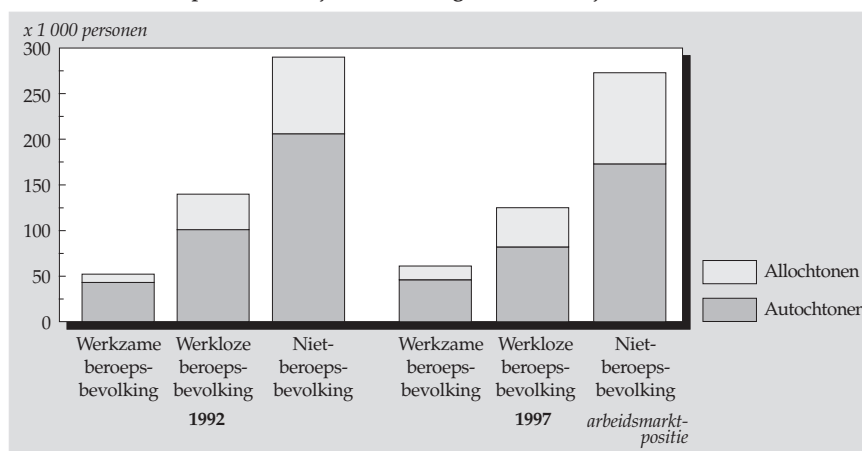

Bron: Statistiek van de algemene bijstand

Arbeidsmarktpositie allochtone bijstandsontvangers verslechtert

Personen die niet in Nederland zijn geboren of niet de Nederlandse nationaliteit hebben, worden tot de allochtonen gerekend. In 1997 was één op de drie bijstandsontvangers allochtoon⁴⁾. Ten opzichte van 1992 is het aantal allochtone bijstandsontvangers in 1997 met 26 duizend personen toegenomen. Dat is een stijging van 20 procent. Die stijging deed zich met name voor bij allochtonen die niet tot de beroepsbevolking behoorden.

13.6 Arbeidsmarktpositie van bijstandsontvangers van 15–64 jaar naar etniciteit

Bron: Statistiek van de algemene bijstand

Beroepsbevolking

Tot de beroepsbevolking worden gerekend:

- personen die ten minste twaalf uur per week werken, of
- personen die werk hebben aanvaard waardoor ze ten minste twaalf uur per week gaan werken, of
- personen die verklaren ten minste twaalf uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten ontplooiën om werk voor ten minste twaalf uur per week te vinden.

Van de beroepsbevolking worden personen die ten minste twaalf uur per week werken tot de werkzame beroepsbevolking gerekend en degenen die niet of minder dan twaalf uur werken tot de werkloze beroepsbevolking.

Etniciteit

In dit artikel worden personen die niet de Nederlandse nationaliteit bezitten en personen die wel de Nederlandse nationaliteit bezitten maar niet in Nederland zijn geboren, tot de allochtonen gerekend. In Nederland geboren personen met de Nederlandse nationaliteit worden gerekend tot de autochtonen.

Noten in de tekst

- ¹⁾ Deze personen worden in het vervolg van het artikel aangeduid als personen met een bijstandsuitkering, bijstandsccliënten of bijstandsonvangers.
- ²⁾ In 1997 had 14 procent van de Nederlandse bevolking van 15 tot 65 jaar als hoogste opleidingsniveau het basisonderwijs.
- ³⁾ Vanaf 1 mei 1999 hebben bijstandsonvangers van 57 jaar en ouder wel een arbeidsverplichting.
- ⁴⁾ In 1992 was 9,8 procent van de Nederlandse bevolking van 15 tot 65 jaar allochtoon en in 1997 zo'n 10,7 procent.

Lijst van auteurs

1. **Welvaart in de jaren negentig**
Ir. B.H.G.M. Grubben
2. **Inkomensverdeling 1998**
Drs. J.P. de Kleijn
3. **De koopkracht in 2000**
Centraal Planbureau
4. **Inkomensdynamiek**
Drs. W. Bos
5. **Inkomensverdeling 1959–1998**
Drs. L. Timp
6. **Inkomens van allochtone huishoudens, 1998**
Mw. drs. P.C.J.M. Ament
7. **Als je voor een dubbeltje geboren bent**
Verandering van inkomen tussen opeenvolgende generaties
Dr. J.G.F. Cörvers
8. **Samenstelling inkomen en consumptie naar inkomensklasse**
Drs. L. Timp
9. **Rondkomen met een laag inkomen**
Mw. drs. B.A.A. van Gils
10. **Bezit duurzame consumptiegoederen in internationaal perspectief**
Dr. B. Mikulic en drs. A.J.L. Philippens
11. **De kern van de inflatie**
Drs. J.J. Walschots
12. **Opleiding, beroep en hoogte van het loon**
Mw. drs. G.P.C.M. Ruijs en drs. E. Schulte Nordholt
13. **Arbeidsmarktpositie van personen in de bijstand**
Drs. J.D. Kartopawiro

Tabellen

1. Algemeen

Tabel 1.1 Bestanddelen inkomen en bestedingen naar inkomensklasse huishouden, 1997*

	25%-groep van het beschikbaar inkomen				Totaal particuliere huishoudens
	1e (laagste)	2e	3e	4e (hoogste)	
x 1 000					
Aantal huishoudens	1 668	1 668	1 668	1 668	6 673
Aantal personen	2 212	3 359	4 560	5 241	15 372
mld gld					
Brutoloon	12,3	42,9	91,3	169,8	316,2
Sociale premies t.l.v. werkgevers	2,0	7,6	16,4	29,0	55,0
Winst	2,5	6,8	12,2	34,6	56,1
Bedrijfsmatig	0,1	3,1	7,1	28,7	38,9
Niet-bedrijfsmatig	2,5	3,8	5,1	5,9	17,2
Inkomsten uit vermogen	1,1	2,8	2,0	4,7	10,5
Ontvangen rente	1,4	3,2	4,4	7,5	16,5
Netto economische huurwaarde	0,5	1,8	3,8	6,3	12,3
Betaalde rente i.v.m. eigen woning	0,9	3,1	8,3	14,6	27,0
Overige betaalde rente	0,2	0,4	0,8	1,2	2,6
Overige vermogensinkomsten	0,3	1,4	2,8	6,7	11,3
Primair inkomen	17,9	60,1	121,9	238,0	437,9
Sociale uitkeringen in geld	30,5	37,8	35,8	38,7	142,9
Sociale premies t.l.v. uitkeringsinstanties	0,6	0,7	0,7	0,6	2,6
Overige ontvangen overdrachten om niet	0,8	1,0	0,7	0,8	3,3
Bruto-inkomen	49,8	99,6	159,1	278,1	586,6
Sociale premies	12,1	28,6	51,8	83,8	176,3
Directe belastingen	2,2	3,4	8,4	35,2	49,1
Overige betaalde overdrachten om niet	0,6	0,8	0,9	1,2	3,5
Beschikbaar inkomen	34,8	66,9	98,0	158,0	357,7
Voedingsmiddelen	4,8	7,2	9,8	12,0	33,9
Genotmiddelen	3,0	4,5	5,9	6,9	20,4
Textiel, kleding en lederwaren	2,4	4,0	6,2	9,5	22,1
Woninginrichting	1,0	2,2	3,5	5,6	12,3
Huishoudelijke apparaten en artikelen	1,4	2,2	3,4	4,7	11,7
Voertuigen	1,4	3,0	4,8	7,7	17,0
Overige duurzame consumptiegoederen	1,2	2,2	4,4	6,0	13,7
Motorbrandstoffen en energie	4,0	6,1	7,9	9,7	27,7
Overige goederen	2,8	4,2	5,8	7,7	20,5
Huur	8,9	7,9	5,0	2,9	24,7
Toegekende huur eigen woning	1,3	4,6	9,8	15,3	31,0
Horeca	2,0	2,8	4,0	6,4	15,2
Diensten m.b.t. recreatie en cultuur	1,0	1,4	1,9	2,8	7,1
Diensten m.b.t. vervoer en communicatie	3,5	4,1	4,5	5,7	17,8
Medische diensten en welzijnszorg ¹⁾	0,2	0,4	0,9	1,7	3,2
Financiële en zakelijke diensten	1,5	2,8	4,0	6,0	14,3
Overige diensten	2,9	5,1	7,4	12,3	27,6
Overdrachten aan overheid (OZB e.d.)	1,2	1,8	2,2	2,7	7,9
Bestedingen in het buitenland	1,3	2,4	4,0	7,2	15,0
Consumptieve bestedingen	45,8	69,0	95,6	132,8	343,2
Besparingen	-11,0	-2,1	2,4	25,1	14,5

Bron: Sociaal-economische rekeningen

¹⁾ Exclusief diensten betaald door ziektekostenverzekeringen. Het beschikbaar inkomen is exclusief premie ziektekostenverzekering.

Tabel 1.2 Bestanddelen inkomen en bestedingen naar inkomensbron huishouden, 1997*

	Belangrijkste inkomensbron van het huishouden				Particuliere huishoudens
	Loon	Winst	Uitkering		
			Ouderdom	Anders	
	x 1 000				
Aantal huishoudens	3 749	471	1 604	849	6 673
Aantal personen	9 826	1 380	2 464	1 701	15 372
	mld gld				
Brutoloon	293,9	15,8	3,1	3,5	316,2
Sociale premies t.l.v. werkgevers	52,2	1,7	0,5	0,6	55,0
Winst	14,5	36,5	3,0	2,1	56,1
Bedrijfsmatig	3,5	35,0	0,3	0,2	38,9
Niet-bedrijfsmatig	11,0	1,5	2,8	1,9	17,2
Inkomsten uit vermogen	-6,2	3,6	11,9	1,2	10,5
Ontvangen rente	6,6	2,3	6,9	0,7	16,5
Netto economische huurwaarde	8,3	1,4	2,2	0,5	12,3
Betaalde rente i.v.m. eigen woning	21,5	3,3	1,5	0,7	27,0
Overige betaalde rente	1,7	0,5	0,3	0,2	2,6
Overige vermogensinkomsten	2,1	3,7	4,6	0,9	11,3
Primair inkomen	354,3	57,7	18,5	7,4	437,9
Sociale uitkeringen in geld	40,3	3,7	67,5	31,3	142,9
Sociale premies t.l.v. uitkeringsinstanties	0,8	0,1	0,5	1,2	2,6
Overige ontvangen overdrachten om niet	1,7	0,2	0,8	0,5	3,3
Bruto-inkomen	397,2	61,7	87,3	40,4	586,6
Sociale premies	140,2	13,4	13,4	9,3	176,3
Directe belastingen	29,7	10,0	8,2	1,3	49,1
Overige betaalde overdrachten om niet	2,0	0,4	0,7	0,3	3,5
Beschikbaar inkomen	225,3	37,9	65,0	29,5	357,7
Voedingsmiddelen	20,5	3,1	6,9	3,3	33,9
Genotmiddelen	12,6	1,7	4,0	2,1	20,4
Textiel, kleding en lederwaren	14,5	2,3	3,5	1,7	22,1
Woninginrichting	8,2	1,2	2,3	0,6	12,3
Huishoudelijke apparaten en artikelen	8,0	0,9	1,8	1,0	11,7
Voertuigen	11,0	1,5	3,2	1,3	17,0
Overige duurzame consumptiegoederen	9,6	1,2	2,0	0,9	13,7
Motorbrandstoffen en energie	17,6	2,1	5,6	2,4	27,7
Overige goederen	13,1	1,6	4,0	1,8	20,5
Huur	11,5	1,3	7,6	4,4	24,7
Toegerekende huur eigen woning	20,6	3,5	5,6	1,3	31,0
Horeca	10,4	1,5	2,4	1,0	15,2
Diensten m.b.t. recreatie en cultuur	4,5	0,7	1,3	0,6	7,1
Diensten m.b.t. vervoer en communicatie	10,8	1,3	3,7	2,0	17,8
Medische diensten en welzijnszorg ¹⁾	2,2	0,4	0,4	0,1	3,2
Financiële en zakelijke diensten	9,4	1,9	2,0	1,0	14,3
Overige diensten	17,1	2,7	6,1	1,7	27,6
Overdrachten aan overheid (OZB e.d.)	4,8	0,7	1,6	0,8	7,9
Bestedingen in het buitenland	9,7	1,4	2,9	1,0	15,0
Consumptieve bestedingen	216,2	30,8	67,0	29,1	343,2
Besparingen	9,1	7,0	-2,0	0,4	14,5

Bron: Sociaal-economische rekeningen

¹⁾ Exclusief diensten betaald door ziektekostenverzekeringen. Het beschikbaar inkomen is exclusief premie ziektekostenverzekering.

Tabel 1.3 Bestanddelen inkomen en bestedingen naar samenstelling huishouden, 1997*

	Een- persoons- huishou- dens	Meerpersoons- houdens		Particuliere huis- houdens	Institu- tionele huis- houdens	Totaal huis- houdens
		zonder kinderen	met kinderen			
	x 1 000					
Aantal huishoudens	2 157	2 682	1 834	6 673		
Aantal personen	2 157	6 014	7 201	15 372	239	15 611
	mld gld					
Brutoloon	42,8	149,4	124,0	316,2	0,4	316,6
Sociale premies t.l.v. werkgevers	6,7	26,5	21,9	55,0	0,1	55,1
Winst	5,2	24,8	26,2	56,1	0,3	56,4
Bedrijfsmatig	2,7	18,1	18,1	38,9	0,0	39,0
Niet-bedrijfsmatig	2,4	6,7	8,0	17,2	0,3	17,4
Inkomsten uit vermogen	5,6	7,5	-2,5	10,5	0,5	11,0
Ontvangen rente	4,1	9,0	3,4	16,5	0,4	16,9
Netto economische huurwaarde	1,6	5,9	4,8	12,3	0,0	12,4
Betaalde rente i.v.m. eigen woning	2,6	12,1	12,2	27,0	0,0	27,0
Overige betaalde rente	0,4	1,3	1,0	2,6	0,0	2,6
Overige vermogensinkomsten	2,9	6,0	2,4	11,3	0,1	11,4
Primair inkomen	60,2	208,2	169,5	437,9	1,2	439,1
Sociale uitkeringen in geld	39,0	75,1	28,7	142,9	5,2	148,1
Sociale premies t.l.v. uitkeringsinstanties	0,6	1,4	0,6	2,6	0,1	2,6
Overige ontvangen overdrachten om niet	1,2	1,2	0,9	3,3	0,1	3,4
Bruto-inkomen	100,9	285,9	199,7	586,6	6,6	593,2
Sociale premies	26,7	85,9	63,7	176,3	1,1	177,4
Directe belastingen	7,4	25,5	16,3	49,1	0,3	49,4
Overige betaalde overdrachten om niet	1,1	1,4	0,9	3,5	0,1	3,6
Beschikbaar inkomen	65,7	173,2	118,7	357,7	5,2	362,8
Voedingsmiddelen	5,5	15,6	12,7	33,9	0,0	33,9
Genotmiddelen	3,9	9,5	7,0	20,4	0,3	20,7
Textiel, kleding en lederwaren	3,5	10,2	8,5	22,1	0,2	22,3
Woninginrichting	1,8	6,2	4,3	12,3	0,1	12,4
Huishoudelijke apparaten en artikelen	2,1	5,5	4,1	11,7	0,0	11,8
Voertuigen	2,7	9,3	5,0	17,0	0,0	17,0
Overige duurzame consumptiegoederen	1,9	6,2	5,6	13,7	0,1	13,8
Motorbrandstoffen en energie	5,6	13,0	9,0	27,7	0,0	27,8
Overige goederen	4,0	9,5	7,0	20,5	0,3	20,8
Huur	10,1	9,1	5,5	24,7	0,1	24,8
Toegerekende huur eigen woning	4,3	15,1	11,6	31,0	0,0	31,0
Horeca	3,4	7,8	3,9	15,2	0,2	15,4
Diensten m.b.t. recreatie en cultuur	1,5	3,1	2,5	7,1	0,1	7,2
Diensten m.b.t. vervoer en communicatie	5,0	7,4	5,4	17,8	0,3	18,1
Medische diensten en welzijnszorg ¹⁾	0,3	0,9	2,0	3,2	0,0	3,2
Financiële en zakelijke diensten	2,3	6,9	5,1	14,3	0,1	14,4
Overige diensten	5,4	13,6	8,7	27,6	0,3	28,0
Overdrachten aan overheid (OZB e.d.)	1,6	3,8	2,6	7,9	0,0	8,0
Bestedingen in het buitenland	2,6	8,5	3,9	15,0	0,0	15,0
Consumptieve bestedingen	67,5	161,3	114,3	343,2	2,4	345,5
Besparingen	-1,8	11,9	4,4	14,5	2,8	17,3

Bron: Sociaal-economische rekeningen

¹⁾ Exclusief diensten betaald door ziektekostenverzekeringen. Het beschikbaar inkomen is exclusief premie ziektekostenverzekering.

2. Inkomen

Tabel 2.1 Gemiddeld besteedbaar inkomen van inkomenstrekkers^{1) 2)} naar sociaal-economische categorie, 1959–1998*

	Sociaal-economische categorie			Totaal
	Zelfstandig	Werknemer of werkloosheids- uitkering	Niet beroeps- bevolking	
in guldens van 1995 (x 1 000)				
1959	33,2	21,4	12,9	21,9
1962	39,8	24,9	15,5	25,4
1964	44,8	28,7	17,9	28,8
1967	49,1	31,1	22,1	31,2
1970	51,0	35,0	25,0	34,2
1973	54,1	38,5	27,2	36,8
1975	53,8	40,6	29,4	38,4
1977	54,7	41,3	30,3	38,9
1979	61,2	42,8	32,3	40,7
1981	54,6	40,5	31,3	38,4
1983	55,5	37,9	29,8	36,0
1985	55,4	37,2	27,4	34,7
1987	56,5	38,1	28,0	35,6
1988	53,6	38,7	28,5	35,8
1989	59,1	39,3	29,2	36,8
1990 (O)	59,6	41,4	30,7	38,6
1990 (N)	61,2	41,3	29,5	38,1
1991	59,2	41,1	29,8	38,0
1992	54,2	41,3	30,1	38,0
1993	49,8	41,4	30,0	37,7
1994	51,2	41,7	29,7	37,8
1995	53,7	41,8	29,9	38,3
1996	51,3	41,4	30,2	38,1
1997	52,0	41,5	30,8	38,4
1998 *	.	41,8	31,6	38,8

Bron: Inkomensstatistiek

(O) = Oude definities (1959 t/m 1990). (N) = Nieuwe definities (1990 e.v.).

¹⁾ Inclusief inkomenstrekkers in inrichtingen en tehuizen.

²⁾ Exclusief inkomenstrekkers met minder dan 52 weken inkomen.

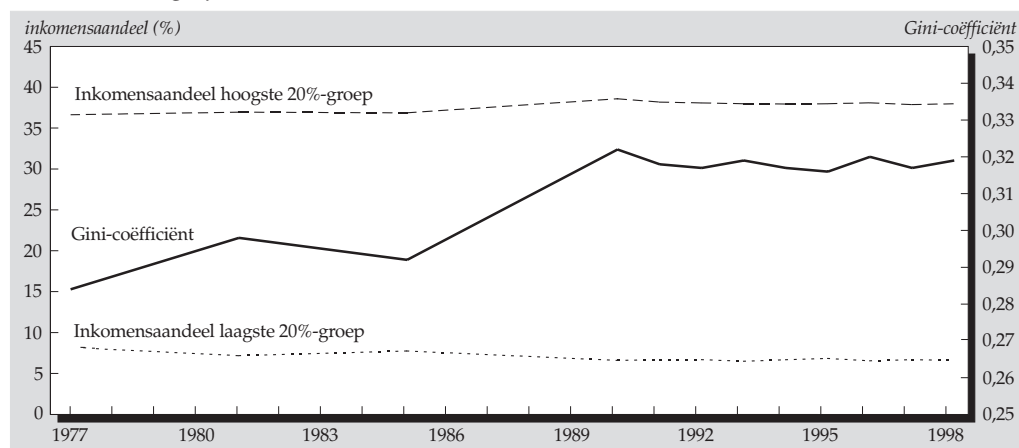
Tabel 2.2 Besteedbaar inkomen van huishoudens¹⁾ naar samenstelling van het huishouden, 1977–1998*

	Eenpersoonshuishouden			Meerpersoonshuishouden			Totaal		
	aantal	gemiddeld inkomen		aantal	gemiddeld inkomen		aantal	gemiddeld inkomen	
		lopende prijzen	constante prijzen (1995)		lopende prijzen	constante prijzen (1995)		lopende prijzen	constante prijzen (1995)
	<i>x 1 000</i>	<i>1 000 gld</i>		<i>x 1 000</i>	<i>1 000 gld</i>		<i>x 1 000</i>	<i>1 000 gld</i>	
1977	898	16,0	27,1	3 783	30,8	52,3	4 682	28,0	47,5
1981	1 153	19,0	26,1	3 881	37,2	50,9	5 033	33,0	45,2
1985	1 450	20,7	24,7	4 040	39,4	47,0	5 490	34,4	41,1
1990	1 974	23,1	26,5	4 154	48,7	55,7	6 128	40,5	46,3
1991	1 982	23,7	26,3	4 229	50,1	55,6	6 211	41,7	46,3
1992	2 043	24,8	26,7	4 266	51,5	55,4	6 309	42,9	46,1
1993	2 097	25,1	26,3	4 304	52,4	54,9	6 401	43,5	45,6
1994	2 114	25,7	26,2	4 340	53,8	54,9	6 454	44,6	45,5
1995	2 168	26,4	26,4	4 381	55,8	55,8	6 549	46,0	46,0
1996	2 202	27,0	26,4	4 415	57,0	55,9	6 617	47,0	46,1
1997	2 260	27,9	26,8	4 444	58,9	56,5	6 704	48,5	46,5
1998*	2 324	29,1	27,4	4 465	60,6	57,1	6 789	49,8	46,9

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief personen in inrichtingen en tehuizen.

2.1 Inkomensongelijkheid besteedbaar huishoudensinkomen

Bron: Inkomensstatistiek

Tabel 2.3 Dynamische koopkrachtontwikkeling

	1980– 1985	1986– 1990	1991– 1995	1996	1997	1998*
<i>Categorie in eerste jaar</i>	<i>koopkrachtmutatie per jaar (%)</i>					
Totaal	–1,6	3,2	0,7	1,3	1,5	2,7
Hoogte van inkomen ¹⁾						
1e 25%-groep (laag inkomen)	–1,5	1,3	0,0	0,7	1,6	3,3
2e 25%-groep	–1,8	3,1	0,6	1,3	1,5	2,6
3e 25%-groep	–1,7	4,0	1,2	1,7	1,8	2,4
4e 25%-groep (hoog inkomen)	–1,4	4,4	1,1	1,8	1,3	2,3
1e 10%-groep (laag inkomen)	–1,4	0,8	0,0	0,6	1,6	3,1
10e 10%-groep (hoog inkomen)	–0,8	4,5	1,0	1,8	0,8	2,1
Sociaal-economische categorie ²⁾						
Actief	–1,6	4,2	1,6	1,9	2,1	2,6
Ambtenaar	–2,0	4,2	1,8	2,1	2,1	2,8
Overige werknemer	–1,3	4,2	1,7	1,9	2,2	3,2
Zelfstandige	–1,5	3,5	–1,0	0,6	2,2	.
Niet-actief	–1,8	1,5	–0,1	0,8	1,0	2,8
Arbeidsongeschikte	–2,7	2,2	0,0	0,7	1,3	1,7
Pensioenontvanger	–1,8	1,4	–0,3	0,7	0,8	2,8
Bijstand en werkloosheidsuitkering	0,3	2,3	0,9	2,2	2,9	3,6
<i>w.o. met gelijkblijvende categorie</i>						
Actief	–1,2	4,5	1,8	2,1	2,4	2,8
Ambtenaar	–1,7	4,6	2,1	2,3	2,6	3,0
Overige werknemer	–1,0	4,5	2,0	2,2	2,4	3,4
Zelfstandige	–0,9	5,1	0,6	2,5	3,5	.
Niet-actief	–2,1	1,3	–0,3	0,7	0,9	2,7
Arbeidsongeschikte	–2,9	1,9	–0,2	0,6	1,0	1,4
Pensioenontvanger	–1,9	1,3	–0,3	0,7	0,8	2,8
Bijstand en werkloosheidsuitkering	–1,4	0,6	0,1	0,9	1,8	2,6
Aantal verdieners						
Een verdieners	–0,9	3,1	0,5	1,5	1,7	3,1
Twee verdieners	–2,4	3,0	0,5	0,9	1,0	2,3
Drie en meer verdieners	–3,9	3,8	2,1	2,6	4,1	3,6
<i>w.o. met gelijk aantal verdieners</i>						
Een verdieners	–1,5	2,3	1,7	0,9	1,3	2,6
Twee verdieners	–1,5	3,4	0,7	1,1	1,2	2,4
Drie en meer verdieners	–1,3	6,0	4,0	4,4	6,1	5,5

Tabel 2.3 Dynamische koopkrachtontwikkeling (slot)

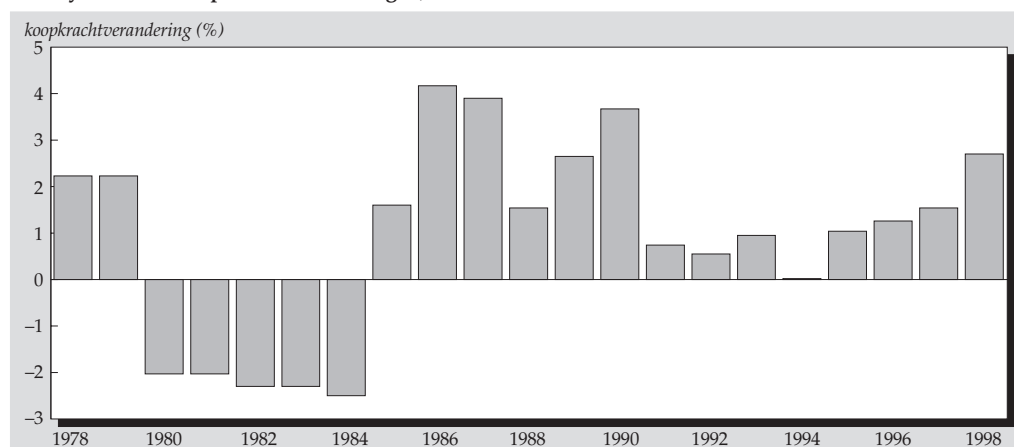
	1980– 1995	1986– 1990	1991– 1995	1996	1997	1998*
<i>koopkrachtmutatie per jaar (%)</i>						
Samenstelling huishouden						
Eenpersoonshuishouden	-1,9	1,7	0,0	0,9	1,6	3,4
Meerpersoonshuishouden	-1,6	3,4	0,9	1,4	1,5	2,5
Met minderjarige kinderen	-0,6	4,7	1,9	2,2	2,7	3,0
Met een meerderjarige	2,3	2,2	1,9	2,8	4,8	4,9
Met twee meerderjarigen	-0,7	4,3	1,5	1,6	1,7	2,3
Met drie of meer meerderjarigen	-0,6	6,6	4,0	4,5	5,8	5,5
Zonder minderjarige kinderen	-2,4	2,4	0,3	1,0	1,0	2,3
Met twee meerderjarigen	-2,2	2,0	0,0	0,8	0,6	2,2
Met drie of meer meerderjarigen	-2,9	3,6	1,8	2,2	3,4	3,1
Leeftijd²⁾						
tot 25 jaar	-0,7	6,6	5,7	6,7	9,1	9,6
25 tot 35 jaar	-1,8	3,3	1,1	1,2	1,9	2,5
35 tot 45 jaar	-0,7	4,7	1,7	2,1	1,9	2,6
45 tot 55 jaar	-1,5	4,5	1,9	2,4	3,1	3,1
55 tot 65 jaar	-2,9	2,0	-0,2	0,5	0,6	1,3
65 jaar en ouder	-1,8	1,3	-0,3	0,7	0,8	3,0
Eigen woningbezit						
Huurder	-2,0	2,6	0,3	1,0	1,3	3,0
Eigenaar / bewoner	-0,8	3,9	1,1	1,7	1,9	2,4

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Gemiddeld inkomen begin- en eindjaar.

²⁾ Van persoon met hoogste persoonlijke inkomen.

2.2 Dynamische koopkrachtveranderingen, 1978–1998*

Bron: Inkomensstatistiek

Tabel 2.4 Aantal personen ¹⁾ en hun gemiddeld inkomen naar sociaal-economische kenmerken

	1977	1981	1985	1990	1995	1996	1997	1998*
	<i>x 1 000</i>							
Mannen								
Burgerlijke staat								
ongehuwd	807	919	1 145	1 414	1 547	1 584	1 638	1 673
gehuwd	3 290	3 273	3 295	3 299	3 367	3 372	3 394	3 398
weduwstaat	157	124	141	153	164	171	174	178
gescheiden ³⁾	72	161	161	205	263	266	271	257
Leeftijd								
jonger 25 jaar	544	549	546	558	496	497	505	509
25-44 jaar	1 871	1 965	2 141	2 300	2 337	2 343	2 357	2 335
45-64 jaar	1 305	1 334	1 401	1 495	1 717	1 749	1 793	1 828
65 jaar en ouder	606	629	654	719	791	804	821	834
Sociaal-economische categorie								
actief	3 347	3 318	3 339	3 665	3 804	3 870	3 956	4 024
niet-actief	979	1 159	1 403	1 406	1 536	1 524	1 521	1 482
Totaal met 52 weken inkomen	4 327	4 476	4 742	5 071	5 340	5 394	5 477	5 506
Totaal-generaal ⁴⁾	4 772	4 916	5 406	5 719	5 907	5 947	6 004	6 056
Vrouwen								
Burgerlijke staat								
ongehuwd	620	729	818	1 048	1 137	1 192	1 224	1 263
gehuwd	814	1 001	1 101	1 661	2 032	2 107	2 179	2 243
weduwstaat	540	525	586	645	660	667	666	672
gescheiden ³⁾	121	200	246	294	379	379	395	388
Leeftijd								
jonger 25 jaar	458	486	477	521	467	472	472	477
24-44 jaar	659	871	1 058	1 385	1 677	1 734	1 785	1 815
45-64 jaar	493	571	628	741	973	1 035	1 088	1 134
65 jaar en ouder	486	527	590	1 001	1 090	1 105	1 119	1 139
Sociaal-economische categorie								
actief	1 235	1 465	1 583	1 957	2 380	2 506	2 608	2 715
niet-actief	861	990	1 169	1 692	1 828	1 840	1 857	1 851
Totaal met 52 weken inkomen	2 095	2 455	2 752	3 649	4 208	4 346	4 464	4 566
Totaal-generaal ⁴⁾	2 607	2 924	3 776	4 448	4 977	5 085	5 197	5 313

Tabel 2.4 Aantal personen ¹⁾ en hun gemiddeld inkomen naar sociaal-economische kenmerken (vervolg)

	1977	1981	1985	1990	1995	1996	1997	1998*
	<i>persoonlijk inkomen (1 000 gld) ²⁾</i>							
Mannen								
Burgerlijke staat								
ongehuwd	20,4	24,9	26,2	35,3	40,1	40,4	41,9	42,4
gehuwd	35,2	42,4	44,3	55,8	62,8	63,7	65,2	65,6
weduwstaat	22,8	25,9	29,3	40,1	45,4	46,5	47,2	47,1
gescheiden ³⁾	33,6	37,8	39,7	50,3	55,0	55,7	56,8	56,8
Leeftijd								
jonger 25 jaar	17,5	20,7	19,7	24,1	23,0	22,7	23,1	22,7
25-44 jaar	34,5	41,6	42,8	54,2	58,8	59,0	60,6	61,0
45-64 jaar	38,7	45,4	47,9	60,6	69,2	70,2	71,4	71,2
65 jaar en ouder	22,7	27,4	26,2	30,5	35,2	36,5	37,6	39,3
Sociaal-economische categorie								
actief	34,9	42,0	44,6	56,2	63,1	63,2	64,5	64,6
niet-actief	22,0	27,1	26,8	31,6	36,0	37,3	38,3	38,5
Totaal met 52 weken inkomen	32,0	38,2	39,3	49,4	55,3	55,9	57,2	57,6
Totaal-generaal ⁴⁾	29,6	35,4	35,0	45,1	51,3	52,0	53,4	53,7
Vrouwen								
Burgerlijke staat								
ongehuwd	19,2	23,3	23,5	29,6	33,6	33,9	34,9	34,9
gehuwd	13,5	15,9	17,5	21,9	26,5	27,1	28,2	28,3
weduwstaat	16,6	20,0	21,5	26,5	30,1	31,3	32,4	32,8
gescheiden ³⁾	18,8	23,2	23,9	29,3	33,6	34,6	35,7	35,5
Leeftijd								
jonger 25 jaar	15,7	19,0	18,1	21,4	20,8	20,4	20,2	20,0
24-44 jaar	17,4	20,4	22,2	29,9	34,8	35,5	36,8	36,7
45-64 jaar	17,7	20,7	21,5	28,2	33,5	34,1	35,2	34,5
65 jaar en ouder	13,9	17,4	19,2	19,6	21,8	22,5	23,5	24,6
Sociaal-economische categorie								
actief	17,6	20,7	21,5	29,4	34,3	34,7	35,9	35,7
niet-actief	14,4	17,9	19,5	21,1	23,4	24,2	24,8	25,1
Totaal met 52 weken inkomen	16,3	19,6	20,7	25,5	29,6	30,2	31,3	31,4
Totaal-generaal ⁴⁾	14,1	17,4	16,4	22,5	26,4	27,1	28,1	28,2

Tabel 2.4 Aantal personen ¹⁾ en hun gemiddeld inkomen naar sociaal-economische kenmerken (slot)

	1977	1981	1985	1990	1995	1996	1997	1998*
	<i>x 1 000</i>							
Totaal								
Burgerlijke staat								
ongehuwd	1 428	1 648	1 963	2 462	2 684	2 776	2 862	2 936
gehuwd	4 104	4 274	4 396	4 959	5 398	5 479	5 573	5 641
weduwstaat	697	649	727	798	824	839	840	850
gescheiden ³⁾	193	361	408	500	642	646	665	645
Leeftijd								
jonger 25 jaar	1 002	1 035	1 023	1 078	963	969	977	986
24-44 jaar	2 530	2 836	3 199	3 685	4 014	4 077	4 142	4 151
45-64 jaar	1 798	1 904	2 029	2 236	2 690	2 784	2 881	2 962
65 jaar en ouder	1 092	1 156	1 244	1 721	1 881	1 910	1 940	1 974
Sociaal-economische categorie								
actief	4 582	4 783	4 922	5 621	6 185	6 376	6 563	6 739
niet-actief	1 840	2 148	2 572	3 098	3 364	3 364	3 377	3 333
Totaal met 52 weken inkomen	6 422	6 931	7 494	8 720	9 548	9 740	9 941	10 072
Totaal-generaal ⁴⁾	7 379	7 840	9 181	10 168	10 883	11 032	11 202	11 369
	<i>persoonlijk inkomen (1 000 gld) ²⁾</i>							
Totaal								
Burgerlijke staat								
ongehuwd	19,9	24,2	25,1	32,9	37,3	37,6	38,9	39,2
gehuwd	30,9	36,2	37,6	44,5	49,1	49,6	50,7	50,8
weduwstaat	18,0	21,2	23,0	29,1	33,1	34,4	35,5	35,8
gescheiden ³⁾	24,3	29,7	30,1	37,9	42,4	43,3	44,3	44,0
Leeftijd								
jonger 25 jaar	16,7	19,9	18,9	22,8	22,0	21,6	21,7	21,4
24-44 jaar	30,1	35,1	36,0	45,1	48,8	49,0	50,3	50,3
45-64 jaar	32,9	38,0	39,7	49,9	56,3	56,8	57,7	57,2
65 jaar en ouder	18,8	22,9	22,9	24,2	27,4	28,4	29,4	30,8
Sociaal-economische categorie								
actief	30,2	35,5	37,2	46,9	52,0	52,0	53,1	52,9
niet-actief	18,4	22,9	23,5	25,9	29,2	30,1	30,9	31,1
Totaal met 52 weken inkomen	26,9	31,6	32,5	39,4	44,0	44,5	45,6	45,7
Totaal-generaal ⁴⁾	24,1	28,7	27,3	35,2	39,9	40,5	41,6	41,8

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief personen in inrichtingen en tehuizen.

²⁾ Door een aanmerkelijke verlaging van de overhevelingstoeslag in 1998 is het persoonlijk inkomen in 1998 niet vergelijkbaar met voorafgaande jaren.

³⁾ Inclusief duurzaam gescheiden levend.

⁴⁾ Inclusief personen met minder dan 52 weken inkomen.

Tabel 2.5 Aantal personen¹⁾ en hun inkomen naar sociaal-economische categorie en geslacht, 1998*

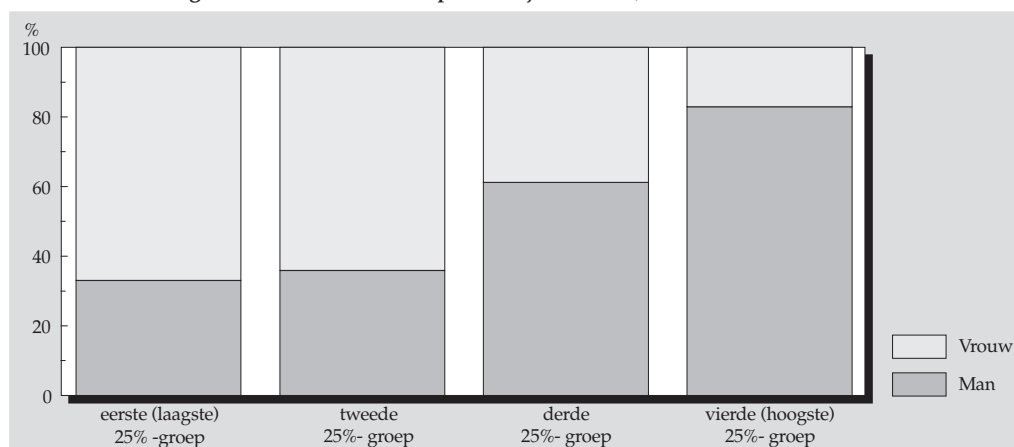
	Aantal personen			Gemiddeld persoonlijk inkomen		
	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen
	<i>x 1 000</i>			<i>1 000 gld</i>		
Actief	6 739	4 024	2 715	52,9	64,6	35,7
w.o.						
ambtenaar	589	404	184	66,1	73,6	49,5
overige werknemer	5 254	3 025	2 229	50,0	61,4	34,5
Niet-actief	3 333	1 482	1 851	31,1	38,5	25,1
w.o.						
arbeidsongeschikte	473	272	202	31,6	37,3	23,9
AOW-er	1 898	778	1 119	30,1	38,0	24,5
overige pensioenontvanger	365	175	190	45,9	57,6	35,2
bijstandsontvanger ²⁾	554	241	312	25,2	28,7	22,5
Totaal met 52 weken inkomen	10 072	5 506	4 566	45,7	57,6	31,4
Minder dan 52 weken inkomen	1 297	550	747	11,5	14,9	8,9
Totaal met inkomen	11 369	6 056	5 313	41,8	53,7	28,2
Geen inkomen	4 045	1 582	2 463			
Bevolking	15 414	7 638	7 776	30,8	42,6	19,3

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief personen in inrichtingen en tehuizen.

²⁾ Inclusief personen met een werkloosheidsuitkering.

2.3 Personen naar geslacht en klasse van het persoonlijk inkomen, 1998*

Bron: Inkomensstatistiek

Tabel 2.6 Aantal personen en hun persoonlijk inkomen naar geslacht, sociaal-economische categorie en leeftijd, 1998* ¹⁾

	Jonger dan 25 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65 jaar en ouder	Totaal
<i>x 1 000</i>							
Mannen							
met 52 weken inkomen	509	1 152	1 184	1 093	735	834	5 506
actief	472	1 074	1 099	956	380	43	4 024
niet-actief	37	77	84	136	356	792	1 482
minder dan 52 weken inkomen	354	98	48	28	20	1	550
geen inkomen	1 570	37	24	13	8	2	1 655
totaal	2 433	1 287	1 255	1 134	763	838	7 711
Vrouwen							
met 52 weken inkomen	477	963	853	721	413	1 139	4 566
actief	434	845	716	552	158	9	2 715
niet-actief	43	118	137	168	255	1 130	1 851
minder dan 52 weken inkomen	349	136	119	80	39	25	747
geen inkomen	1 517	145	248	298	313	4	2 524
totaal	2 342	1 243	1 220	1 098	764	1 168	7 837
<i>gemiddeld inkomen (1 000 gld)</i>							
Mannen							
met 52 weken inkomen	22,7	53,6	68,1	74,9	65,8	39,3	57,6
actief	23,6	55,8	71,2	80,3	81,3	64,2	64,6
niet-actief	11,7	23,1	27,7	36,9	49,3	37,9	38,5
minder dan 52 weken inkomen	5,8	26,5	34,4	37,4	39,1	23,2	14,9
geen inkomen							
totaal	5,6	50,0	65,5	73,1	64,4	39,1	42,2
Vrouwen							
met 52 weken inkomen	20,0	37,9	35,3	36,2	31,5	24,6	31,4
actief	20,6	39,9	37,3	39,1	35,4	42,9	35,7
niet-actief	14,1	23,5	25,2	26,7	29,1	24,5	25,1
minder dan 52 weken inkomen	5,5	14,8	9,9	11,7	11,2	8,4	8,9
geen inkomen							
totaal	4,9	30,9	25,7	24,6	17,6	24,2	19,1

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief personen in inrichtingen en tehuizen.

Tabel 2.7 Personen ¹⁾ naar geslacht, leeftijd en klasse van het persoonlijk inkomen, 1998*

Inkomensklasse (1 000 gld)	Jonger dan 25 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65 jaar en ouder	Totaal
<i>x 1 000</i>							
Mannen							
Negatief of 0	1	7	10	8	7	2	36
>0 tot 5	75	6	4	3	3	1	92
5 tot 10	72	9	7	6	4	1	99
10 tot 15	63	12	10	9	8	52	156
15 tot 20	51	31	23	17	22	96	239
20 tot 25	41	46	35	32	29	143	326
25 tot 30	43	31	24	22	22	109	251
30 tot 35	37	45	35	40	50	79	286
35 tot 40	38	76	41	41	49	70	315
40 tot 45	34	120	53	44	58	53	363
45 tot 50	24	147	82	60	59	44	417
50 tot 55	13	145	104	80	58	33	433
55 tot 60	6	131	123	100	55	25	440
60 tot 70	6	158	202	163	82	41	653
70 tot 80	3	79	133	123	56	24	418
80 tot 100	1	65	143	142	73	29	453
100 en meer	1	44	154	200	100	31	529
Totaal	509	1 152	1 184	1 093	735	834	5 506
Vrouwen							
Negatief of 0	1	5	7	6	4	1	25
>0 tot 5	74	22	32	29	21	2	180
5 tot 10	75	30	50	43	28	4	230
10 tot 15	57	40	49	47	36	366	595
15 tot 20	53	57	68	67	40	80	366
20 tot 25	45	84	91	88	75	331	713
25 tot 30	42	109	118	79	46	119	513
30 tot 35	46	97	89	58	34	72	394
35 tot 40	43	98	65	51	23	44	323
40 tot 45	22	102	53	47	19	31	275
45 tot 50	11	93	50	38	17	23	231
50 tot 55	5	78	39	33	13	15	185
55 tot 60	2	56	35	31	14	14	152
60 tot 70	1	52	46	39	17	13	169
70 tot 80	0	20	21	27	10	10	88
80 tot 100	0	14	24	21	10	7	76
100 en meer	0	7	15	17	6	6	51
Totaal	477	963	853	721	413	1 139	4 566

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief personen met minder dan 52 weken inkomen en personen in inrichtingen en tehuizen.

Tabel 2.8 Personen ¹⁾ naar sociaal-economische categorie en klasse van het persoonlijk inkomen, 1998*

Inkomens- klasse (1 000 gld)	Totaal met inko- men	Min- der dan 52 weken inko- men	Met 52 weken inkomen								
			totaal	actief w.o.			niet-actief w.o.				
				ambte- naar	overig werk- nemer	totaal ²⁾	bij- stand ³⁾	ar- beids- onge- schikt- heids- uitke- ring	ove- rige pen- sioen- ont- vanger	AOW- er	to- taal ⁴⁾
x 1 000											
Negatief of 0	103	42	61	0	7	46	0	0	0	0	0
>0 tot 5	893	622	272	0	185	226	13	5	19	2	46
5 tot 10	557	228	329	2	235	274	17	18	13	4	56
10 tot 15	866	115	751	3	200	241	47	27	17	416	510
15 tot 20	672	67	605	5	224	272	121	28	9	172	333
20 tot 25	1 090	51	1 040	10	243	301	151	96	25	465	739
25 tot 30	802	38	765	18	278	343	110	60	29	222	422
30 tot 35	708	28	680	19	335	400	26	82	27	144	279
35 tot 40	661	23	639	22	368	433	14	55	28	108	205
40 tot 45	657	19	638	30	408	480	11	36	30	79	159
45 tot 50	661	13	648	42	437	520	9	21	34	64	128
50 tot 55	630	12	618	55	429	524	9	14	25	44	94
55 tot 60	601	9	592	60	415	512	7	15	22	35	79
60 tot 70	831	10	822	110	548	723	8	8	32	50	99
70 tot 80	511	5	506	84	315	449	4	4	17	32	57
80 tot 100	535	7	529	73	312	468	4	3	21	31	61
100 tot 125	289	4	285	33	164	255	1	1	11	17	30
125 tot 150	131	2	130	13	72	119	0	0	3	6	10
150 en meer	168	3	165	9	80	154	0	0	3	7	11
Totaal	11 369	1 297	10 072	589	5 254	6 739	554	473	365	1 898	3 333
Gemiddeld inkomen	41,8	11,5	45,7	66,1	50,0	52,9	25,2	31,6	45,9	30,1	31,1
Mediaan inkomen	34,9	4,7	39,2	62,4	46,7	48,5	24,0	30,2	43,1	23,4	24,7

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief personen in inrichtingen en tehuizen.²⁾ Inclusief zelfstandigen en overig actief.³⁾ Inclusief personen met een werkloosheidsuitkering.⁴⁾ Inclusief overig niet-actief.

Tabel 2.9 Aantal huishoudens¹⁾ en hun inkomen naar samenstelling huishouden en voornaamste bron van inkomen, 1998*

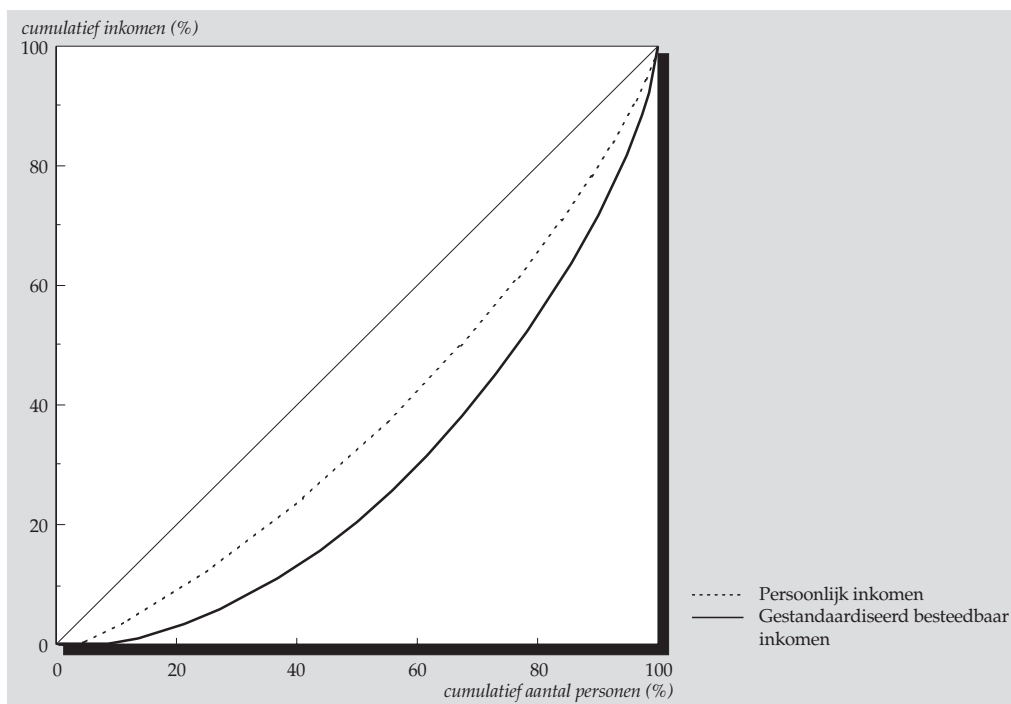
	Loon	Pensioen	Uitkering	Totaal ²⁾
<i>x 1 000</i>				
Eenpersoonshuishouden	1 026	837	368	2 324
Meerpersoonshuishouden	2 823	783	465	4 465
met minderjarige kinderen	1 384	26	225	1 837
met één meerderjarige	100	12	115	238
met twee meerderjarigen	1 087	10	88	1 342
met drie of meer meerderjarigen	197	5	22	258
zonder minderjarige kinderen	1 439	757	240	2 628
met twee meerderjarigen	1 081	721	204	2 145
met drie of meer meerderjarigen	358	36	36	483
Totaal	3 849	1 620	834	6 789
<i>gemiddeld besteedbaar inkomen (1 000 gld)</i>				
Eenpersoonshuishouden	31,5	30,7	17,8	29,1
Meerpersoonshuishouden	65,7	49,6	36,3	60,6
met minderjarige kinderen	62,6	53,1	32,4	59,7
met één meerderjarige	36,7	44,7	27,2	32,1
met twee meerderjarigen	62,0	55,4	35,0	61,0
met drie of meer meerderjarigen	79,1	68,1	49,8	78,6
zonder minderjarige kinderen	68,7	49,4	39,9	61,2
met twee meerderjarigen	64,2	48,4	37,5	56,8
met drie of meer meerderjarigen	82,2	69,6	53,4	81,1
Totaal	56,6	39,8	28,1	49,8
<i>gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (1 000 gld)</i>				
Eenpersoonshuishouden	31,5	30,7	17,8	29,1
Meerpersoonshuishouden	40,1	35,1	23,5	37,9
met minderjarige kinderen	33,7	30,4	19,1	32,3
met één meerderjarige	25,6	29,6	18,5	22,1
met twee meerderjarigen	33,8	30,8	18,9	33,1
met drie of meer meerderjarigen	37,6	31,7	23,1	37,2
zonder minderjarige kinderen	46,2	35,3	27,6	41,8
met twee meerderjarigen	46,6	35,1	27,1	41,2
met drie of meer meerderjarigen	45,0	39,6	29,9	44,5
Totaal	37,8	32,9	21,0	34,9

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief personen in inrichtingen en tehuizen.

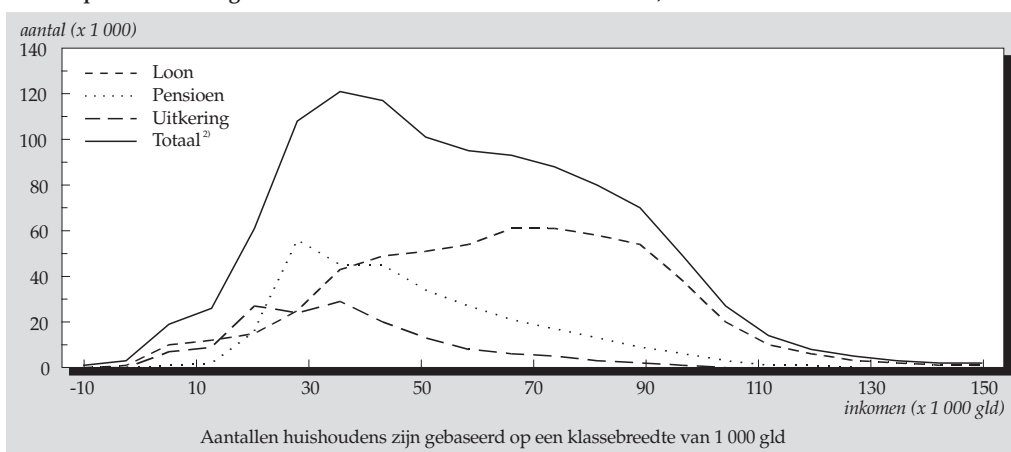
²⁾ Inclusief huishoudens met winst, arbeid niet in dienstverband, vermogen of overige inkomsten als belangrijkste bron.

2.4 Lorenzkrommen, 1998*

Bron: Inkomensstatistiek

2.5 Frequentieverdeling van het besteedbaar huishoudensinkomen¹⁾, 1998*

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief personen in inrichtingen en tehuizen.

²⁾ Inclusief huishoudens met winst, arbeid niet in dienstverband, vermogen of overige inkomsten als belangrijkste bron.

Tabel 2.10 Huishoudens¹⁾ naar samenstelling van het huishouden en klasse van het besteedbaar huishoudensinkomen, 1998*

Inkomensklasse (1 000 gld)	Eenpersoons- huishouden	Meerpersoonshuishouden							Totaal	
		met minderjarige kinderen				zonder minderjarige kinderen				
		met één meerderjarige	met twee meerderjarigen	met drie of meer meerderjarigen	totaal	met twee meerderjarigen	met drie of meer meerderjarigen	totaal		
x 1 000										
Negatief of 0	19	2	12	2	16	12	4	15	31	50
>0 tot 10	167	7	6	1	14	8	1	8	23	189
10 tot 15	108	6	6	1	13	6	1	7	20	128
15 tot 20	274	11	8	1	19	11	1	13	32	306
20 tot 25	474	22	12	1	34	30	2	32	67	540
25 tot 30	378	71	29	2	103	120	3	124	226	604
30 tot 35	276	47	55	3	104	202	5	207	311	587
35 tot 40	194	28	80	5	112	191	9	199	312	506
40 tot 45	137	15	113	6	134	192	13	204	339	476
45 tot 50	98	9	139	11	158	190	18	207	366	464
50 tot 55	61	5	141	14	160	191	25	216	376	438
55 tot 60	46	3	131	17	151	172	30	202	354	399
60 tot 70	48	5	225	47	278	301	73	373	651	700
70 tot 80	20	2	150	43	195	198	79	277	472	493
80 tot 100	16	2	146	55	203	201	116	317	520	536
100 tot 125	5	1	59	33	93	78	70	148	240	245
125 tot 150	2	0	16	10	26	24	23	47	73	75
150 en meer	2	0	14	7	21	17	13	30	51	53
Totaal	2 324	238	1 342	258	1 837	2 145	483	2 628	4 465	6 789
1 000 gld										
Gemiddeld inkomen	29,1	32,1	61,0	78,6	59,7	56,8	81,1	61,2	60,6	49,8
Mediaan inkomen	26,3	29,9	57,7	74,3	56,6	52,8	77,1	57,0	56,8	45,1

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief personen in inrichtingen en tehuizen.

Tabel 2.11 Huishoudens¹⁾ naar belangrijkste bron van inkomen en klasse van het besteedbaar huishoudensinkomen, 1998*

Inkomensklasse (1 000 gld)	Loon	Pensioen	Uitkering	Totaal ²⁾
<i>x 1 000</i>				
Negatief of 0	17	3	6	50
>0 tot 10	98	5	71	189
10 tot 15	60	12	45	128
15 tot 20	76	82	137	306
20 tot 25	127	278	121	540
25 tot 30	217	225	146	604
30 tot 35	243	227	98	587
35 tot 40	254	168	63	506
40 tot 45	272	137	42	476
45 tot 50	307	103	31	464
50 tot 55	305	85	23	438
55 tot 60	292	67	14	399
60 tot 70	539	93	19	700
70 tot 80	382	57	9	493
80 tot 100	410	54	6	536
100 tot 125	179	17	2	245
125 tot 150	46	4	0	75
150 en meer	26	2	0	53
Totaal	3 849	1 620	834	6 789

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief personen in inrichtingen en tehuizen.

²⁾ Inclusief huishoudens met winst, arbeid niet in dienstverband, vermogens- of overige inkomsten als belangrijkste bron.

Tabel 2.12 Huishoudens¹⁾ naar belangrijkste bron van inkomen en klasse van het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen, 1998*

Inkomensklasse (1 000 gld)	Loon	Pensioen	Uitkering	Totaal ²⁾
<i>x 1 000</i>				
Negatief of 0	17	3	6	50
>0 tot 10	107	7	78	213
10 tot 15	73	14	67	171
15 tot 20	141	104	263	531
20 tot 25	369	436	216	1 053
25 tot 30	544	325	89	998
30 tot 35	578	212	52	885
35 tot 40	541	146	29	759
40 tot 45	443	103	14	604
45 tot 50	339	77	9	461
50 tot 55	223	63	5	323
55 tot 60	157	44	3	230
60 tot 70	174	49	2	263
70 tot 80	70	20	1	114
80 tot 100	50	13	0	87
100 tot 125	15	3	0	30
125 tot 150	4	1	0	8
150 en meer	3	1	0	7
Totaal	3 849	1 620	834	6 789

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief personen in inrichtingen en tehuizen.

²⁾ Inclusief huishoudens met winst, arbeid niet in dienstverband, vermogens- of overige inkomsten als belangrijkste bron.

Tabel 2.13 Aantal huishoudens naar huishoudenssamenstelling, sociaal-economische categorie en land van herkomst, 1998*

	Huishoudens met inkomen				Gemiddeld inkomen			
	totaal	eenpersoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	eenpersoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			met minderjarige kinderen	zonder minderjarige kinderen			met minderjarige kinderen	zonder minderjarige kinderen
Land van herkomst	<i>x 1 000</i>				<i>1 000 gld</i>			
Nederland								
actief	3 710	943	1 335	1 432	58,4	31,5	64,7	70,1
pensioen	1 428	744	19	665	39,7	30,7	54,2	49,3
overig niet-actief	540	224	121	195	31,1	19,6	33,7	42,9
totaal	5 678	1 911	1 475	2 292	51,1	29,8	62,0	61,7
Overige westerse landen								
actief	384	116	124	144	55,7	30,6	63,5	69,2
pensioen	138	76	2	60	41,9	32,7	51,9	53,2
overig niet-actief	91	40	24	28	29,0	19,0	30,4	42,1
totaal	613	232	150	231	48,6	29,3	58,1	61,8
w.o.:								
België								
actief	28	8	9	12	56,3	28,9	64,3	69,4
pensioen	16	9	0	7	39,7	30,8	x	49,5
overig niet-actief	6	2	1	3	30,0	16,6	36,7	39,1
totaal	50	19	10	22	47,8	28,2	61,6	58,8
Duitsland								
actief	109	27	31	50	58,3	32,7	63,4	69,1
pensioen	62	33	1	28	40,1	29,7	x	52,2
overig niet-actief	30	13	4	12	32,6	20,8	34,9	44,9
totaal	201	74	36	91	48,8	29,2	60,1	60,5
Frankrijk								
actief	7	3	2	2	58,6	38,7	70,8	71,0
pensioen	2	1	0	1	39,7	x	x	x
overig niet-actief	2	2	0	0	16,0	11,9	x	x
totaal	11	5	3	3	46,5	29,1	62,5	63,8
Verenigd Koninkrijk								
actief	19	8	6	5	53,6	35,9	62,9	69,1
pensioen	2	1	0	1	47,3	x	x	x
overig niet-actief	4	1	2	1	26,5	x	28,6	30,1
totaal	24	10	8	7	49,0	34,3	55,2	62,8
Doelgroep Zuid-Eropa ¹⁾								
actief	26	9	8	10	47,9	27,9	58,4	57,9
pensioen	3	1	0	2	39,9	x	x	43,8
overig niet-actief	6	3	2	1	27,3	20,4	27,4	41,6
totaal	36	13	9	13	43,5	26,5	52,6	53,8

Tabel 2.13 Aantal huishoudens naar huishoudenssamenstelling, sociaal-economische categorie en land van herkomst, 1998* (vervolg)

	Huishoudens met inkomen				Gemiddeld inkomen			
	totaal	eenpersoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	eenpersoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			met minderjarige kinderen	zonder minderjarige kinderen			met minderjarige kinderen	zonder minderjarige kinderen
Land van herkomst	<i>x 1 000</i>				<i>1 000 gld</i>			
Overige EU- en rijke OESO-landen ²⁾								
actief	22	7	7	7	56,8	26,2	71,2	73,6
pensioen	4	3	0	1	57,5	59,1	x	54,1
overig niet-actief	5	2	2	2	22,2	15,1	25,1	29,5
totaal	31	12	9	10	50,9	31,1	62,8	64,3
Indonesië/voormalig Nederlands-Indië								
actief	142	44	50	48	56,4	30,3	64,5	72,0
pensioen	42	24	1	17	45,2	35,5	54,5	58,2
overig niet-actief	24	12	8	5	28,6	19,0	30,8	47,9
totaal	208	79	59	70	50,9	30,2	59,9	66,9
Voormalig Joegoslavië								
actief	14	4	6	4	44,4	23,1	54,7	53,2
pensioen	1	0	0	0	x	x	x	x
overig niet-actief	9	3	4	2	26,9	19,4	31,4	30,5
totaal	24	8	9	6	37,6	21,6	45,8	45,5
Voormalige Oostbloklanden ³⁾								
actief	17	5	5	7	53,6	29,5	57,5	70,3
pensioen	6	4	0	2	33,9	29,4	x	44,7
overig niet-actief	4	1	2	1	28,4	x	26,0	46,6
totaal	28	11	7	10	45,4	28,0	48,7	62,9
Niet-westerse landen								
actief	308	111	129	68	42,7	23,7	52,4	55,4
pensioen	29	12	5	12	35,0	22,6	46,6	42,3
overig niet-actief	162	59	79	23	26,9	16,4	32,6	33,9
totaal	498	182	212	104	37,1	21,2	44,9	49,0
w.v.:								
Turkije								
actief	58	11	37	10	46,4	17,2	54,7	46,5
pensioen	4	0	1	2	39,6	x	49,9	35,7
overig niet-actief	31	5	19	7	31,7	17,8	34,1	34,7
totaal	92	16	57	19	41,2	17,6	47,8	41,0
Marokko								
actief	39	12	19	8	41,9	23,4	51,0	48,1
pensioen	2	0	1	1	41,1	x	49,8	33,7
overig niet-actief	29	8	17	4	30,6	16,2	36,7	33,6
totaal	71	20	37	14	37,3	20,5	44,5	42,6

Tabel 2.13 Aantal huishoudens naar huishoudenssamenstelling, sociaal-economische categorie en land van herkomst, 1998* (slot)

	Huishoudens met inkomen				Gemiddeld inkomen			
	totaal	eenpersoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	eenpersoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			met minderjarige kinderen	zonder minderjarige kinderen			met minderjarige kinderen	zonder minderjarige kinderen
Land van herkomst	<i>x 1 000</i>				<i>1 000 gld</i>			
Suriname								
actief	85	31	34	19	45,0	27,1	53,5	59,6
pensioen	9	5	1	4	31,1	22,8	36,7	40,3
overig niet-actief	35	17	15	4	25,5	17,9	32,3	34,1
totaal	129	53	49	26	38,7	23,8	47,0	53,5
Nederlandse Antillen en Aruba								
actief	23	12	6	5	38,4	22,8	55,8	54,9
pensioen	1	1	0	0	34,2	x	x	x
overig niet-actief	11	5	5	1	21,4	13,7	28,5	25,4
totaal	35	17	11	6	32,9	20,5	43,1	49,2
Kaapverdië en Tunesië								
actief	6	3	3	1	39,7	25,4	48,1	58,1
pensioen	1	0	0	0	x	x	x	x
overig niet-actief	3	1	2	0	27,9	x	32,8	x
totaal	9	4	5	1	36,5	24,1	42,9	50,8
Vluchtelingenlanden ⁴⁾								
actief	26	12	10	4	33,7	23,0	43,0	44,9
pensioen	0	0	0	0	x	x	x	x
overig niet-actief	26	12	12	2	24,2	16,2	30,1	35,6
totaal	52	25	22	6	29,0	19,8	35,9	41,1
China en Hongkong								
actief	8	2	5	2	38,2	18,2	38,0	58,3
pensioen	1	1	0	0	26,1	x	x	x
overig niet-actief	3	1	2	1	26,6	x	28,5	32,3
totaal	13	3	6	3	33,9	18,6	35,6	46,9
Overige niet-westerse landen								
actief	64	28	16	19	43,0	23,3	55,9	61,0
pensioen	10	4	1	5	36,0	19,6	x	50,0
overig niet-actief	24	11	9	4	23,6	15,2	29,1	34,5
totaal	97	44	25	28	37,5	20,9	46,4	55,3
Totaal								
actief	4 402	1 170	1 588	1 644	57,0	30,7	63,6	69,4
pensioen	1 595	831	26	737	39,8	30,8	52,6	49,5
overig niet-actief	792	323	223	246	30,0	18,9	33,0	41,9
totaal	6 789	2 324	1 837	2 628	49,8	29,1	59,7	61,2

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Griekenland, Italië, Portugal en Spanje.

²⁾ Denemarken, Finland, Ierland, Luxemburg, Oostenrijk, Zweden, Australië, Canada, IJsland, Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Verenigde Staten van Amerika en Zwitserland.

³⁾ Bulgarije, Hongarije, Polen, Roemenië, voormalige Sovjetunie en voormalig Tsjechoslowakije.

⁴⁾ Afghanistan, Ethiopië, Ghana, Irak, Iran, Somalië, Sri Lanka en Vietnam.

Tabel 2.14 Huishoudens naar hoogte van inkomen en sociaal-economische categorie van het hoofd, 1985, 1990 en 1995-1998*

	Huis- houdens, totaal	w.o. naar hoogte van inkomen ingedeeld ¹⁾			
		totaal	w.v.		
			met laag inkomen	w.o. langdurig met laag ²⁾ inkomen	overig huis- houden
1985	<i>x 1 000</i>				
Actief	3 171	3 083	349	.	2 733
w.o. zelfstandige	404	404	81	.	323
Niet-actief ³⁾	2 290	2 129	781	.	1 349
ontvanger van een bijstands- of werkloosheidsuitkering	486	434	296	.	138
arbeidsongeschikte	310	309	89	.	220
pensioenontvanger	1 360	1 338	375	.	963
Totaal ⁴⁾	5 550	5 229	1 138	.	4 091
1990					
Actief	3 661	3 430	190	.	3 240
w.o. zelfstandige	437	437	53	.	385
Niet-actief ³⁾	2 451	2 272	663	.	1 609
ontvanger van een bijstands- of werkloosheidsuitkering	471	405	289	.	116
arbeidsongeschikte	325	313	76	.	238
pensioenontvanger	1 533	1 511	282	.	1 230
Totaal ⁴⁾	6 128	5 712	857	.	4 856
1995					
Actief	3 881	3 644	195	39	3 449
w.o. zelfstandige	493	490	67	12	422
Niet-actief ³⁾	2 642	2 472	752	381	1 720
ontvanger van een bijstands- of werkloosheidsuitkering	578	510	349	151	162
arbeidsongeschikte	316	298	81	35	217
pensioenontvanger	1 644	1 631	311	195	1 320
Totaal ⁴⁾	6 549	6 134	953	421	5 181
1996					
Actief	3 974	3 722	231	42	3 490
w.o. zelfstandige	482	479	80	12	400
Niet-actief ³⁾	2 618	2 470	733	386	1 737
ontvanger van een bijstands- of werkloosheidsuitkering	562	491	331	150	160
arbeidsongeschikte	306	303	84	35	219
pensioenontvanger	1 661	1 650	308	199	1 342
Totaal ⁴⁾	6 617	6 209	970	429	5 239

Tabel 2.14 Huishoudens naar hoogte van inkomen en sociaal-economische categorie van het hoofd, 1985, 1990 en 1995-1998* (slot)

	Huishoudens, totaal	w.o. naar hoogte van inkomen ingedeeld ¹⁾			
		totaal	w.v.		
			met laag inkomen	w.o. langdurig met laag inkomen ²⁾	overig huishouden
1997	<i>x 1 000</i>				
Actief	4 085	3 845	242	38	3 602
w.o. zelfstandige	497	495	77	10	417
Niet-actief ³⁾	2 598	2 470	705	396	1 765
ontvanger van een bijstands- of werkloosheidsuitkering	531	471	317	153	153
arbeidsongeschikte	304	301	85	37	216
pensioenontvanger	1 678	1 669	290	204	1 378
Totaal ⁴⁾	6 704	6 332	953	435	5 379
1998*					
Actief	4 221	3 970	266	40	3 703
w.o. zelfstandige	481	479	83	13	396
Niet-actief ³⁾	2 542	2 437	644	355	1 793
ontvanger van een bijstands- of werkloosheidsuitkering	472	425	290	140	134
arbeidsongeschikte	309	308	89	41	219
pensioenontvanger	1 673	1 665	248	172	1 417
Totaal ⁴⁾	6 789	6 426	917	396	5 509

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Huishoudens waarvan het hoofd (of partner van het hoofd) het gehele jaar inkomen heeft en geen studie-financiering ontvangt.

²⁾ Huishoudens met ook in de drie voorafgaande jaren een laag inkomen.

³⁾ Inclusief overig niet-actief.

⁴⁾ Inclusief overig niet-actief en onbekend.

Tabel 2.15 Huishoudens naar hoogte van inkomen, huishoudenstype en leeftijd van het hoofd, 1998*

	Huis- houdens, totaal	w.o. naar hoogte van inkomen ingedeeld ¹⁾			
		totaal	w.v.		
			met laag inkomen	w.o. langdurig met laag inkomen ²⁾	overig huis- houden
x 1 000					
Alleenstaande tot 65 jaar	1 580	1 301	317	105	984
w.v.					
man	892	756	163	49	593
vrouw	688	546	154	56	391
Alleenstaande van 65 jaar en ouder	744	742	187	139	555
w.v.					
man	161	161	27	18	134
vrouw	583	581	160	121	421
Eenoudergezin met minderjarige kinderen	269	247	126	54	121
w.v.					
hoofd man	32	30	6	2	24
hoofd vrouw	237	216	120	51	96
(Echt)paar met minderjarige kinderen	1 556	1 533	144	43	1 389
(Echt)paar zonder minderjarige kinderen	2 431	2 411	128	51	2 283
w.v.					
met hoofd jonger dan 65 jaar	1 787	1 767	86	25	1 682
met hoofd van 65 jaar en ouder	644	644	42	26	602
Overige huishoudens	208	193	16	4	177
Totaal	6 789	6 426	917	396	5 509

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Huishoudens waarvan het hoofd (of partner van het hoofd) het gehele jaar inkomen heeft en geen studie-financiering ontvangt.

²⁾ Huishoudens met ook in de drie voorafgaande jaren een laag inkomen.

Tabel 2.16 Personen met een beneden- of bovenmodaal inkomen naar positie in het huishouden, 1998*

	Bevolking in particuliere huishoudens	w.o. naar hoogte van inkomen ingedeeld ¹⁾			
		totaal	w.v. met inkomen		
			beneden modaal	modaal tot 2x modaal	2x modaal en meer
	<i>x 1 000</i>				
Hoofd van huishouden	6 789	6 333	2 531	2 296	1 506
Jonger dan 65 jaar	5 344	4 900	1 646	1 898	1 356
(echt)paar, eenverdiener	926	888	236	479	174
(echt)paar, tweeverdiener ²⁾	2 420	2 388	239	1 032	1 117
eenpersoonshuishouden	1 580	1 264	898	314	51
eenoudergezin	378	330	251	67	12
woningdeler	41	30	23	6	1
65 jaar en ouder	1 445	1 433	885	398	150
(echt)paar	639	635	253	262	120
eenpersoonshuishouden	744	739	581	130	28
overig	62	59	50	7	1
Overig huishoudenslid	8 625	726	648	70	8
Partner van het hoofd	3 984	0	0	0	0
inwonend kind	4 438	604	549	51	5
woningdeler	203	122	99	20	3
Totaal	15 414	7 059	3 179	2 367	1 514

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Niet ingedeeld zijn personen zonder inkomen en personen die niet het gehele jaar een inkomen hadden of studiefinanciering ontvingen. Eveneens zijn personen met een inkomen lager dan twee derde van het sociale minimum buiten beschouwing gebleven, tenzij het een zelfstandige betrof. Omdat het inkomen van tweeverdieners bij elkaar is geteld, is de minstverdienende partner niet naar hoogte van inkomen ingedeeld.

²⁾ Bij tweeverdieners is het inkomen van de partners samengevoegd.

Tabel 2.17 Personen met een beneden- of bovenmodaal inkomen naar sociaal-economische categorie, 1998*

	Bevolking in particuliere huishoudens	w.o naar hoogte van inkomen ingedeeld ¹⁾			
		totaal	w.v. met inkomen		
			beneden- modaal	modaal tot 2x modaal	2x modaal en meer
	<i>x 1 000</i>				
Hoofd van huishouden	6 789	6 333	2 531	2 296	1 506
Actief	4 300	3 992	997	1 684	1 311
zelfstandige	459	457	140	141	176
ambtenaar	435	427	51	201	175
overig werknemer	3 293	3 004	795	1 316	893
overig actief	113	104	11	26	67
Niet-actief	2 485	2 341	1 534	612	195
persoon met bijstands- of werkloosheidsuitkering	455	390	344	36	9
arbeidsongeschikte	300	293	209	74	10
pensioenontvanger	1 662	1 644	975	496	173
overige	69	14	5	6	3
Geen inkomen	4				
Overig huishoudenslid	8 625	726	648	70	8
actief	3 417	616	545	64	7
niet-actief	1 167	110	103	6	1
geen inkomen	4 041				
Totaal	15 414	7 059	3 179	2 367	1 514

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Niet ingedeeld zijn personen zonder inkomen en personen die niet het gehele jaar een inkomen hadden of studiefinanciering ontvingen. Eveneens zijn personen met een inkomen lager dan twee derde van het sociale minimum buiten beschouwing gebleven, tenzij het een zelfstandige betrof. Omdat het inkomen van twee-verdieners bij elkaar is geteld, is de minstverdienende partner niet naar hoogte van inkomen ingedeeld.

Tabel 2.18 Aantal een- en tweeverdieners ¹⁾ en hun besteedbaar inkomen, 1985-1990, 1995-1998*

	Eenverdiener			Tweeverdiener			Overig huis- houden ²⁾	Totaal
	met minder- jarige kinderen	zonder minder- jarige kinderen	totaal	met minder- jarige kinderen	zonder minder- jarige kinderen	totaal		
<i>x 1 000</i>								
1985	1 078	620	1 698	621	754	1 376	1 347	4 420
1990	778	592	1 370	778	992	1 770	1 726	4 866
1995	557	540	1 097	979	1 201	2 179	1 900	5 175
1996	518	515	1 033	1 030	1 257	2 287	1 902	5 222
1997	483	497	980	1 070	1 286	2 356	1 951	5 287
1998*	443	483	926	1 107	1 313	2 420	1 998	5 344
Gemiddelde jaarmutatie	-49	-11	-59	37	43	80	50	71
<i>gemiddeld huishoudensinkomen in lopende prijzen (1 000 gld)</i>								
1985	38,6	40,3	39,2	44,6	45,1	44,9	21,7	35,6
1990	46,4	49,5	47,7	54,5	56,0	55,3	25,5	42,6
1995	52,4	53,4	52,9	62,8	64,6	63,8	28,6	48,6
1996	53,3	54,2	53,7	64,1	65,5	64,8	29,1	49,6
1997	55,0	55,6	55,3	66,2	67,6	66,9	30,0	51,1
1998*	56,5	56,4	56,5	67,4	69,7	68,6	30,8	52,4
<i>gemiddeld huishoudensinkomen in constante prijzen van 1995 (1 000 gld)</i>								
1985	45,5	47,6	46,3	52,6	53,2	53,0	26,1	42,2
1990	52,9	56,5	54,4	62,2	63,9	63,1	29,5	48,8
1995	52,4	53,4	52,9	62,8	64,6	63,8	28,6	48,6
1996	52,3	53,2	52,7	62,9	64,2	63,6	28,4	48,6
1997	52,8	53,4	53,1	63,6	65,0	64,3	28,7	49,1
1998*	53,3	53,2	53,2	63,6	65,7	64,7	28,9	49,3

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Huishoudens met de meestverdienende jonger dan 65 jaar; exclusief personen in inrichtingen en tehuizen.

²⁾ Betreft huishoudens zonder (echt)paren. Deze categorie bestaat voornamelijk uit alleenstaanden en een-oudergezinnen.

Tabel 2.19 Aantal een- en tweeverdieners¹⁾ en hun besteedbaar inkomen naar leeftijd van de meestverdienende, 1998*

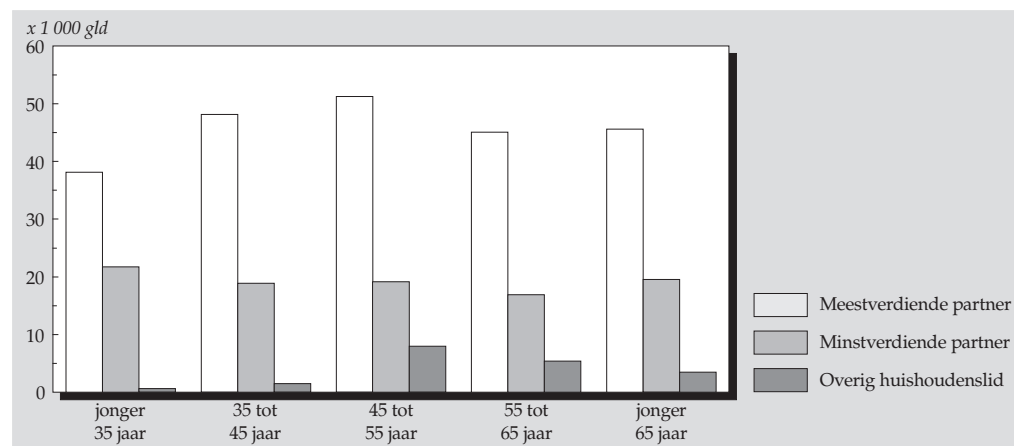
	Een-verdiener	Twee-verdiener	Overig huishouden ²⁾	Totaal
<i>x 1 000</i>				
Jonger dan 18 jaar	–	–	4	4
18–24 jaar	5	46	296	346
25–34 jaar	99	661	639	1 398
35–44 jaar	243	731	433	1 407
45–54 jaar	290	640	359	1 289
55–64 jaar	290	342	268	900
Totaal	926	2 420	1 998	5 344
<i>gemiddeld huishoudensinkomen (1 000 gld)</i>				
18–24 jaar	–	–	3,4	4,6
25–34 jaar	32,5	46,3	14,6	19,0
35–44 jaar	43,2	61,5	29,5	45,6
45–54 jaar	53,6	68,5	35,4	55,8
55–64 jaar	64,6	78,4	38,4	64,1
55–64 jaar	55,6	67,4	34,8	53,9
Totaal	56,5	68,6	30,8	52,4

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Huishoudens met de meestverdienende jonger dan 65 jaar; exclusief personen in inrichtingen en tehuizen.

²⁾ Betreft huishoudens zonder (echt)paren. Deze categorie bestaat voornamelijk uit alleenstaanden en een-oudergezinnen.

2.6 Bijdragen aan het besteedbare huishoudensinkomen van tweeverdieners naar leeftijd van de meestverdiende, 1998*

Bron: Inkomensstatistiek

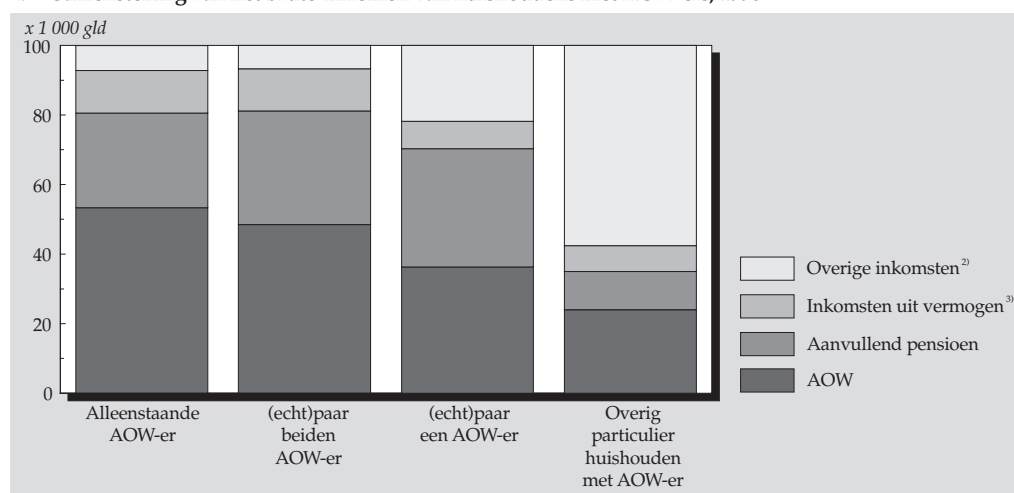
Tabel 2.20 Aantal AOW-ers¹⁾ en hun besteedbaar inkomen naar leeftijd van het hoofd, 1998*

	Alleenstaande AOW-er	(Echt)paar		Overig huishouden met AOW-er(s)	Totaal
		beiden AOW-er	één AOW-er		
<i>x 1 000</i>					
Jonger dan 65 jaar			16	27	42
65-69 jaar	120	73	105	32	331
70-74 jaar	174	147	33	28	382
75-79 jaar	182	116	6	21	325
80 jaar en ouder	235	77	3	20	335
Totaal	711	414	163	127	1 415
<i>gemiddeld huishoudensinkomen (1 000 gld)</i>					
Jonger dan 65 jaar			58,3	80,4	72,3
65-69 jaar	31,4	49,5	50,4	70,6	45,2
70-74 jaar	31,4	47,9	50,3	68,5	42,1
75-79 jaar	30,4	46,1	49,0	66,1	38,6
80 jaar en ouder	29,9	43,6	62,6	61,8	35,2
Totaal	30,6	46,9	51,3	70,1	41,3

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief personen in inrichtingen en tehuizen.

2.7 Samenstelling van het bruto-inkomen van huishoudens met AOW-ers, 1998*¹⁾

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief AOW-ers in inrichtingen en tehuizen.

²⁾ Bevat loon, winst en uitkeringen w.o. huursubsidie.

³⁾ Inclusief inkomsten uit eigen woning.

Tabel 2.21 Besteedbaar inkomen van AOW-ers¹⁾ naar pensioenpositie, 1990, 1995–1998*

	Alleen- staande AOW-er	(Echt)paar		Overig huishouden met AOW-er(s)	Totaal
		beiden AOW-er	één AOW-er		
<i>x 1 000</i>					
Zonder aanvullend pensioen					
1990	170	58	25	48	301
1995	168	50	18	34	270
1996	163	50	18	34	265
1997	166	48	18	33	265
1998*	172	52	19	33	277
Met aanvullend pensioen					
1990	417	286	121	115	938
1995	506	341	129	102	1 077
1996	522	344	141	100	1 106
1997	535	357	144	94	1 130
1998*	538	362	144	94	1 138
Totaal					
1990	587	344	146	162	1 239
1995	673	391	146	137	1 347
1996	684	394	159	134	1 371
1997	702	405	162	126	1 395
1998*	711	414	163	127	1 415
<i>besteedbaar inkomen in constante prijzen van 1995 (1000 gld)</i>					
Zonder aanvullend pensioen					
1990	23,2	39,5	49,4	67,6	35,6
1995	23,1	38,8	40,7	68,1	32,9
1996	22,6	37,8	38,1	64,9	32,0
1997	23,0	37,0	39,0	64,3	31,7
1998*	24,0	37,8	39,9	66,5	32,8
Met aanvullend pensioen					
1990	28,8	40,1	45,9	63,7	38,7
1995	28,7	42,2	47,4	64,1	38,6
1996	28,7	42,9	47,7	65,1	38,9
1997	29,1	43,4	48,4	65,5	39,1
1998*	30,1	45,1	49,5	66,0	40,3
Totaal					
1990	27,2	40,0	46,5	64,9	38,0
1995	27,3	41,8	46,6	65,1	37,4
1996	27,3	42,3	46,6	65,1	37,5
1997	27,7	42,7	47,4	65,2	37,7
1998*	28,6	44,2	48,3	66,1	38,8

Bron: Inkomensstatistiek

¹⁾ Exclusief AOW-ers in inrichtingen en tehuizen.

Tabel 2.22 Besteedbaar inkomen naar samenstelling van het huishouden en gemeente, 1997

	Aantal particuliere huishoudens				Gemiddeld huishoudensinkomen			
	totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen
	<i>x 1 000</i>	%			<i>1 000 gld</i>			
Nederland	6 429,1	30,9	40,9	28,3	50,5	29,8	60,5	58,5
Groningen	237,2	34,2	40,4	25,3	44,4	26,8	53,6	53,4
Appingedam	5,4	31,6	44,0	24,5	44,5	26,8	52,4	53,2
Bedum	4,0	25,0	41,7	33,3	49,4	26,6	56,1	58,2
Bellingwedde	3,9	25,1	48,0	27,0	46,2	24,3	53,2	54,1
Ten Boer	2,6	22,2	42,0	35,8	50,5	28,8	55,3	58,3
Delfzijl	12,4	27,6	44,0	28,3	45,8	27,5	53,9	50,9
Eemsmond	6,6	28,4	42,3	29,2	43,5	25,9	50,5	50,6
Groningen	80,0	49,3	32,2	18,5	39,2	25,9	52,5	51,6
Grootegast	4,3	21,3	44,7	34,0	47,7	26,5	54,6	52,1
Haren	7,9	30,1	44,9	25,0	58,8	37,0	68,1	68,3
Hoogezand-Sappemeer	13,9	29,3	43,6	27,1	44,6	26,2	52,8	51,3
Leek	7,0	23,6	45,2	31,2	50,0	28,1	56,3	57,5
Loppersum	4,2	24,6	42,9	32,4	47,5	27,1	55,1	53,1
De Marne	4,4	30,1	41,4	28,5	47,8	31,9	54,7	54,6
Marum	3,7	21,2	45,4	33,4	49,3	26,6	53,5	58,1
Menterwolde	5,0	23,7	45,6	30,6	46,2	25,6	52,5	52,6
Pekela	5,4	25,1	46,5	28,4	43,9	25,7	49,7	50,5
Reiderland	3,0	29,3	46,8	23,9	43,5	26,2	50,9	50,3
Scheemda	5,7	22,7	47,3	29,9	46,9	27,3	52,6	52,8
Slochteren	5,7	22,1	45,8	32,0	50,1	29,2	54,9	57,6
Stadskanaal	13,6	27,6	45,4	27,0	44,5	26,3	51,1	52,1
Veendam	11,7	25,7	46,0	28,4	45,8	26,8	53,2	51,1
Vlagtwedde	6,6	24,9	49,0	26,1	45,8	26,0	52,5	52,2
Winschoten	8,4	34,7	42,3	23,0	42,0	26,0	50,4	50,7
Winsum	5,3	24,1	42,0	33,8	49,2	29,8	55,5	55,3
Zuidhorn	6,6	22,8	42,6	34,6	52,1	30,5	58,3	58,7
Friesland	248,6	29,3	41,4	29,2	46,0	27,4	54,0	53,2
Achtkarspelen	10,6	23,1	43,6	33,3	46,7	25,6	53,6	52,5
Ameland	1,4	31,9	38,0	30,0	46,7	27,5	56,3	55,2
het Bildt	4,0	29,2	40,3	30,5	44,1	26,0	51,6	51,4
Boarnsterhim	7,3	26,2	44,1	29,7	48,4	29,2	55,0	55,4
Bolsward	3,9	32,8	41,5	25,7	44,2	28,1	51,9	52,3
Dantumadeel	7,2	23,2	41,9	34,8	45,8	26,8	51,9	51,3
Dongeradeel	9,3	27,0	41,7	31,3	44,5	26,0	51,4	51,2
Ferwerderadeel	3,3	26,0	41,9	32,0	46,1	27,2	52,6	53,0
Franekeradeel	8,2	32,0	38,7	29,3	43,9	26,1	51,4	53,5
Gaasterlân-Sleat	3,7	24,3	45,0	30,6	46,9	28,8	53,9	51,1
Harlingen	6,4	32,0	39,9	28,1	43,3	26,0	51,6	51,3
Heerenveen	16,9	31,3	43,1	25,6	46,7	28,4	55,7	54,0
Kollumerland c.a.	4,8	25,4	41,1	33,5	44,9	25,3	52,0	51,1
Leeuwarden	39,7	41,2	35,6	23,2	42,2	26,7	53,5	52,2
Leeuwarderadeel	3,8	20,2	42,9	36,9	51,9	30,5	57,7	56,9
Lemsterland	4,8	24,7	44,2	31,1	47,0	28,9	53,3	52,7
Littenseradiel	3,9	23,3	41,9	34,7	48,4	28,6	54,0	54,9
Menaldumadeel	5,3	22,8	44,7	32,5	49,7	26,3	55,8	57,6
Nijefurd	4,3	28,7	42,9	28,4	44,2	26,7	51,0	51,5
Ooststellingwerf	10,1	25,6	44,3	30,1	45,9	26,9	52,5	52,4

Tabel 2.22 Besteedbaar inkomen naar samenstelling van het huishouden en gemeente, 1997 (vervolg)

	Aantal particuliere huishoudens				Gemiddeld huishoudensinkomen			
	totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			zonder minderjarige kinderen	met minderjarige kinderen			zonder minderjarige kinderen	met minderjarige kinderen
	<i>x 1 000</i>	%			<i>1 000 gld</i>			
Opsterland	11,0	24,8	43,6	31,5	48,7	29,1	54,8	55,6
Schiermonnikoog	0,5	40,5	38,7	20,6	49,3	31,6	61,6	61,6
Skarsterlân	10,0	22,8	45,6	31,6	50,4	29,4	57,9	54,8
Smallingerland	20,9	29,5	41,6	28,9	46,1	28,0	54,1	53,1
Sneek	13,0	33,1	39,1	27,7	44,2	27,0	53,8	51,3
Terschelling	1,9	34,4	41,9	23,6	49,5	29,2	60,9	59,2
Tytsjerksteradiel	11,6	22,1	45,0	32,9	50,6	29,0	56,9	56,5
Vlieland	0,5	33,9	39,0	26,9	53,5	38,2	61,8	61,0
Weststellingwerf	10,2	27,1	44,9	28,0	44,9	26,0	52,6	50,7
Wûnseradiel	4,4	25,4	41,1	33,6	45,1	27,4	51,1	51,1
Wymbritseradiel	5,8	23,8	41,6	34,6	50,2	29,4	56,7	56,8
Drenthe	186,3	25,8	45,1	29,1	49,3	29,0	56,5	56,2
Aa en Hunze	9,7	22,0	49,8	28,1	52,4	30,4	58,4	59,1
Assen	23,4	32,1	38,8	29,1	47,3	29,2	56,4	55,0
Borger-Odoorn	10,3	22,0	48,5	29,5	48,8	27,5	54,4	55,5
Coevorden	13,7	23,5	47,4	29,2	49,0	28,7	55,6	54,7
Emmen	42,8	25,7	45,3	28,9	47,1	27,3	54,2	53,7
Hoogeveen	20,6	26,1	43,3	30,6	48,5	28,8	55,9	55,0
Meppel	12,2	31,3	41,3	27,4	47,9	28,3	57,1	56,4
Middenveld	12,5	23,3	46,9	29,8	50,8	28,8	57,6	57,2
Noordenveld	12,3	24,0	47,2	28,8	53,0	30,5	58,8	62,2
Westerveld	7,5	24,3	50,1	25,6	49,8	30,1	57,3	53,7
De Wolden	8,8	21,2	47,2	31,5	51,8	30,3	58,2	56,9
Zuidlaren	12,5	25,2	46,1	28,8	54,4	33,2	61,1	62,2
Overijssel	410,0	26,9	42,8	30,4	49,6	28,5	57,8	56,9
Almelo	26,9	29,4	41,4	29,2	45,3	27,1	53,8	51,5
Ambt Delden	1,7	15,5	47,5	37,0	63,6	29,4	68,7	71,3
Avereest	5,6	22,5	44,9	32,6	49,2	28,0	55,2	55,7
Bathmen	2,0	18,4	50,7	30,9	59,9	34,3	67,9	62,0
Borne	8,1	21,1	45,8	33,0	54,8	30,3	61,2	61,6
Brederwiede	4,7	23,6	45,8	30,6	49,8	27,6	57,0	56,2
Dalfsen	6,1	18,3	46,7	35,0	55,7	30,4	62,4	59,8
Denekamp	4,2	19,3	48,4	32,2	55,4	28,9	63,1	59,8
Deventer	30,3	33,9	39,2	26,9	45,2	29,2	54,4	51,9
Diepenheim	1,0	18,4	51,2	30,3	56,3	32,5	63,1	59,5
Diepenveen	4,0	21,8	49,3	28,8	58,7	31,3	65,6	67,6
Enschede	62,3	34,5	39,5	26,0	43,4	26,5	53,0	51,4
Genemuiden	2,8	17,2	38,8	44,0	54,8	26,0	58,1	63,3
Goor	4,9	24,8	46,3	29,0	51,2	29,1	59,1	57,6
Gramsbergen	2,2	19,0	47,8	33,1	53,2	29,3	58,8	58,8
Haaksbergen	8,6	19,3	49,8	30,9	54,8	28,6	61,4	60,6
Den Ham	5,0	17,8	46,6	35,6	52,8	26,5	60,1	56,5
Hardenberg	12,1	20,7	43,5	35,9	52,2	27,8	58,7	58,3
Hasselt	2,6	19,3	40,6	40,0	53,3	29,6	59,8	58,3
Heino	2,9	21,4	44,9	33,6	55,0	29,3	62,1	62,0

Tabel 2.22 Besteedbaar inkomen naar samenstelling van het huishouden en gemeente, 1997 (vervolg)

	Aantal particuliere huishoudens				Gemiddeld huishoudensinkomen			
	totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			zonder minderjarige kinderen	met minderjarige kinderen			zonder minderjarige kinderen	met minderjarige kinderen
	<i>x 1 000</i>	%			<i>1 000 gld</i>			
Hellendoorn	12,9	20,1	48,1	31,8	52,9	28,2	59,0	59,3
Hengelo	33,1	31,7	41,5	26,9	47,9	29,3	56,1	57,2
Holtén	3,3	21,0	50,6	28,4	57,8	36,9	63,2	63,7
IJsselham	2,2	24,8	46,9	28,3	48,5	28,2	55,4	54,9
IJsselmuiden	4,6	16,7	39,5	43,8	53,5	29,6	57,6	59,0
Kampen	12,7	30,7	40,2	29,1	46,2	27,4	55,0	53,9
Lossen	8,1	19,3	47,5	33,2	52,5	28,9	57,6	58,8
Markelo	2,5	18,8	48,5	32,6	62,8	30,6	68,8	72,7
Nieuwleusen	3,0	20,0	46,1	33,8	52,0	28,3	58,9	56,7
Oldenzaal	12,0	25,7	46,0	28,3	51,1	28,9	58,9	58,5
Olst	3,5	22,0	48,0	30,0	51,9	29,5	59,0	57,0
Ommen	5,8	22,8	42,8	34,4	53,9	30,8	61,0	60,4
Ootmarsum	1,6	18,5	52,4	29,1	58,7	29,4	66,0	64,4
Raalte	10,1	21,3	44,0	34,7	53,3	29,4	61,4	57,6
Rijssen	8,5	18,1	41,8	40,0	53,8	29,9	58,3	59,8
Stad Delden	2,9	24,7	48,5	26,7	56,8	33,6	63,7	65,9
Staphorst	4,6	17,6	39,6	42,8	56,6	29,9	60,9	63,7
Steenwijk	9,4	29,9	41,9	28,2	44,8	26,3	53,2	52,0
Tubbergen	6,3	15,3	45,4	39,3	58,4	28,1	66,5	60,8
Vriezenveen	6,8	17,1	45,7	37,2	51,2	25,5	57,1	55,7
Weerselo	3,1	17,3	45,2	37,6	55,4	28,7	64,0	57,5
Wierden	7,8	16,9	47,4	35,6	56,9	29,6	63,4	61,2
Wijhe	2,7	19,9	47,1	32,9	54,3	28,2	61,1	60,4
Zwartsluis	1,7	23,6	46,6	29,8	50,6	29,2	58,4	55,6
Zwolle	42,8	34,1	38,9	27,1	48,6	29,8	58,5	58,1
Flevoland	111,1	23,9	37,7	38,3	50,6	29,6	58,4	55,9
Almere	49,1	24,2	35,4	40,4	51,9	30,8	60,3	57,0
Dronten	12,0	19,4	42,8	37,8	51,4	29,9	57,8	55,3
Lelystad	24,9	28,4	39,3	32,3	47,2	27,8	57,0	52,4
Noordoostpolder	15,7	24,0	41,2	34,8	47,5	27,9	54,5	52,7
Urk	4,0	15,9	26,5	57,6	56,8	29,1	59,2	63,3
Zeewolde	5,3	15,9	39,3	44,8	57,2	35,2	62,2	60,5
Gelderland	743,6	27,4	43,0	29,6	51,8	29,5	60,7	59,5
Aalten	6,9	24,1	44,8	31,1	51,2	29,0	58,6	57,9
Ammerzoden	1,6	19,5	45,7	34,7	57,5	27,5	65,6	64,0
Angerlo	1,7	16,2	51,9	31,9	57,1	31,3	61,6	63,0
Apeldoorn	62,1	30,1	42,4	27,6	51,4	30,4	61,0	59,5
Arnhem	62,4	40,9	35,9	23,2	44,1	28,5	56,7	51,9
Barneveld	15,6	20,2	41,2	38,7	57,9	30,8	65,0	64,4
Bemmel	6,2	19,7	47,8	32,5	54,0	27,4	59,3	62,3
Bergh	7,0	20,1	49,5	30,4	53,7	29,0	60,0	59,9
Beuningen	9,1	20,9	41,8	37,4	54,5	29,0	62,1	60,4
Borculo	3,8	20,6	49,4	30,0	52,5	27,0	60,7	56,5
Brakel	2,5	19,1	43,5	37,3	54,2	26,9	60,8	60,6
Brummen	8,2	21,7	48,3	30,0	55,1	30,0	63,3	60,0
Buren	3,8	20,1	46,5	33,4	57,8	30,4	64,6	64,8
Culemborg	9,5	25,8	40,3	33,9	53,8	29,4	62,8	61,7
Didam	6,0	17,9	48,4	33,6	55,5	28,8	62,0	60,3

Tabel 2.22 Besteedbaar inkomen naar samenstelling van het huishouden en gemeente, 1997 (vervolg)

	Aantal particuliere huishoudens				Gemiddeld huishoudensinkomen			
	totaal	een- persoons- huis- houden	meerpersoons- huishouden		totaal	een- persoons- huis- houden	meerpersoons- huishouden	
			zonder minder- jarige kinderen	met minder- jarige kinderen			zonder minder- jarige kinderen	met minder- jarige kinderen
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>			<i>1 000 gld</i>			
Dinxperlo	3,2	20,6	46,0	33,4	53,4	26,5	61,8	58,4
Dodewaard	1,5	17,7	47,7	34,5	54,6	28,8	59,5	61,1
Doesburg	4,4	25,1	44,1	30,8	48,5	27,4	56,5	54,3
Doetinchem	18,5	27,3	44,0	28,7	50,3	30,1	57,9	57,8
Druten	6,1	23,7	43,7	32,6	52,5	29,3	59,9	59,6
Duiven	9,1	18,2	43,5	38,3	55,0	31,6	60,5	59,9
Echteld	2,4	17,9	49,9	32,2	56,1	30,2	61,8	61,6
Ede	37,8	26,2	41,2	32,5	54,4	31,7	62,7	62,1
Eibergen	5,9	20,3	47,3	32,4	54,6	28,9	60,9	61,6
Elburg	7,6	19,7	44,2	36,1	54,2	30,6	61,2	58,6
Elst	6,4	20,5	47,2	32,3	54,7	29,9	62,5	58,9
Epe	12,8	23,3	47,9	28,8	54,0	31,8	61,7	59,3
Ermelo	9,6	25,9	42,7	31,4	55,6	31,7	64,1	63,7
Geldermalsen	8,9	21,7	45,8	32,4	56,5	31,4	62,8	64,6
Gendringen	7,7	19,9	46,4	33,8	51,9	27,5	58,7	56,9
Gendt	2,7	18,0	49,3	32,7	51,5	28,0	57,2	55,9
Gorssel	5,4	23,9	52,6	23,4	59,3	33,6	66,4	69,6
Groenlo	3,5	25,4	47,4	27,2	52,4	28,1	60,5	61,1
Groesbeek	7,2	21,8	49,1	29,1	53,1	30,2	59,8	59,0
Harderwijk	14,9	27,9	39,2	32,9	51,4	30,6	60,4	58,3
Hattem	4,5	22,7	47,8	29,5	54,8	31,0	62,6	60,7
Hedel	1,6	19,6	46,3	34,0	56,1	27,2	62,8	63,7
Heerde	6,6	20,7	48,0	31,2	58,1	31,2	61,5	70,9
Heerewaarden	0,6	22,4	48,5	29,1	47,7	25,1	53,2	56,0
Hengelo	3,1	19,7	50,7	29,6	54,8	26,9	61,9	61,2
Heteren	3,2	18,0	47,1	34,8	54,8	27,8	61,2	60,2
Heumen	5,8	21,5	44,1	34,3	57,3	30,6	65,3	63,7
Hoevelaken	3,1	19,9	45,0	35,1	63,4	34,0	72,1	69,0
Huissen	6,0	22,2	44,7	33,1	55,3	30,9	62,9	61,3
Hummelo en Keppel	1,8	23,6	50,9	25,5	56,5	30,0	65,6	63,0
Kerkwijk	2,2	15,3	46,4	38,2	59,8	29,0	64,1	67,0
Kesteren	3,3	16,8	39,4	43,7	55,9	27,2	62,2	61,4
Lichtenvoorde	6,6	18,8	47,5	33,7	55,8	28,8	61,7	62,4
Lienden	2,9	18,4	45,7	35,8	56,0	27,0	62,9	62,4
Lingewaal	3,9	18,9	46,9	34,1	55,3	24,4	64,9	59,2
Lochem	7,3	25,4	46,7	27,9	56,6	36,7	63,2	63,5
Maasdriel	3,3	17,2	46,9	35,8	55,8	29,2	61,3	61,5
Maurik	2,5	20,1	46,9	33,0	53,8	29,8	61,2	58,1
Millingen aan de Rijn	2,3	21,9	45,8	32,3	50,0	28,4	57,0	55,0
Neede	4,2	21,3	49,9	28,7	51,8	26,9	58,6	58,4
Neerijnen	4,0	20,3	47,1	32,6	56,9	28,9	63,9	64,3
Nijkerk	9,8	21,7	44,0	34,3	55,4	29,1	63,1	62,2
Nijmegen	68,1	41,7	35,8	22,4	44,0	27,4	56,6	54,7
Nunspeet	9,1	22,4	43,2	34,4	54,9	32,9	61,7	60,6
Oldebroek	7,2	16,4	44,3	39,3	56,3	29,7	61,3	61,9
Putten	7,9	21,7	44,4	33,9	57,5	31,1	64,4	65,3
Renkum	13,6	32,4	44,5	23,1	55,0	35,3	64,2	64,7
Rheden	19,1	31,3	45,7	23,0	51,3	31,3	60,6	59,9
Rijnwaarden	4,1	18,8	49,6	31,6	51,9	26,9	59,8	54,4
Rossum	1,2	22,6	46,5	30,8	53,5	28,9	63,3	57,1

Tabel 2.22 Besteedbaar inkomen naar samenstelling van het huishouden en gemeente, 1997 (vervolg)

	Aantal particuliere huishoudens				Gemiddeld huishoudensinkomen			
	totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen
	<i>x 1 000</i>	%			<i>1 000 gld</i>			
Rozendaal	0,5	20,1	57,3	22,3	73,1	45,0	80,0	82,2
Ruurlo	3,0	19,6	52,3	28,1	54,4	29,7	61,4	58,6
Scherpenzeel	3,2	19,6	47,7	32,7	58,9	33,2	66,2	63,7
Steenderen	1,8	21,3	47,1	31,5	55,9	29,7	63,3	62,7
Tiel	14,6	26,9	41,2	31,9	50,3	28,9	59,5	56,3
Ubbergen	3,8	28,9	45,0	26,0	52,1	31,8	60,6	60,0
Valburg	4,9	21,6	46,4	31,9	53,7	29,1	61,4	59,3
Voorst	8,4	20,7	47,2	32,1	54,6	28,9	61,4	61,2
Vorden	3,2	22,8	50,5	26,7	53,7	28,9	60,4	62,1
Wageningen	13,8	40,6	37,4	22,0	46,7	25,3	62,2	59,9
Warnsveld	3,3	20,5	42,7	36,8	55,1	35,4	60,9	59,4
Wehl	2,2	15,6	50,6	33,7	58,0	27,8	63,1	64,3
West Maas en Waal	6,7	19,7	47,6	32,7	54,7	28,9	59,9	62,5
Westervoort	6,0	21,6	37,7	40,6	51,4	30,3	58,2	56,3
Wijchen	14,2	22,2	43,8	34,0	54,1	30,2	61,9	59,7
Winterswijk	11,4	26,6	44,8	28,6	49,0	27,5	56,2	57,7
Wisch	7,5	22,5	48,2	29,3	51,5	26,6	58,8	58,5
Zaltbommel	4,3	24,3	43,9	31,7	54,0	31,0	63,3	58,8
Zelhem	4,3	18,5	52,5	29,0	53,5	29,0	58,9	59,4
Zevenaar	10,7	24,9	46,5	28,6	52,4	31,0	60,9	57,1
Zutphen	14,9	35,8	38,5	25,7	44,9	28,5	54,6	53,3
Utrecht	443,6	31,9	39,5	28,6	54,0	31,8	65,2	63,2
Abcoude	3,3	26,4	42,5	31,1	66,2	36,4	77,7	75,7
Amerongen	2,8	24,5	46,2	29,3	56,6	33,8	65,1	62,3
Amersfoort	50,2	32,9	37,6	29,5	52,1	31,7	63,2	60,7
Baarn	10,2	33,1	41,4	25,5	54,6	33,3	66,0	63,7
De Bilt	14,2	35,0	40,4	24,6	60,2	38,0	71,5	73,2
Breukelen	5,6	28,0	43,3	28,7	57,4	32,8	67,4	66,3
Bunnik	5,4	22,2	47,8	30,0	63,6	38,8	70,9	70,1
Bunschoten	6,4	17,8	40,4	41,8	57,1	30,5	62,3	63,3
Doorn	4,2	35,4	42,6	21,9	58,9	37,5	71,6	69,2
Driebergen-Rijsenburg	7,5	32,0	41,3	26,6	57,7	32,9	70,5	67,6
Eemnes	3,1	23,5	41,2	35,3	57,9	30,1	68,7	64,0
Harmelen	2,9	22,4	42,9	34,6	61,0	33,9	71,6	65,4
Houten	11,3	21,9	35,2	42,9	59,8	32,8	66,9	67,7
IJsselstein	9,7	24,1	41,1	34,8	57,2	32,3	66,7	63,1
Leersum	2,8	24,6	46,7	28,6	59,0	30,1	70,1	66,0
Leusden	10,5	23,4	42,9	33,8	60,8	35,2	69,9	66,9
Loenen	3,5	25,7	44,7	29,6	60,8	31,2	72,4	69,0
Loosdrecht	3,7	29,4	44,7	25,9	59,5	36,9	68,5	69,8
Lopik	4,6	16,8	47,2	35,9	60,7	31,8	68,7	63,7
Maarn	2,4	24,9	51,3	23,7	66,4	36,5	76,7	75,9
Maarssen	15,6	22,8	40,9	36,3	58,5	33,0	67,9	64,0
Maartensdijk	3,6	22,4	46,1	31,5	59,4	34,3	66,8	66,6
Montfoort	4,7	19,0	45,0	36,0	62,4	35,0	70,9	66,3
Nieuwegein	24,9	28,4	41,1	30,5	54,9	31,8	65,1	62,7
Oudewater	3,6	24,0	43,7	32,2	58,5	29,5	67,8	67,7

Tabel 2.22 Besteedbaar inkomen naar samenstelling van het huishouden en gemeente, 1997 (vervolg)

	Aantal particuliere huishoudens				Gemiddeld huishoudensinkomen			
	totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen
	<i>x 1 000</i>	%			<i>1 000 gld</i>			
Renswoude	1,3	16,9	44,5	38,6	57,6	30,3	63,2	63,2
Rhenen	6,6	25,3	46,3	28,4	54,4	31,4	62,0	62,3
De Ronde Venen	12,9	22,5	43,2	34,3	60,6	34,5	69,2	66,8
Soest	18,2	30,6	42,1	27,4	56,2	33,0	66,6	66,3
Utrecht	106,4	45,6	33,7	20,7	45,3	29,7	60,0	55,8
Veenendaal	21,8	24,0	40,9	35,1	52,4	28,7	59,9	59,9
Vleuten-De Meern	7,7	22,4	47,5	30,1	60,2	33,7	69,3	65,7
Wijk bij Duurstede	8,5	22,2	40,3	37,4	56,8	32,0	65,0	62,7
Woerden	14,4	25,3	43,0	31,8	58,2	33,8	66,7	66,2
Woudenberg	3,9	21,4	44,1	34,5	58,0	31,7	66,9	62,9
Zeist	25,1	36,8	39,0	24,3	53,6	31,9	66,1	66,5
Noord-Holland	1 099,8	37,6	36,8	25,6	49,7	30,9	62,6	58,8
Aalsmeer	9,1	26,1	46,7	27,2	59,2	34,0	69,0	66,7
Akersloot	1,8	19,4	47,9	32,6	58,6	32,6	67,3	61,5
Alkmaar	40,1	35,6	36,6	27,8	47,6	29,0	59,3	56,2
Amstelveen	35,6	39,6	37,4	23,0	56,3	35,7	69,0	71,1
Amsterdam	368,3	52,0	27,9	20,1	41,6	30,1	57,7	49,0
Andijk	2,4	23,1	43,9	32,9	51,2	27,4	57,6	59,4
Anna Paulowna	5,1	22,5	42,8	34,7	50,8	29,1	58,9	54,9
Beemster	3,2	23,9	45,8	30,3	56,8	32,1	65,5	63,4
Bennebroek	2,0	27,3	47,5	25,1	63,4	39,5	73,1	71,1
Bergen	5,8	33,3	43,0	23,7	59,4	32,1	75,8	68,3
Beverwijk	15,7	33,6	41,0	25,4	49,1	31,1	59,9	55,7
Blaricum	3,8	24,3	46,5	29,1	72,8	39,7	83,1	84,1
Bloemendaal	6,7	31,5	42,5	25,9	72,9	42,7	86,3	87,6
Bussum	14,0	38,7	37,7	23,6	55,7	33,5	66,8	74,4
Castricum	9,1	27,9	44,5	27,6	60,2	34,9	71,5	67,7
Diemen	10,5	36,6	35,7	27,7	53,2	32,5	67,2	62,6
Drechterland	3,4	19,6	44,6	35,8	56,8	31,9	62,5	63,3
Edam-Volendam	9,8	22,4	42,7	34,9	59,1	30,4	70,2	64,1
Egmond	4,5	28,1	43,8	28,1	55,1	32,0	64,2	63,9
Enkhuizen	6,9	31,8	39,6	28,6	47,0	28,3	55,6	55,8
Graft-De Rijp	2,4	23,0	45,5	31,4	57,7	32,3	66,8	63,2
's-Graveland	3,8	26,9	45,5	27,6	58,2	34,2	68,1	65,3
Haarlem	67,9	40,1	37,0	22,9	48,2	30,9	60,2	59,1
Haarlemmerliede c.a.	2,1	25,7	41,8	32,5	58,2	33,3	68,9	64,3
Haarlemmermeer	42,5	24,8	42,5	32,7	59,5	32,3	69,9	66,5
Harenkarspel	5,4	21,8	42,8	35,3	54,5	29,0	62,7	60,2
Heemskerk	13,9	26,3	43,7	30,0	54,3	31,3	64,5	59,6
Heemstede	10,9	34,6	40,2	25,2	63,3	38,9	73,7	80,2
Heerhugowaard	15,4	22,3	43,6	34,1	54,3	30,2	64,1	57,5
Heiloo	8,7	26,5	47,5	26,0	59,1	34,7	68,2	67,4
Den Helder	25,4	32,1	39,6	28,3	46,6	29,6	55,7	53,4
Hilversum	37,0	37,2	40,0	22,8	51,9	31,9	63,0	64,9
Hoorn	26,1	30,3	38,5	31,2	49,6	28,8	60,1	56,9
Huizen	16,1	27,0	38,9	34,1	57,3	33,7	67,8	63,9
Landsmeer	4,1	22,2	46,4	31,4	60,4	33,5	68,1	68,0

Tabel 2.22 Besteedbaar inkomen naar samenstelling van het huishouden en gemeente, 1997 (vervolg)

	Aantal particuliere huishoudens				Gemiddeld huishoudensinkomen			
	totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>			<i>1 000 gld</i>			
Langedijk	8,5	21,9	42,2	36,0	56,5	30,3	63,6	64,2
Laren	4,7	30,2	46,5	23,3	68,5	40,1	80,7	81,1
Limmen	2,4	21,1	44,3	34,6	59,9	32,1	69,4	64,7
Medemblik	3,0	27,5	42,6	29,8	49,4	28,9	59,0	54,7
Muiden	2,8	24,3	45,9	29,8	61,6	33,7	70,7	70,2
Naarden	7,1	30,3	42,3	27,3	63,1	35,7	74,8	75,4
Nederhorst den Berg	2,0	19,6	49,0	31,4	61,8	35,1	67,7	69,2
Niedorp	4,2	19,5	48,4	32,1	54,3	29,2	62,0	58,1
Noorder-Koggenland	3,9	21,4	45,5	33,1	55,6	29,0	64,8	60,2
Obdam	2,2	17,3	45,9	36,7	59,1	30,8	65,4	64,6
Oostzaan	3,4	22,6	48,2	29,2	58,7	31,9	66,5	66,9
Opmeer	3,8	20,1	46,6	33,4	55,0	30,0	63,3	58,4
Ouder-Amstel	5,1	31,9	41,1	27,0	59,5	35,6	69,6	72,4
Purmerend	27,8	29,0	38,9	32,1	50,8	29,8	61,2	57,1
Schagen	6,9	26,0	45,0	29,0	52,6	29,2	61,4	60,0
Schermer	1,9	19,9	48,0	32,1	57,5	31,2	63,9	64,1
Schoorl	2,6	26,4	48,8	24,8	56,5	30,9	67,3	62,6
Stede Broec	7,6	19,5	46,1	34,4	52,9	28,6	59,6	57,8
Texel	5,4	29,4	41,6	29,0	48,0	28,8	55,9	56,2
Uitgeest	4,2	22,5	44,6	32,8	58,2	32,8	67,0	63,8
Uithoorn	10,6	26,6	45,3	28,1	59,0	33,7	68,7	67,4
Velsen	27,9	30,4	41,3	28,3	52,7	31,4	62,8	60,8
Venhuizen	2,7	21,5	45,5	33,0	56,0	30,8	64,9	60,3
Waterland	6,9	22,9	45,6	31,5	59,6	32,9	67,8	67,2
Weesp	8,0	35,5	39,8	24,6	51,2	31,2	63,3	60,4
Wervershoof	3,0	21,3	44,0	34,7	53,4	29,5	59,5	60,4
Wester-Koggenland	4,7	19,7	46,4	33,8	56,5	30,8	63,0	62,6
Wieringen	3,5	26,8	44,8	28,4	48,8	28,6	55,2	57,6
Wieringermeer	4,6	22,4	45,7	31,9	48,8	27,6	53,1	57,7
Wognum	2,6	19,4	44,7	35,9	56,0	26,7	63,5	62,4
Wormerland	5,9	23,9	47,7	28,4	55,4	31,4	62,8	63,2
Zaanstad	56,4	29,2	42,4	28,5	51,4	30,3	61,3	58,3
Zandvoort	7,3	39,4	39,9	20,6	50,1	31,3	63,1	61,0
Zeevang	2,4	19,0	48,3	32,7	59,3	29,8	66,2	66,3
Zijpe	4,3	22,8	46,2	31,0	53,7	28,7	60,7	61,8
Zuid-Holland	1 420,3	33,8	38,6	27,6	50,5	30,2	62,1	59,1
Ter Aar	3,1	16,1	46,0	37,8	59,9	30,7	66,7	64,0
Alblasserdam	6,9	24,4	45,4	30,2	50,1	26,9	57,1	58,3
Albrandswaard	5,8	22,0	46,7	31,3	63,4	36,2	71,8	69,9
Alkemade	5,3	21,9	44,4	33,7	57,8	31,3	65,8	64,4
Alphen aan den Rijn	27,0	26,6	40,8	32,6	56,2	32,6	65,6	63,5
Barendrecht	9,7	23,0	44,1	32,9	60,3	34,1	68,2	68,0
Bergambacht	3,5	21,8	46,9	31,3	56,5	30,1	64,9	62,4
Bergschenhoek	3,6	18,6	45,0	36,4	61,2	32,4	70,1	64,8
Berkel en Rodenrijs	5,8	19,4	46,0	34,6	62,3	33,2	69,6	69,0
Bernisse	4,8	18,2	49,5	32,3	61,2	31,4	70,0	64,4
Binnenmaas	7,3	19,3	50,7	29,9	60,3	31,6	68,9	64,1
Bleiswijk	3,5	17,2	44,2	38,6	66,8	36,8	75,0	70,9
Bodegraven	7,0	21,3	43,0	35,7	58,2	30,2	66,9	64,5
Boskoop	5,7	24,1	44,4	31,4	58,6	30,9	68,0	66,6
Brielle	6,5	23,7	47,3	29,0	57,7	33,4	64,4	66,7

Tabel 2.22 Besteedbaar inkomen naar samenstelling van het huishouden en gemeente, 1997 (vervolg)

	Aantal particuliere huishoudens				Gemiddeld huishoudensinkomen			
	totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen
	<i>x 1 000</i>	%			<i>1 000 gld</i>			
Capelle aan den IJssel	26,8	31,8	38,7	29,5	52,5	31,7	63,2	61,0
Cromstrijen	4,8	19,9	49,7	30,4	56,8	28,9	64,9	62,0
Delft	42,0	41,4	35,6	22,9	46,5	28,3	60,1	58,1
Dirksland	3,0	23,1	44,4	32,5	53,7	30,9	60,3	60,9
Dordrecht	50,3	32,8	38,7	28,5	48,4	29,1	59,2	56,1
Giessenlanden	5,2	19,6	47,8	32,6	57,5	28,5	63,5	66,0
Goedereede	4,1	19,7	46,8	33,4	55,1	32,2	61,0	60,5
Gorinchem	13,7	31,8	40,1	28,0	49,4	29,8	58,6	58,6
Gouda	29,2	31,3	39,6	29,1	52,5	31,0	61,8	62,9
Graafstroom	3,1	18,5	44,2	37,3	60,5	32,1	68,8	64,9
's-Gravendeel	3,4	21,7	48,5	29,8	54,3	30,2	60,4	62,1
's-Gravenhage	210,1	45,8	31,9	22,4	44,4	30,4	59,1	52,3
's-Gravenzande	6,7	20,1	45,2	34,7	61,0	32,3	68,2	68,3
Hardinxveld-Giessendam	6,3	21,2	43,1	35,6	54,0	27,9	61,3	60,7
Heerjansdam	1,5	22,6	49,1	28,2	55,6	31,6	63,0	62,3
Hellevoetsluis	14,5	23,7	41,9	34,3	53,9	30,8	62,0	60,0
Hendrik-Ido-Ambacht	7,8	19,7	45,4	34,9	57,5	33,4	64,4	62,3
Hillegom	8,1	26,8	43,8	29,4	55,4	30,6	64,8	63,9
Jacobswoude	4,0	20,0	47,5	32,5	59,0	30,5	66,3	65,8
Katwijk	14,6	25,4	38,3	36,3	53,5	31,3	60,4	61,8
Korendijk	3,9	19,6	49,4	30,9	55,6	29,4	62,4	61,4
Krimpen aan den IJssel	10,8	22,6	47,3	30,1	57,8	30,9	67,2	63,3
Leerdam	7,7	22,8	43,0	34,2	52,9	29,3	59,7	60,2
Leiden	51,3	39,9	36,4	23,7	47,8	28,1	61,1	60,5
Leiderdorp	10,0	30,3	40,7	29,0	57,5	34,3	68,5	66,3
Leidschendam	14,6	31,1	42,0	26,9	55,7	34,2	66,8	63,1
Liemeer	2,3	23,3	41,2	35,5	57,1	30,2	66,5	63,8
De Lier	3,9	18,8	46,4	34,7	59,1	32,2	66,1	64,4
Liesveld	3,3	19,5	42,2	38,3	56,9	29,5	63,9	63,3
Lisse	8,6	25,1	44,8	30,1	56,5	31,7	66,1	63,0
Maasland	2,4	16,4	46,1	37,5	66,3	32,1	72,9	73,2
Maassluis	13,4	27,6	43,1	29,3	53,4	32,2	63,4	58,5
Middelharnis	6,2	24,6	43,4	32,0	51,8	28,7	59,0	59,8
Monster	7,7	28,1	41,1	30,8	55,9	28,2	66,1	67,5
Moordrecht	2,8	21,0	43,9	35,1	55,9	28,7	65,3	60,6
Naaldwijk	10,3	21,6	44,1	34,3	59,6	29,6	68,1	67,4
Nederlek	5,8	24,1	44,9	31,0	54,2	29,1	62,9	60,9
Nieuw-Lekkerland	3,1	17,6	41,0	41,4	56,1	29,2	63,0	60,8
Nieuwerkerk aan den IJssel	7,6	21,3	42,3	36,4	60,5	32,1	68,1	68,2
Nieuwkoop	4,0	20,0	45,2	34,8	59,3	33,1	67,5	63,8
Noordwijk	9,8	31,6	40,0	28,4	55,9	33,0	65,2	68,3
Noordwijkerhout	5,8	25,3	43,2	31,5	56,7	31,6	67,2	62,4
Nootdorp	3,2	15,6	43,0	41,4	64,2	33,8	70,7	68,9
Oegstgeest	8,0	31,5	37,6	30,9	62,7	37,1	74,9	73,8
Oostflakkee	3,9	23,1	45,5	31,3	51,0	27,9	57,5	58,5
Oud-Beijerland	8,0	21,8	41,9	36,2	57,9	31,6	64,6	66,0
Ouderkerk	3,0	20,2	47,5	32,3	57,2	28,9	65,0	63,5
Papendrecht	11,6	24,0	45,9	30,0	55,6	32,3	64,0	61,4
Pijnacker	7,3	19,4	44,6	36,0	62,9	34,1	70,7	68,9
Reeuwijk	4,7	20,4	47,2	32,4	67,7	34,5	79,6	71,3

Tabel 2.22 Besteedbaar inkomen naar samenstelling van het huishouden en gemeente, 1997 (vervolg)

	Aantal particuliere huishoudens				Gemiddeld huishoudensinkomen			
	totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>			<i>1 000 gld</i>			
Ridderkerk	19,3	26,7	46,3	27,0	52,8	30,4	61,3	60,5
Rijnsburg	5,1	20,5	40,1	39,4	55,9	28,2	64,3	61,8
Rijnwoude	7,0	19,7	44,9	35,5	60,7	31,8	67,7	67,8
Rijswijk	22,8	37,5	41,3	21,2	52,8	35,3	65,1	60,0
Rotterdam	278,1	43,3	33,2	23,5	42,1	27,9	55,4	49,4
Rozenburg	5,6	24,8	45,6	29,6	53,6	32,0	62,9	57,2
Sassenheim	5,7	26,6	42,9	30,5	58,4	33,7	67,7	66,8
Schiedam	33,7	35,9	38,5	25,6	46,2	29,2	57,1	53,6
Schipluiden	3,7	21,4	42,2	36,4	61,6	33,0	71,3	67,3
Schoonhoven	4,6	27,1	42,9	30,0	53,6	29,7	62,5	62,3
Sliedrecht	9,4	27,8	43,2	28,9	52,1	29,5	61,4	59,8
Spijkensisse	28,7	25,0	40,6	34,4	52,6	30,5	61,5	58,2
Strijen	3,6	21,7	45,2	33,0	54,7	28,7	63,4	59,9
Valkenburg	1,3	21,4	41,1	37,3	57,0	30,9	63,0	65,7
Vianen	7,2	21,1	44,6	34,2	56,7	32,6	64,1	62,0
Vlaardingen	33,0	33,8	41,1	25,1	48,8	30,3	58,7	57,3
Vlist	3,6	21,2	46,8	32,0	58,9	33,0	63,4	69,5
Voorburg	18,5	39,0	40,7	20,3	54,9	36,1	68,1	64,9
Voorhout	4,3	18,8	40,7	40,5	62,3	33,3	71,6	66,4
Voorschoten	9,3	28,3	42,9	28,8	61,7	37,1	72,4	70,0
Waddinxveen	9,9	22,1	43,7	34,2	57,7	31,6	66,1	64,0
Warmond	2,0	28,5	43,8	27,6	59,6	32,1	72,2	68,1
Wassenaar	11,0	32,3	41,8	26,0	69,4	46,7	81,8	77,9
Wateringen	5,6	21,8	45,7	32,4	59,8	33,1	67,7	66,8
Westvoorne	5,5	21,5	50,5	27,9	62,6	34,5	71,0	68,9
Zederik	4,7	19,4	44,7	35,8	57,4	28,8	63,6	65,0
Zevenhuizen-Moerkapelle	3,5	18,0	47,1	34,9	60,3	29,4	67,8	66,2
Zoetermeer	43,3	27,8	37,4	34,7	56,0	33,3	66,0	63,4
Zoeterwoude	3,0	19,2	45,1	35,6	61,4	33,0	67,9	68,5
Zwijndrecht	17,2	27,6	43,7	28,7	52,6	29,7	62,5	59,5
Zeeland	150,9	28,3	43,7	28,0	50,0	29,4	58,0	58,5
Axel	5,1	27,3	44,6	28,1	49,5	30,5	56,2	57,4
Borsele	8,3	22,9	45,2	31,8	52,6	30,2	58,8	59,9
Goes	14,6	31,4	41,9	26,8	49,5	29,3	58,6	58,9
Hontenisse	3,2	23,5	49,3	27,2	53,6	29,7	61,9	59,4
Hulst	7,9	25,6	46,0	28,4	51,0	29,2	56,9	61,0
Kapelle	4,1	21,3	45,3	33,4	54,3	29,8	60,6	61,6
Middelburg	18,6	33,3	38,9	27,7	48,2	29,8	57,5	57,4
Noord-Beveland	2,9	27,8	47,3	24,9	51,2	30,2	59,3	59,2
Oostburg	7,5	29,2	44,8	25,9	49,9	28,9	57,2	61,1
Reimerswaal	7,5	24,3	42,4	33,3	51,9	29,4	58,3	60,3
Sas van Gent	3,7	27,3	45,4	27,3	49,3	27,7	56,8	58,5
Schouwen-Duiveland	13,5	27,1	47,2	25,8	50,7	30,3	58,4	58,2
Sluis-Aardenburg	2,9	32,3	43,3	24,4	47,5	28,3	56,5	57,2
Terneuzen	14,6	28,8	44,7	26,5	50,3	29,3	58,7	58,9
Tholen	8,8	24,1	43,7	32,1	49,7	28,2	55,2	58,3
Veere	8,4	23,8	46,1	30,1	54,3	32,0	60,5	62,6
Vlissingen	19,3	32,6	41,6	25,8	46,6	28,4	56,7	53,1

Tabel 2.22 Besteedbaar inkomen naar samenstelling van het huishouden en gemeente, 1997 (vervolg)

	Aantal particuliere huishoudens				Gemiddeld huishoudensinkomen			
	totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			zonder minderjarige kinderen	met minderjarige kinderen			zonder minderjarige kinderen	met minderjarige kinderen
	<i>x 1 000</i>	%			<i>1 000 gld</i>			
Noord-Brabant	917,6	26,2	44,3	29,5	52,3	29,6	61,1	59,1
Aalburg	3,9	18,2	43,1	38,6	56,1	28,2	62,8	61,7
Alphen-Chaam	3,4	16,3	51,2	32,4	58,7	31,1	63,7	64,7
Asten	5,7	20,4	45,3	34,3	55,7	28,7	62,9	62,4
Baarle-Nassau	2,3	24,1	48,2	27,6	51,9	29,0	58,5	60,5
Bergen op Zoom	26,4	28,9	42,3	28,8	50,3	30,3	59,0	57,7
Bergeyk	6,5	17,7	49,4	32,9	56,8	30,1	62,5	62,8
Bernheze	9,8	16,6	46,8	36,5	57,8	30,2	64,5	61,9
Best	9,5	20,4	45,2	34,4	54,6	31,0	61,9	59,1
Bladel	6,9	19,9	48,6	31,6	55,9	31,4	63,1	60,1
Boekel	3,1	17,8	47,2	34,9	55,6	28,6	62,1	60,7
Boxmeer	10,6	22,1	45,5	32,4	54,7	29,2	63,5	59,7
Boxtel	11,1	25,4	43,7	30,9	53,2	28,7	62,4	60,3
Breda	67,0	33,4	41,1	25,6	50,2	30,3	60,7	59,1
Budel	7,6	20,3	48,3	31,4	55,0	29,7	62,7	59,5
Cuijk	9,1	23,4	45,6	31,0	51,6	28,6	60,2	56,5
Deurne	11,5	19,9	47,1	32,9	54,0	28,4	61,5	58,9
Dongen	9,1	21,8	46,4	31,8	54,3	29,3	62,4	59,6
Eersel	6,5	19,1	46,1	34,7	57,8	31,7	65,5	62,1
Eindhoven	89,2	37,5	40,1	22,4	47,0	29,4	58,7	55,7
Etten-Leur	13,7	23,1	44,8	32,0	54,0	29,7	61,8	60,6
Geertruidenberg	8,2	23,4	45,2	31,4	53,5	29,8	62,1	58,9
Geldrop	11,4	28,3	44,1	27,6	51,8	31,9	61,4	56,9
Gemert-Bakel	9,9	20,4	45,6	34,0	52,3	28,3	59,9	56,6
Gilze en Rijen	9,0	20,8	47,1	32,1	54,0	29,0	61,1	59,7
Goirle	8,1	19,3	47,3	33,3	57,8	30,2	64,0	65,0
Grave	4,7	22,0	46,3	31,7	52,8	31,8	60,0	56,9
Haaren	4,8	18,7	48,4	32,9	59,4	28,6	66,3	66,8
Halderberge	11,4	20,7	49,9	29,3	54,7	30,5	61,4	60,5
Heeze-Leende	5,6	19,2	49,9	30,9	60,4	33,6	68,0	64,7
Helmond	32,4	28,6	42,2	29,2	46,9	27,5	56,5	52,2
's-Hertogenbosch	53,9	33,3	39,5	27,2	50,3	30,9	61,2	58,2
Heusden	15,4	19,4	45,8	34,8	54,9	29,4	61,8	60,2
Hilvarenbeek	5,3	19,6	46,3	34,0	57,4	31,1	65,2	62,1
Laarbeek	7,9	19,1	47,5	33,4	54,1	27,9	61,7	58,2
Landerd	5,0	18,8	46,9	34,3	55,8	30,0	62,5	60,9
Lith	2,2	17,0	45,1	37,9	56,5	28,6	63,1	61,3
Loon op Zand	8,4	19,8	48,1	32,1	55,1	31,0	61,0	61,1
Maasdonk	3,9	17,0	46,3	36,7	57,4	28,8	65,1	61,0
Made	9,9	17,9	49,5	32,5	56,3	29,0	62,4	62,2
Mierlo	3,8	20,2	45,8	34,0	54,6	26,4	62,2	61,2
Mill en Sint Hubert	4,0	17,2	51,4	31,3	54,0	27,8	59,1	60,0
Nuenen c.a.	8,8	18,3	48,1	33,7	60,8	33,8	68,2	64,9
Oirschot	6,4	20,3	47,7	32,0	56,1	31,3	64,6	59,3
Oisterwijk	9,7	23,6	45,7	30,6	56,7	30,9	64,8	64,5
Oosterhout	20,6	23,9	46,0	30,1	53,1	30,2	60,3	60,3
Oss	25,9	26,6	43,2	30,2	51,5	29,8	60,3	57,9
Ravenstein	3,0	18,2	46,9	34,8	54,5	28,5	61,1	59,3
Reusel-De Mierden	4,2	17,5	45,8	36,7	57,1	30,5	64,3	60,8
Roosendaal	29,8	25,7	44,9	29,4	51,1	29,4	58,8	58,1
Rucphen	8,6	16,2	52,1	31,6	54,3	26,7	59,6	59,9

Tabel 2.22 Besteedbaar inkomen naar samenstelling van het huishouden en gemeente, 1997 (vervolg)

	Aantal particuliere huishoudens				Gemiddeld huishoudensinkomen			
	totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen			zonder minder-jarige kinderen	met minder-jarige kinderen
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>			<i>1 000 gld</i>			
Schijndel	8,1	19,6	47,5	32,9	55,3	30,3	62,4	59,9
Sint Anthonis	4,0	17,9	48,8	33,3	55,6	29,1	63,1	58,8
Sint-Michielsgestel	10,0	20,4	47,6	31,9	57,7	31,4	65,1	63,6
Sint-Oedenrode	6,2	19,4	48,6	31,9	54,9	27,9	62,5	59,8
Someren	6,4	19,4	45,7	34,9	54,9	29,5	61,9	59,9
Son en Breugel	5,7	22,1	49,6	28,3	59,5	33,1	69,2	63,0
Steenbergen	9,0	21,0	48,7	30,2	52,5	30,0	58,7	58,3
Tilburg	78,0	32,9	40,9	26,3	47,2	27,6	57,6	55,6
Uden	15,1	25,0	44,3	30,6	52,7	30,2	61,7	58,1
Valkenswaard	12,7	25,7	46,4	28,0	51,9	29,7	60,0	58,9
Veghel	12,8	20,1	45,5	34,4	56,0	30,5	63,5	61,1
Veldhoven	16,1	22,7	46,4	30,9	54,6	31,3	62,4	60,1
Vught	9,9	31,1	40,7	28,2	54,5	31,0	65,0	65,3
Waalre	6,5	24,4	47,7	27,8	61,2	32,0	71,4	69,5
Waalwijk	17,5	23,7	45,9	30,3	52,0	28,6	60,1	58,2
Werkendam	9,2	18,1	45,7	36,1	56,3	29,4	62,1	62,4
Woensdrecht	8,3	20,7	50,2	29,0	53,4	30,4	59,9	58,7
Woudrichem	5,0	20,3	45,6	34,1	56,3	29,6	64,3	61,7
Zevenbergen	14,1	20,1	49,1	30,8	54,7	29,9	60,7	61,3
Zundert	7,6	20,3	49,0	30,7	55,8	28,9	61,5	64,5
Limburg	460,1	26,8	44,9	28,3	50,4	28,8	58,9	57,4
Ambt Montfort	4,3	20,1	48,8	31,1	53,2	28,8	57,9	61,7
Arcen en Velden	3,3	18,5	47,6	33,9	58,4	29,7	65,8	63,5
Beek	6,9	22,6	46,6	30,8	53,2	30,3	60,0	59,7
Beesel	5,0	19,7	48,5	31,8	52,1	27,5	58,9	57,0
Belfeld	2,0	19,4	49,6	31,0	55,9	31,3	62,6	60,6
Bergen	5,0	19,4	49,2	31,4	53,0	27,5	60,1	57,7
Born	5,7	19,1	46,4	34,4	52,2	29,3	57,7	57,5
Broekhuizen	0,7	18,4	49,1	32,3	56,2	30,5	61,7	62,8
Brunssum	13,0	29,3	43,8	26,9	46,0	28,1	53,8	52,7
Echt	7,4	23,0	48,3	28,7	50,8	27,2	57,8	58,0
Eijsden	4,4	19,1	46,1	34,7	56,3	30,3	61,5	63,6
Geleen	15,0	31,7	43,1	25,1	46,4	28,5	55,3	53,7
Gennep	6,1	23,8	45,2	30,9	53,9	30,3	60,8	61,9
Grubbenvorst	2,5	17,7	50,2	32,1	57,6	31,7	64,5	61,0
Gulpen	3,0	22,0	50,3	27,6	53,8	31,4	60,1	60,4
Haelen	3,8	20,9	49,5	29,6	54,7	29,5	62,1	60,4
Heel	3,0	19,1	50,9	29,9	57,2	31,3	64,7	61,1
Heerlen	42,4	34,7	40,2	25,1	45,1	29,1	54,9	51,6
Helden	6,9	18,8	46,3	34,9	56,0	28,9	62,6	62,0
Heythuysen	4,4	20,4	47,8	31,9	54,3	30,6	60,2	60,7
Horst	7,1	20,6	46,5	32,9	55,7	30,5	62,8	61,4
Hunsel	2,2	16,1	45,5	38,3	54,0	27,9	59,6	58,5
Kerkrade	22,4	29,6	44,2	26,2	47,4	28,5	56,2	54,1
Kessel	1,5	17,5	51,1	31,4	55,9	31,5	63,4	57,3
Landgraaf	17,0	24,4	45,7	29,8	49,6	28,4	57,1	55,4
Maasbracht	5,4	22,1	51,1	26,7	52,5	27,9	59,4	59,8
Maasbree	4,5	16,0	48,5	35,5	57,5	28,7	64,6	60,6
Maastricht	51,9	35,8	40,6	23,6	45,9	27,4	56,6	55,2
Margraten	5,2	19,8	50,1	30,1	56,6	30,3	63,0	63,2
Meerlo-Wanssum	2,7	18,3	49,2	32,5	55,0	30,7	60,8	60,1

Tabel 2.22 Besteedbaar inkomen naar samenstelling van het huishouden en gemeente, 1997 (slot)

	Aantal particuliere huishoudens				Gemiddeld huishoudensinkomen			
	totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden		totaal	een-persoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	
			zonder minderjarige kinderen	met minderjarige kinderen			zonder minderjarige kinderen	met minderjarige kinderen
	<i>x 1 000</i>	%			<i>1 000 gld</i>			
Meerssen	8,1	21,5	50,1	28,4	55,5	31,7	61,4	62,9
Meijel	2,0	15,7	52,1	32,2	55,5	28,9	62,7	56,9
Mook en Middelaar	3,0	21,6	48,5	29,9	59,3	31,6	68,3	64,6
Nederweert	5,7	15,9	48,1	35,9	55,6	29,9	61,3	59,3
Nuth	6,4	20,0	51,0	29,0	55,0	28,2	62,0	61,3
Onderbanken	3,3	18,6	49,7	31,7	52,7	28,1	58,3	58,5
Roerdalen	3,9	19,5	51,6	28,9	55,7	27,7	63,7	60,3
Roermond	19,1	33,6	39,6	26,8	47,1	29,0	58,8	52,6
Roggel en Neer	3,1	19,9	49,2	30,8	53,9	29,6	59,6	60,6
Schinnen	5,3	18,8	49,0	32,3	55,6	30,4	61,3	61,4
Sevenum	2,7	17,9	52,4	29,7	56,1	31,9	63,0	58,8
Simpelveld	4,6	21,4	50,3	28,3	54,4	29,8	61,8	60,0
Sittard	20,4	29,0	44,0	27,0	49,9	28,1	59,6	57,5
Stein	10,4	19,9	50,5	29,6	51,7	28,2	57,6	57,6
Susteren	5,1	20,6	49,3	30,0	52,5	29,7	58,8	57,9
Swalmen	3,4	23,8	48,5	27,7	50,6	27,9	59,1	55,3
Tegelen	7,6	26,5	42,9	30,6	49,2	28,2	57,6	55,4
Thorn	1,0	26,0	46,5	27,4	52,4	29,9	59,9	61,2
Vaals	4,5	31,6	42,9	25,5	53,2	30,5	62,6	65,4
Valkenburg aan de Geul	7,2	27,4	45,1	27,5	51,0	28,9	59,1	59,7
Venlo	27,5	32,5	40,8	26,8	48,0	28,8	58,3	55,7
Venray	14,1	24,8	43,5	31,7	52,8	28,8	61,7	59,4
Voerendaal	5,1	18,9	51,1	30,0	57,0	32,3	62,1	63,9
Weert	19,0	25,0	45,9	29,2	52,7	29,7	60,8	59,6
Wittem	2,9	18,1	50,1	31,9	56,0	29,0	62,1	61,8

Bron: CBS, Regionale inkomensverdeling 1997

Tabel 2.23 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens per 10% groep van de landelijke verdeling van het besteedbaar inkomen en gemeente, 1997

	totaal	10%-groepen										40%-groepen		
		1e (Laag- ste)	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e (Hoog- ste)	0,4 Laag- ste	0,4 Mid- den	0,2 Hoog- ste
Bovengrens (1 000 gld)		20,4	27,3	33,3	39,6	46,2	53,2	60,9	70,2	85,0		39,6	70,2	
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>												
Nederland	6 429,1	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	40,0	40,0	20,0
Groningen	237,2	13,9	12,2	11,8	11,0	10,3	10,1	9,4	8,2	7,2	6,0	48,9	38,0	13,1
Appingedam	5,4	11,1	13,2	13,0	11,1	9,9	12,4	9,6	7,6	6,8	5,1	48,5	39,5	12,0
Bedum	4,0	11,2	8,0	10,4	8,7	9,3	10,9	12,5	11,0	10,6	7,6	38,2	43,6	18,1
Bellingwedde	3,9	12,4	10,5	13,4	9,5	9,3	12,0	10,7	8,0	7,8	6,3	45,8	40,0	14,2
Ten Boer	2,6	8,5	8,6	8,5	9,9	11,0	12,0	11,7	10,2	10,7	8,8	35,5	44,9	19,6
Delfzijl	12,4	10,8	11,0	11,0	11,0	10,5	11,9	10,8	9,3	8,3	5,2	43,9	42,6	13,5
Eemsmond	6,6	11,3	12,0	13,5	11,4	11,7	9,6	11,1	7,6	7,0	4,9	48,2	40,0	11,8
Groningen	80,0	21,6	14,1	12,0	11,3	9,5	7,9	7,1	6,2	5,7	4,6	59,0	30,7	10,3
Grootegast	4,3	8,2	10,3	10,4	9,5	12,5	12,8	12,3	9,8	8,7	5,6	38,4	47,3	14,3
Haren	7,9	5,8	8,4	7,9	9,7	8,2	8,7	10,5	11,1	12,5	17,3	31,7	38,6	29,7
Hoogezand- Sappemeer	13,9	11,3	14,1	11,7	11,2	10,9	10,6	9,1	8,7	6,5	5,7	48,3	39,4	12,3
Leek	7,0	8,2	9,4	10,6	9,5	11,1	10,4	11,9	11,1	9,7	8,2	37,7	44,4	17,9
Loppersum	4,2	9,4	10,6	11,5	10,1	10,0	11,9	12,9	9,5	7,4	6,7	41,7	44,3	14,0
De Marne	4,4	11,4	11,5	12,9	10,6	11,0	9,6	10,2	9,6	7,0	6,4	46,3	40,3	13,4
Marum	3,7	7,8	10,5	11,5	9,7	9,7	12,0	13,5	9,1	8,0	8,3	39,5	44,2	16,3
Menterwolde	5,0	10,2	10,3	12,6	10,4	11,3	11,6	11,2	10,3	7,0	5,2	43,5	44,4	12,2
Pekela	5,4	10,3	12,9	12,6	12,1	10,5	12,1	10,7	8,6	5,7	4,4	48,0	42,0	10,1
Reiderland	3,0	13,2	12,4	11,9	12,8	12,4	10,3	8,2	7,4	6,7	4,8	50,2	38,3	11,5
Scheemda	5,7	7,4	11,3	11,1	12,4	11,9	13,1	10,7	9,2	7,1	5,8	42,3	44,9	12,9
Slochteren	5,7	6,8	8,2	10,7	10,9	10,3	13,1	11,5	11,4	10,0	7,2	36,6	46,2	17,1
Stadskanaal	13,6	9,8	13,6	13,3	11,6	11,5	11,5	8,9	7,5	7,0	5,3	48,2	39,5	12,3
Veendam	11,7	11,1	11,3	12,1	11,0	10,6	10,3	11,2	9,0	6,9	6,6	45,5	41,0	13,5
Vlagtwedde	6,6	10,4	11,1	12,8	12,3	9,6	11,4	10,5	9,4	7,1	5,4	46,6	40,9	12,5
Winschoten	8,4	14,3	14,1	14,4	12,1	10,5	8,6	8,1	7,0	6,2	4,7	54,9	34,2	10,9
Winsum	5,3	8,9	7,9	10,5	10,4	11,3	12,0	11,5	11,9	8,9	6,9	37,6	46,6	15,7
Zuidhorn	6,6	6,2	7,2	9,5	11,0	11,3	12,4	11,3	11,2	10,3	9,6	34,0	46,1	19,9
Friesland	248,6	11,4	11,0	11,4	11,2	11,1	10,9	10,1	9,0	7,8	6,3	44,9	41,0	14,1
Achtkarspelen	10,6	9,6	11,0	12,0	10,4	12,5	10,6	9,9	9,5	7,9	6,4	43,1	42,6	14,3
Ameland	1,4	8,8	12,0	13,3	11,2	8,4	11,9	9,9	9,6	9,1	5,8	45,2	39,9	14,9
het Bildt	4,0	12,3	10,7	13,7	10,1	13,2	11,0	9,9	8,0	6,4	4,8	46,8	42,1	11,2
Boarnsterhim	7,3	9,1	9,2	10,7	11,9	11,1	11,1	11,4	9,4	8,5	7,6	40,9	43,0	16,1
Bolsward	3,9	9,6	12,1	14,7	13,6	10,5	9,5	10,4	9,1	5,9	4,5	50,0	39,6	10,4
Dantumadeel	7,2	10,3	9,7	12,3	12,3	11,6	12,0	10,2	8,8	7,4	5,5	44,5	42,6	12,9
Dongeradeel	9,3	10,9	12,5	12,5	11,9	11,3	10,1	10,3	7,7	7,3	5,5	47,8	39,4	12,8
Ferwerderadeel	3,3	11,6	8,4	12,1	13,1	11,4	11,2	8,8	9,4	7,8	6,0	45,3	40,9	13,8
Franekeradeel	8,2	13,2	10,8	12,2	12,0	10,6	10,8	10,0	8,7	6,4	5,3	48,2	40,1	11,7
Gaasterlân-Sleat	3,7	9,8	10,2	8,8	10,2	13,2	13,7	12,2	8,6	7,4	5,9	39,0	47,7	13,3
Harlingen	6,4	14,4	12,3	11,2	12,6	11,1	10,1	9,2	7,5	6,1	5,5	50,5	37,9	11,6
Heerenveen	16,9	10,1	12,0	11,0	11,1	10,8	11,0	10,2	8,3	8,7	6,7	44,2	40,4	15,4
Kollumerland ca.	4,8	11,2	12,0	12,3	12,6	12,2	10,9	8,1	8,2	6,7	6,0	48,0	39,3	12,7
Leeuwarden	39,7	16,8	13,0	12,2	11,0	10,0	9,4	8,4	7,6	6,7	5,0	52,9	35,4	11,7
Leeuwarderadeel	3,8	5,6	6,6	7,1	11,0	11,3	13,5	12,8	12,1	12,7	7,3	30,2	49,8	20,0

Tabel 2.23 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens per 10% groep van de landelijke verdeling van het besteedbaar inkomen en gemeente, 1997 (vervolg)

	totaal	10%-groepen										40%-groepen		
		1e (Laag- ste)	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e (Hoog- ste)	0,4 Laag- ste	0,4 Mid- den	0,2 Hoog- ste
Bovengrens (1 000 gld)		20,4	27,3	33,3	39,6	46,2	53,2	60,9	70,2	85,0		39,6	70,2	
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>												
Lemsterland	4,8	10,7	10,9	11,4	9,6	11,3	10,5	10,7	9,1	8,8	7,0	42,7	41,6	15,7
Littenseradiel	3,9	9,3	8,6	9,5	11,4	10,9	13,6	9,9	10,4	8,9	7,4	38,8	44,8	16,3
Menaldumadeel	5,3	9,7	8,5	10,1	8,0	10,3	12,0	12,1	12,3	10,1	7,0	36,3	46,6	17,1
Nijefurd	4,3	12,5	13,7	11,0	11,0	11,2	11,3	9,6	7,8	5,5	6,3	48,2	39,9	11,8
Ooststellingwerf	10,1	11,5	11,1	11,0	10,7	11,0	11,4	9,6	10,1	6,9	6,7	44,3	42,1	13,6
Opsterland	11,0	8,8	9,9	11,6	9,9	11,4	11,5	10,5	9,8	8,6	8,2	40,1	43,1	16,8
Schiermonnikoog	0,5	x	x	x	13,7	x	x	x	x	x	x	43,9	39,7	16,5
Skarsterlân	10,0	7,7	8,6	8,9	11,1	11,3	11,6	11,5	10,9	9,7	8,6	36,4	45,3	18,3
Smallingerland	20,9	10,3	10,8	12,5	11,3	11,4	10,4	10,0	9,1	8,4	5,8	44,9	40,9	14,2
Sneek	13,0	12,5	12,4	11,4	12,8	10,5	10,9	9,1	8,4	6,8	5,3	49,1	38,9	12,1
Terschelling	1,9	11,1	11,7	10,3	8,9	7,9	10,4	10,9	10,4	8,3	10,2	42,0	39,6	18,5
Tytsjerksteradiel	11,6	7,4	8,3	9,7	10,5	11,1	11,8	12,2	10,4	10,6	8,0	35,9	45,4	18,6
Vlieland	0,5	x	x	x	x	x	x	x	14,9	x	x	33,1	45,3	21,6
Weststellingwerf	10,2	11,1	12,0	10,8	11,2	12,3	11,1	10,7	8,2	7,1	5,5	45,1	42,3	12,6
Wymbritseradiel	5,8	9,9	8,2	9,5	10,1	11,6	10,8	11,2	11,0	8,6	8,9	37,7	44,7	17,6
Wynseradiel	4,4	11,2	10,1	11,4	11,6	11,6	11,2	11,3	9,2	6,3	6,0	44,4	43,3	12,3
Drenthe	186,3	8,2	9,9	10,4	10,8	10,9	11,2	11,0	10,2	9,5	7,9	39,3	43,3	17,4
Aa en Hunze	9,7	7,8	8,8	8,1	10,2	9,6	9,8	11,7	12,0	12,2	9,8	34,9	43,1	22,0
Assen	23,4	10,1	10,9	10,9	11,5	11,0	10,3	9,7	10,1	8,8	6,8	43,4	41,0	15,6
Borger-Odoorn	10,3	8,7	9,0	10,3	10,9	11,0	11,1	12,4	10,2	9,1	7,3	38,9	44,7	16,5
Coevorden	13,7	8,2	9,4	10,6	10,7	10,8	12,1	11,0	9,9	9,5	7,9	38,9	43,7	17,4
Emmen	42,8	8,6	11,2	11,5	11,5	11,2	11,8	10,5	9,1	8,4	6,3	42,7	42,6	14,7
Hoogeveen	20,6	8,0	10,2	10,5	12,0	12,2	11,5	10,8	9,3	8,3	7,2	40,6	43,9	15,5
Meppel	12,2	9,7	10,3	11,3	10,2	10,4	9,9	11,8	10,8	8,7	6,9	41,5	42,9	15,5
Middenveld	12,5	7,8	8,6	10,1	9,4	11,2	11,6	11,3	12,2	8,9	8,8	35,9	46,4	17,8
Noordenveld	12,3	7,2	7,9	9,7	9,8	10,1	10,5	11,7	10,8	11,8	10,6	34,5	43,1	22,4
Westerveld	7,5	7,8	10,1	9,9	9,9	11,2	11,9	11,7	9,9	9,4	8,3	37,6	44,7	17,7
De Wolden	8,8	6,5	8,7	9,4	9,9	10,9	13,2	10,6	10,1	11,1	9,7	34,4	44,8	20,8
Zuidlaren	12,5	5,7	8,8	8,5	9,7	9,1	10,9	11,5	11,4	12,9	11,6	32,7	42,8	24,5
Overijssel	410,0	9,3	9,8	10,4	10,2	10,7	10,8	10,4	10,1	9,5	8,7	39,7	42,1	18,2
Almelo	26,9	11,4	12,9	13,0	11,4	10,2	9,2	10,2	7,7	8,1	5,9	48,7	37,3	14,0
Ambt Delden	1,7	5,0	5,9	7,1	6,1	7,9	10,7	10,5	9,9	16,0	20,8	24,2	39,0	36,8
Avereest	5,6	6,5	9,5	10,7	10,2	12,4	12,5	12,4	10,3	8,2	7,3	36,9	47,6	15,5
Bathmen	2,0	3,4	6,3	6,8	8,1	8,9	11,1	9,7	14,7	15,3	15,7	24,5	44,5	31,0
Borne	8,1	6,0	7,8	8,7	9,5	10,5	10,4	10,5	11,7	12,9	12,1	32,0	43,0	25,0
Brederwiede	4,7	8,3	9,0	11,4	10,8	10,9	11,4	10,6	10,7	8,2	8,7	39,5	43,6	16,9
Dalfsen	6,1	7,2	6,7	8,3	7,6	11,0	10,0	11,4	12,5	11,2	14,0	29,9	44,8	25,3
Denekamp	4,2	7,2	8,3	7,5	8,4	10,1	10,3	12,3	11,9	11,0	12,9	31,4	44,6	24,0
Deventer	30,3	10,3	12,4	12,2	11,8	11,1	10,8	9,7	8,9	7,5	5,3	46,6	40,5	12,8
Diepenheim	1,0	7,5	x	6,8	9,8	10,1	14,0	13,6	10,7	10,6	12,6	28,5	48,4	23,1
Diepenveen	4,0	7,3	6,6	7,0	8,4	9,1	11,1	10,4	11,7	12,6	15,9	29,2	42,3	28,5
Enschede	62,3	15,0	12,8	12,8	10,5	10,2	9,5	8,3	8,1	7,0	5,8	51,1	36,2	12,8
Genemuiden	2,8	7,4	5,2	8,8	10,1	12,1	13,4	11,9	9,2	9,1	12,9	31,5	46,6	21,9
Goor	4,9	7,4	8,3	11,1	11,0	10,8	11,0	11,5	10,9	10,1	7,9	37,8	44,2	18,0
Gramsbergen	2,2	7,0	8,1	7,3	9,0	10,8	11,5	13,2	12,8	10,9	9,5	31,3	48,3	20,5

Tabel 2.23 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens per 10% groep van de landelijke verdeling van het besteedbaar inkomen en gemeente, 1997 (vervolg)

	totaal	10%-groepen										40%-groepen			
		1e (Laag- ste)	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e (Hoog- ste)	0,4 Laag- ste	0,4 Mid- den	0,2 Hoog- ste	
Bovengrens (1 000 gld)		20,4	27,3	33,3	39,6	46,2	53,2	60,9	70,2	85,0		39,6	70,2		
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>													
Haaksbergen	8,6	5,2	7,3	8,7	9,2	11,5	11,3	10,5	11,5	12,1	12,5	30,6	44,8	24,6	
Den Ham	5,0	6,1	8,0	9,1	10,7	12,4	12,0	11,2	10,3	9,0	11,2	33,9	45,9	20,2	
Hardenberg	12,1	6,7	8,1	9,3	9,6	11,5	12,6	10,8	11,0	10,4	9,9	33,7	45,9	20,4	
Hasselt	2,6	6,3	7,0	6,1	11,1	11,3	14,5	11,5	11,5	10,0	10,6	30,5	48,9	20,6	
Heino	2,9	5,4	8,7	6,4	9,4	8,7	11,9	12,2	12,8	11,8	12,6	30,0	45,5	24,4	
Hellendoorn	12,9	7,2	6,1	9,9	9,6	11,3	12,8	11,6	10,7	10,7	10,3	32,7	46,3	21,0	
Hengelo	33,1	9,0	10,7	11,7	10,7	10,4	10,8	11,0	9,9	9,3	6,5	42,1	42,1	15,8	
Holten	3,3	4,1	7,0	9,0	12,3	9,2	9,1	11,7	10,5	11,0	16,0	32,5	40,5	27,0	
IJsselham	2,2	9,9	8,5	10,5	10,6	11,9	10,2	11,1	9,9	9,2	8,2	39,5	43,1	17,4	
IJsselmuiden	4,6	4,7	8,0	7,8	9,5	12,5	12,4	12,9	11,7	10,5	10,1	29,9	49,6	20,5	
Kampen	12,7	11,2	11,5	11,1	11,1	11,9	10,3	9,8	8,4	7,6	7,0	44,9	40,5	14,6	
Losser	8,1	6,2	8,9	9,4	10,1	10,3	11,1	12,0	12,6	9,3	10,0	34,6	46,1	19,4	
Markelo	2,5	6,0	5,9	7,0	8,1	8,7	10,3	11,9	9,4	14,1	18,6	27,0	40,3	32,7	
Nieuwleusen	3,0	6,1	7,7	10,9	8,1	9,2	12,4	12,5	10,9	11,1	11,0	32,9	45,1	22,0	
Oldenzaal	12,0	8,0	9,6	9,8	10,5	10,0	10,1	10,6	11,4	11,3	8,7	37,9	42,1	20,0	
Olst	3,5	6,9	8,1	11,8	8,7	9,1	10,5	12,9	11,6	11,2	9,2	35,5	44,1	20,4	
Ommen	5,8	6,1	8,2	8,4	10,1	10,4	10,7	11,8	11,0	12,1	11,1	32,9	43,9	23,2	
Ootmarsum	1,6	6,3	6,5	7,0	6,6	8,9	10,2	13,6	11,8	14,4	14,7	26,3	44,5	29,2	
Raalte	10,1	7,2	7,0	7,9	9,9	10,5	11,2	12,5	12,2	12,3	9,3	32,1	46,4	21,6	
Rijssen	8,5	5,5	6,9	8,8	10,1	12,7	12,8	11,8	11,6	9,2	10,7	31,3	48,9	19,8	
Stad Delden	2,9	6,8	6,7	8,9	9,0	9,0	9,6	11,1	12,0	12,7	14,3	31,4	41,7	26,9	
Staphorst	4,6	5,6	6,9	7,0	10,0	10,6	13,8	10,6	11,5	10,2	13,8	29,5	46,5	24,0	
Steenwijk	9,4	11,9	12,9	10,6	10,4	11,9	11,6	9,3	8,4	7,9	5,0	45,8	41,2	13,0	
Tubbergen	6,3	8,0	5,1	5,6	8,7	9,6	11,5	10,0	12,2	13,4	15,9	27,4	43,3	29,3	
Vriezenveen	6,8	7,1	8,2	9,8	9,4	11,5	12,5	10,8	12,3	9,7	8,7	34,6	47,0	18,4	
Weerselo	3,1	6,9	6,3	8,8	6,7	10,2	10,0	12,7	11,8	13,6	13,0	28,7	44,6	26,7	
Wierden	7,8	5,5	6,8	7,7	8,8	9,7	11,5	11,3	12,4	12,1	14,2	28,8	44,9	26,3	
Wijhe	2,7	7,1	9,5	7,3	7,8	10,1	10,8	10,7	12,6	12,4	11,6	31,8	44,2	24,1	
Zwartsluis	1,7	7,4	10,1	9,0	9,7	12,0	12,2	11,2	10,8	8,4	9,3	36,2	46,2	17,7	
Zwolle	42,8	10,2	10,2	10,5	9,9	11,0	10,2	9,9	10,5	9,9	7,7	40,8	41,6	17,6	
Flevoland	111,1	8,7	9,0	9,3	9,7	10,5	10,9	11,2	11,1	11,0	8,7	36,6	43,7	19,7	
Almere	49,1	7,9	8,4	8,7	9,0	10,2	10,7	11,8	12,5	12,1	8,6	34,1	45,2	20,7	
Dronten	12,0	7,4	7,0	8,2	9,9	11,7	12,2	12,3	11,1	11,0	9,3	32,4	47,2	20,3	
Lelystad	24,9	11,1	11,7	11,3	10,4	9,9	10,1	9,8	9,1	9,0	7,5	44,5	39,0	16,5	
Noordoostpolder	15,7	9,5	10,1	10,5	11,0	10,7	11,4	10,3	9,5	9,2	7,8	41,1	41,9	17,0	
Urk	4,0	6,5	7,4	7,1	8,8	10,6	12,4	11,1	9,7	10,6	15,7	29,9	43,8	26,3	
Zeewolde	5,3	6,5	3,8	6,0	8,4	11,6	11,8	12,2	13,0	14,8	12,0	24,6	48,6	26,8	
Gelderland	743,6	8,6	9,3	9,5	9,7	10,1	10,5	10,8	10,7	10,4	10,4	37,2	42,1	20,8	
Aalten	6,9	7,2	8,9	11,0	9,9	10,7	11,9	10,2	12,2	7,7	10,3	37,0	45,0	18,1	
Ammerzoden	1,6	6,2	7,2	8,9	5,8	10,0	10,1	9,9	12,7	13,9	15,2	28,2	42,8	29,1	
Angerlo	1,7	4,8	6,3	7,9	8,1	11,4	10,5	10,3	13,8	13,0	14,0	27,0	45,9	27,0	
Apeldoorn	62,1	7,9	10,0	9,6	10,1	10,3	10,5	10,7	10,8	10,5	9,6	37,6	42,2	20,1	
Arnhem	62,4	13,8	13,6	12,1	11,1	10,0	9,5	8,3	7,7	7,9	5,9	50,6	35,5	13,8	

Tabel 2.23 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens per 10% groep van de landelijke verdeling van het besteedbaar inkomen en gemeente, 1997 (vervolg)

	totaal	10%-groepen										40%-groepen		
		1e (Laag- ste)	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e (Hoog- ste)	0,4 Laag- ste	0,4 Mid- den	0,2 Hoog- ste
Bovengrens (1 000 gld)		20,4	27,3	33,3	39,6	46,2	53,2	60,9	70,2	85,0		39,6	70,2	
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>												
Barneveld	15,6	5,5	7,2	7,8	8,8	10,7	10,7	11,9	11,3	11,3	14,9	29,3	44,5	26,2
Bemmel	6,2	6,9	6,7	10,0	8,7	8,8	10,9	11,7	13,3	12,8	10,2	32,3	44,7	23,0
Bergh	7,0	6,6	9,3	8,4	10,5	10,4	10,3	11,3	9,9	11,0	12,3	34,8	42,0	23,3
Beuningen	9,1	6,2	6,9	8,8	9,3	9,2	11,0	12,5	11,5	13,6	10,9	31,2	44,3	24,5
Borculo	3,8	9,4	7,6	6,9	10,6	9,0	11,2	11,9	11,7	11,8	9,9	34,4	43,9	21,7
Brakel	2,5	6,2	9,5	9,3	6,8	11,1	11,9	10,2	10,6	11,8	12,6	31,8	43,8	24,4
Brummen	8,2	5,9	8,4	8,2	8,9	9,2	12,3	11,9	11,6	11,0	12,6	31,5	45,0	23,6
Buren	3,8	6,5	7,3	7,2	7,4	9,2	11,0	11,5	11,6	13,1	15,2	28,3	43,3	28,4
Culemborg	9,5	7,5	9,8	9,1	8,8	8,5	10,8	9,4	11,8	11,4	12,8	35,2	40,5	24,2
Didam	6,0	6,1	7,0	8,4	8,2	9,9	10,9	12,9	12,5	12,6	11,5	29,7	46,2	24,1
Dinxperlo	3,2	6,9	9,4	10,2	8,6	11,0	8,9	12,9	11,7	8,9	11,4	35,2	44,5	20,3
Dodewaard	1,5	7,3	6,2	7,7	9,1	8,7	13,4	12,9	11,2	11,4	12,1	30,3	46,2	23,4
Doesburg	4,4	10,2	9,0	9,7	10,6	11,4	11,1	10,2	11,4	9,2	7,2	39,5	44,1	16,4
Doetinchem	18,5	8,5	8,4	10,0	11,0	10,8	11,2	11,4	10,7	9,7	8,3	37,9	44,1	18,0
Drunen	6,1	8,8	9,9	8,0	7,5	10,3	11,2	10,9	11,6	10,7	11,1	34,2	44,0	21,8
Duiven	9,1	4,7	5,4	7,7	8,3	11,0	11,9	13,3	14,6	14,7	8,5	25,9	50,9	23,2
Echteld	2,4	6,6	8,5	8,3	9,0	9,5	11,6	10,1	11,9	9,9	14,5	32,4	43,2	24,4
Ede	37,8	6,6	7,7	9,0	9,5	10,4	10,7	11,2	11,6	11,3	12,0	32,8	43,9	23,3
Eibergen	5,9	6,4	8,6	8,7	8,6	11,6	10,5	11,4	11,5	10,2	12,5	32,3	45,0	22,7
Elburg	7,6	5,5	7,7	7,4	9,8	11,5	12,6	12,9	10,7	10,9	11,1	30,4	47,7	22,0
Elst	6,4	6,2	7,1	8,0	8,9	8,7	11,0	12,6	12,6	12,7	12,2	30,3	44,8	24,9
Epe	12,8	6,3	8,5	8,2	10,2	11,7	10,1	11,1	11,2	10,5	12,0	33,3	44,2	22,5
Ermelo	9,6	6,1	7,7	7,9	10,3	10,4	10,1	12,1	11,0	10,1	14,1	32,1	43,6	24,3
Geldermalsen	8,9	6,3	7,4	8,1	8,7	8,5	11,5	12,3	11,8	11,8	13,7	30,5	44,0	25,5
Gendringen	7,7	6,7	9,7	9,5	9,4	9,9	11,1	12,4	12,4	9,7	9,3	35,3	45,7	18,9
Gendt	2,7	6,2	7,9	9,4	9,4	11,1	12,1	13,2	11,9	10,1	8,6	32,9	48,4	18,8
Gorssel	5,4	5,2	7,5	8,2	8,1	10,4	9,9	10,9	13,5	10,4	15,9	28,9	44,8	26,3
Groenlo	3,5	6,1	9,2	10,4	8,9	10,1	10,9	12,9	11,2	10,3	10,0	34,6	45,1	20,3
Groesbeek	7,2	6,3	8,5	10,9	9,1	11,7	10,3	11,4	10,4	10,0	11,4	34,8	43,8	21,4
Harderwijk	14,9	7,3	9,2	9,6	10,1	10,7	11,2	11,1	10,5	10,7	9,5	36,2	43,5	20,3
Hattem	4,5	6,2	7,4	8,4	11,6	9,6	12,5	11,7	10,3	9,7	12,6	33,5	44,1	22,4
Hedel	1,6	6,2	9,0	8,4	8,3	8,3	7,5	14,9	10,9	11,8	14,6	32,0	41,6	26,4
Heerde	6,6	5,0	8,4	8,3	9,4	9,7	13,1	11,3	10,7	11,8	12,3	31,1	44,8	24,0
Heerewaarden	0,6	x	x	x	13,2	11,5	12,7	11,8	x	x	x	40,1	46,1	13,8
Hengelo	3,1	6,6	8,0	9,5	9,1	9,6	10,9	12,3	11,1	9,6	13,3	33,2	43,9	22,9
Heteren	3,2	7,9	4,5	8,5	7,4	11,2	12,7	13,3	11,8	10,9	11,9	28,2	49,1	22,7
Heumen	5,8	8,8	5,5	6,4	7,4	9,0	10,2	10,8	12,8	13,9	15,2	28,1	42,9	29,1
Hoevelaken	3,1	2,2	5,9	8,4	8,4	7,3	9,3	12,1	12,4	14,7	19,1	25,0	41,2	33,8
Huissen	6,0	7,2	7,1	7,3	9,6	8,8	10,6	11,4	13,2	11,7	13,1	31,2	44,0	24,8
Hummelo en Keppel	1,8	8,5	7,0	7,2	8,1	7,8	10,1	12,0	12,8	12,0	14,4	30,9	42,7	26,4
Kerkwijk	2,2	4,9	6,7	6,9	10,4	10,8	8,5	10,6	12,5	12,2	16,5	28,9	42,4	28,7
Kesteren	3,3	7,4	6,5	8,9	8,6	10,1	13,0	10,0	10,7	10,6	14,2	31,3	43,8	24,9
Lichtenvoorde	6,6	6,2	6,4	7,4	8,7	9,8	12,6	13,3	12,3	11,7	11,6	28,7	48,0	23,3
Lienden	2,9	7,2	6,9	9,8	8,8	10,2	12,2	10,1	11,5	10,2	13,0	32,7	44,0	23,3
Lingewaal	3,9	7,1	6,5	6,7	9,5	9,9	10,9	12,0	12,3	12,7	12,4	29,9	45,1	25,0
Lochem	7,3	8,2	8,3	8,8	9,3	9,5	9,0	10,5	11,4	11,7	13,2	34,6	40,5	24,9
Maasdriel	3,3	7,1	6,9	8,6	10,8	10,5	10,8	9,6	11,4	10,4	14,0	33,3	42,3	24,4
Maurik	2,5	7,2	8,0	9,9	7,9	11,4	10,6	10,8	10,4	10,0	13,8	33,0	43,2	23,8
Millingen aan de Rijn	2,3	7,5	12,0	10,3	8,0	9,6	10,8	12,4	12,5	8,4	8,5	37,9	45,2	16,9
Neede	4,2	7,0	8,0	9,9	9,7	11,0	10,9	12,6	12,1	9,7	9,1	34,7	46,6	18,8

Tabel 2.23 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens per 10% groep van de landelijke verdeling van het besteedbaar inkomen en gemeente, 1997 (vervolg)

	totaal	10%-groepen										40%-groepen		
		1e (Laag- ste)	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e (Hoog- ste)	0,4 Laag- ste	0,4 Mid- den	0,2 Hoog- ste
Bovengrens (1 000 gld)		20,4	27,3	33,3	39,6	46,2	53,2	60,9	70,2	85,0		39,6	70,2	
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>												
Neerijnen	4,0	7,0	7,4	8,3	8,6	9,9	10,6	11,5	9,8	12,4	14,5	31,3	41,8	27,0
Nijkerk	9,8	6,3	8,0	8,9	9,3	10,0	11,5	11,4	11,0	10,2	13,4	32,5	44,0	23,5
Nijmegen	68,1	15,3	13,5	12,2	11,0	9,5	8,6	8,0	7,3	7,4	7,0	52,1	33,5	14,4
Nunspeet	9,1	6,0	8,0	7,4	9,6	10,5	12,2	12,3	11,0	10,8	12,0	31,1	46,0	22,9
Oldebroek	7,2	5,2	5,0	6,8	9,6	12,9	12,2	12,6	11,2	12,2	12,1	26,6	49,0	24,3
Putten	7,9	5,8	8,1	8,3	10,1	10,8	10,9	10,4	10,1	10,2	15,4	32,2	42,3	25,5
Renkum	13,6	7,4	8,6	8,3	9,2	10,3	9,6	10,6	11,7	11,1	13,2	33,5	42,2	24,3
Rheden	19,1	9,0	9,6	9,7	9,9	9,7	10,2	10,8	10,8	10,9	9,3	38,4	41,4	20,2
Rijnwaarden	4,1	7,3	7,1	10,1	9,8	11,5	11,4	12,4	10,8	10,7	8,8	34,4	46,1	19,5
Rossum	1,2	5,9	10,8	9,0	12,6	7,7	10,4	9,7	10,1	11,8	12,1	38,2	37,9	23,9
Rozendaal	0,5	x	x	x	x	x	x	12,2	12,5	15,5	29,5	14,7	40,3	45,0
Ruurlo	3,0	6,8	7,7	8,7	7,4	12,8	10,3	12,9	11,7	10,8	10,9	30,6	47,7	21,7
Scherpenzeel	3,2	4,8	3,9	7,7	8,8	9,0	12,1	14,1	12,2	11,5	15,9	25,2	47,4	27,4
Steenderen	1,8	7,8	6,7	6,5	10,4	9,6	10,0	13,3	12,8	10,9	12,1	31,4	45,7	23,0
Tiel	14,6	8,6	9,9	10,6	10,3	10,6	10,4	9,5	10,7	10,5	9,0	39,4	41,2	19,4
Ubbergen	3,8	10,4	7,2	9,2	8,3	9,6	10,9	12,3	9,4	12,1	10,7	35,1	42,2	22,7
Valburg	4,9	7,9	7,0	8,7	8,8	10,6	11,6	11,8	11,0	11,0	11,6	32,4	45,0	22,6
Voorst	8,4	7,2	8,2	8,6	9,2	9,5	10,2	11,2	12,1	11,4	12,4	33,2	43,1	23,8
Vorden	3,2	7,8	7,1	9,1	9,2	9,3	9,5	12,7	13,2	11,2	10,9	33,2	44,7	22,1
Wageningen	13,8	17,9	9,9	8,4	8,3	8,9	8,4	9,2	10,1	9,8	9,1	44,5	36,6	18,9
Warnsveld	3,3	5,3	6,0	6,0	9,4	10,4	13,9	12,5	13,2	14,0	9,4	26,7	49,9	23,4
Wehl	2,2	5,7	5,9	9,0	8,3	9,3	11,0	11,8	12,4	13,4	13,0	29,0	44,5	26,5
West Maas en Waal	6,7	7,0	7,6	9,7	8,6	10,4	10,2	10,8	11,2	11,5	13,0	32,9	42,7	24,5
Westervoort	6,0	5,4	8,6	9,3	9,0	11,1	12,8	12,7	13,1	11,0	7,0	32,3	49,7	18,0
Wijchen	14,2	6,2	8,5	8,8	8,4	9,5	10,1	12,6	12,4	12,2	11,2	31,9	44,7	23,5
Winterswijk	11,4	9,6	10,5	10,7	10,3	9,0	11,3	11,6	10,2	8,2	8,5	41,1	42,1	16,7
Wisch	7,5	7,2	9,1	11,2	9,9	9,7	10,8	10,8	11,3	10,0	10,1	37,3	42,6	20,1
Zaltbommel	4,3	7,1	6,4	9,7	10,0	10,3	11,2	10,6	11,0	12,0	11,5	33,3	43,2	23,5
Zelhem	4,3	7,1	7,8	8,6	9,8	9,6	11,6	11,7	11,6	11,4	10,8	33,3	44,4	22,3
Zevenaar	10,7	6,9	8,4	8,6	9,6	10,0	11,2	12,8	11,7	10,9	9,8	33,6	45,7	20,7
Zutphen	14,9	12,1	12,8	11,7	10,9	9,3	10,8	10,5	8,8	8,0	5,2	47,5	39,3	13,2
Utrecht	443,6	8,5	8,7	9,0	9,8	9,5	9,5	9,9	10,3	11,6	13,0	36,1	39,3	24,7
Abcoude	3,3	6,2	6,1	7,0	6,2	8,7	7,8	8,8	11,0	13,9	24,3	25,4	36,4	38,2
Amerongen	2,8	4,4	8,8	8,1	11,1	9,2	10,1	11,2	10,2	13,4	13,5	32,4	40,7	26,9
Amersfoort	50,2	8,1	9,4	9,6	9,9	10,0	10,2	9,9	10,7	11,4	10,6	37,1	40,9	22,0
Baarn	10,2	7,5	8,5	10,2	10,6	9,4	9,7	10,5	10,0	10,1	13,5	36,8	39,5	23,7
De Bilt	14,2	6,4	7,6	8,2	9,0	9,1	9,6	9,2	10,3	12,0	18,6	31,2	38,2	30,6
Breukelen	5,6	6,3	6,7	8,7	10,6	9,5	9,3	10,2	11,5	11,1	16,3	32,2	40,4	27,4
Bunnik	5,4	6,8	4,7	5,3	6,3	8,4	8,1	10,3	12,9	16,4	20,8	23,1	39,7	37,2
Bunschoten	6,4	4,3	7,0	7,0	8,7	10,5	12,2	11,9	11,8	12,6	13,9	27,0	46,5	26,5
Doorn	4,2	6,5	8,6	7,7	8,4	9,0	10,0	11,1	10,7	11,8	16,2	31,1	40,9	28,0
Driebergen- Rijsenburg	7,5	8,8	8,9	7,4	7,6	8,5	8,9	9,6	11,2	13,2	15,9	32,7	38,2	29,1
Eemnes	3,1	8,9	5,8	6,7	6,7	7,0	11,9	11,2	11,9	13,4	16,4	28,2	42,0	29,8
Harmelen	2,9	4,9	6,3	7,7	6,9	7,5	11,6	11,9	10,3	15,1	17,8	25,9	41,2	32,9
Houten	11,3	5,1	6,6	6,6	7,2	8,0	9,9	10,5	13,9	16,1	16,1	25,5	42,3	32,2
IJsselstein	9,7	5,2	8,0	7,4	8,3	9,3	9,6	10,8	13,3	14,2	13,9	28,9	43,0	28,0
Leersum	2,8	8,1	5,5	8,4	8,4	7,6	9,4	10,4	11,4	13,7	17,0	30,5	38,8	30,7

Tabel 2.23 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens per 10% groep van de landelijke verdeling van het besteedbaar inkomen en gemeente, 1997 (vervolg)

	totaal	10%-groepen										40%-groepen		
		1e (Laag- ste)	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e (Hoog- ste)	0,4 Laag- ste	0,4 Mid- den	0,2 Hoog- ste
Bovengrens (1 000 gld)		20,4	27,3	33,3	39,6	46,2	53,2	60,9	70,2	85,0		39,6	70,2	
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>												
Leusden	10,5	4,8	5,1	5,8	7,5	8,7	11,1	11,4	13,0	14,7	17,9	23,3	44,2	32,6
Loenen	3,5	7,5	6,8	7,1	10,2	8,0	8,9	9,3	10,2	12,3	19,7	31,6	36,4	32,0
Loosdrecht	3,7	7,9	6,6	7,6	8,4	9,2	7,9	9,5	11,2	12,1	19,7	30,5	37,8	31,8
Lopik	4,6	4,7	4,6	7,1	8,7	9,9	11,3	13,0	11,7	12,5	16,6	25,0	45,9	29,1
Maarn	2,4	6,5	4,9	3,9	8,9	7,6	7,6	8,1	10,5	18,4	23,5	24,3	33,8	41,9
Maarssen	15,6	6,5	7,3	6,4	8,0	8,6	8,8	11,5	12,4	14,1	16,4	28,2	41,3	30,5
Maartensdijk	3,6	5,4	6,3	7,9	9,3	7,9	12,0	9,1	11,4	11,8	18,8	28,9	40,5	30,6
Montfoort	4,7	4,7	5,0	6,3	7,8	8,5	9,3	12,5	11,5	14,7	19,9	23,8	41,7	34,5
Nieuwegein	24,9	6,9	7,9	8,1	9,9	9,2	9,3	11,5	11,8	13,1	12,4	32,7	41,8	25,5
Oudewater	3,6	8,2	8,3	6,2	8,6	7,9	10,4	9,6	9,0	13,7	18,2	31,3	36,9	31,8
Renswoude	1,3	6,0	x	6,8	9,7	10,8	11,8	12,0	12,2	12,5	14,5	26,2	46,7	27,0
Rhenen	6,6	6,7	8,7	10,4	9,9	11,1	9,9	10,6	9,4	10,9	12,5	35,7	40,9	23,3
De Ronde Venen	12,9	5,3	6,2	7,9	8,5	8,8	10,5	10,5	11,4	13,3	17,7	27,9	41,1	31,0
Soest	18,2	7,6	8,2	8,2	9,6	9,7	9,5	10,5	10,5	11,7	14,7	33,5	40,1	26,4
Utrecht	106,4	13,9	12,3	12,0	11,8	10,2	8,2	7,6	7,6	8,3	8,0	50,1	33,6	16,3
Veenendaal	21,8	7,5	7,0	9,1	10,1	10,6	11,8	12,1	11,0	11,0	9,7	33,7	45,6	20,7
Vleuten-De Meern	7,7	4,4	6,1	5,9	8,8	9,2	9,4	11,6	12,7	16,3	15,7	25,1	42,9	32,0
Wijk bij Duurstede	8,5	5,9	6,0	6,9	8,7	10,2	9,6	13,2	12,5	14,0	13,0	27,5	45,5	27,0
Woerden	14,4	5,8	6,0	8,1	9,2	8,8	10,0	11,1	11,4	13,9	15,7	29,2	41,3	29,5
Woudenberg	3,9	3,7	6,8	7,3	10,2	9,1	10,1	12,3	11,8	14,7	14,0	28,0	43,2	28,8
Zeist	25,1	9,6	9,8	9,9	9,9	9,5	9,0	8,9	8,7	10,5	14,2	39,3	36,0	24,7
Noord-Holland	1 099,8	11,8	10,7	10,4	10,2	9,7	9,2	9,0	9,1	9,5	10,4	43,1	37,0	19,9
Aalsmeer	9,1	7,2	7,0	7,8	8,4	8,9	9,9	10,7	11,3	11,9	16,9	30,4	40,8	28,7
Akersloot	1,8	4,0	6,4	7,3	8,2	9,8	9,7	13,8	12,5	12,9	15,4	25,9	45,8	28,3
Alkmaar	40,1	11,3	11,1	11,2	9,9	10,1	9,6	10,0	9,8	9,5	7,5	43,5	39,4	17,0
Amstelveen	35,6	8,5	7,7	8,2	10,0	9,7	9,0	9,1	9,7	12,3	15,8	34,4	37,4	28,2
Amsterdam	368,3	18,9	14,5	12,8	11,6	9,9	7,6	6,3	6,0	6,1	6,2	57,8	29,8	12,4
Andijk	2,4	7,5	9,0	10,5	9,2	10,4	11,8	10,4	11,7	10,8	8,7	36,3	44,3	19,4
Anna Paulowna	5,1	8,3	7,9	9,4	8,3	9,6	12,3	12,8	10,5	11,1	9,7	33,9	45,2	20,9
Beemster	3,2	6,0	8,6	9,2	8,5	8,8	9,2	11,1	10,7	12,8	15,1	32,3	39,8	27,9
Bennebroek	2,0	6,1	5,0	7,6	7,0	9,1	7,1	11,6	9,1	14,4	23,2	25,6	36,8	37,6
Bergen	5,8	11,2	8,6	8,5	7,6	8,8	8,8	8,4	8,4	11,1	18,5	36,0	34,4	29,6
Beverwijk	15,7	7,2	10,8	10,2	12,1	11,4	10,9	10,4	10,6	8,8	7,6	40,3	43,3	16,4
Blaricum	3,8	7,6	3,9	5,3	7,9	7,4	8,9	8,2	10,2	12,2	28,2	24,8	34,8	40,4
Bloemendaal	6,7	7,7	5,6	4,9	6,9	6,8	8,7	7,0	8,7	12,1	31,6	25,1	31,2	43,7
Bussum	14,0	9,3	10,6	9,5	9,7	8,8	9,2	8,9	8,2	9,7	16,0	39,1	35,2	25,7
Castricum	9,1	4,7	6,2	8,7	8,0	9,4	9,6	10,2	11,3	14,0	17,8	27,7	40,5	31,8
Diemen	10,5	11,3	7,9	9,1	8,9	10,0	7,7	8,8	9,5	12,5	14,3	37,2	36,0	26,8
Drechterland	3,4	5,1	5,0	8,6	10,0	9,7	11,4	12,9	13,2	11,7	12,3	28,7	47,3	24,0
Edam-Volendam	9,8	6,0	7,2	6,8	8,9	8,9	10,4	11,0	12,0	11,8	17,1	28,9	42,2	28,9
Egmond	4,5	7,4	6,0	9,4	10,2	9,4	11,4	10,5	12,0	10,0	13,7	33,0	43,3	23,7
Enkhuizen	6,9	10,0	10,4	11,6	12,3	10,1	10,8	10,2	9,2	8,6	6,8	44,3	40,4	15,3
Graft-De Rijp	2,4	7,1	5,3	7,8	8,5	9,0	10,4	10,5	13,1	13,2	15,3	28,7	42,9	28,4
's-Graveland	3,8	5,9	7,4	7,2	9,7	9,4	8,5	10,4	11,6	14,9	14,9	30,3	39,9	29,9
Haarlem	67,9	10,4	11,6	11,1	11,1	10,2	9,6	9,1	8,8	9,5	8,6	44,2	37,7	18,1
Haarlemmerliede c.a.	2,1	5,0	7,1	7,2	8,6	11,2	10,6	10,7	12,6	11,8	15,4	27,8	45,0	27,2
Haarlemmermeer	42,5	6,3	6,4	7,6	7,9	8,6	9,7	10,9	12,3	14,0	16,2	28,3	41,5	30,2

Tabel 2.23 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens per 10% groep van de landelijke verdeling van het besteedbaar inkomen en gemeente, 1997 (vervolg)

	totaal	10%-groepen										40%-groepen		
		1e (Laag- ste)	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e (Hoog- ste)	0,4 Laag- ste	0,4 Mid- den	0,2 Hoog- ste
Bovengrens (1 000 gld)		20,4	27,3	33,3	39,6	46,2	53,2	60,9	70,2	85,0		39,6	70,2	
	<i>x 1 000 %</i>													
Harenkarspel	5,4	8,0	8,0	7,8	7,6	8,0	11,4	12,3	11,8	12,0	13,2	31,3	43,5	25,2
Heemskerk	13,9	6,8	7,2	8,1	8,8	10,2	11,1	12,4	12,3	11,1	11,9	30,9	46,1	23,0
Heemstede	10,9	6,6	7,0	7,3	8,0	8,7	8,1	8,7	9,8	13,7	22,2	28,9	35,2	35,9
Heerhugowaard	15,4	6,5	7,4	8,2	8,6	9,8	11,2	12,0	11,6	12,9	11,7	30,7	44,6	24,7
Heiloo	8,7	5,7	6,0	7,7	9,2	8,0	9,4	10,7	14,1	13,0	16,2	28,6	42,2	29,2
Den Helder	25,4	9,2	10,3	10,4	11,4	12,6	12,6	10,8	9,0	8,0	5,5	41,4	45,1	13,5
Hilversum	37,0	9,5	10,5	10,3	10,7	10,0	9,3	9,3	8,9	9,3	12,2	40,9	37,6	21,5
Hoorn	26,1	9,7	10,0	10,7	10,1	9,9	9,9	10,2	10,9	9,6	8,9	40,5	40,9	18,5
Huizen	16,1	6,4	8,1	8,8	7,7	10,3	9,3	10,0	11,8	12,7	14,9	30,9	41,4	27,7
Landsmeer	4,1	4,8	6,7	6,5	9,9	7,7	9,3	10,3	11,1	16,8	17,0	27,9	38,4	33,7
Langedijk	8,5	7,6	6,4	9,0	7,0	8,2	11,0	11,6	11,6	13,8	13,8	30,0	42,4	27,6
Laren	4,7	7,8	7,2	6,3	7,1	8,2	8,8	7,1	9,5	11,8	26,2	28,4	33,6	38,0
Limmen	2,4	6,1	6,0	6,8	7,7	8,8	10,0	12,6	9,9	14,5	17,5	26,6	41,4	32,0
Medemblik	3,0	9,6	9,7	11,5	10,0	9,4	12,1	10,5	10,1	8,3	8,9	40,8	42,0	17,2
Muiden	2,8	6,3	9,5	6,5	6,7	7,8	6,9	8,6	10,0	15,7	21,9	29,1	33,3	37,6
Naarden	7,1	7,1	6,6	7,3	9,1	7,9	8,7	9,6	9,4	12,1	22,1	30,1	35,6	34,3
Nederhorst den Berg	2,0	5,2	5,4	8,2	8,3	6,5	9,3	12,6	11,5	12,7	20,2	27,1	40,0	32,9
Niedorp	4,2	7,7	6,6	9,8	7,7	10,0	11,5	11,6	11,2	12,6	11,2	31,9	44,3	23,8
Noorder-Koggenland	3,9	8,0	7,3	7,4	9,3	10,6	11,6	9,2	10,2	11,8	14,6	32,0	41,7	26,3
Obdam	2,2	3,9	5,6	8,3	10,2	7,4	9,4	13,9	12,9	13,3	15,2	27,9	43,6	28,5
Oostzaan	3,4	4,9	7,3	7,6	6,2	8,4	11,6	11,7	13,4	13,7	15,2	26,1	45,0	28,9
Opmeer	3,8	6,5	5,3	7,2	9,9	9,8	13,2	12,4	10,6	12,3	12,8	29,0	45,9	25,1
Ouder-Amstel	5,1	7,3	8,4	7,8	8,1	8,7	8,9	8,8	9,7	12,9	19,4	31,7	36,1	32,3
Purmerend	27,8	8,0	10,0	9,5	9,7	9,9	10,1	11,4	11,5	11,3	8,5	37,3	42,9	19,8
Schagen	6,9	7,5	9,7	7,6	10,0	9,7	10,1	11,6	11,5	11,5	10,8	34,9	42,9	22,2
Schermer	1,9	6,9	5,6	7,4	7,9	10,3	10,3	11,7	13,2	10,3	16,5	27,8	45,5	26,7
Schoorl	2,6	6,8	8,7	11,9	8,9	9,2	7,7	8,2	11,6	10,8	16,3	36,3	36,7	27,1
Stede Broec	7,6	6,2	7,2	10,3	8,2	10,1	12,7	11,9	11,3	12,4	9,5	31,9	46,1	22,0
Texel	5,4	11,2	10,0	10,4	10,3	10,6	10,2	11,2	8,9	9,0	8,2	41,9	40,9	17,2
Uitgeest	4,2	5,9	6,0	8,1	7,0	8,8	10,2	10,6	13,4	15,8	14,3	27,0	42,9	30,1
Uithoorn	10,6	5,1	7,4	7,0	8,8	8,0	10,0	10,7	13,1	13,2	16,9	28,2	41,7	30,1
Velsen	27,9	8,3	9,0	9,0	8,9	10,2	10,4	11,0	11,3	11,4	10,5	35,2	42,9	21,9
Venhuizen	2,7	7,8	6,8	7,0	9,3	8,8	12,0	11,8	10,6	12,8	13,2	30,9	43,1	25,9
Waterland	6,9	5,5	6,6	6,9	8,2	9,3	9,7	11,2	11,9	13,8	16,8	27,3	42,1	30,6
Weesp	8,0	8,6	9,0	11,2	11,0	9,6	9,0	10,6	10,2	11,1	9,9	39,7	39,3	21,0
Wervershoof	3,0	7,7	6,3	8,5	12,7	10,7	10,8	12,8	9,7	10,2	10,5	35,2	44,1	20,8
Wester-Koggenland	4,7	6,3	6,4	8,7	7,6	9,7	10,2	11,2	12,7	13,2	14,0	29,0	43,8	27,2
Wieringen	3,5	10,0	10,1	10,0	10,2	10,3	12,9	10,7	9,3	7,7	8,7	40,3	43,3	16,4
Wieringermeer	4,6	6,8	10,0	11,4	12,1	8,6	11,7	10,6	10,4	10,2	8,1	40,4	41,3	18,3
Wognum	2,6	8,1	8,2	7,0	7,2	7,7	9,5	12,5	12,3	13,8	13,8	30,5	42,0	27,6
Wormerland	5,9	6,3	6,7	8,4	9,0	9,6	10,4	12,6	12,6	12,1	12,3	30,4	45,1	24,4
Zaanstad	56,4	8,1	9,6	10,3	10,0	9,7	10,2	10,4	11,3	10,9	9,5	38,0	41,6	20,5
Zandvoort	7,3	11,9	12,0	10,0	10,0	9,9	7,7	8,6	9,5	9,8	10,7	43,7	35,7	20,6
Zeevang	2,4	6,2	6,4	6,4	8,0	7,9	8,8	11,8	14,6	14,0	15,9	27,0	43,1	29,9
Zijpe	4,3	7,7	8,7	9,5	9,5	9,6	9,6	10,3	10,4	12,2	12,6	35,4	39,8	24,8

Tabel 2.23 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens per 10% groep van de landelijke verdeling van het besteedbaar inkomen en gemeente, 1997 (vervolg)

	totaal	10%-groepen										40%-groepen		
		1e (Laag- ste)	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e (Hoog- ste)	0,4 Laag- ste	0,4 Mid- den	0,2 Hoog- ste
Bovengrens (1 000 gld)		20,4	27,3	33,3	39,6	46,2	53,2	60,9	70,2	85,0		39,6	70,2	
	<i>x 1 000 %</i>													
Zuid-Holland	1 420,3	11,0	10,5	10,0	9,8	9,6	9,3	9,2	9,7	10,1	10,6	41,4	37,9	20,8
Ter Aar	3,1	4,8	5,2	6,3	8,0	10,1	11,3	10,0	12,8	14,2	17,3	24,3	44,2	31,5
Alblasserdam	6,9	8,7	9,8	9,9	8,9	12,4	9,4	10,9	11,6	10,0	8,4	37,4	44,2	18,4
Albrandswaard	5,8	4,3	4,8	5,7	8,8	8,8	9,5	10,4	12,0	16,4	19,3	23,6	40,7	35,7
Alkemade	5,3	6,2	8,0	7,6	8,1	9,2	10,6	9,1	12,3	13,5	15,3	30,0	41,1	28,8
Alphen aan den Rijn	27,0	5,9	8,2	7,7	9,0	9,4	9,6	11,3	12,2	13,0	13,7	30,8	42,5	26,7
Barendrecht	9,7	5,7	6,1	6,2	8,2	8,1	9,1	12,0	13,6	15,5	15,5	26,2	42,8	31,0
Bergambacht	3,5	6,3	8,2	8,2	8,4	11,4	11,0	9,7	9,4	12,1	15,4	31,1	41,4	27,5
Bergschenhoek	3,6	5,5	6,2	7,4	6,8	9,2	7,7	10,7	13,7	13,2	19,5	26,0	41,4	32,6
Berkel en Rodenrijs	5,8	5,9	6,3	6,6	7,3	8,3	9,2	11,5	11,7	13,5	19,9	26,0	40,7	33,4
Bernisse	4,8	5,5	5,2	7,2	7,5	8,8	10,1	13,5	11,6	16,1	14,6	25,3	43,9	30,7
Binnenmaas	7,3	5,2	6,4	7,0	6,7	9,2	10,7	11,3	12,4	13,7	17,5	25,3	43,6	31,1
Bleiswijk	3,5	5,4	4,5	5,4	6,9	7,9	8,1	11,1	12,7	15,0	23,0	22,3	39,8	38,0
Bodegraven	7,0	6,6	6,8	6,8	8,2	9,3	11,3	11,1	12,1	11,2	16,6	28,4	43,7	27,9
Boskoop	5,7	6,4	6,6	8,9	9,5	7,7	10,3	10,4	11,5	11,7	16,9	31,5	39,9	28,6
Brielle	6,5	6,5	5,7	7,8	7,5	7,6	10,3	12,6	12,9	15,3	14,0	27,4	43,3	29,3
Capelle aan den IJssel	26,8	8,8	9,6	9,2	9,7	9,7	9,1	9,7	10,9	12,1	11,2	37,3	39,4	23,3
Cromstrijen	4,8	6,8	8,4	6,3	7,5	8,4	10,5	11,2	12,6	13,2	15,2	28,9	42,6	28,4
Delft	42,0	15,3	10,2	10,0	10,3	9,8	9,0	8,5	9,1	9,4	8,6	45,7	36,3	17,9
Dirksland	3,0	6,5	7,2	8,6	11,9	9,1	11,3	12,4	10,8	10,9	11,5	34,1	43,5	22,4
Dordrecht	50,3	10,9	11,7	11,4	9,5	9,9	9,8	9,4	9,7	9,3	8,5	43,5	38,8	17,8
Giessenlanden	5,2	6,7	6,5	6,3	8,2	9,6	12,2	11,7	11,6	12,3	15,0	27,7	45,0	27,3
Goedereede	4,1	5,9	8,1	9,7	8,5	10,8	12,5	9,6	10,0	12,5	12,4	32,3	42,9	24,8
Gorinchem	13,7	9,1	10,7	9,7	10,5	10,3	11,2	10,8	10,1	9,5	8,2	39,9	42,3	17,8
Gouda	29,2	8,8	9,8	9,5	9,6	9,7	9,3	9,3	10,8	11,5	11,8	37,7	39,1	23,3
Graafstroom	3,1	4,8	5,3	6,6	9,5	7,7	11,6	10,1	13,5	13,4	17,5	26,1	42,9	30,9
's-Gravendeel	3,4	7,7	7,8	6,7	9,6	10,3	11,5	11,1	11,7	12,9	10,7	31,8	44,7	23,6
's-Gravenhage	210,1	15,7	13,3	12,1	11,4	9,8	8,3	7,4	7,2	7,4	7,5	52,5	32,7	14,8
s-Gravenzande	6,7	7,1	7,2	7,7	6,4	9,0	9,9	9,8	10,7	12,5	19,6	28,5	39,5	32,1
Hardinxveld-														
Giessendam	6,3	5,0	9,7	9,0	9,2	10,5	12,1	11,2	10,6	11,2	11,6	32,8	44,4	22,8
Heerjansdam	1,5	5,3	8,0	7,3	10,6	9,6	11,0	11,0	11,2	12,6	13,3	31,2	42,9	26,0
Hellevoetsluis	14,5	8,0	7,5	8,9	8,6	8,6	11,3	11,5	11,9	12,8	11,0	32,9	43,3	23,8
Hendrik-Ido-Ambacht	7,8	5,5	6,5	7,5	7,0	8,8	11,6	12,1	13,8	13,8	13,4	26,6	46,2	27,2
Hillegom	8,1	7,3	8,5	8,2	8,9	8,0	10,8	11,2	11,7	11,5	14,0	32,9	41,6	25,6
Jacobswoude	4,0	6,0	6,0	7,9	8,8	9,8	9,1	10,4	11,5	13,5	17,0	28,7	40,8	30,5
Katwijk	14,6	6,4	8,0	9,2	9,2	10,2	11,8	11,2	11,7	11,8	10,5	32,8	44,9	22,3
Korendijk	3,9	7,1	6,7	7,1	6,8	10,9	10,6	12,2	14,0	11,8	12,8	27,7	47,7	24,6
Krimpen aan														
den IJssel	10,8	6,4	8,2	8,3	8,1	9,5	9,9	10,5	11,8	12,6	14,7	31,0	41,7	27,3
Leerdam	7,7	6,1	8,6	9,2	10,3	10,7	10,6	12,2	11,5	10,6	10,1	34,1	45,1	20,8
Leiden	51,3	14,9	11,0	10,5	10,0	9,2	8,4	7,9	8,5	9,1	10,5	46,4	33,9	19,7
Leiderdorp	10,0	6,0	7,6	7,1	8,9	9,4	8,8	10,9	11,9	14,7	14,6	29,6	41,0	29,3
Leidschendam	14,6	7,5	7,1	9,1	8,6	11,1	9,7	9,5	11,2	13,2	13,1	32,2	41,5	26,3
Liemeer	2,3	7,1	6,9	7,5	7,3	10,9	11,7	8,7	11,3	13,8	14,6	28,9	42,6	28,5
De Lier	3,9	5,8	5,8	5,6	9,0	7,5	11,3	12,9	12,7	13,1	16,2	26,2	44,4	29,3
Liesveld	3,3	5,6	8,2	7,4	6,8	9,7	9,9	13,7	13,2	9,8	15,7	28,0	46,4	25,6
Lisse	8,6	7,2	7,4	8,4	8,2	8,6	10,3	10,9	11,3	13,7	14,0	31,3	41,1	27,6

Tabel 2.23 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens per 10% groep van de landelijke verdeling van het besteedbaar inkomen en gemeente, 1997 (vervolg)

	totaal		10%-groepen									40%-groepen			
			1e (Laag- ste)	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e (Hoog- ste)	0,4 Laag- ste	0,4 Mid- den	0,2 Hoog- ste
Bovengrens (1 000 gld)			20,4	27,3	33,3	39,6	46,2	53,2	60,9	70,2	85,0		39,6	70,2	
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>													
Maasland	2,4	5,0	4,5	5,8	7,2	6,7	10,5	9,8	14,0	14,4	22,0		22,6	41,1	36,4
Maassluis	13,4	6,6	8,2	9,5	10,4	10,0	10,2	10,7	11,4	11,9	11,2		34,7	42,2	23,1
Middelharnis	6,2	7,4	8,1	9,5	10,4	9,4	11,9	12,4	10,8	10,7	9,4		35,5	44,4	20,1
Monster	7,7	12,1	6,9	7,4	8,6	9,3	8,7	9,7	11,4	11,2	14,8		35,0	39,1	26,0
Moordrecht	2,8	7,1	9,3	6,1	8,2	10,3	9,6	13,1	11,6	11,3	13,4		30,7	44,6	24,7
Naaldwijk	10,3	7,1	7,6	7,4	8,7	7,1	9,0	10,9	11,3	12,7	18,2		30,8	38,2	31,0
Nederlek	5,8	7,3	8,6	8,9	7,3	10,4	10,9	12,2	11,2	11,1	12,0		32,1	44,8	23,1
Nieuw-Lekkerland	3,1	5,1	6,1	7,4	8,5	11,4	12,8	13,3	11,8	11,0	12,6		27,1	49,2	23,6
Nieuwerkerk aan den IJssel	7,6	5,4	7,8	6,8	7,6	7,8	10,0	10,3	12,5	13,6	18,2		27,7	40,6	31,8
Nieuwkoop	4,0	6,1	4,4	7,5	8,0	9,9	10,0	11,7	12,0	13,9	16,6		26,0	43,6	30,4
Noordwijk	9,8	8,3	9,0	8,5	9,4	8,8	10,3	8,9	10,1	11,5	15,2		35,1	38,2	26,7
Noordwijkerhout	5,8	6,6	7,8	7,9	10,3	9,7	8,1	9,4	11,0	13,7	15,3		32,6	38,3	29,0
Nootdorp	3,2	5,3	4,6	4,7	5,6	8,5	10,2	10,5	12,8	17,9	19,8		20,2	42,1	37,7
Oegstgeest	8,0	7,6	6,7	6,7	7,2	8,0	8,1	8,0	10,8	14,5	22,3		28,2	34,9	36,8
Oostflakkee	3,9	8,8	8,0	9,9	7,7	11,2	10,3	12,2	11,5	11,5	8,8		34,5	45,2	20,3
Oud-Beijerland	8,0	6,8	7,3	7,2	7,1	7,5	10,6	11,7	12,9	14,1	14,8		28,4	42,7	28,9
Ouderkerk	3,0	6,8	6,4	7,4	10,1	9,2	11,1	11,5	10,6	10,7	16,3		30,7	42,4	27,0
Papendrecht	11,6	6,1	6,6	7,7	9,3	9,4	11,2	12,8	11,9	13,3	11,7		29,6	45,4	25,0
Pijnacker	7,3	5,5	5,5	5,6	6,8	9,1	9,8	9,4	12,1	15,4	20,8		23,3	40,5	36,2
Reeuwijk	4,7	5,3	6,8	6,8	8,7	7,2	9,4	9,1	10,3	13,1	23,4		27,5	36,0	36,5
Ridderkerk	19,3	6,5	9,3	9,7	10,1	10,3	10,1	10,7	11,5	11,3	10,5		35,6	42,6	21,9
Rijnsburg	5,1	7,9	7,0	7,9	9,5	9,2	8,8	11,4	11,6	12,0	14,8		32,3	40,9	26,8
Rijnwoude	7,0	4,9	5,4	6,9	8,7	9,0	9,7	10,5	12,2	14,9	17,7		25,9	41,5	32,6
Rijswijk	22,8	7,9	8,7	9,0	11,0	10,1	10,1	9,7	10,5	11,5	11,7		36,5	40,3	23,2
Rotterdam	278,1	16,9	15,0	12,9	11,0	9,6	8,3	7,1	7,0	6,2	5,9		55,9	32,0	12,1
Rozenburg	5,6	6,6	6,6	8,7	8,2	11,7	11,9	11,9	11,6	12,0	10,9		30,1	47,1	22,9
Sassenheim	5,7	4,6	7,9	7,3	9,8	9,7	8,2	10,1	13,3	14,2	14,9		29,6	41,3	29,2
Schiedam	33,7	11,6	12,5	11,8	10,8	10,6	9,5	9,0	8,8	8,3	7,2		46,7	37,9	15,5
Schipluiden	3,7	5,5	8,0	4,8	6,9	7,2	12,3	11,8	12,2	15,7	15,8		25,1	43,4	31,5
Schoonhoven	4,6	8,2	8,5	8,0	9,9	9,3	10,9	10,7	11,0	12,0	11,4		34,6	42,0	23,4
Sliedrecht	9,4	6,8	11,4	8,6	9,2	11,2	10,8	11,0	10,2	11,5	9,2		36,1	43,2	20,8
Spijkenisse	28,7	7,2	8,9	8,4	8,8	10,3	11,1	12,1	12,2	12,4	8,7		33,2	45,7	21,1
Strijen	3,6	6,4	8,1	9,3	9,5	6,8	11,6	10,9	13,2	12,5	11,8		33,3	42,5	24,3
Valkenburg	1,3	5,6	8,3	6,2	9,9	9,0	12,0	9,2	11,0	13,9	14,9		30,0	41,2	28,8
Vianen	7,2	5,7	7,3	9,3	7,9	8,1	10,1	11,4	13,6	12,7	14,1		30,1	43,1	26,8
Vlaardingen	33,0	9,4	11,0	10,5	10,6	10,6	10,6	9,9	9,9	9,5	8,0		41,4	41,1	17,5
Vlist	3,6	5,8	6,9	8,3	9,3	7,4	11,4	10,2	10,8	13,3	16,4		30,4	39,8	29,8
Voorburg	18,5	8,0	8,5	8,8	10,0	10,1	9,9	9,0	9,9	11,3	14,6		35,2	38,9	25,9
Voorhout	4,3	5,3	5,8	4,5	5,8	8,3	9,9	11,9	12,6	16,2	19,6		21,4	42,8	35,8
Voorschoten	9,3	6,2	5,4	7,8	7,6	9,5	8,0	9,3	12,4	13,9	19,9		27,0	39,2	33,8
Waddinxveen	9,9	6,2	5,8	8,5	7,7	9,5	10,1	10,8	11,9	14,0	15,4		28,3	42,3	29,4
Warmond	2,0	6,4	11,2	10,1	7,0	8,1	7,3	7,6	11,4	11,1	19,9		34,7	34,4	30,9
Wassenaar	11,0	9,3	7,6	7,7	7,6	7,7	7,5	8,3	9,9	11,1	23,4		32,1	33,4	34,5
Wateringen	5,6	6,6	6,1	6,0	8,0	8,3	10,4	9,9	13,2	14,3	17,2		26,7	41,8	31,5
Westvoorne	5,5	6,5	6,7	5,2	6,9	7,5	8,9	10,7	13,0	15,0	19,5		25,3	40,2	34,4

Tabel 2.23 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens per 10% groep van de landelijke verdeling van het besteedbaar inkomen en gemeente, 1997 (vervolg)

	totaal	10%-groepen										40%-groepen		
		1e (Laag- ste)	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e (Hoog- ste)	0,4 Laag- ste	0,4 Mid- den	0,2 Hoog- ste
Bovengrens (1 000 gld)		20,4	27,3	33,3	39,6	46,2	53,2	60,9	70,2	85,0		39,6	70,2	
	<i>x 1 000 %</i>													
Zederik	4,7	6,4	6,6	8,0	9,5	9,2	10,4	12,1	11,4	12,3	14,2	30,4	43,0	26,6
Zevenhuizen-														
Moerkapelle	3,5	4,2	8,0	8,2	7,4	8,9	9,1	9,8	12,6	14,0	17,7	27,9	40,4	31,7
Zoetermeer	43,3	6,6	7,5	7,7	8,8	9,4	8,8	10,7	12,8	14,4	13,3	30,6	41,7	27,7
Zoeterwoude	3,0	5,1	5,2	5,7	7,9	9,7	9,6	11,2	12,8	14,7	18,0	24,0	43,4	32,6
Zwijndrecht	17,2	8,6	8,9	9,3	8,8	10,4	10,5	10,7	10,9	10,4	11,4	35,6	42,5	21,8
Zeeland	150,9	8,9	10,1	9,9	10,3	10,6	10,7	10,5	10,3	9,6	9,1	39,1	42,1	18,8
Axel	5,1	8,4	10,3	12,1	10,4	11,7	9,7	10,5	7,8	9,4	9,6	41,2	39,7	19,0
Borsele	8,3	6,4	9,3	8,9	9,4	10,8	12,8	10,5	10,8	10,3	10,7	34,1	45,0	21,0
Goes	14,6	10,5	9,2	9,6	10,7	10,6	10,3	10,5	11,0	9,1	8,6	40,0	42,3	17,7
Hontenisse	3,2	7,3	8,6	10,4	10,6	9,2	9,1	10,9	11,2	10,4	12,4	36,8	40,4	22,8
Hulst	7,9	9,7	9,0	10,3	8,3	10,8	10,1	9,8	10,4	11,1	10,5	37,3	41,1	21,6
Kapelle	4,1	5,7	7,3	9,6	10,0	10,4	10,0	11,8	12,1	10,9	12,4	32,5	44,2	23,2
Middelburg	18,6	10,1	10,4	10,1	11,6	10,3	10,2	10,4	10,2	8,9	8,0	42,1	41,0	16,9
Noord-Beveland	2,9	8,7	10,0	8,6	11,8	10,4	10,3	10,6	10,3	8,4	10,9	39,1	41,6	19,3
Oostburg	7,5	8,7	11,0	11,3	9,0	10,0	10,0	10,1	10,0	10,6	9,1	40,0	40,2	19,8
Reimerswaal	7,5	7,9	9,3	8,0	10,1	12,0	11,1	11,6	10,7	9,5	9,9	35,2	45,4	19,4
Sas van Gent	3,7	9,0	11,9	8,7	10,3	10,8	9,1	12,8	9,1	10,1	8,3	39,9	41,8	18,3
Schouwen-Duiveland	13,5	8,2	10,7	9,7	10,3	9,7	10,8	10,2	10,5	10,1	9,8	38,9	41,2	19,9
Sluis-Aardenburg	2,9	11,8	10,9	11,5	10,8	9,9	8,5	10,5	7,6	11,1	7,5	44,9	36,5	18,6
Terneuzen	14,6	10,2	10,4	9,0	9,6	9,7	11,1	9,4	11,1	10,2	9,4	39,2	41,2	19,5
Tholen	8,8	7,5	10,0	10,2	9,6	12,4	11,3	11,1	9,9	9,7	8,3	37,3	44,7	17,9
Veere	8,4	5,3	8,0	8,6	9,8	10,4	11,8	12,0	11,3	11,5	11,4	31,6	45,5	22,9
Vlissingen	19,3	10,1	11,8	11,1	11,2	11,1	11,1	10,0	9,2	7,6	6,7	44,2	41,5	14,4
Noord-Brabant	917,6	8,3	8,9	9,4	9,5	10,0	10,5	10,9	11,0	10,9	10,6	36,1	42,4	21,5
Aalburg	3,9	6,9	7,8	7,5	8,9	10,9	9,6	12,4	11,7	10,2	14,1	31,2	44,6	24,2
Alphen-Chaam	3,4	5,6	6,2	6,9	7,7	9,5	10,5	10,7	14,2	12,6	16,1	26,4	44,9	28,7
Asten	5,7	6,4	8,6	9,6	8,0	9,7	11,7	11,5	10,8	10,7	13,0	32,5	43,7	23,8
Baarle-Nassau	2,3	7,8	9,4	10,6	10,7	11,4	8,1	10,5	9,9	9,8	11,7	38,5	39,9	21,6
Bergen op Zoom	26,4	8,3	9,7	10,6	9,4	11,3	10,1	11,4	10,2	10,6	8,5	37,9	43,0	19,1
Bergeyk	6,5	6,1	6,7	7,7	8,6	10,5	10,5	12,4	11,9	11,3	14,2	29,1	45,3	25,5
Bernheze	9,8	6,4	6,7	6,8	8,9	8,5	10,6	11,8	12,7	13,5	14,0	28,9	43,6	27,5
Best	9,5	6,7	7,9	8,6	7,7	8,3	10,8	12,2	13,3	14,1	10,5	30,8	44,6	24,6
Bladel	6,9	6,4	6,0	8,3	7,8	9,8	11,7	13,2	11,6	12,5	12,6	28,6	46,3	25,1
Boekel	3,1	6,6	7,7	8,9	8,4	8,5	12,1	11,8	9,2	12,3	14,6	31,5	41,6	26,9
Boxmeer	10,6	7,4	7,2	7,5	9,6	8,4	11,2	12,2	12,3	12,4	11,7	31,7	44,1	24,2
Boxtel	11,1	8,5	7,9	9,7	8,5	9,3	10,3	10,7	12,3	11,8	11,0	34,6	42,6	22,8
Breda	67,0	10,2	10,3	10,2	10,2	10,2	9,3	9,5	10,0	10,1	10,0	40,9	39,1	20,0
Budel	7,6	7,5	7,7	7,3	9,0	8,9	11,9	12,2	11,6	11,6	12,3	31,5	44,6	23,9
Cuijk	9,1	7,3	9,3	9,4	10,6	9,3	11,4	12,2	11,3	10,4	8,9	36,5	44,2	19,3
Deurne	11,5	6,7	7,0	9,8	9,0	9,6	11,4	12,3	12,1	10,8	11,4	32,4	45,5	22,2
Dongen	9,1	7,5	7,4	7,9	8,9	9,1	11,7	12,2	12,4	11,2	11,7	31,7	45,4	22,9
Eersel	6,5	5,5	5,4	7,6	8,9	9,7	11,2	12,2	11,4	13,3	14,8	27,4	44,5	28,1
Eindhoven	89,2	11,7	12,1	10,7	10,7	10,4	9,6	9,2	9,4	8,8	7,5	45,2	38,5	16,3
Etten-Leur	13,7	7,3	8,3	8,0	9,9	9,1	11,2	10,9	11,9	12,4	11,2	33,4	43,0	23,5

Tabel 2.23 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens per 10% groep van de landelijke verdeling van het besteedbaar inkomen en gemeente, 1997 (vervolg)

	totaal	10%-groepen										40%-groepen		
		1e (Laag- ste)	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e (Hoog- ste)	0,4 Laag- ste	0,4 Mid- den	0,2 Hoog- ste
Bovengrens (1 000 gld)		20,4	27,3	33,3	39,6	46,2	53,2	60,9	70,2	85,0		39,6	70,2	
	x 1 000	%												
Geertruidenberg	8,2	6,6	9,0	7,0	8,4	10,5	11,7	12,8	12,2	11,7	10,3	30,9	47,2	21,9
Geldrop	11,4	7,9	7,6	10,5	10,0	10,4	12,6	10,4	11,0	10,5	9,2	35,9	44,4	19,7
Gemert-Bakel	9,9	8,9	7,6	9,2	8,6	10,4	11,2	11,1	11,3	10,8	10,9	34,3	44,0	21,7
Gilze en Rijen	9,0	5,7	7,1	10,1	10,0	10,4	10,7	12,2	11,4	10,6	11,7	33,0	44,7	22,3
Goirle	8,1	6,2	6,1	8,2	8,1	9,8	8,3	12,2	12,9	13,5	14,7	28,6	43,2	28,2
Grave	4,7	6,3	6,0	9,8	9,7	10,3	12,4	13,1	12,7	10,6	9,0	31,9	48,5	19,6
Haaren	4,8	7,2	5,3	6,4	8,9	9,0	8,6	12,3	11,6	13,8	16,8	27,8	41,6	30,7
Halderberge	11,4	6,3	8,7	9,2	7,9	9,6	11,5	11,6	11,4	12,1	11,6	32,2	44,1	23,7
Heeze-Leende	5,6	4,6	6,5	6,4	8,8	9,9	9,0	11,2	11,6	14,9	17,2	26,2	41,7	32,1
Helmond	32,4	11,1	10,9	11,8	10,2	11,4	10,5	10,2	9,2	8,0	6,6	44,0	41,3	14,7
s-Hertogenbosch	53,9	9,5	10,2	10,2	10,2	10,0	10,0	9,9	9,9	10,4	9,7	40,1	39,8	20,1
Heusden	15,4	6,2	7,5	8,0	8,8	11,0	11,4	11,7	11,7	12,2	11,6	30,4	45,8	23,8
Hilvarenbeek	5,3	5,3	6,2	8,1	8,6	9,9	10,3	12,3	12,7	12,0	14,5	28,3	45,2	26,5
Laarbeek	7,9	7,7	6,7	8,5	8,7	10,4	11,3	11,5	12,4	11,5	11,3	31,5	45,6	22,9
Landerd	5,0	6,2	7,0	9,1	8,3	10,8	10,9	12,4	11,6	11,5	12,2	30,6	45,7	23,7
Lith	2,2	6,0	7,1	7,6	7,2	10,3	10,1	12,4	14,4	11,8	12,9	28,0	47,3	24,7
Loon op Zand	8,4	6,1	7,8	9,0	8,5	9,1	10,8	12,1	13,1	11,3	12,2	31,3	45,1	23,6
Maasdonk	3,9	5,1	7,4	6,8	9,0	10,7	12,4	11,4	11,0	11,1	15,1	28,3	45,5	26,2
Made	9,9	4,8	8,0	7,9	8,4	9,4	11,1	11,6	13,5	13,0	12,2	29,1	45,7	25,2
Mierlo	3,8	6,1	7,4	9,0	7,9	9,4	9,2	11,9	13,2	13,9	12,0	30,4	43,7	25,9
Mill en Sint Hubert	4,0	6,9	7,0	7,0	10,0	10,8	12,1	11,7	12,4	10,7	11,3	30,9	47,0	22,0
Nuenen c.a.	8,8	5,5	5,2	6,2	6,4	7,6	9,6	12,2	14,7	15,3	17,3	23,3	44,1	32,6
Oirschot	6,4	5,1	7,1	7,6	8,7	10,7	11,4	11,8	13,0	11,3	13,3	28,5	46,9	24,6
Oisterwijk	9,7	7,9	6,7	8,8	8,6	8,6	9,5	10,8	11,6	11,8	15,7	32,0	40,5	27,5
Oosterhout	20,6	7,0	7,6	9,9	9,1	10,5	11,2	11,3	10,7	11,7	10,8	33,7	43,7	22,6
Oss	25,9	7,2	9,6	10,2	10,2	10,1	11,6	11,1	10,3	10,7	9,1	37,2	43,0	19,8
Ravenstein	3,0	5,9	7,8	7,2	11,7	11,0	9,9	12,9	11,3	10,0	12,4	32,5	45,0	22,4
Reusel-De Mierden	4,2	4,8	7,6	6,8	8,8	10,1	10,8	12,4	11,9	12,9	13,9	27,9	45,3	26,8
Roosendaal	29,8	7,6	9,7	9,3	10,4	10,3	10,7	11,3	10,8	10,8	9,0	37,1	43,1	19,7
Rucphen	8,6	6,3	8,7	8,6	7,2	10,6	11,5	12,9	11,6	10,9	11,7	30,9	46,6	22,5
Schijndel	8,1	6,4	7,2	7,5	9,4	10,3	11,7	11,1	11,9	12,1	12,4	30,5	45,1	24,5
Sint Anthonis	4,0	6,5	7,6	7,6	9,7	9,3	11,3	13,2	11,5	11,5	11,8	31,3	45,3	23,4
Sint-Michiëlsgestel	10,0	5,8	7,3	7,7	8,8	9,6	10,2	11,6	11,9	12,1	15,1	29,5	43,3	27,2
Sint-Oedenrode	6,2	7,2	7,8	7,2	9,0	9,7	10,3	13,0	11,4	12,1	12,4	31,2	44,3	24,5
Someren	6,4	5,8	7,7	8,6	8,3	10,9	12,2	11,3	13,3	10,1	11,8	30,4	47,7	21,8
Son en Breugel	5,7	5,6	7,1	6,1	8,2	8,6	9,6	10,1	13,7	15,6	15,5	26,9	42,1	31,1
Steenbergen	9,0	6,5	8,2	10,1	9,5	9,6	11,4	11,6	11,3	12,2	9,6	34,2	44,0	21,8
Tilburg	78,0	12,4	11,2	11,3	10,1	9,9	9,4	9,8	9,4	8,8	7,6	45,0	38,6	16,4
Uden	15,1	7,5	7,8	8,8	9,8	10,6	11,5	10,5	11,6	11,5	10,4	34,0	44,2	21,9
Valkenswaard	12,7	8,3	8,9	9,3	9,1	10,7	10,0	11,4	11,2	11,1	9,9	35,5	43,4	21,0
Veghel	12,8	5,6	6,3	9,3	8,3	9,4	10,4	12,4	12,9	12,9	12,3	29,6	45,1	25,3
Veldhoven	16,1	5,5	7,7	7,6	9,3	10,3	11,4	11,8	12,6	12,4	11,3	30,2	46,2	23,6
Vught	9,9	10,1	9,0	8,0	9,3	8,8	9,2	9,7	10,9	11,7	13,3	36,4	38,6	25,0
Waalre	6,5	6,1	7,1	7,5	7,7	7,5	8,1	9,3	13,4	15,1	18,2	28,5	38,3	33,3
Waalwijk	17,5	8,4	8,6	10,1	8,7	10,0	10,9	11,7	10,5	10,7	10,2	35,9	43,2	20,9
Werkendam	9,2	5,5	7,0	8,1	8,3	10,7	11,2	12,2	11,7	11,8	13,4	29,0	45,8	25,2
Woensdrecht	8,3	6,1	7,4	8,4	10,4	10,9	11,6	11,6	11,2	11,9	10,5	32,3	45,3	22,5
Woudrichem	5,0	6,8	6,7	6,4	10,2	9,4	9,9	12,1	12,6	12,6	13,3	30,1	44,0	25,8
Zevenbergen	14,1	6,1	7,4	9,3	8,4	9,0	11,9	12,3	12,1	11,6	11,9	31,1	45,3	23,5
Zundert	7,6	6,4	7,6	8,9	8,5	10,3	10,1	11,1	11,9	12,9	12,5	31,3	43,3	25,4

Tabel 2.23 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens per 10% groep van de landelijke verdeling van het besteedbaar inkomen en gemeente, 1997 (vervolg)

	totaal	10%-groepen										40%-groepen		
		1e (Laag- ste)	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e (Hoog- ste)	0,4 Laag- ste	0,4 Mid- den	0,2 Hoog- ste
Bovengrens (1 000 gld)		20,4	27,3	33,3	39,6	46,2	53,2	60,9	70,2	85,0		39,6	70,2	
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>												
Limburg	460,1	8,9	10,1	9,7	10,2	10,2	10,6	10,7	10,6	9,9	9,2	38,8	42,1	19,0
Ambt Montfort	4,3	4,9	8,3	10,3	9,5	10,0	11,2	12,1	12,4	11,5	9,8	32,9	45,8	21,3
Arcen en Velden	3,3	6,9	6,8	7,1	6,6	8,4	11,9	12,8	12,1	12,4	15,1	27,4	45,2	27,4
Beek	6,9	5,6	8,1	9,4	9,3	10,9	10,7	12,4	11,7	11,9	10,0	32,4	45,7	22,0
Beesel	5,0	6,9	6,9	9,9	10,5	9,7	12,0	12,9	11,3	10,9	8,9	34,3	46,0	19,8
Belfeld	2,0	5,6	7,5	9,2	10,0	11,3	9,7	12,1	10,9	10,2	13,5	32,3	43,9	23,8
Bergen	5,0	9,0	7,3	7,8	9,5	8,8	11,8	12,6	11,6	11,1	10,4	33,6	44,8	21,5
Born	5,7	6,3	8,0	7,9	9,6	10,5	12,5	13,4	11,9	11,7	8,2	31,8	48,3	19,9
Broekhuizen	0,7	x	x	9,6	10,1	x	11,4	16,4	11,1	13,8	10,7	29,8	45,8	24,5
Brunssum	13,0	8,7	12,9	12,1	11,1	11,6	11,1	10,5	9,4	7,1	5,5	44,8	42,5	12,7
Echt	7,4	7,6	9,3	9,9	11,3	9,0	10,4	11,6	12,0	10,3	8,7	38,0	43,0	19,0
Eijsden	4,4	6,3	6,6	7,5	7,9	9,5	11,0	12,8	12,5	13,8	12,1	28,4	45,7	25,9
Geleen	15,0	9,8	12,1	11,1	11,4	11,3	10,9	9,4	9,8	7,9	6,1	44,5	41,5	14,0
Gennep	6,1	6,4	7,4	9,4	8,9	10,2	11,3	11,6	12,0	11,9	10,9	32,1	45,1	22,8
Grubbenvorst	2,5	6,2	5,5	5,8	7,7	10,9	11,1	12,8	12,7	12,4	15,0	25,2	47,5	27,3
Gulpen	3,0	5,9	9,4	8,1	10,5	11,0	9,0	12,4	9,8	13,0	10,9	33,9	42,2	23,9
Haelen	3,8	5,9	7,8	7,2	11,0	10,1	11,6	12,6	10,8	11,5	11,6	31,8	45,1	23,1
Heel	3,0	5,6	5,7	6,8	8,7	9,5	11,2	12,6	14,8	11,7	13,5	26,7	48,1	25,2
Heerlen	42,4	11,0	12,8	11,8	12,5	11,0	10,0	9,5	8,4	7,4	5,8	48,1	38,8	13,1
Helden	6,9	7,2	5,7	7,4	8,7	10,7	11,1	12,9	12,4	11,9	12,1	29,0	47,0	23,9
Heythuysen	4,4	7,2	7,7	6,7	9,5	9,4	11,7	12,4	12,9	11,1	11,5	31,1	46,4	22,5
Horst	7,1	5,5	7,2	9,0	9,0	9,6	11,1	12,4	11,6	11,5	13,2	30,6	44,6	24,8
Hunsel	2,2	9,5	7,1	6,9	6,4	8,3	12,3	13,3	12,7	12,0	11,5	29,9	46,7	23,4
Kerkrade	22,4	9,9	12,3	11,3	11,6	10,4	10,4	9,2	8,8	8,3	7,8	45,1	38,9	16,0
Kessel	1,5	5,8	4,9	8,3	9,8	8,8	12,2	13,7	12,5	11,2	12,6	28,9	47,3	23,8
Landgraaf	17,0	7,3	11,2	8,9	10,9	10,8	11,2	11,3	11,3	10,0	7,0	38,4	44,6	17,0
Maasbracht	5,4	7,8	8,2	8,3	9,5	9,7	12,9	10,8	12,2	10,7	9,9	33,8	45,6	20,6
Maasbree	4,5	5,7	7,0	5,8	7,6	10,0	11,0	14,4	12,7	12,0	13,8	26,1	48,1	25,7
Maastricht	51,9	13,9	11,6	10,7	10,5	10,3	9,9	8,9	8,7	8,2	7,3	46,7	37,8	15,4
Margraten	5,2	7,5	8,1	7,5	8,2	6,8	9,9	10,5	14,0	12,5	15,0	31,3	41,2	27,5
Meerlo-Wanssum	2,7	5,3	6,2	9,3	9,0	10,5	9,5	14,3	12,0	12,4	11,3	29,9	46,4	23,7
Meerssen	8,1	7,6	7,1	8,0	8,2	10,1	9,9	12,1	12,0	11,9	13,1	30,9	44,1	25,0
Meijel	2,0	5,6	7,1	9,3	6,3	9,9	10,6	14,2	13,1	11,2	12,6	28,3	47,9	23,8
Mook en Middelaar	3,0	5,4	6,1	9,7	10,4	7,1	9,0	10,3	12,6	12,0	17,5	31,5	39,0	29,5
Nederweert	5,7	5,1	7,3	8,1	8,5	9,2	11,3	14,8	12,3	12,6	10,9	28,9	47,5	23,5
Nuth	6,4	5,7	9,4	8,4	8,5	11,0	8,9	11,3	12,5	12,4	11,9	32,0	43,7	24,3
Onderbanken	3,3	8,4	7,7	6,7	8,6	12,0	13,5	10,8	11,8	11,5	9,0	31,4	48,1	20,5
Roerdalen	3,9	6,6	8,0	7,8	8,6	9,1	11,5	11,3	11,0	12,4	13,7	31,0	42,8	26,2
Roermond	19,1	11,3	12,8	10,5	11,0	10,2	9,1	10,2	8,7	8,5	7,8	45,6	38,1	16,3
Roggel en Neer	3,1	6,1	6,4	9,1	8,1	10,6	12,5	13,8	12,8	11,0	9,4	29,8	49,8	20,4
Schinnen	5,3	6,3	7,0	6,8	10,9	9,2	11,8	10,9	11,3	13,7	12,1	31,0	43,2	25,8
Sevenum	2,7	5,6	5,8	5,8	10,3	9,9	11,0	11,4	13,8	14,9	11,5	27,5	46,2	26,4
Simpelveld	4,6	5,1	8,8	9,9	8,7	10,5	11,6	9,9	13,0	11,6	11,0	32,5	45,0	22,6
Sittard	20,4	10,5	10,4	9,7	9,6	10,1	10,3	9,9	10,4	9,8	9,5	40,2	40,5	19,2
Stein	10,4	4,8	8,8	8,7	11,5	10,9	11,6	12,6	12,2	10,6	8,2	33,9	47,3	18,8
Susteren	5,1	5,5	9,3	8,7	10,5	11,7	11,0	10,5	13,3	10,1	9,5	34,0	46,5	19,6

Tabel 2.23 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens per 10% groep van de landelijke verdeling van het besteedbaar inkomen en gemeente, 1997 (slot)

	totaal	10%-groepen										40%-groepen		
		1e (Laag- ste)	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e (Hoog- ste)	0,4 Laag- ste	0,4 Mid- den	0,2 Hoog- ste
Bovengrens (1 000 gld)		20,4	27,3	33,3	39,6	46,2	53,2	60,9	70,2	85,0		39,6	70,2	
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>												
Swalmen	3,4	8,1	11,2	8,4	10,9	10,6	10,6	11,0	10,8	9,7	8,6	38,7	43,0	18,3
Tegelen	7,6	8,1	11,0	10,5	10,9	10,2	11,1	11,7	10,3	8,8	7,5	40,5	43,3	16,2
Thorn	1,0	8,0	8,9	8,2	7,8	10,6	12,4	12,0	11,6	8,3	12,3	32,8	46,6	20,6
Vaals	4,5	11,3	12,8	10,0	9,0	7,8	8,8	8,6	7,5	9,1	15,0	43,1	32,8	24,1
Valkenburg aan de Geul	7,2	8,7	10,3	9,9	9,6	10,8	9,8	9,7	11,4	9,5	10,2	38,5	41,7	19,8
Venlo	27,5	11,1	11,8	11,4	10,4	10,1	10,4	9,2	9,0	7,9	8,5	44,7	38,8	16,5
Venray	14,1	8,0	8,1	9,0	9,6	10,6	10,7	11,1	11,2	11,2	10,6	34,7	43,5	21,8
Voerendaal	5,1	4,9	7,4	7,7	8,7	8,6	11,3	11,5	12,7	15,5	11,5	28,7	44,2	27,0
Weert	19,0	6,8	9,5	9,8	9,0	9,8	11,5	11,0	11,9	10,7	10,1	35,1	44,1	20,7
Wittem	2,9	5,0	9,4	8,9	9,1	7,7	9,1	11,9	13,0	14,1	11,7	32,4	41,7	25,9

Bron: CBS, Regionale inkomensverdeling 1997

3. Bestedingen

Tabel 3.1 Bestedingen van huishoudens (gedetailleerd), 1998

	gld	‰
Gemiddelde bestedingen	48 929	1 000
Voeding	8 337	170
Brood en beschuit	435	9
Koek en gebak	463	9
Meel en grutterswaren	123	3
Aardappelen	112	2
Groenten	481	10
Fruit	478	10
Suiker en suikerwerken	165	3
Chocoladewerk	148	3
Koffie, thee en cacao	221	5
Dranken	1 025	21
Oliën en vetten	105	2
Vlees	679	14
Vleeswaren en vleesgerechten	409	8
Wild en gevogelte	170	3
Vis	140	3
Melk en melkproducten	534	11
Boter, kaas en eieren	436	9
Specerijen, soepen en oosterse eetwaren	305	6
Verteringen buitenshuis	1 898	39
Woning	18 004	368
Huur en huurwaarde	10 370	212
w.o.		
Huur	3 991	82
Huurwaarde	6 103	125
Overdrachten i.v.m. woning	891	18
Onderhoud woning	428	9
Nagelvaste installaties	382	8
Tuin en bloemen	688	14
Meubelen	1 073	22
Stoffering	624	13
Versiering	151	3
Beddengoed en huishoudelijk linnengoed	251	5

Tabel 3.1 Bestedingen van huishoudens (gedetailleerd), 1998 (vervolg)

	gld	‰
Eet, keukengerei en keukenapparaten	345	7
Kooktoestellen	65	1
Verwarmingstoestellen excl. CV	x	x
Verlichtingsapparaten	140	3
Reinigingsapparaten en -gereedschap	200	4
Overige huishoudelijke apparaten en gereedschap	148	3
Reparatie en huur huishoudelijke apparaten	29	1
Brand- en inbraakverzekering	193	4
Gas	1 065	22
Elektriciteit	760	16
Vaste en vloeibare brandstoffen	x	x
Overige kosten verwarming en verlichting	164	3
Kleding en schoeisel	3 328	68
Herenkleding	700	14
Dameskleding	1 207	25
Kinderkleding	418	9
Kleding ongespecificeerd (leeftijd/geslacht)	34	1
Kledingaccessoires	53	1
Stoffen en maakloon	85	2
Herenschoeisel	143	3
Damesschoeisel	237	5
Kinderschoeisel	133	3
Schoeisel ongespecificeerd (leeftijd/geslacht)	6	0
Schoenreparatie en -materiaal	25	0
Lederwaren, sieraden en dergelijke	275	6
Hygiëne en geneeskundige verzorging	2 930	60
Huishoudelijke dienstverlening	744	15
Reinigingsartikelen	543	11
Algemene lichaamsverzorging	353	7
Haarverzorging	429	9
Cosmetica en parfumerieën	242	5
Geneeskundige verzorging	620	13
Ontwikkeling, ontspanning en verkeer	15 159	310
Opleiding	845	17
Schrijfwaren, computers en lectuur	1 145	23
Sport en spel	522	11
Vakanties, kamperen en weekendbestedingen	2 938	60
Muziek, zang en toneel	175	4
Radio's, tv, video, CD en dergelijke	843	17
Overige ontspanning	856	17
Speelgoed	169	3
Roken	451	9

Tabel 3.1 Bestedingen van huishoudens (gedetailleerd), 1998 (slot)

	gld	%
Openbaar vervoer	512	10
Rijwielen, bromfietsen en motoren	323	7
Auto's	2 445	50
w.o.		
Aanschaf auto's (aan- en verkoop)	1 769	36
Overige kosten eigen vervoer	2 743	56
w.o.		
Benzine en olie	1 493	31
Voertuigverzekering	661	14
Overige verkeers- en vervoerskosten	1 152	24
Overige bestedingen	1 170	24

Bron: Budgetonderzoek

Tabel 3.2 Bestedingen van huishoudens naar grootte van het huishouden, 1998

	Grootte van het huishouden in aantal personen				
	1	2	3	4	5 en meer
Gemiddelde grootte van het huishouden (pers.)	1,0	2,0	3,0	4,0	5,3
Gemiddeld besteedbaar inkomen (1 000 gld)	31,6	56,3	64,2	69,8	76,1
Totale bestedingen (1 000 gld)	30,8	53,1	59,2	64,8	69,7
	<i>% van de totale bestedingen</i>				
Voeding	158	171	171	175	187
Woning	423	368	354	335	328
w.v.					
Huur(-waarde)	269	206	194	185	183
Overig	154	162	160	150	145
Kleding en schoeisel	51	65	77	80	81
Hygiëne en geneeskundige verzorging	56	53	71	70	58
Ontwikkeling en ontspanning	150	166	155	166	183
Verkeer en vervoer	136	152	151	152	140
Overige bestedingen	26	26	20	20	24

Bron: Budgetonderzoek

Tabel 3.3 Bestedingen van huishoudens naar voornaamste inkomensbron, 1998

	Arbeid		Uitkering		
	Totaal	w.o. loon	Totaal	AOW/ pensioen	Overige uitke- ringen
Gemiddelde grootte van het huishouden (pers.)	2,6	2,6	1,6	1,6	1,8
Gemiddeld besteedbaar inkomen (1 000 gld)	60,5	58,9	36,9	40,0	29,8
Totale bestedingen (1 000 gld)	55,6	55,0	37,1	39,0	32,7
<i>% van de totale bestedingen</i>					
Voeding	175	170	171	170	176
Woning	349	348	417	418	415
w.v.					
Huur(-waarde)	195	194	257	258	253
Overig	154	154	160	160	162
Kleding en schoeisel	72	70	57	57	58
Hygiëne en geneeskundige verzorging	60	60	59	61	54
Ontwikkeling, ontspanning en verkeer	171	172	139	134	152
Verkeer en vervoer	155	158	127	128	126
Overige bestedingen	22	22	29	33	18

Bron: Budgetonderzoek

Tabel 3.4 Bestedingen van huishoudens naar besteedbaar inkomen, 1998

	25%-inkomensgroepen van het besteedbaar inkomen			
	1e laagste	2e	3e	4e hoogste
Gemiddelde grootte van het huishouden (pers.)	1,3	2,0	2,7	3,1
Gemiddeld besteedbaar inkomen (1 000 gld)	23,1	37,3	55,7	91,9
Totale bestedingen (1 000 gld)	26,5	38,3	54,1	76,9
<i>% van de totale bestedingen</i>				
Voeding	176	177	174	162
Woning	442	399	354	337
w.v.				
Huur(-waarde)	284	241	202	180
Overig	158	158	152	157
Kleding en schoeisel	58	58	66	78
Hygiëne en geneeskundige verzorging	57	59	55	64
Ontwikkeling, ontspanning en verkeer	128	147	165	180
Verkeer en vervoer	118	136	163	152
Overige bestedingen	20	24	22	27

Bron: Budgetonderzoek

Tabel 3.5 Energieverbruik van huishoudens

	Eenheid cq. basis	1980	1985	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Uitgaven per huishouden										
Totaal	<i>gld</i>	2 520	3 430	2 480	2 720	2 740	2 770	2 770	3 110	3 390
aardgas	<i>gld</i>	880	1 410	790	960	910	870	880	1 040	990
elektriciteit	<i>gld</i>	590	670	480	510	530	540	560	630	640
collectieve verwarming	<i>gld</i>	90	190	120	120	95	120	110	100	120
overige huisbrandstoffen	<i>gld</i>	60	70	20	20	25	20	10	10	10
motorbrandstoffen	<i>gld</i>	900	1 090	1 070	1 110	1 180	1 220	1 210	1 330	1 620
Verbruiksaandeel energie, 1980–1991										
Bestedingsaandeel energie, 1992–1996										
Totaal	<i>%</i>	78	96	62	66	64	64	63	69	72
gas	<i>%</i>	27	40	20	23	21	20	20	23	21
elektriciteit	<i>%</i>	18	19	12	12	12	12	13	14	14
collectieve verwarming	<i>%</i>	3	5	3	3	2	3	3	2	3
overige huisbrandstoffen	<i>%</i>	2	2	0	0	1	0	0	0	0
motorbrandstoffen	<i>%</i>	28	31	27	27	28	28	28	29	35
Aardgas										
<i>Alle huishoudens</i>										
Hoeveelheid per huishouden	<i>m³</i>	2 460	2 150	1 610	1 800	1 890	1 750	1 790	2 050	1 720
Prijs per m ³	<i>cent</i>	36	66	49	53	48	50	49	51	58
Vastrecht	<i>gld</i>	57	67	87	97	100	102	103	103	109
Graaddagen	<i>aantal</i>	3 290	3 510	2 700	2 860	3 130	2 850	2 960	3 570	2 990
Isolatievoorzieningen										
isolatie spouwmuur	<i>%</i>	.	38	48	49	50	50	51	53	54
dubbel glas	<i>%</i>	.	58	73	75	78	77	79	81	84
dakisolatie	<i>%</i>	.	32	45	46	47	47	47	51	51
vloerisolatie	<i>%</i>	.	11	22	23	24	25	28	30	31
Centrale gasverwarming	<i>%</i>	49	57	67	67	70	71	73	74	74
Lokale gasverwarming	<i>%</i>	34	26	20	19	17	16	15	15	13
Geen gasverwarming	<i>%</i>	18	17	14	14	13	13	12	11	12
Warm water op aardgas ¹⁾	<i>%</i>	.	70	62	85	86	86	87	87	87
Koken op aardgas	<i>%</i>	.	86	86	85	84	85	84	84	83
<i>Aardgasverbruikers</i>										
Hoeveelheid per afnemer w.v.	<i>m³</i>	2 720	2 300	1 720	1 910	2 020	1 860	1 890	2 160	1 830
met CV op gas	<i>m³</i>	3 580	2 840	1 970	2 200	2 240	2 070	2 090	2 390	2 000
lokale gasverwarming	<i>m³</i>	2 190	1 980	1 430	1 530	1 670	1 630	1 530	1 790	1 510
geen verwarming op gas, alleen koken en/of warm water op gas	<i>m³</i>	210	240	160	150	260	140	350	260	270

Tabel 3.5 Energieverbruik van huishoudens (slot)

	Eenheid	1980	1985	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997
	cq. basis									
Electriciteit										
Hoeveelheid per huishouden w.v.	<i>kWh</i>	2 880	2 600	2 710	2 800	2 840	2 830	2 830	2 940	2 920
enkele meter	<i>kWh</i>	2 500	2 250	2 290	2 430	2 490	2 440	2 460	2 440	2 450
dubbele meter	<i>kWh</i>	3 890	3 360	3 650	3 720	3 510	3 580	3 410	3 650	3 540
Uitgaven aan electriciteit w.v.	<i>gld</i>	590	670	480	510	530	540	560	630	640
enkele meter	<i>gld</i>	550	600	440	480	500	500	520	570	580
dubbele meter	<i>gld</i>	740	820	580	600	590	610	600	730	730
Vastrecht w.v.										
enkele meter	<i>gld</i>	70	77	79	69	70	71	69	65	66
dubbele meter	<i>gld</i>	95	110	134	120	117	119	119	120	124
Warm water op electriciteit	%	.	16	12	12	11	12	11	11	11
Koken op electriciteit	%	.	13	14	15	16	15	16	16	17
Electrische apparaten	<i>aantal</i>	2	3	3	3	3	3	4	4	4
Collectieve verwarming										
Met collectieve verwarming	%	12	13	12	12	12	12	10	11	11
wijk- of stadsverwarming	%	1	3	3	3	3	3	2	2	3
blokverwarming	%	11	10	9	9	9	9	8	8	9
Uitgaven per afnemer	<i>gld</i>	1 080	1 500	970	1 020	1 030	1 070	1 140	970	1 060
Motorbrandstoffen										
<i>Alle huishoudens</i>										
Autobezit	%	68	67	69	70	70	67	69	69	70
Motorbrandstofverbruik w.v.	%	64	71	71	72	75	73	73	74	75
benzine	%	54	58	61	63	64	62	65	66	68
LPG en dieselolie	%	6	10	12	11	11	11	11	11	12
tijdens vakantie	%	38	38	39	33	37	33	33	32	33
<i>Uitgaven per afnemer van</i>										
Motorbrandstof w.v.	<i>gld</i>	1 400	1 530	1 500	1 530	1 570	1 730	1 650	1 800	2 170
benzine	<i>gld</i>	1 350	1 480	1 360	1 420	1 480	1 550	1 530	1 650	1 980
LPG en dieselolie	<i>gld</i>	1 090	1 320	1 160	1 180	1 230	1 390	1 210	1 330	1 460
motorbrandstof in vakantie	<i>gld</i>	270	270	260	250	250	280	280	300	320
Prijsindexcijfer benzine	1990=100	83	106	100	112	110	116	117	122	129
Prijsindexcijfer LPG	1990=100	117	141	100	101	99	105	111	122	140
Prijsindexcijfer dieselolie	1990=100	91	115	100	105	118	123	123	133	138

Bron: Budgetonderzoek

¹⁾ De stijging van 62% in 1990 naar 85% in 1992 is hoofdzakelijk veroorzaakt doordat tot en met 1991 het verwarmen van water met de eigen (gasgestookte) CV niet werd waargenomen.

4. Vermogen en bezit

Tabel 4.1 Vermogensverdeling van huishoudens naar leeftijd ¹⁾, 1997

	Jonger dan 25 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65-74 jaar	75 jaar en ouder	Totaal
Vermogensklasse (1 000 gld)	<i>x 1 000</i>							
Negatief of 0	110	345	235	156	84	45	14	988
>0 tot 5	136	200	142	108	102	100	102	890
5 tot 20	75	185	137	123	110	133	152	917
20 tot 50	25	156	119	111	76	97	80	663
50 tot 100	14	182	168	116	69	59	50	658
100 tot 250	15	255	369	314	172	117	70	1 311
250 tot 1 000	14	125	200	248	196	156	95	1 034
1 000 en meer	2	10	20	36	32	31	26	158
TOTAAL	391	1 457	1 390	1 212	841	737	589	6 617
	<i>1 000 gld</i>							
Gemiddeld vermogen	40	85	147	220	235	232	223	168

Bron: Vermogensstatistiek

¹⁾ Van persoon met hoogste persoonlijk inkomen; peildatum vermogen 1 januari 1977.

Tabel 4.2 Vermogensverdeling van huishoudens naar belangrijkste inkomensbron, 1997 ¹⁾

	Winst	Loon	Pensioen	Uitkering	Overig	Totaal
Vermogensklasse (1 000 gld)	<i>x 1 000</i>					
Negatief of 0	29	574	88	285	13	988
>0 tot 5	4	375	234	267	9	890
5 tot 20	8	432	312	152	11	917
20 tot 50	18	363	206	67	10	663
50 tot 100	23	452	132	41	9	658
100 tot 250	69	903	243	73	23	1 311
250 tot 1 000	139	489	316	52	38	1 034
1 000 en meer	30	36	60	5	27	158
TOTAAL	322	3 623	1 591	941	140	6 617
	<i>1 000 gld</i>					
Gemiddeld vermogen	412	130	220	52	769	168

Bron: Vermogensstatistiek

¹⁾ Peildatum vermogen 1 januari 1977.

Tabel 4.3 Samenstelling vermogen ¹⁾

	1994	1995	1996	1997
<i>aantal huishoudens (x 1 000)</i>				
Vermogen	6 401	6 454	6 549	6 617
Bezit	6 382	6 432	6 513	6 590
Banktegoeden	6 380	6 419	6 495	6 573
Effecten	699	750	840	919
Aandelen aanmerkelijk belang	95	89	111	128
Effecten excl. aandelen aanmerkelijk belang	634	690	768	846
Overige aandelen	565	626	724	808
Obligaties	199	191	157	144
Onroerend goed	2 752	2 804	2 976	3 057
Eigen woning	2 698	2 749	2 931	3 003
Overig onroerend goed	260	264	262	280
Ondernemingsvermogen	537	537	583	575
Overige bezittingen	668	629	782	815
Schulden	3 524	3 564	3 727	3 864
Schulden eigen woning	2 243	2 306	2 457	2 561
Overige schulden	2 024	1 983	2 043	2 127
<i>gemiddeld bedrag ²⁾ (1 000 gld)</i>				
Vermogen	134	136	158	168
Bezit	186	192	223	241
Banktegoeden	32	29	35	36
Effecten	265	231	256	261
Aandelen aanmerkelijk belang	932	860	956	850
Effecten excl. aandelen aanmerkelijk belang	153	139	142	155
Overige aandelen	143	134	134	148
Obligaties	82	64	76	78
Onroerend goed	245	266	293	318
Eigen woning	234	255	279	304
Overig onroerend goed	172	168	204	211
Ondernemingsvermogen	143	148	147	151
Overige bezittingen	71	74	72	67
Schulden	93	100	112	124
Schulden eigen woning	116	125	137	152
Overige schulden	34	34	40	42

Bron: Vermogensstatistiek

¹⁾ Peildatum begin van het verslagjaar.

²⁾ Gemiddelde van de huishoudens met het desbetreffende vermogensbestanddeel.

Tabel 4.4 Bezit van duurzame consumptiegoederen in het huishouden

	1947	1966	1972	1977	1982	1987	1988	1989
	%							
Petroleumstel en/of stookfornuis	59			1				
Gas- en/of elektrisch fornuis	17			66				
Koelkast	2	51	88	97	98	98	98	98
Diepvriezer			17	42	48	47	50	50
Magnetronoven						3	7	12
Vaatwasmachine			6	9	11	9	9	10
Wasmachine		74	86	88	90	88	90	89
Centrifuge		50		49	43			
Wasdroger				8	12	17	19	22
Elektrische naaimachine	2			63	67	66	65	64
Solarium, zonnebank							3	4
Zwart-wit televisie		75	81	54	37	29	27	23
Kleurentelevisie			14	52	80	90	92	94
Videorecorder				1	7	32	38	42
Videocamera						2	3	4
Diaprojektor, filmprojektor				27	30	29	29	26
Home- en/of personal computer						12	17	19
TV-spelcomputer								
Radio of tuner				95	96	97	97	97
Aparte versterker					26			
Band- of cassette recorder (of deck)					67	77	79	79
Platenspeler		47			80	81	82	81
Compact disc-speler						9	19	29
Digitale audio tape [DAT-recorder]								
Digitale compact cassette								
Mini-disc speler								
Piano				8	8	7	7	7
Orgel				6	11	9	9	8
Keyboard								
Muziekinstrument [≥f250,-]								
Bromfiets				21	11	7	7	7
Motor, scooter				2	2	2	2	3
Auto				65	71	64	65	64
Bungalowtent				8	8			
Tourcaravan, vouwwagen				6	9	8	8	8
Stacaravan				3	2	2	2	2
Tweede woning, vakantiehuisje, vakantiebungalow				3	2	2	2	2
Surfplank						6	6	6
Zeilboot of motorboot								

Tabel 4.4 Bezit van duurzame consumptiegoederen in het huishouden (slot)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
	%								
Petroleumstel en/of stookfornuis									
Gas- en/of elektrisch fornuis									
Koelkast	98	97	97	97					
Diepvriezer	53	54	56	58	60	61	62	65	67
Magnetronoven	16	22	29	38	43	51	56	61	67
Vaatwasmachine	10	11	12	14	16	20	22	26	31
Wasmachine	88	89	90	91	93	92	92	93	94
Centrifuge									
Wasdroger	25	27	31	34	37	41	43	46	49
Elektrische naaimachine	64	62	64	64	64	63	62	63	60
Solarium, zonnebank	3	4	6	7	9	12	12	13	14
Zwart-wit televisie	23	22	19	17					
Kleurentelevisie	94	95	96	97	97	97	98	98	98
Videorecorder	45	50	56	60	65	68	70	72	74
Videocamera	5	7	9	12	14	16	16	18	20
Diaprojektor, filmprojektor	25	24	25	25	25	25	24	24	23
Home- en/of personal computer	21	25	29	31	34	39	43	47	55
TV-spelcomputer				9	12	13	13	14	13
Radio of tuner	99	99	98	98					
Aparte versterker									
Band- of cassetterecorder (of deck)	80	81	84	85	87	86	86	86	87
Platenspeler	82	80	80	77	77	73	71	69	65
Compact disc-speler	38	48	59	66	71	75	78	82	85
Digitale audio tape [DAT-recorder]	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Digitale compact cassette				0	1	1	1	2	2
Mini-disc speler					3	5	5	5	6
Piano	8	7	7	8					
Orgel	9	7	6	6					
Keyboard			6	7					
Muziekinstrument [≥f250,-]					23	22	23	22	23
Bromfiets	7	7	7	7	8	7	7	7	6
Motor, scooter	3	3	4	4	4	6	6	7	7
Auto	64	65	66	66	66	68	68	69	69
Bungalowtent									
Tourcaravan, vouwwagen	9	9	9	9	10	10	10	10	11
Stacaravan	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Tweede woning, vakantiehuisje, vakantiebungalow	2	2	2	3	3	3	3	2	2
Surfplank	6	6	6	5	6	6	6	6	6
Zeilboot of motorboot				3	3	3	3	3	4

Bron: NSS: De Nederlandse consument in 1947 en 1977. Van der Zwan A., Een analyse van het bezit van duurzame consumptiegoederen op grond van gezins-enquêtes, 1968. Databron N.V. Nipo, 1966. CBS: Consumenten Conjunctuur Onderzoek 1972, 1977, 1982 en Sociaal-economisch panelonderzoek, 1987-1997.

Tabel 4.5 Bezit van duurzame consumptiegoederen per huishoudenstype en land, 1996

		Neder- land	België	Dene- marken	Fin- land	Frank- rijk	Italië	Oosten- rijk	Vere- nigd Ko- nink- rijk
<i>Huishoudenstype</i>		<i>in % van het aantal huishoudens per type</i>							
Auto	Alleenstaande jonger dan 65 jaar	43	64	33	43	65	68	59	59
	Alleenstaande van 65 jaar of ouder	24	20	27	16	31	15	14	26
	(Echt)paar zonder kinderen	81	87	79	80	90	74	83	87
	Eenoudergezin	48	60	49	52	71	79	68	51
	(Echt)paar met kinderen	88	94	88	95	96	97	92	92
	Overige	64	77	75	84	84	87	86	80
Computer	Alleenstaande jonger dan 65 jaar	42	20	31	16	.	13	23	19
	Alleenstaande van 65 jaar of ouder	1	1	2	0	.	1	1	2
	(Echt)paar zonder kinderen	38	17	33	19	.	7	18	24
	Eenoudergezin	37	22	44	23	.	19	25	18
	(Echt)paar met kinderen	64	46	60	44	.	27	40	46
	Overige	32	23	44	35	.	12	23	27
Kleuren- televisie	Alleenstaande jonger dan 65 jaar	93	90	92	84	82	92	92	94
	Alleenstaande van 65 jaar of ouder	99	94	97	86	94	89	96	93
	(Echt)paar zonder kinderen	100	97	99	97	98	98	97	99
	Eenoudergezin	100	97	100	99	95	97	95	98
	(Echt)paar met kinderen	98	98	100	98	98	99	99	99
	Overige	100	99	94	95	95	98	98	97
Magnetron	Alleenstaande jonger dan 65 jaar	41	46	23	54	35	9	39	64
	Alleenstaande van 65 jaar of ouder	28	18	17	51	20	4	22	48
	(Echt)paar zonder kinderen	58	50	37	76	48	13	50	79
	Eenoudergezin	51	51	30	79	53	14	51	72
	(Echt)paar met kinderen	75	68	55	91	66	19	63	87
	Overige	65	59	43	74	56	12	53	82
Telefoon	Alleenstaande jonger dan 65 jaar	93	89	94	82	90	78	91	87
	Alleenstaande van 65 jaar of ouder	100	91	99	98	95	80	93	91
	(Echt)paar zonder kinderen	100	94	100	98	99	93	97	98
	Eenoudergezin	99	92	98	97	97	93	98	86
	(Echt)paar met kinderen	100	96	100	99	99	95	98	98
	Overige	100	95	98	99	98	97	98	94
Vaatwasser	Alleenstaande jonger dan 65 jaar	9	17	10	13	15	19	29	8
	Alleenstaande van 65 jaar of ouder	4	10	8	13	12	11	13	3
	(Echt)paar zonder kinderen	22	28	35	44	41	24	46	26
	Eenoudergezin	20	23	25	50	29	21	47	13
	(Echt)paar met kinderen	37	49	66	72	56	32	64	38
	Overige	28	35	48	59	44	25	50	23
Video- recorder	Alleenstaande jonger dan 65 jaar	55	55	64	49	44	47	55	75
	Alleenstaande van 65 jaar of ouder	24	17	19	16	17	8	16	39
	(Echt)paar zonder kinderen	73	64	71	59	63	40	60	89
	Eenoudergezin	78	75	84	74	66	61	67	86
	(Echt)paar met kinderen	90	83	89	88	85	77	80	97
	Overige	83	68	85	72	71	64	61	88

Bron: European Community Household Panel

Tabel 4.6 Bezit van duurzame consumptiegoederen per inkomensgroep per land, 1996

		Neder- land	België	Dene- marken	Fin- land	Frank- rijk	Italië	Oosten- rijk	Vere- nigd Ko- nink- rijk
	<i>Inkomensgroepen</i>	<i>in % van aantal huishoudens per inkomensgroep</i>							
Auto	Laagste 20%-groep	39	57	38	42	59	70	52	44
	2e 20%-groep	61	61	51	52	73	70	67	53
	3e 20%-groep	76	78	67	68	83	76	75	77
	4e 20%-groep	81	89	75	82	89	84	87	90
	Hoogste 20%-groep	82	91	80	89	92	92	86	95
Computer	Laagste 20%-groep	34	15	26	17	.	10	16	12
	2e 20%-groep	35	17	21	14	.	13	17	13
	3e 20%-groep	44	26	39	19	.	14	24	27
	4e 20%-groep	50	35	47	28	.	20	32	35
	Hoogste 20%-groep	54	42	52	42	.	30	36	45
Kleurentelevisie	Laagste 20%-groep	94	94	94	85	89	93	95	96
	2e 20%-groep	98	97	97	91	95	96	97	95
	3e 20%-groep	98	95	98	96	95	98	96	98
	4e 20%-groep	99	96	98	97	95	98	98	98
	Hoogste 20%-groep	99	98	99	97	96	98	98	99
Magnetron	Laagste 20%-groep	38	35	20	53	32	7	34	62
	2e 20%-groep	51	44	27	62	40	9	45	66
	3e 20%-groep	60	55	36	75	51	12	51	78
	4e 20%-groep	65	61	48	83	58	16	60	82
	Hoogste 20%-groep	69	68	49	86	66	27	58	82
Telefoon	Laagste 20%-groep	95	87	96	83	91	83	90	87
	2e 20%-groep	99	92	97	93	97	90	96	91
	3e 20%-groep	99	95	100	97	98	92	96	95
	4e 20%-groep	100	96	99	98	99	94	99	98
	Hoogste 20%-groep	100	97	99	99	99	96	98	99
Vaatwasser	Laagste 20%-groep	11	20	13	21	16	12	31	8
	2e 20%-groep	15	19	21	28	24	16	41	10
	3e 20%-groep	21	31	33	44	33	20	43	19
	4e 20%-groep	27	39	48	54	47	33	54	28
	Hoogste 20%-groep	37	49	57	64	66	46	59	47
Videorecorder	Laagste 20%-groep	52	50	43	42	41	43	39	67
	2e 20%-groep	66	61	65	50	55	47	52	71
	3e 20%-groep	75	67	74	64	63	55	63	87
	4e 20%-groep	78	69	81	71	74	64	73	91
	Hoogste 20%-groep	78	76	77	80	78	75	76	92

Bron: European Community Household Panel

5. Prijsindexcijfers

Tabel 5.1 Consumentenprijsindex alle huishoudens (1995=100)¹⁾

Artikelgroep	Wegings- coëfficiënt	Jaargemiddelde			% mutatie	
		1997	1998	1999	1998/97	1999/98
0 TOTAAL BESTEDINGEN	100 000	104,2	106,3	108,6	2,0	2,2
1 Voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken	13 726	101,5	103,7	105,0	2,2	1,3
Voedingsmiddelen	12 414	101,5	103,8	105,5	2,3	1,6
Brood en granen	2 324	101,2	102,3	104,0	1,1	1,7
Vlee	2 911	102,2	103,9	103,9	1,7	0,0
Vis	313	98,1	105,9	113,1	8,0	6,8
Melk, kaas en eieren	2 120	100,5	102,1	101,9	1,6	-0,2
Oliën en vetten	361	99,7	101,4	102,4	1,7	1,0
Fruit	986	108,3	111,0	112,5	2,5	1,4
Groenten, incl. aardappelen e.d.	1 446	98,0	103,9	110,7	6,0	6,5
Suiker en andere zoetwaren	881	100,7	100,9	101,7	0,2	0,8
Voedingsmiddelen n.e.g.	1 072	102,5	105,5	108,5	2,9	2,8
Alcoholvrije dranken	1 312	101,9	103,7	100,9	1,8	-2,7
Koffie, thee en cacao	568	102,2	104,4	92,9	2,2	-11,0
Mineraalwater, frisdranken e.d.	744	101,7	103,1	107,1	1,4	3,9
2 Alcoholhoudende dranken en tabak	3 980	104,4	108,1	111,3	3,5	3,0
Alcoholhoudende dranken	1 923	100,4	101,5	103,2	1,1	1,7
Tabak	2 057	108,2	114,3	118,9	5,6	4,0
3 Kleding en schoeisel	6 121	101,2	104,0	105,2	2,8	1,2
Kleding en kledingstoffen	4 995	101,2	103,9	104,7	2,7	0,8
Schoeisel en schoenreparaties	1 126	101,3	104,4	107,3	3,1	2,8
4 Huisvesting, water, elektriciteit, gas	26 832	109,3	112,7	116,1	3,1	3,0
Huisvesting	20 422	108,3	112,2	115,8	3,6	3,2
Normaal onderhoud en reparatie woning	1 623	103,5	106,4	108,2	2,8	1,7
Overige diensten i.v.m. woning, w.o. water	839	106,8	111,2	124,0	4,1	11,5
Elektriciteit, gas e.a. brandstoffen	3 948	117,3	118,1	119,0	0,7	0,8
5 Stoffering, huishoudelijke apparaten	7 959	100,0	101,4	103,9	1,4	2,5
Meubelen, stoffering en decoratie	3 368	99,8	101,6	105,0	1,8	3,3
Huishoudtextiel	931	99,6	101,2	103,2	1,6	2,0
Verwarmingsapp., kookapp., koelkasten	904	96,3	94,9	95,1	-1,5	0,2
Vaat- en glaswerk en huishoudelijke apparaten	470	100,7	102,6	104,4	1,9	1,8
Gereedschappen en werktuigen voor huis en tuin	430	101,0	100,7	101,9	-0,3	1,2
Dagelijks woningonderhoud	1 856	101,9	104,1	107,0	2,2	2,8
6 Gezondheid	544	103,8	104,2	105,5	0,4	1,2

Tabel 5.1 Consumentenprijsindex alle huishoudens (1995=100)¹⁾ (slot)

Artikelgroep	Wegings- coëfficiënt	Jaargemiddelde			% mutatie	
		1997	1998	1999	1998/97	1999/98
7 Vervoer	10 707	103,2	103,5	106,2	0,3	2,6
Aankoop voertuigen	4 211	98,1	98,6	99,3	0,5	0,7
Gebruik van privé-voertuigen, w.o. autobrandstoffen	4 784	107,6	106,9	111,5	-0,7	4,3
Vervoersdiensten	1 712	103,4	106,1	108,3	2,6	2,1
8 Communicatie	1 862	109,1	110,1	104,6	0,9	-5,0
9 Recreatie en cultuur	11 329	101,1	102,1	103,5	1,0	1,4
Apparaten, toebehoren incl. reparatie	4 744	95,2	94,0	92,9	-1,3	-1,2
Diensten recreatie en cultuur	3 092	107,1	109,7	113,2	2,4	3,2
Kranten, boeken en schrijfwaren	2 150	105,6	108,4	111,9	2,7	3,2
Pakketreizen	1 343	101,3	102,9	104,8	1,6	1,8
10 Onderwijs	376	104,8	107,8	110,7	2,9	2,7
11 Hotels, cafés en restaurants	5 521	104,9	106,8	110,1	1,8	3,1
Restaurants, cafés en kantines	4 387	104,4	106,6	110,2	2,1	3,4
Accommodatie	1 134	106,5	107,6	109,6	1,0	1,9
12 Diverse goederen en diensten	6 293	101,2	102,4	104,3	1,2	1,9
Lichaamsverzorging	1 980	102,1	105,0	109,5	2,8	4,3
Artikelen voor persoonlijk gebruik n.e.g.	891	98,5	98,6	98,3	0,1	-0,3
Verzekering	2 486	100,8	100,9	101,8	0,1	0,9
Bankdiensten n.e.g.	31	98,8	99,1	102,0	0,3	2,9
Andere diensten n.e.g.	905	103,2	104,3	105,9	1,1	1,5
13 Consumptiegebonden belastingen en overheidsdiensten	4 750	105,2	106,8	110,7	1,5	3,7
Consumptiegebonden belastingen	3 785	104,5	105,6	108,9	1,1	3,1
Overheidsdiensten	965	107,8	111,8	117,7	3,7	5,3

Bron: Consumentenprijsindex

¹⁾ De prijsindexcijfers geven het prijsverloop weer van een pakket goederen en diensten, zoals dit in 1995 gemiddeld werd aangeschaft door huishoudens in Nederland.

Tabel 5.2 Consumentenprijsindex totalen (1995=100)

	1997	1998	1999
Alle huishoudens	104,2	106,3	108,6
Alle huishoudens afgeleid	103,3	105,1	106,9
Werknemers met laag inkomen	104,1	106,1	108,4
Werknemers met laag inkomen afgeleid	103,1	104,9	106,7
Werknemers met hoog inkomen	103,6	105,4	107,7
Werknemers met hoog inkomen afgeleid	102,8	104,5	106,3
Geharmoniseerde index van consumentenprijzen (1996=100)	101,9	103,7	105,8

Bron: Consumentenprijsindex

Tabel 5.3 Consumentenprijsindex naar inkomenshoogte (1995=100)

	Wegings- coëfficiënt	1997	1998	1999
Werknemersgezinnen met een laag inkomen ¹⁾				
TOTAAL BESTEDINGEN	100 000	104,1	106,1	108,4
Voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken	15 453	101,4	103,6	104,8
Alcoholhoudende dranken en tabak	4 153	104,8	108,6	111,6
Kleding en schoeisel	6 074	101,1	103,8	104,9
Huisvesting, water, elektriciteit en gas	26 279	109,3	112,6	116,0
Stoffering en huishoudelijke apparaten	7 847	99,7	100,9	103,2
Gezondheid	516	103,8	104,2	105,4
Vervoer	10 657	103,3	103,5	106,3
Communicatie	1 655	109,0	110,1	104,5
Recreatie en cultuur	11 047	101,2	102,2	103,6
Onderwijs	376	104,8	107,8	110,7
Hotels, cafés en restaurants	4 884	104,8	106,8	110,1
Diverse goederen en diensten	6 253	100,8	102,2	104,1
Consumptiegebonden belastingen en overheidsdiensten	4 806	104,7	106,1	109,7
Werknemersgezinnen met een hoog inkomen ²⁾				
TOTAAL BESTEDINGEN	100 000	103,6	105,4	107,7
Voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken	12 486	101,6	103,8	105,2
Alcoholhoudende dranken en tabak	3 353	103,9	107,4	110,5
Kleding en schoeisel	7 209	101,1	103,9	105,1
Huisvesting, water, elektriciteit en gas	21 748	109,1	112,5	115,9
Stoffering en huishoudelijke apparaten	9 204	100,2	101,7	104,3
Gezondheid	508	103,7	104,1	105,3
Vervoer	13 168	103,0	103,2	105,9
Communicatie	1 377	109,1	110,2	105,2
Recreatie en cultuur	13 075	100,7	101,3	102,4
Onderwijs	484	104,8	107,8	110,7
Hotels, cafés en restaurants	6 062	104,8	106,7	109,8
Diverse goederen en diensten	7 043	101,1	102,1	103,9
Consumptiegebonden belastingen en overheidsdiensten	4 283	103,7	104,4	107,9

Bron: Consumentenprijsindex

¹⁾ Gezinsinkomen beneden de mediaan van de inkomensverdeling in 1995.

²⁾ Gezinsinkomen boven de mediaan van de inkomensverdeling in 1995.

Tabel 5.4 Geharmoniseerde consumentenprijsindexcijfers, jaargemiddelden (1996=100)

	1995	1997	1998	1999
Euro-15	97,7	101,7	103,0	104,3
België	98,3	101,5	102,4	103,6
Denemarken	98,0	101,9	103,3	105,4
Duitsland	98,8	101,5	102,1	102,8
Finland	98,9	101,2	102,6	103,9
Frankrijk	98,0	101,3	102,0	102,5
Griekenland	92,7	105,4	110,2	112,6
Ierland	97,9	101,2	103,4	106,0
Italië	96,2	101,9	103,9	105,7
Luxemburg	98,8	101,4	102,4	103,4
Nederland	98,6	101,9	103,7	105,8
Oostenrijk	98,3	101,2	102,0	102,5
Portugal	97,2	101,9	104,2	106,4
Spanje	96,6	101,9	103,7	106,0
Verenigd Koninkrijk	97,6	101,8	103,4	104,8
Zweden	99,2	101,9	102,9	103,4

Bron: Eurostat/CBS

Bronbeschrijving

De artikelen en tabellen in dit Jaarboek Welvaartsverdeling zijn gebaseerd op een aantal CBS-statistieken. Soms is in een bijbehorend kader enige uitleg gegeven over de aan het artikel ten grondslag liggende statistiek. Voor de volledigheid vindt u hier een bronbeschrijving van de belangrijkste statistieken die als basis voor dit boek hebben gediend.

Budgetonderzoek (BO)

Jaarlijks onderzoek naar de bestedingen van huishoudens. De steekproef omvat ongeveer tweeduizend huishoudens.

Consumentenprijsindex (CPI)

Via winkelbezoek, en door middel van schriftelijke en telefonische enquêtes onderzoekt het CBS de prijsontwikkeling van goederen en diensten die huishoudens aanschaffen voor consumptie. De CPI is een belangrijke maatstaf voor inflatie en wordt veel gebruikt door het bedrijfsleven en de overheid, bijvoorbeeld in het kader van loonbeleid, de indexering van huren en lijfrenten en voor de aanpassing van belastingtabellen. Voor de consumptiepatronen van hoge en lage inkomens worden afzonderlijk indices samengesteld. Het CBS publiceert ook reeksen waarin het effect van veranderingen in belastingtarieven wordt geneutraliseerd. De inflatiecijfers van de lidstaten van de Europese Unie worden met elkaar vergeleken door middel van een geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP).

Enquête Werkgelegenheid en Lonen (EWL)

Dit onderzoek is de bron voor gegevens over het niveau, de ontwikkeling en verdeling van het aantal banen, de verdiende lonen (w.o. spaarloon) en de arbeidsduur van werknemers. De uitkomsten van 1995 zijn gebaseerd op ruim 1,6 miljoen individuele waarnemingen van werknemers via de bedrijfsadministraties van bijna 20 duizend bedrijven en instellingen in alle economische activiteiten.

European Community Household Panel (ECHP)

Een jaarlijks onderzoek naar de sociaal-economische positie van personen en huishoudens en de veranderingen daarin in de lidstaten van de Europese Unie. De steekproef omvat ongeveer 70 duizend huishoudens.

Inkomenspanelonderzoek (IPO)

Onderzoek naar de inkomensverdeling. Het IPO bestaat uit een steekproef van ongeveer 75 duizend huishoudens met ruim 200 duizend personen. Van deze huishoudens worden ieder jaar gegevens verzameld. De inkomensgegevens zijn vooral afkomstig van de administratie van de belastingdienst.

Inkomensstatistiek

Ruimere aanduiding van de onderzoeken naar de inkomensverdeling, dan het IPO. Omvat niet alleen de meer recente IPO's maar ook de zogenaamde landelijke inkomensonderzoeken die tot en met 1985 zijn gehouden.

Loonstructuuronderzoek

Het Loonstructuuronderzoek bevat gegevens over lonen van werknemers in relatie tot hun opleidingsniveau en beroep. Dit is een aanvulling op de uitkomsten van de Enquête werkgelegenheid en lonen. Deze enquête levert gegevens over loon en arbeidsduur van werknemers in relatie tot diverse kenmerken zoals geslacht, dienstverband, leeftijd en economische activiteit. Echter het opleidingsniveau en het beroep worden niet via deze enquête waargenomen.

Het Loonstructuuronderzoek wordt samengesteld uit reeds beschikbare gegevens; er wordt niet extra geënuquêteerd. De uitkomsten worden gemaakt door drie bronnen op individueel niveau te combineren: de Enquête werkgelegenheid en lonen, de Enquête beroepsbevolking en de Verzekerdienstand. Deze methode wordt vanaf 1995 toegepast voor het Loonstructuuronderzoek.

Regionaal inkomensonderzoek (RIO)

Grootschalig onderzoek naar regionale inkomensverdelingen (gemeenten, wijken en buurten). In 1996 bestond de steekproef uit 5,5 miljoen personen. De gegevens zijn voornamelijk afkomstig uit de administratie van de belastingdienst.

Sociaal-economisch panelonderzoek (SEP)

Een onderzoek naar de sociaal-economische positie van personen en huishoudens en de veranderingen daarin. De steekproef omvat ongeveer vijfduizend huishoudens, die jaarlijks geënuquêteerd worden.

Sociaal-economische rekeningen (SER)

Geven een zo volledig mogelijk overzicht van de inkomensvorming en -(her)verdeling en de consumptie van huishoudens. In de rekeningen zijn gegevens uit allerlei statistieken bijeengebracht en consistent gemaakt. Tot de voornaamste gegevensbronnen behoren het Inkomenspanelonderzoek en het Budgetonderzoek.

Statistiek van de algemene bijstand

Deze statistiek heeft betrekking op de periodieke en incidentele bijstandsverlening en inventariseert de uitgaven en ontvangsten van gemeenten in het kader van de ABW. Het CBS baseert de uitkomsten op gegevens die sinds 1965 jaarlijks door de gemeenten worden verstrekt, tot 1978 als getotaliseerde gegevens per gemeente, daarna als gegevens per bijstandsontvanger. Bij de registratie van echtparen en daarmee gelijkgestelde samenwonenden is sprake van één bijstandspartij. De persoonsgegevens die worden vastgelegd hebben betrekking op de persoon waarvan de situatie aanleiding heeft gegeven tot het verstrekken van bijstand. De duur van de bijstandsuitkering op 31 december wordt berekend met behulp van de ingangsdatum. De bijstandsperiode mag niet zijn onderbroken, met uitzondering van een tijdelijke staking van uitbetaling die later hersteld wordt.

Vermogensstatistiek

De vermogensstatistiek is gebaseerd op een aantal bronnen. Gegevens over vermogens van meer dan 200 duizend gulden zijn voor een belangrijk deel ontleend aan de administratie van de vermogensbelasting.

De kleinere vermogens zijn afgeleid uit de administratie van de inkomstenbelasting. Ook is gebruik gemaakt van het Sociaal-economisch panelonderzoek. De uitkomsten van deze enquête waren vooral belangrijk om het vermogen te bepalen van huishoudens die geen aangifte voor de inkomsten- of vermogensbelasting doen.

Verschillen in uitkomsten

Wie de resultaten van de verschillende onderzoeken van het CBS met elkaar vergelijkt, kan soms tot de gewaarwording komen dat resultaten verschillen. Enige voorzichtigheid bij het gebruik van de gegevens is dus geboden. Waarvoor ontstaan die verschillen?

- Tabellen kunnen voorlopige gegevens bevatten. Deze gegevens zijn gebaseerd op statistisch onderzoek dat nog niet geheel is afgerond. De gegevens voor het verslagjaar 1998 van de inkomensstatistiek zijn voorlopig en kunnen verschillen met de definitieve uitkomsten.
- Tabellen bevatten resultaten uit steekproeven. Het nadeel van het gebruik van steekproeven is dat er steekproefmarges voorkomen. Voordeel is echter dat het onderzoek goedkoper wordt en de resultaten sneller beschikbaar zijn dan bij een integrale telling.
- Uitkomsten van twee of meer onderzoeken kunnen verschillen door het gebruik van van elkaar verschillende populaties en definities. De in dit boek relevante definities zijn opgenomen in de lijst van begrippen.

Begrippen en afkortingen

Actieven

Zelfstandigen, werknemers en mensen met inkomen uit arbeid niet in dienstverband verricht.

AAW

Algemene arbeidsongeschiktheidswet. Deze wet is per 1-1-1998 en 1-7-1998 ingetrokken. Bestaande AAW-aanspraken zijn voor wat betreft uitkeringen per 1-1-1998 op WAO, WAZ of WAJONG en zijn voor wat betreft voorzieningen, toelagen en dergelijke per 1-7-1998 overgegaan op REA (Wet op de (re)integratie arbeidsgehandicapten).

Afgeleide consumentenprijsindex

Prijsindex exclusief de effecten van veranderingen in de indirecte en consumptie-gebonden belastingen.

AKW

Algemene kinderbijslagwet.

Allochtoon

Een allochtoon is een persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.

Allochtonen worden onderscheiden in:

- eerste generatie allochtoon, d.w.z. zelf en ten minste één ouder in het buitenland geboren;
- tweede generatie allochtoon, d.w.z. zelf in Nederland geboren en ten minste één ouder in het buitenland geboren.

Allochtoon huishouden

Van een allochtoon huishouden is sprake wanneer de hoofdkostwinner van het huishouden allochtoon is.

ANW

Algemene nabestaandenwet. Tot 1 juli 1996 Algemene Weduwen- en Wezenwet (AWW).

AOW

Algemene ouderdomswet.

Arbeidskostenforfait

Een wettelijk vastgesteld bedrag dat bij de premie- en belastingheffing als kosten van verwerving van het inkomen mag worden afgetrokken, ongeacht de werkelijk gemaakte kosten.

AWBZ

Algemene wet bijzondere ziektekosten.

Belangrijkste bron van inkomsten

De bron waaruit een huishouden in een jaar het meeste inkomen ontvangt. De volgende categorieën komen voor: winst, loon, pensioen, overige uitkeringen en overig.

Beroep

Beroep is de verzameling van werkzaamheden en taken, die samen een betrekking vormen. De beroepen zijn ingedeeld op grond van het niveau en de aard van de werkzaamheden volgens de Standaard beroepenclassificatie (SBC) 1992.

Beroepsbevolking

Alle mensen die minstens twaalf uur per week werken, of ten minste twaalf uur per week willen werken, daarvoor direct beschikbaar zijn en bovendien actief zoeken naar werk. De cijfers betreffen meestal de beroepsbevolking van 15–64 jaar.

Beschikbaar inkomen

Zie besteedbaar inkomen. Wordt gebruikt in de Sociaal-economische rekeningen.

Besparingen

Saldo van besteedbaar inkomen en consumptieve bestedingen.

Bestedingen

Omvatten de uitgaven voor consumptiegoederen en diensten inclusief die van de overheid en instellingen zonder winstoogmerk.

Besteedbaar inkomen (gecoördineerde definitie)

Het bruto-inkomen verminderd met de premies sociale zekerheid en andere betaalde overdrachten (o.a. premies ziektekosten en alimentatie voor ex-partner) en de loon-, inkomsten- en vermogensbelasting.

Besteedbaar inkomen (andere definities)

In tabel 2.1 wordt voor de jaren tot en met 1989 een iets andere definitie gebruikt. De belangrijkste verschillen betreffen de ziektekostenverzekering en de huurwaarde. Bij de oude definitie van besteedbaar inkomen worden de premies ziektekostenverzekering (inclusief ziekenfonds) niet afgetrokken en wordt in plaats van de economische huurwaarde het huurwaardeforfait als inkomen uit eigen woning geteld.

Ook het besteedbaar inkomen zoals gebruikt in het Regionaal inkomensonderzoek, wijkt af van de gecoördineerde definitie van besteedbaar inkomen. Door beperkingen in de waarneming moest volstaan worden met een begrip dat dichter aansluit bij het fiscale inkomensbegrip. Zo zijn fiscale aftrekposten zoals reis- en verwervingskosten hoger dan de forfaitaire bedragen, meetwerk- en investeringsaftrek en dividendvrijstelling op het inkomen in mindering gebracht. De premies ziektekostenverzekering worden niet van het inkomen afgetrokken en in plaats van de economische huurwaarde wordt het huurwaardeforfait als inkomen uit eigen woning geteld.

Bruto-inkomen

Primair inkomen vermeerderd met ontvangen overdrachten.

BTW

Belasting Toegevoegde Waarde.

Consumentenprijsindex

Geeft het prijsverloop weer van een pakket goederen en diensten zoals dit gemiddeld wordt aangeschaft door huishoudens.

Consumptiegebonden belastingen

Belasting die samenhangt met het verbruik van bepaalde goederen, maar door de huishoudens zelf wordt afgedragen. De belangrijkste voorbeelden zijn de motorrijtuigenbelasting en een aantal gemeentelijke heffingen.

Consumptieve bestedingen van huishoudens

Onder de consumptieve bestedingen van huishoudens wordt het verbruik van goederen en diensten verstaan. Het verbruik van (verzekerde) medische diensten wordt niet meegerekend, omdat het wordt beschouwd als gebruik van

een collectieve voorziening. Duurzame goederen worden in het jaar van aankoop volledig tegen de aankoopwaarde opgenomen. De aankoop van een woning maakt geen deel uit van de consumptieve bestedingen. Wel tot de bestedingen wordt gerekend de brutohuurwaarde voor eigenaar-bewoners, d.w.z. de huur die verschuldigd zou zijn als de woning werd gehuurd.

Directe belastingen

Belastingen rechtstreeks op inkomen en vermogen.

Dynamische koopkrachtverandering

De koopkracht verandert door wijziging in de huishoudenssamenstelling, de prijsontwikkeling en gebeurtenissen als het vinden van (ander) werk of pensioenering. In de dynamische koopkrachtverandering zijn al deze veranderingen verdisconteerd.

Eenverdiener

Huishouden met een (echt)paar van wie één van de partners inkomen heeft.

Equivalentiefactor

Zie standaardisatie.

Gezin

Bijeenwonend echtpaar met of zonder bij hen inwonende kinderen, of een ouder met één of meer inwonende kinderen.

Gini-coëfficiënt

Een maat voor de inkomensongelijkheid. De Gini-coëfficiënt is gelijk aan het gemiddelde verschil van alle inkomens gedeeld door het gemiddelde inkomen. Ook kan de Gini-coëfficiënt bepaald worden als tweemaal de oppervlakte tussen Lorenzkromme en diagonaal in het Lorenzdiagram. De waarde ligt tussen 0 (volledige gelijkheid) en 1 (alle inkomen bij één persoon).

Hoofdkostwinner

De persoon in het huishouden met het hoogste inkomen. Zie ook meestverdiende.

Huishouden

Zie particulier huishouden. In tabel 1.3 van het tabellarisch deel zijn bij de huishoudens ook de institutionele huishoudens opgenomen.

Huurwaarde

Hier altijd de netto economische huurwaarde: het bedrag dat voor een eigen woning als huur zou kunnen worden ontvangen, verminderd met kosten voor onderhoud en afschrijving. De huurwaarde is in het algemeen hoger dan het huurwaardeforfait.

Huurwaardeforfait

Het bedrag dat bewoners van een eigen woning als inkomen moeten bijtellen voor de inkomstenbelasting.

Indirecte belastingen

Belastingen op het verbruik. De belasting wordt afgedragen door de producent en maakt deel uit van de prijs van een product. Voorbeelden zijn BTW en accijnzen.

Inkomen tijdens het hele jaar

Mensen die het gehele jaar inkomen hebben genoten. Studenten met uitsluitend een studiebeurs worden niet tot deze groep gerekend. Parttime werkers die gedurende het hele jaar gewerkt hebben, worden wel tot deze groep gerekend.

Inkomstenstrekker

Bij gehuwden wordt het inkomen van man en vrouw samengenomen, bij ongetrouwden gaat het om het inkomen van de persoon zelf.

IOAW

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers.

IOAZ

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen.

Institutioneel huishouden

Huishouden dat bestaat uit personen die gezamenlijk gehuisvest zijn en voor wie door anderen bedrijfsmatig zowel in de huisvesting als in de zorg voor dagelijkse behoeften wordt voorzien.

Koopkracht

Iemands koopkracht wordt gebaseerd op het besteedbaar inkomen van het huishouden waartoe hij of zij behoort. Het inkomen wordt met behulp van equivalentiefactoren gestandaardiseerd naar samenstelling van het huishouden en gedefleerd met behulp van de consumentenprijsindex.

Kostprijsverhogende belasting

Belasting die samenhangt met de produktie en invoer van goederen en diensten en die door de producent zelf betaald wordt. Veelal worden zij direct doorberekend aan de consument. Voorbeelden zijn BTW en accijnzen.

Loonbelasting

Belasting door de werkgever ingehouden op het loon. Voorheffing van de inkomstenbelasting.

Loonheffing

Het bedrag aan loonbelasting en premies volksverzekeringen dat op het loon wordt ingehouden.

Lorenzkromme

Als alle mensen worden geordend naar hun inkomen dan geeft de Lorenzkromme het inkomensaandeel als functie van het deel van de bevolking waar dat aandeel betrekking op heeft. Als alle inkomens gelijk zijn dan is de Lorenzkromme de diagonaal. Hoe groter de inkomensongelijkheid is, hoe verder de Lorenzkromme van de diagonaal afwijkt.

Mediaan

De mediaan is een maat voor de centrale waarde van een verdeling. De ene helft van de waarnemingen is kleiner dan de mediaan, de andere helft is groter.

Meestverdienende

De persoon in het huishouden met het hoogste inkomen.

Modaal inkomen

Begrip dat het Centraal Planbureau gebruikt voor koopkrachtoverzichten. Het modaal inkomen wordt ieder jaar vastgesteld als het op duizend gulden afgeronde inkomensbedrag juist onder de premiegrens Ziekenfondswet. In 1998 bedroeg dit 53 duizend gulden.

Niet-actieven

Mensen met pensioen, een uitkering of inkomen uit vermogen als belangrijkste inkomensbron.

Niet-beroepsbevolking

Niet-actieven exclusief werklozen.

Opleidingsniveau

Het behaalde opleidingsniveau is het niveau van de hoogste met succes gevolgde opleiding. De opleidingen zijn ingedeeld naar opleidingsniveau volgens de Standaard onderwijsindeling SOI-1978.

Particulier huishouden

Bestaat uit één of meer personen die alleen of samen in een woonruimte gehuisvest zijn en zelf in hun dagelijkse levensbehoeften voorzien.

Persoonlijk inkomen

Bestaat uit winst, bruto-inkomsten uit arbeid en bruto ontvangen overdrachten. De inkomsten uit arbeid zijn exclusief de door de werkgever en werknemer betaalde premies voor ZW, WW, WAO en pensioen. Inkomsten uit vermogen, kinderbijslag, individuele huursubsidie, tegemoetkoming studiekosten en rijksbijdragen eigen woningbezit worden niet tot het persoonlijk inkomen gerekend.

Primair inkomen

Inkomen verworven door het verrichten van arbeid of het ter beschikking stellen van vermogen: de som van loon, winst en inkomen uit vermogen (rente, dividend e.d.).

Sociaal-economische categorie

Indeling naar inkomensbron. Mensen met winst uit onderneming worden altijd tot de zelfstandigen gerekend. Bij anderen wordt de sociaal-economische categorie gebaseerd op de belangrijkste inkomensbron gedurende een jaar. De volgende categorieën worden onderscheiden: zelfstandigen, directeuren grootaandeelhouder, directeuren NV/BV werknemer, ambtenaren, overig werknemers, overig actieven, personen met een werkloosheids-, arbeidsongeschiktheids-, pensioen- of bijstandsuitkering en overigen.

Sociale uitkeringen in geld

Inkomensoverdrachten in geld op grond van wettelijke sociale verzekeringen en sociale voorzieningen en op grond van pensioenvoorzieningen.

Sociale verzekering

Volksverzekeringen en werknemersverzekeringen.

Sociale voorziening

Uitkering die direct ten laste komt van de algemene middelen van de overheid. Een sociale voorziening heeft niet het karakter van een verzekeringsuitkering: er vindt geen premieheffing plaats. De belangrijkste sociale voorzieningen zijn bijstand, algemene kinderbijslag en studietoelage.

Standaardisatie

Om inkomens van huishoudens van verschillende grootte en samenstelling vergelijkbaar te maken, wordt het inkomen gestandaardiseerd. Hiertoe wordt het huishoudensinkomen gedeeld door een equivalentiefactor. Als standaardhuishouden is het eenpersoonshuishouden gekozen. Voor deze huishoudens is de factor gelijk aan 1. Voor een volgende meerderjarige wordt hieraan 0,38 toegevoegd. Per minderjarig kind wordt de factor afhankelijk van leeftijd en rangorde van het kind opgehoogd met een bedrag tussen 0,15 en 0,30.

Statische koopkracht

De statische koopkrachtverandering geeft de verandering weer bij gelijkblijvende persoonlijke omstandigheden.

TW

Toeslagenwet.

Tweeverdiener

Huishouden met een (echt)paar van wie beide partners inkomen hebben.

Uurloon

Het uurloon is het loon per uur, zoals dat zou gelden als per week een evenredig deel van alle adv-, vakantie- en feestdagen waarop werknemers per jaar recht hebben, zou worden opgenomen. Dit wordt berekend door het bruto maandloon (van december) exclusief overwerk met 12 te vermenigvuldigen en te delen door de jaarlijkse arbeidsduur.

Verdiener

Persoon met inkomen. Personen jonger dan 18 jaar worden niet tot de verdieners gerekend, tenzij ze alleen of met een partner wonen.

Vermogen

Het saldo van bezittingen en schulden.

Volksverzekering

Een verzekering waarvoor in principe iedere ingezetene verzekerd is. AOW, ANW en AWBZ zijn volksverzekeringen; tot en met 1997 ook AAW. De premie wordt samen met de inkomstenbelasting in één bedrag geheven.

WAJONG

Wet arbeidsongeschiktheidsvoorzieningen jonggehandicapten.

WAO

Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering.

WAZ

Wet arbeidsongeschiktheid zelfstandigen.

WW

Werkloosheidswet.

Werknemers

Werknemers kunnen onderverdeeld worden in drie categorieën:

Voltdwerknemers zijn werknemers met een volledige dag- of weektaak, uitgezonderd uitzendkrachten, oproepkrachten, afroepkrachten en invalkrachten.

Deeltijdwerknemers zijn werknemers die geen volledige dag- of weektaak hebben, maar wel een vaste arbeidsduur per week, uitgezonderd uitzendkrachten, oproepkrachten, afroepkrachten en invalkrachten.

Tot de *werknemers met een flexibel arbeidscontract* worden gerekend uitzendkrachten, oproepkrachten, afroepkrachten, invalkrachten en werknemers van wie de arbeidsduur gewoonlijk varieert tussen een minimum en een maximum aantal uren per week.

Werknemersverzekering

Verzekeringen voor personen die werkzaam zijn in een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht, dus werknemers exclusief ambtenaren. ZW, WAO, WW en ZFW zijn werknemersverzekeringen.

ZFW

Ziekenfondswet/ziekenfondsverzekering.

Ziektekostenverzekering

Ziekenfonds of particuliere ziektekostenverzekering.

ZW

Ziektewet.

Voor meer informatie . . .

De informatie in dit jaarboek Welvaartsverdeling 2000 is gebaseerd op statistisch onderzoek dat het Centraal Bureau voor de Statistiek uitvoert. Het CBS presenteert onderzoeksresultaten langs verschillende kanalen, met uiteenlopende regelmaat.

- Het Statistisch Jaarboek is de algemene overzichtspublicatie waarin elk jaar de meest recente jaaruitkomsten worden gebundeld.
- Het Statistisch bulletin verschijnt wekelijks en brengt nieuwe cijfers uit CBS onderzoek naar buiten in de vorm van tabellen.
- De meest actuele informatie wordt bekend gemaakt via persberichten die vrijwel dagelijks verschijnen. U kunt zich rechtstreeks op de persberichten abonneren of de persberichten raadplegen op de Internet-site van het CBS (<http://www.cbs.nl>).

Het CBS stelt op maand- of kwartaalbasis ook overzichtspublikaties samen waarin berichten, analytische artikelen en gedetailleerde tabellen worden opgenomen. Over de thema's die in dit jaarboek worden behandeld zijn trendontwikkelingen te volgen in:

- de *sociaal-economische maandstatistiek*
Deze publicatie brengt actuele gegevens bij elkaar over arbeid, inkomen, vermogen, onderwijs, sociale zekerheid, consumptie en consumentenprijzen.
- de *maandstatistiek van de prijzen*
Dit is de monitor-publicatie voor gegevens over consumentenprijzen, prijzen landbouw, (bouw) nijverheid en dienstverlening, internationale gegevens en lonen.
- de *financiële maandstatistiek*
Dit maandblad bevat naast informatie over de geld- en kapitaalmarkt en overheidsfinanciën gegevens over sparen en lenen en hypotheek.

Ook publiceert het CBS jaarlijks statistische overzichten waarin de resultaten van specifieke onderzoeken aan bod komen:

- Regionale inkomensverdeling (kerncijfers; ook op diskette)
- Inkomen en vermogen
- Budgetonderzoek (kerncijfers)
- Sociaal-economische dynamiek
- Sociaal-economische rekeningen

Een catalogus met de papieren en elektronische publicaties van het CBS is op aanvraag gratis verkrijgbaar.

De tabellen bevatten de meest recente gegevens (stand per 1 maart 2000).

Wanneer u meer recente informatie nodig heeft, kunt u contact opnemen met een van de infogroepen van het CBS. Voor de onderwerpen uit dit boek:

Arbeid en lonen

Telefoon (070) 337 58 50 Fax (070) 337 59 94 E-mail infosec@cbs.nl

Bestedingen

Telefoon (045) 570 75 38 Fax (045) 570 62 55 E-mail amnk@cbs.nl

Consumentenprijsindex (inflatie)

Telefoon (070) 337 58 09 Fax (070) 337 59 94 E-mail infosec@cbs.nl

Inkomen, vermogen en koopkracht (ook regionaal)

Telefoon (045) 570 75 23 Fax (045) 570 62 72 E-mail infosiv@cbs.nl

Voor alle overige onderwerpen kunt u terecht bij de:

Algemene infoservice CBS

Telefoon (045) 570 70 70 Fax (045) 570 62 68 E-mail infoservice@cbs.nl